

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI

VASİYETNAMENİN İPTALİ DAVASI

TEZİ YAZAN
CEM SOYUPAK

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Orhan ÇETİN

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ (AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ)

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Kemal ATASOY

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / HAZİRAN 2022

ONAY

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

20193016 numaralı öğrencimiz olan Cem SOYUPAK tarafından hazırlanan “Vasiyetnamenin İptali Davası” başlıklı bu tez çalışması jürimiz tarafından **oybirliği ile** Özel Hukuk Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

“Enstitü müdürlüğünde kalan asıl sureti imzalıdır.”

Üniv. İçi – (Tez Danışmanı)– Jüri Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Orhan ÇETİN

“Enstitü müdürlüğünde kalan asıl sureti imzalıdır.”

Üniv. Dışı – Jüri Asıl Üyesi: Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ
(AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ)

“Enstitü müdürlüğünde kalan asıl sureti imzalıdır.”

Üniv. İçi – Jüri Asıl Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Kemal ATASOY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

“Enstitü müdürlüğünde kalan asıl sureti imzalıdır.”

15 / 06 / 2022

Prof. Dr. Murat KOÇ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

Kıymetli annem, babam ve biricik kız kardeşime...

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

15 / 06 / 2022

Cem SOYUPAK

TEŐEKKÖR

Bu alıŐma sűrecinde deęerli bilgi ve tecrűbelerinden faydalandıęım danıŐman hocam sayın Dr. Őęr. Őyesi Orhan ÇETİN'e teŐekkűrlerimi sunarım. Ayrıca bu sűrete benden maddi, manevi desteęini hiç esirgemeyen aileme űzellikle anneme, babama ve evimizin mimarı biricik kız kardeŐime teŐekkűr eder, çalıŐmamın tűm ilgililere yararlı olmasını dilerim.

Cem SOYUPAK

ÖZ

VASİYETNAMENİN İPTALİ DAVASI

Cem SOYUPAK

Yüksek Lisans Tezi, Özel Hukuk Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Orhan ÇETİN

Haziran 2022, 164 Sayfa

Çalışma konumuzun öznesi olan vasiyetnameler tek taraflı, kimseye yöneltilmesine gerek olmayan ve serbestçe geri alınabilen hukuki işlemlerdir. Türk Medeni Kanunu, vasiyetnameleri resmi vasiyetname, el yazılı vasiyetname ve sözlü vasiyetname olmak üzere üç tür olarak düzenlemektedir. Miras bırakanın ölüme bağlı son arzularını olabildiğince ayakta tutmayı hedefleyen kanun koyucu, vasiyetnamenin geçersizliğini iptal edilebilirlik yaptırımına tabi tutmuştur. Çalışmamızın asıl konusunu oluşturan vasiyetnamenin iptali davalarında kanunun öngördüğü sınırlı sayıdaki iptal sebepleri olan ehliyetsizlik, kanuna ve ahlaka aykırılık, irade sakatlıkları ve şekle aykırılık sebeplerinden birine dayanılarak sakat olan vasiyetname mahkeme kararıyla iptal ettirilip hükümsüz hale getirilebilmektedir. Yaptığımız çalışmanın amacı vasiyetnamenin iptali davasının sebeplerini, hukuki niteliğini, usul ve esasa dair özelliklerini, kanunda öngörülen süreleri açıklamaktır. Ayrıca vasiyetnamenin iptali davasının benzer davalar olan vasiyetnamenin tenfizi davası, miras sebebiyle istihkak davası ve tenkis davalarıyla benzerlikleri ve farklılıkları belirlenerek netlik sağlanacaktır. Ek olarak hukuk camiasının kullanımına sunulmak üzere akademik bir eserin ortaya konulması da bir diğer amaçtır. Çalışma, ölüme bağlı tasarruflardan sadece vasiyetnamelerin iptalinin incelenmesi yönüyle diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Çalışma, sağlar arası işlemler ile ölüme bağlı tasarruflar için kanun koyucunun öngördüğü geçersizlik yaptırımlarının farklarını açıkça ortaya koyması, iptal sebeplerinin değerlendirilmesi, yaptırımlar için yeni öneriler içermesi, iptal davasının usul ve esasa ilişkin özelliklerinin incelenmesi ve iptal davasını benzer davalarla karşılaştırması bakımından önemlidir.

Anahtar kelimeler: ölüme bağlı tasarruf, vasiyetname, iptal davası

ABSTRACT

CASE FOR ANNULMENT OF THE TESTAMENT

Cem SOYUPAK

Master's Thesis, Department of Private Law

Supervisor: Dr. Orhan ÇETİN

June 2022, 164 pages

Wills, which are the subject of our study, are unilateral legal transactions that do not need to be directed to anyone and can be freely withdrawn. Turkish Civil Code regulates testaments in three types: wills by public deed, holographic wills and oral wills. The legislator, who aims to keep the death-related last wishes of the inheritor alive as much as possible, has subject the invalidity of the will to the sanction of revocation. In the cases of annulment of the testament, which is the main subject of our study, based on one of the limited number of annulment reasons stipulated by the law, such as incompetence, violation of law and morality, disability of will and violation of form, a disabled will can be annulled and rendered null and void. The aim of our study is to explain the reasons for the annulment of the testament, its legal nature, procedural and substantive features, and the periods stipulated in the law. In addition, the similarities and differences of the action for the annulment of the testament with the enforcement of the will, which are similar lawsuits, the lawsuit for reparation due to inheritance, and the lawsuit for reduction will be determined and clarity will be provided. In addition, another aim is to present an academic work for the use of the legal community. The study differs from other studies in terms of examining only the annulment of testamentary dispositions. The study is important in terms of clearly revealing the differences of the invalidity sanctions stipulated by the legislator for transactions between warrants and testamentary dispositions, evaluating the reasons for annulment, including new proposals for sanctions, examining the procedural and substantive features of the annulment case, and comparing the annulment case with similar cases.

Keywords: testamentary disposition, testament, annulment case

ÖN SÖZ

“Vasiyetnamenin İptali Davası” adlı çalışma Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı kapsamında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Bu çalışmada ölüme bağlı tasarruflardan vasiyetnameler özel olarak ele alınarak türleri, hükümsüz hale gelme sebepleri, iptal sebepleri, vasiyetnamenin iptali davası ve hem vasiyetnameye hem de vasiyetnamenin iptal davasına benzer hukuki kurumlar incelenmiştir. Gerekli görülen yerlerde yargı kararları da çalışmamıza eklenerek hem doktrinin hem uygulamanın söz konusu konuya yaklaşımları ortaya konulmuştur.

Bu vesileyle zorlu küresel salgın zamanlarında hoşgörülü yaklaşımlarıyla yanımızda olan başta tez danışmanım olmak üzere ülkemizin yetiştirdiği değerli akademisyenlere, üniversitemizdeki sosyal bilimler enstitüsünün paydaşlarına, kaynaklara ulaşmamıza yardımcı olan üniversitelerin kütüphane bölümlerine ve çalışanlarına teşekkürü bir borç bilirim.

HAZİRAN, 2022

İÇİNDEKİLER

KAPAK.....	i
ONAY.....	ii
İTHAF.....	iii
ETİK BEYANI.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ.....	vi
ABSTRACT.....	vii
ÖN SÖZ.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
KISALTMALAR.....	xiii
EKLER LİSTESİ.....	xiv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖLÜME BAĞLI TASARRUF KAVRAMI

1.1. Ölüme Bağlı Tasarruf Kavramına Genel Bakış	6
1.2. Ölüme Bağlı Tasarrufların Çeşitleri.....	9
1.2.1. Şekli Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar.....	10
1.2.1.1. Genel Olarak.....	10
1.2.1.2. Miras Sözleşmesi.....	11
1.2.1.3. Vasiyetname.....	12
1.2.1.3.1. Tarihsel Gelişimi	12
1.2.1.3.1.1. Roma Hukuku.....	12
1.2.1.3.1.2. İslam Hukuku.....	15
1.2.1.3.1.3. Modern Türk Hukuku.....	17
1.2.1.3.2. Hukuki Niteliği.....	17
1.2.1.3.3. Vasiyetnamenin Türleri	19
1.2.1.3.3.1. Resmi Vasiyetname.....	19
1.2.1.3.3.2. El Yazılı Vasiyetname.....	24
1.2.1.3.3.3. Sözlü Vasiyetname.....	29
1.2.2. Maddi Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar.....	32
1.2.2.1. Genel Olarak.....	32

1.2.2.2. Maddi Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruf Türleri.....	32
1.2.2.2.1. Sadece Vasiyetname ile Yapılabilenler.....	33
1.2.2.2.1.1. Vakıf Kurma.....	33
1.2.2.2.1.2. Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi Atama..	33
1.2.2.2.1.3. Tanıma.....	35
1.2.2.2.2. Sadece Miras Sözleşmesi ile Yapılabilenler.....	36
1.2.2.2.2.1. Mirastan Feragat Sözleşmesi.....	36
1.2.2.2.3. Hem Miras Sözleşmesi Hem de Vasiyetname ile	
Yapılabilenler.....	37
1.2.2.2.3.1. Mirasçı Atama.....	37
1.2.2.2.3.2. Belirli Mal Bırakma.....	39
1.2.2.2.3.3. Yedek Mirasçı Atama.....	41
1.2.2.2.3.4. Art Mirasçı Atama.....	42
1.2.2.2.3.5. Koşul ve Yüklemeler.....	43
1.2.2.2.3.6. Mirasçılıktan Çıkarma.....	45

İKİNCİ BÖLÜM

VASİYETNAMENİN SONA ERME SEBEPLERİ

2.1. Genel Olarak Vasiyetnamenin Hükümsüzlüğü.....	49
2.2. Kanun Gereği Kendiliğinden Hükümsüzlük Halleri.....	50
2.2.1. Mirastan Yoksunluk.....	50
2.2.2. Lehine Ölüme Bağlı Tasarrufta Bulunulan Kimsenin Miras Bırakandan	
Önce Ölmesi.....	51
2.2.3. Vasiyetnamedeki Bozucu Koşulun Gerçekleşmesi veya Geciktirici Koşulun	
Gerçekleşmemesi.....	52
2.2.4. Boşanmanın Gerçekleşmesi veya Evlenmenin Butlanı.....	53
2.2.5. Sözlü Vasiyetnamede Bir Aylık Sürenin Geçmesi.....	54
2.3. Vasiyetnamenin Geri Alınması (Vasiyetnameden Dönme).....	55
2.3.1. Genel Olarak.....	55
2.3.2. Yeni Bir Ölüme Bağlı Tasarruf Düzenlemek Suretiyle Geri Alma.....	56
2.3.3. Önceki Vasiyetnameyle Bağdaşmayan Sonraki Ölüme Bağlı Tasarruf ile	
Geri Alma.....	58
2.3.4. Vasiyetnamenin Sağlar Arası Bir Tasarrufla Geri Alınması.....	59

2.3.5. Vasiyetnamenin Yok Edilmesi Suretiyle Geri Alma.....	60
2.4. Vasiyetnamenin İptali.....	62
2.4.1. Genel Olarak.....	62
2.4.2. İptal Sebepleri.....	64
2.4.2.1. Ehliyetsizlik.....	64
2.4.2.1.1. Genel Olarak.....	64
2.4.2.1.2. Vasiyetname Yapma Ehliyeti.....	65
2.4.2.1.2.1. Ayırt Etme Gücü.....	65
2.4.2.1.2.2. 15 Yaşını Tamamlamış Olma	67
2.4.2.2. Vasiyetnamenin İçeriğinin, Ona Eklenen Koşul veya Yüklemenin Hukuka ve Ahlaka Aykırı Olması.....	67
2.4.2.3. Şekle Aykırılık.....	71
2.4.2.3.1. Genel Olarak.....	71
2.4.2.3.2. Vasiyetnamenin Şekli.....	71
2.4.2.3.2.1. Resmi Vasiyetname.....	72
2.4.2.3.2.2. El Yazılı Vasiyetname.....	75
2.4.2.3.2.3. Sözlü Vasiyetname.....	77
2.4.2.4. İrade Sakatlığı.....	79
2.4.2.4.1. Genel Olarak.....	79
2.4.2.4.2. Yanılma.....	82
2.4.2.4.3. Aldatma.....	83
2.4.2.4.4. Korkutma.....	84
2.4.2.4.5. Zorlama.....	86

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VASİYETNAMENİN İPTALİ DAVASININ USUL VE ESASA İLİŞKİN ÖZELLİKLERİ

3.1. Genel Olarak.....	87
3.2. Hukuki Niteliği.....	89
3.3. Bozucu Yenilik Doğuran Dava Olma Özelliği.....	90
3.4. Davanın Konusu.....	92
3.5. İptal Davasının Tarafları.....	94
3.5.1. Davacı.....	94

3.5.2. Davalı.....	97
3.6. İptal Davasında Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	98
3.6.1. Görevli Mahkeme.....	98
3.6.2. Yetkili Mahkeme.....	99
3.7. İptal Davasındaki Süreler.....	99
3.7.1. Sürelerin Niteliği.....	100
3.7.2. Bir Yıllık Süre.....	101
3.7.3. On Yıllık Süre.....	102
3.7.4. Yirmi Yıllık Süre.....	103
3.7.5. Süresiz Def'i Hakkı.....	104
3.8. İspat Yükü.....	105
3.9. İptal Hükmü ve Sonuçları.....	108

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

VASİYETNAMENİN İPTALİ DAVASININ BENZER DAVALARLA KARŞILAŞTIRILMASI VE BU KONUDA ÖZELLİK ARZ EDEN HALLER

4.1. Vasiyetnamenin Tenfizi Davası.....	111
4.1.1. İptal Davasından Farkları.....	115
4.1.2. İptal Davasına Benzer Yönleri.....	116
4.2. Miras Sebebiyle İstihkak Davası.....	117
4.2.1. İptal Davasından Farkları.....	120
4.2.2. İptal Davasına Benzer Yönleri.....	121
4.3. Tenkis Davası.....	121
4.3.1. İptal Davasından Farkları.....	125
4.3.2. İptal Davasına Benzer Yönleri.....	126
4.3.3. İptal Davasıyla Beraber Kademeli Açılabilme Özelliği.....	127
4.4. Ortak Vasiyetnamedeki Durum.....	127
4.5. Yabancılık Unsuru Taşıyan Vasiyetnamelerin İptali.....	129
4.6. Dijital Mirasın Geçerliliği ve İptal Davasıyla İlişkisi.....	132
SONUÇ	137
KAYNAKÇA	140
EKLER	147

KISALTMALAR

BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
C.	: Cilt
E.	: Esas
e.t.	: erişim tarihi
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBGK	: İçtihatı Birleştirme Genel Kurulu
İİK	: 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu
İMK	: İsviçre Medeni Kanunu
K.	: Karar
m.	: madde
MÖHUK	: 5718 Sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
NK	: 1512 Sayılı Noterlik Kanunu
s.	: sayfa
S.	: Sayı
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
T.	: Tarih
TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TMK	: 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
vd.	: ve devamı

EKLER LİSTESİ

EK A. Tez Etik Kurul İzin İstek Formu.....	147
EK B. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Tez Etik İzin İstek Yazısı.....	149
EK C. Çağ Üniversitesi Tez Etik Kurulu İzin Yazısı.....	150

GİRİŞ

Türk hukuk sistemi içerisinde normlar hiyerarşisinin en üst basamağında Türkiye Cumhuriyeti Anayasası yer alır. 09.11.1982 tarihinde 17863 Mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Türkiye Cumhuriyeti Anayasası günümüze gelene kadar bazı değişikliklere uğramıştır. Literatürdeki adıyla 1982 Anayasası, “*Temel Hak ve Ödevler*” başlıklı ikinci kısmın “*Kişinin Hakları ve Ödevleri*” alt başlıklı ikinci bölümünün 35. maddesinde mülkiyet hakkını düzenlemiştir. 1982 Anayasasının başından beri değişmemiş olan 35. madde, dünyadaki hukuk sistemlerinin oluşumunda çok önemli yere sahip olan mülkiyet hakkını miras hakkıyla beraber düzenlemeyi tercih etmiştir. Anayasanın 35. maddesi, “*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.*” düzenlemesiyle mülkiyet ve miras haklarını aynı hükümde anayasal güvence altına almıştır. Birbirine yakın, birbiriyle ilişkili ve birbirini tamamlayıcı nitelikte olan mülkiyet ve miras hakları anayasal olarak düzenlenirken de ayrılmamışlardır.¹ Miras hakkı, mülkiyet hakkını kuvvetlendirir ve mülkiyet hakkı sahibinin ölümünden sonra da taşınır-taşınmaz eşya, hak ve alacakların mirasçılara geçebilmesine imkân sağlar.² İlgili maddenin ikinci cümlesi, devletin sadece istisnai durumlarda ve belirli şekilde mülkiyet ve miras haklarını sınırlandırabileceğini belirterek verilen güvenceyi pekiştirmiştir. Bu haklara müdahale edilirken hakkın özüne dokunmama, anayasanın sözüne ve ruhuna aykırı olmama, demokratik toplum düzeninin ve laik cumhuriyetin gereklerine aykırı olmama, ölçülülük ilkesine aykırı olmama, anayasanın ilgili maddesindeki sebebe bağlı olma ve kanunla sınırlama kriterleri göz önünde bulundurulacaktır.³ Bu durum gösteriyor ki mülkiyet ve miras hakları anayasal teminat altında özenle korunmaktadır.

Anayasal teminat altındaki miras hakkı çeşitli kanunlardaki düzenlemelerle Türk hukuk sistemi içerisinde yer bulur. Miras hukuku, bir gerçek kişinin ölümü ya da hukuken ölümüyle eşdeğerde görülen gaiplik kararı verilmesi veya ölüm karinesi gibi bir olgunun gerçekleşmesi neticesinde o kişiye ait özel hukuk ilişkilerinin hukuksal sonuçlarını düzenleyen özel hukuk koludur.⁴ Ölen gerçek kişinin, miras yoluyla intikale

¹Sezer Çabri, **Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 495-574) Cilt- 1**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 4.

²Zahit İmre/Hasan Erman, **Miras Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 12. Basım, Der Yayınları, İstanbul 2016, s. 2.

³Fikret Eren/İpek Yücer Aktürk, **Türk Miras Hukuku**, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 13.

⁴Çabri, s. 1.; İmre/Erman, s. 1.

elverişli özel hukuk ilişkilerinin tümü miras hukukunun konusunu oluşturur. İntikale elverişli özel hukuk ilişkilerinden kastımız malvarlığı, haklar, alacaklar ve borçlardır. Miras hukuku, ölen gerçek kişiden geriye kalan bu özel hukuk ilişkilerinin geleceğini şekillendirir ve özellikle ölen kişinin malvarlığının hukuki yazgısını tayin eder. Mirasın kimlere, ne oranda, hangi şartlarda geçeceği ve nasıl paylaşılacağı ile ilgilenir.⁵

Birçok kanunda miras hukukuna ilişkin düzenlemeye rastlanılabilir. Örnek olarak 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun, 7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu'nun, 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun mirasa ilişkin hükümlerini sıralayabiliriz.⁶ Hiç kuşku yok ki miras hukuku bakımından temel yasa 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'dur. Kişiler hukuku, aile hukuku, miras hukuku ve eşya hukuku olmak üzere toplamda dört kitaptan oluşan Türk Medeni Kanunu'nun üçüncü kitabı miras hukukudur. İki kısımdan oluşan miras hukuku kitabının ilk kısmı "*mirasçılar*", ikinci kısmı "*mirasın geçmesi*" başlığını taşımaktadır. Bu kısımlar kendi aralarında bölümlere, bölümler de ayrımlara ayrılarak düzenlenmiştir. TMK 495-682 maddeleri arasında tafsilatlı şekilde miras hukukunu düzenlemiştir.

Mirasın intikali bağlamında düşünüldüğünde dünyada iki temel miras hukuku sistemi olduğu söylenebilir. Bunlar liberal sistem ve kollektivist sistemdir. Kollektivist sistem, gerçek kişinin ölümü neticesinde ortaya çıkan mirasın devlete kalmasını öngörür. Yani miras bir başka gerçek veya tüzel kişiye kalmaz. Ne yasal ne de atanmış mirasçı miras hakkından faydalanacaktır. Bütün miras devlet tüzelkişiliğine kalacak ve kamunun ortak çıkarları için harcanacaktır. Bu sistem 1918 yılında Sovyet Rusya'da uygulanmış fakat ömrü uzun sürmemiş ve 1922 yılında dar kapsamlı da olsa miras hakkı yeniden tanınmıştır. Dünyadaki miras hukuku sistemlerinin kahir ekseriyetinin kabul ettiği sistem tereddütsüz liberal sistemdir. Liberal sistem, kendi içerisinde türlere ayrılmaktadır. Bunlardan ilki aileyi koruyan, yasal mirasçıyı önceleyen sistemdir. Miras bırakanın ölümü sonucunda özel hukuk ilişkileri yasa gereği yakın aile üyelerine yani kan hısımlarına ve sağ kalan eşe geçmektedir. Burada miras bırakanın istek ve iradesi göz önünde bulundurulmaz. Liberal sistemin ikinci türü ise miras bırakanı koruyan ve atanmış mirasçıyı önceleyen sistemdir. Bu sistemde miras bırakanın düşünceleri,

⁵Ahmet M. Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, Genişletilmiş 6. Bası, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2015, s. 1.; Eren/Yücer Aktürk, s. 1.

⁶Eren/Yücer Aktürk, s. 16.

arzuları ve iradesi üstün tutulmaktadır. Gerçek kişinin ölümünden sonra özel hukuk ilişkilerinin ve özellikle de terekesinin kimlere geçip geçmeyeceğine terekedeki mal, hak ve alacakları edinen kişinin kendisi karar vermektedir. Burada kanun koyucu aktif rol almamakta, miras bırakanın iradesine saygı göstermektedir. Bu sistem, temellerini ferdîyetçi özellikleri son derece baskın olan Roma hukukundan almaktadır. Liberal sistemin son türü ise karma sistem olarak adlandırılmaktadır. Karma sistemde kanun koyucu hem aileyi hem de miras bırakanı aynı anda korumaktadır. Gerek yasal mirasçı gerekse atanmış mirasçı bu sistemde dışlanmadan yan yana kendilerine yer bulmaktadır. Türk Medeni Kanunu, karma sistemi benimsemiştir. Türk hukuku bakımından aslolan liberal sistem istisna ise kollektivist sistemdir. Bizim kanun koyucumuz hem yasal mirasçılığı hem de atanmış mirasçılığı kabul etmiştir. İstisnai olarak miras bırakanın hem yasal mirasçısı hem de atanmış mirasçısı yoksa miras devlete geçer. Devlet son yasal mirasçısıdır.⁷

İnsanlar, hayatları boyunca emek verip çalışırlar ve ekonomik güçleri doğrultusunda malvarlığı edinirler. Birçok zahmete katlanarak ve hatta sağlıklarından olmak pahasına edindikleri malvarlıklarının kaderini kendileri öldükten sonraya etki edecek şekilde belirlemek isteyebilirler. Bu talebe kayıtsız kalmayan yasa koyucu ölüme bağlı tasarruf yapmaya olanak sağlamıştır. Terekesinin geleceği hakkında irade beyanında bulunmayan miras bırakan için kanun koyucu yasal mirasçılık çerçevesinde düzenlemeler yapmıştır. Terekesinin geleceğini belirlemek isteyen miras bırakana ise ölüme bağlı tasarruf yapma imkânı tanımıştır. Miras bırakanın ölümünden sonra hüküm ve sonuç doğurması hedefiyle yapılan, terekesinin geleceğini etkileyen arzu, istek ve talimatları içeren hukuksal işlemlere ölüme bağlı tasarruf denir.⁸

Miras bırakan, ölüme bağlı tasarruf marifetiyle terekesinin geleceği hakkında kararlar alıp uygularken kanun koyucunun sınırlarını belirlediği hukuki enstrümanları kullanmak durumundadır. Miras hukuku alanı sıkı şekil şartlarının hüküm sürdüğü bir alandır. Dolayısıyla miras bırakan ölüme bağlı tasarruf yaparken, kanun koyucunun kullanıma sunduğu iki hukuki müesseseden birini seçmek zorundadır. Diğer bir anlatımla iki çeşit şekli anlamda ölüme bağlı tasarruf vardır. Bunlardan biri vasiyetname öteki ise miras sözleşmesidir. Bizim bu yüksek lisans tezi çalışmamızda üzerinde yoğunlaşacağımız şekli anlamda ölüme bağlı tasarruf vasiyetname olacaktır.

⁷Eren/Yücer Aktürk, s. 11-12.; Kılıçoğlu, s. 10-11.

⁸Mustafa Dural/Turgut Öz, **Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku**, 10. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2016, s. 50.

Miras sözleşmesinin tanımıyla yetinilecek vasiyetname ve miras sözleşmesi karşılaştırılmalı olarak ele alınmayacaktır. Gerekli görülen ve önemli olduğunu düşündüğümüz yerlerde miras sözleşmesine yönelik küçük bilgiler verilebilecektir.

Artan nüfus ve imara açılan tarım arazilerinin etkisiyle tek parça büyük tarlalar, bahçeler küçük ve işlevsiz hale gelmektedir. Gayrimenkul fiyatlarındaki aşırı yükselme de göz önünde bulundurulursa küçük parça halindeki tarla sahipleri yeni gayrimenkul edinmemektedirler. Bir batın sonra daha da fazla bölünüp küçülen gayrimenkuller, Çukurova bölgesi gibi tarım bölgelerinde ciddi sorunlara yol açmakta ve tarım yapılmasını engellemektedir. Bu gibi uyuşmazlıkların çözümünde göz ardı edilen hukuki müesseselerden birinin vasiyetname olduğunu düşünmekteyiz. Adeta alternatif uyuşmazlık çözüm yollarını andıran bu yola avukatların, miras bırakanları daha fazla yönlendirmesi gerektiğini savunmaktayız. Ayrıca miras bırakan öldükten sonra aile içerisinde sorunlu mallar paylaşılırken ortaya çıkabilecek olan muhtemel çatışmaları önlemek de vasiyetname eliyle mümkün hale gelecektir. Vasiyetname kurumunun canlandırılmasıyla birçok sorun daha başlamadan önlenmiş olacaktır.

Sayılan uyuşmazlıkların çözümünde vasiyetname hukuksal enstrümanının ileride daha fazla yaygınlaşmak durumunda kalacağını öngörerek ve aile büyüklerimizden küçüklüğümüzden beri duyduğumuz “ölüm hak miras helal” sözlerine hürmeten vasiyetname ile ilgili bir yüksek lisans tezi yazmaya karar verdik. Vasiyetname kurumunun yaygınlaşacağını öngörerek vasiyetnameler hakkında da uyuşmazlıklar çıkabileceğini düşünmekteyiz. Bundan dolayı vasiyetnamenin önemli olduğunu düşündüğümüz konularına değinen fakat daha çok vasiyetnamenin iptali davasına odaklanan bir yüksek lisans tezi yazmaya karar verdik. Ölüme bağlı tasarruflardan sadece vasiyetname üzerinde durularak hem daha özel bir alana temas edilecek hem de daha önce yazılan birkaç ölüme bağlı tasarrufların iptali konulu tezlerden bu yönüyle ayrışılacaktır. Medeni hukuk içerisindeki diğer dallarla kıyasla daha az çalışma yapıldığını düşündüğümüz fakat hayatın her alanında ansızın karşımıza çıkabilecek miras hukuku dalında akademik çalışma yapmaya karar verdik. Bu vesileyle özel hukuk alanında bir akademik eseri hukuk camiasının istifadesine sunmayı hedefliyoruz.

Tez çalışmamızın sistemli ve belirli bir düzen içerisinde işlemesi için bölümlere ayrılarak kaleme alınacaktır. Toplamda dört bölüm ve bir sonuç kısmından oluşacaktır. Çalışmanın genelinde doktrindeki farklı görüşlere yer verilip önemli görülen yargı kararları paylaşılacaktır. Çalışmamızın tam olarak kavranabilmesi ve asıl konunun altyapısını oluşturmak amacıyla ilk bölümde ölüme bağlı tasarruf kavramı

açıklanacaktır. Bu bölümde daha teorik ve tanımların öne çıkacağı bir temel oluşturulacaktır. Bu bağlamda şekli anlamda ölüme bağlı tasarrufların neler olduğuna değinilecektir. Çalışma konumuzun baş aktörü vasiyetname üzerinde yoğunlaşarak tarihsel gelişimi, hukuki niteliği ve türleri hakkında bilgi verilecektir. İlaveten maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar sadece miras sözleşmesi ile yapılabilenler, sadece vasiyetname ile yapılabilenler ve hem miras sözleşmesi hem de vasiyetname ile yapılabilenler tasnifi altında incelenecektir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde vasiyetnamenin sona erme sebeplerine değinilecektir. Vasiyetnamenin hükümsüzlüğü, vasiyetnamenin geri alınması ve vasiyetnamenin iptali alt başlıkları altında incelemeler yapılacaktır. Özellikle vasiyetnamenin iptal sebepleri olan ehliyetsizlik, hukuka ve ahlaka aykırılık, şekle aykırılık ve irade sakatlığı halleri irdelenecektir.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde ise vasiyetnamenin iptali davasının esasa ve usule ilişkin özellikleri incelenecektir. Öncelikle vasiyetnamenin iptali davasının hukuki niteliği, davanın konusu ve özellikleri ele alınacaktır. Daha sonra iptal davasının tarafları, görevli ve yetkili mahkeme hakkında bilgiler verilecektir. İptal davasında süreler hususu özellikle eski ve yeni medeni kanundaki farklılıklara yer verilerek incelenecektir. Ayrıca süresiz defî hakkı, ispat yükü ve iptal hükmü ve sonuçları incelenecektir.

Çalışmamızın dördüncü bölümünde ise vasiyetnamenin ve vasiyetnamenin iptali davasının özel durumları, karıştırılmaya müsait diğer kurumlarla karşılaştırılarak incelenecektir. Ortak vasiyetname, yabancılık unsuru, tenkis davası, vasiyetnamenin tenfizi davası, miras sebebiyle istihkak davası ve bazı güncel konular hakkında gerektiği kadar bilgi verilerek çalışmamız sona erdirilecektir. Sonuç kısmında ise çalışmanın genel değerlendirilmesi yapılarak tartışmalı konularda katıldığımız görüşlere yer verilecek ve tez çalışması nihayete erdirilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖLÜME BAĞLI TASARRUF KAVRAMI

1.1. Ölüme Bağlı Tasarruf Kavramına Genel Bakış

Türk miras hukuku sistemi, hem yasal mirasçılığı hem de atanmış mirasçılığı, diğer adıyla iradi mirasçılığı, birlikte kabul eden karma sistemi benimsemiştir.⁹ Miras bırakan, hayattayken ölümü halinde terekesinin akıbetine ilişkin irade açıklamasında bulunmayı tercih etmeyebilir. Bu durumda kanunun öngördüğü biçimde yasal mirasçılık hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Saklı paylı mirasçısı olmayan miras bırakan, ölümünden sonra terekesinin geleceğini kendi iradesine uygun şekilde belirlemeyi tercih edebilir. Yasa koyucunun belirlemiş olduğu ölüme bağlı tasarruflardan birini kullanarak mirasçılarının kim ya da kimler olacağını kararlaştırabilir, terekesindeki mallar üzerinde ölüme bağlı tasarrufta bulunabilir. Bu durumda atanmış mirasçılık uygulama alanı bulacaktır. Saklı paylı mirasçısı olan miras bırakan, saklı paylı mirasçısının saklı payına halel getirmeden kendi iradesine uygun bir ölüme bağlı tasarruf vasıtasıyla mirasçı atarsa hem yasal mirasçılık hem de atanmış mirasçılık aynı anda beraberce uygulama alanı bulur.¹⁰

Miras hukuku sistemimizde karma sistemin benimsenmesi ve uygulanıyor olması, doktrinde fikir birliği içerisinde kabul edilmektedir. Fikir ayrılığı, Türk Medeni Kanunu sistematüğinde asıl benimsenen ilkenin yasal mirasçılık mı yoksa atanmış mirasçılık mı olduğu noktasında başlamaktadır. Doktrinde bir görüş asıl olan atanmış mirasçılıktır düşüncesini savunur.¹¹ Bu görüş, eski medeni kanunla kıyaslandığında yeni medeni kanunun eş haricindeki saklı paylı mirasçılarının saklı pay oranlarını düşürmesini, kanun koyucunun 2007 yılında yapılan değişiklikle kardeşleri saklı paylı mirasçılıktan çıkarmasını miras bırakanın tasarruf özgürlüğü alanını genişleten bir düzenleme olarak görür. Bundan dolayı da asıl olanın atanmış mirasçılık olduğu fikrini savunur. İradi mirasçılığın temelleri bireyi esas alan ferdiyetçi Roma Hukuku felsefesine dayanır. Bu düşünceye göre iradi mirasçılık yasal mirasçılıktan önce gelir ve miras bırakan malları

⁹Eren/Yücer Aktürk, s. 12.

¹⁰Hasan Çiftçi, **Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2020, s. 27.

¹¹Dural/Öz, s. 7.

üzerinde serbestçe tasarruf etme imkânına sahiptir.¹² Doktrindeki hâkim görüş ise asıl olan yasal mirasçılıktır düşüncesini savunmaktadır.¹³ Bu fikrin savunucuları ise saklı paylı mirasçılara tenkis hakkı tanınmasını ve Türk Medeni Kanunu sistematüğinde önce yasal mirasçuların düzenlenmiş olması gibi gerekçeler ortaya koymaktadırlar. Bizim de yakın olduğumuz diğer bir görüş ise kanun koyucunun bazı konularda yasal mirasçılığı bazı konularda ise atanmış mirasçılığı esas aldığını savunur. Yapılması gereken o konuda kanunun hangi sistemi öncelediğini tespit etmektir. Her konu özelinde ayrı şekilde kanun koyucunun iradesi ortaya çıkarılmalıdır. Bu sayede, belirlenen konu hakkında miras bırakanın tasarruf hürriyetinin mi yoksa kanuni miras payının mı tercih edildiği anlaşılabilir bir neticeye ulaşılacaktır.¹⁴

Ölüme bağlı tasarruflarda arzu edilen hukuksal etki ve sonuçlar hukuki işlemi yapan kişi ya da kişilerin ölümüyle birlikte ortaya çıkar.¹⁵ Malvarlığına yaptıkları etki bakımından değerlendirildiğinde borçlandırıcı işlem, hukuki işlemi yapan kişi ya da kişilerin malvarlığının pasifini arttıran işlemlerdir. Tasarruf işlemi ise tasarrufta bulunan kişi ya da kişilerin malvarlığındaki bir hakkı doğrudan etkileyerek o hakkı bir başkasına devreden, değiştiren, sınırlandıran, külfet yükleyen ya da sona erdiren hukuki işlemlerdir.¹⁶

Ölüme bağlı tasarruflar, Türk Medeni Kanunu'nun miras hukuku kitabında bir bölüm olarak düzenlenmiş olmasına rağmen (TMK m. 502-574) kavramsal olarak kanunda tanımlanmamıştır. Ölüme bağlı tasarrufun tanımı doktrine bırakılmıştır. Ölüme bağlı tasarruf, miras bırakanın ölümünden sonra hüküm ve sonuç doğurması hedefiyle yapılan, terekesinin geleceğini etkileyen arzu, istek ve talimatları içeren

¹²Ömer Uğur Gençcan, **Miras Hukuku**, Genişletilmiş 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2011, s. 249.

¹³O. Gökhan Antalya/İpek Sağlam, **Miras Hukuku**, 3. Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul 2015, s. 105.; Kılıçoğlu, s. 11.; İmre/Erman, s. 5.; Bilge Öztan, **Miras Hukuku**, 4. Bası, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2010, s. 7.; Ali Naim İnan/Şeref Ertaş/Hakan Albaş, **Miras Hukuku**, Mevzuattaki Değişikliklere ve Uygulamalardaki Yeniliklere Göre Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 9. Bası, Bilge Yayınevi, Ankara 2015, s. 71.

¹⁴Mehmet Serkan Ergüne, **Vasiyetnamenin Yorumu**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2011, s. 16.; Mehmet Ayan, **Miras Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 38.

¹⁵M. Kemal Oğuzman/Nami Barlas, **Medeni Hukuk**, 19. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013, s. 186.; Dural/Öz, s. 50-51.; Cemal Güneri, **Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018, s. 22.; Aydın Tekdoğan, **Vasiyetnamenin Tenfizi ve İptali Davaları**, Güncellenmiş 3.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021, s. 88.

¹⁶Haluk N. Nomer, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş, Genişletilmiş 14. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2015, s. 36.; Oğuzman/Barlas, s. 180.; Ali Sakinci, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 1. Baskı, Legem Yayıncılık, Ankara 2017, s. 39.

hukuksal işlemlerdir.¹⁷ Ölümüne bağlı tasarrufun tanımı bazı yargı kararlarına da konu olmuştur. “*Miras bırakanın, ölümünden sonra yapılmasını arzu ettiği hususlar hakkındaki irade açıklaması olan ölümüne bağlı tasarruflar bir hukuki muameledir ve ancak onun ölümünden sonra hüküm ifade eder.*”¹⁸

Sağlar arası tasarruf işlemi ile ölümüne bağlı tasarrufta geçen tasarruf terimi birbiriyle karıştırılmaması gereken kavramlardır. Tasarruf deyimini daha dar kapsamlı, teknik ve hakka doğrudan doğruya etkili işlem anlamına gelmektedir. Oysa ölümüne bağlı tasarrufta kullanılan tasarruf kavramı geniş anlamda hukuki işlemi kasteder.¹⁹ Miras hukuku bünyesindeki ölümüne bağlı tasarruflarda tasarruf teriminden anlaşılması gereken, miras bırakanın ölümü sonrasında sonuçlarını doğurmasını istediği dilek, istek, arzu, emir ve buyruklarıdır. Ölümüne bağlı tasarruflar, çoğunlukla miras bırakanın terekesinin geleceğini konu almakla beraber terekeye doğrudan etkide bulunmayan ölümüne bağlı tasarruf yapmak da miras hukuku bakımından mümkündür.²⁰ Yeri gelmişken burada tereke kavramını açıklamakta yarar görmekteyiz. Malvarlığı ile aynı anlama gelmeyen ve Türk Medeni Kanunu’nda tanımı yapılmayan tereke, miras bırakanın ölümüyle birlikte mirasçılara intikal etmeye elverişli özel hukuk ilişkilerinin tamamı olarak tanımlanabilir.²¹ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu bir kararında terekeyi, “*Miras hukukunun temel kavramlarından biri olan tereke, ölen bir kimsenin mal, hak, alacak ve borçlarının tümünü ifade etmektedir.*”²² olarak tanımlamaktadır.

Hukuki işlemin hüküm ve sonuçlarını doğurabilmesi, ölümüne bağlı tasarruflarda işlemin niteliği göz önünde bulundurulduğunda ölüm olayına bağlıdır.²³ Ölüm olayı, ölümüne bağlı tasarrufun causa’sı²⁴, hukuki sebebi ve asıl unsuru²⁵, hukuki şartı

¹⁷Nuşin Ayiter, **Miras Hukuku**, 4. Bası, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1978, s. 34.; Bülent Köprülü, **Miras Hukuku Dersleri**, Genişletilmiş ve Yenilenmiş 2. Bası, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1985, s. 122.; Zahit İmre, **Türk Miras Hukuku**, Yenilenmiş 4. Bası, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1978, s. 92.; Samim Gönensay/Kemaleddin Birsan, **Miras Hukuku**, 2. Bası, Ahmed Said Matbaası, İstanbul 1963, s. 39.; M. Kemal Oğuzman, **Miras Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 3. Bası, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1984, s. 110.; Antalya/Sağlam, s. 106.; Dural/Öz, s. 50.

¹⁸Yargıtay İBGK., T. 11/11/1994, E. 4, K. 4, **Kaynak:** www.legalbank.net, **e.t.:** 16/04/2022.

¹⁹Ergüne, s. 22.; Eren/Yücer Aktürk, s. 55.; Köprülü, s. 122.; İmre/Erman, s. 53.; Kılıçoğlu, s. 101.; Çabri, s.300.

²⁰Dural/Öz, s. 50.

²¹Çabri, s. 28.; Eren/Yücer Aktürk, s. 23.

²²Yargıtay İBGK., T. 11/11/1994, E. 4, K. 4, **Kaynak:** www.legalbank.net, **e.t.:** 16/04/2022.

²³Özge Arpacı, “Mahkeme Kararları Işığında Ölümüne Bağlı Tasarruf İle Sağlar Arası Hukuki İşlemlerin Ayırımında Geliştirilen Kriterler”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2020, C. 24, S. 1, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/951402>, s.134, **e.t.:** 16/04/2022..

²⁴Dural/Öz, s. 51.

²⁵Çabri, s. 303.

(*condictio iuris*)²⁶, zorunlu ve fiili unsurdur²⁷. Bu durum ölümü bağı tasarrufları sağlar arası işlemde ayıran en belirgin ve ayırt edici özelliktir. Bir işlemin ölümüne bağı tasarruf mu yoksa sağlar arası işlem mi olduğuna dair tereddüt edildiğinde turnusol vazifesi gören bir özelliktir.

Miras bırakanın lehine ölümüne bağı tasarrufta bulunduğu kimse, miras bırakan hayattayken hukuken korunmaya değer beklenen bir hak elde etmiş sayılmaz. Burada mevcut bir haktan ziyade ümit edilen bir hukuki ilişki söz konusudur. Bu yüzden miras bırakan ölmedikçe herhangi bir hak elde edemeyecek olan lehine ölümüne bağı tasarrufta bulunan kimse tespit davası bile açamayacaktır.²⁸

1.2. Ölümüne Bağı Tasarrufların Çeşitleri

Türk Medeni Kanunu, ölümüne bağı tasarruf terimini iki anlamda kullanmıştır. Bunlardan ilki şekli anlamda ölümüne bağı tasarruflar ikincisi ise maddi anlamda ölümüne bağı tasarruflardır. Ölümüne bağı tasarruflar, miras bırakanın ölümünden sonra sonuçlarını doğuracağı için sıkı şekil kurallarına tabiidir. Son derece şekilci bir anlayışın mahsulü olan miras hukuku alanında ölümüne bağı tasarruf yapmak için kanunun sınırlı sayıda tanıdığı imkânlardan faydalanma zorunluluğu vardır. Sınırlı sayıda bulunan şekli anlamda ölümüne bağı tasarruflardan, vasiyetname veya miras sözleşmesi, birisiyle maddi anlamda ölümüne bağı tasarrufta bulunulabilir.²⁹ Kanunda düzenlenen bu iki yoldan başka şekilde ölümüne bağı tasarruf yapılamaz. Maddi anlamda ölümüne bağı tasarruf ise vasiyetname veya miras sözleşmesinin içeriğini oluşturmaktadır. Miras bırakanın terekesindeki mallara ilişkin tasarruflar, terekeyi dolaylı ilgilendiren tasarruflar ve hatta terekeyle ilgisi bulunmayan tasarruflar maddi anlamda ölümüne bağı tasarruf olarak düzenlenebilir.³⁰ Doktrinde maddi anlamda ölümüne bağı tasarrufların sınırlı sayıda olup olmadığı tartışmalıdır.³¹ Bir görüş³² mirasçıları bağlayacak olan tasarruflar bakımından *numerus clausus* ilkesini kabul etmektedir. Yani miras bırakan kanunda düzenlenmemiş maddi anlamda ölümüne bağı tasarrufta

²⁶Antalya/Sağlam, s. 109.; Ergüne, s. 21.

²⁷İmre/Erman, s.53.

²⁸Dural/Öz, s. 50.; Arpacı, s. 134.

²⁹Güneri, s. 24.

³⁰İmre/Erman, s. 58.

³¹Çabri, s. 312.

³²Dural/Öz, s.56.

bulunursa bu tasarruf mirasçılar bakımından bağlayıcı değildir. Diğer görüş³³ ise kanunda düzenlenip düzenlenmediğine bakılmaksızın maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf yapılabileceğini savunmaktadır. Kanaatimizce de maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf yapılırken sınırlamaya gidilmemeli, kanunun öngördüğü şekil şartlarına riayet edilerek tasarrufta bulunmaya olanak sağlanmalıdır.

1.2.1. Şekli Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar

1.2.1.1. Genel Olarak

Sıkı şekil şartlarının ön planda olduğu şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar, miras bırakanın ölümünden sonra sonuç doğurmasını arzu ettiği iradesini açıklarken uymak mecburiyetinde olduğu şekil şartlarını ifade eder.³⁴ Ölüme bağlı tasarruflar, kanunda belirtilen şartlara uygun düzenlenirlerse hüküm ve sonuçlarını doğururlar. Bunun yanı sıra, bir tasarrufun ölüme bağlı tasarruf nitelendirilebilmesi için lehine ölüme bağlı tasarruf yapılan kimsenin miras bırakanın ölümünde hayatta olması zorunludur.³⁵

Şekli anlamda ölüme bağlı tasarruf yaparken bazı şekil ilkelerine uygun hareket etmek gerekir. Bunlardan ilki numerus clausus ilkesinin gereği olarak vasiyetname ya da miras sözleşmesinden biriyle tasarrufta bulunulmasıdır. İkincisi temsil yasağı ilkesidir.³⁶ Ölüme bağlı tasarruf yapmak kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan biridir. Bir kişilik işlemi hakkı olması sebebiyle miras bırakan, temsilci vasıtasıyla değil bizzat kendisi irade açıklamasında bulunmak suretiyle ölüme bağlı tasarruf yapmak durumundadır. Bir diğer ilke işlemde birlik (unitas actus) ilkesidir. Bu ilkeye göre ölüme bağlı tasarruf düzenlenirken fasılasız şekilde düzenlenmelidir. Yani düzenleme başlamalı ve önemli derecede ara vermeden makul sürede ölüme bağlı tasarrufun düzenlenmesi sona ermelidir.³⁷

³³Kılıçoğlu, s. 102.

³⁴Dural/Öz, s. 52.

³⁵Tekdoğan, s. 93.

³⁶Eren/Yücer Aktürk, s. 59-60.

³⁷Hüseyin Hatemi, **Miras Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 8. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 111.

1.2.1.2. Miras Sözleşmesi

Ölüme bağlı tasarruf düzenlenirken kullanılması gereken iki hukuki enstrümandan biri olan miras sözleşmesi, bir tarafın miras bırakan öteki tarafın ise miras bırakanın muhtemel mirasçılarında biri ya da birkaçı veya üçüncü bir kişi olduğu, miras bırakanın terekeye dair ölüme bağlı tasarrufta bulunduğu sözleşmedir.³⁸ Niteliği itibarıyla karşılıklı ve birbirine uygun irade açıklamalarının olması gereklidir. Bir sözleşme olması sebebiyle iki taraflı hukuki işlem niteliğindedir. Kural olarak taraflar tek yanlı olarak dönemezler. Miras sözleşmesi taraflar bakımından bağlayıcıdır fakat hüküm ve sonuçlarını miras bırakanın ölümüyle doğurur.

Türk Medeni Kanunu, miras sözleşmelerini olumlu miras sözleşmesi ve mirastan feragat sözleşmesi olarak ikiye ayırarak düzenlemiştir. Olumlu miras sözleşmesinde miras bırakan, bağlayıcı olarak ve ölümünden sonra sonuç doğuracak şekilde kendi terekesi üzerinde bir veya birden çok maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufta bulunur. Mirastan feragat sözleşmesi ya da diğer adıyla olumsuz miras sözleşmesinde ise miras bırakan yine bağlayıcı olarak ve ölümünden sonra sonuç doğuracak şekilde karşı tarafın kendi terekesi üzerinde ileride doğacak olan mirasçılık hakkından kısmen ya da tamamen feragat etmesini sağlar.³⁹

Düzenlenen miras sözleşmesinde sadece miras bırakan ölüme bağlı tasarrufta bulunursa tek taraflı miras sözleşmesi, her iki taraf da ölüme bağlı tasarrufta bulunursa iki taraflı miras sözleşmesi söz konusu olur. Ölüme bağlı tasarrufu tek tarafın yapması miras sözleşmesinin iki taraflı hukuki işlem olma özelliğine hanel getirmez. Miras sözleşmesi, ivazlı da ivazsız da yapılabilir. Miras sözleşmesinde ölüme bağlı tasarrufta bulunmayan taraf, miras bırakana düzenlediği ölüme bağlı tasarrufa mukabil sağlar arası bir kazandırmada bulunmadıysa ve hatta taahhüt bile etmediyse ivazsız, bulduysa ivazlı miras sözleşmesinden bahsedilir.⁴⁰

Miras sözleşmelerinin resmi şekilde yapılması bir geçerlilik şartıdır.⁴¹ Resmi şekilde uygun olarak miras sözleşmesi düzenlenirken eğer iki taraflı miras sözleşmesi söz konusuysa taraflar bizzat bulunmalıdır çünkü temsil yasağı burada uygulama alanı bulur. Tek taraflı miras sözleşmesi söz konusu ise ölüme bağlı tasarrufta bulunmayan taraf bakımından temsil yasağı uygulama alanı bulmaz. Bizzat kendisinin resmi memur

³⁸Tekdoğan, s. 151.; Güneri, s. 34.

³⁹Dural/Öz, s. 99.

⁴⁰Güneri, s. 35.

⁴¹Tekdoğan, s. 155.

huzurunda işlem yapmasına gerek yoktur. İradi ya da yasal temsilcisiyle işlemi gerçekleştirebilir.⁴²

1.2.1.3. Vasiyetname

Kanunun zorunlu kıldığı ölüme bağlı tasarruf düzenleme yollarından diğer bir ifadeyle şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflardan ikincisi vasiyetnamedir. Öncelikle vasiyetnamenin tarihsel gelişimi incelenecektir. Roma hukuku, İslam hukuku ve modern Türk hukuku minvalinde bir değerlendirme yapılacaktır. Sonrasında vasiyetnamenin tanımı yapılacak ve hukuksal niteliği açıklanacaktır. Nihayet vasiyetnamenin türleri hakkında bilgi verilerek şekli anlamda ölüme bağlı tasarruf bahsi kapatılacaktır.

1.2.1.3.1. Tarihsel Gelişimi

1.2.1.3.1.1. Roma Hukuku

Roma hukukunun ferdi mizacının bir yansıması olarak bir kişinin iradesine ölümünden sonrasına etki edecek kadar kudretli bir hukuki işlem düzenleme ihtiyacı ortaya çıkmıştır.⁴³ Bu ihtiyacın sonucu olarak Roma miras hukukunda vasiyetname kurumu oluşmuştur. Ölüme bağlı hukuki işlemlerin sonuçları tasarrufu yapanın ölümünden sonra meydana çıkacaktır.⁴⁴ Düzenlenen vasiyetnamenin sonucu olarak miras bırakanın ölümüyle birlikte vasiyetname lehtarını kendisine vasiyet edilen mal üzerinde mülkiyet hakkını aracısız şekilde edinmektedir.⁴⁵

Roma miras hukukunda testamentum kavramı hem vasiyet hem de vasiyetname anlamlarında kullanılmaktadır.⁴⁶ Vasiyetnamenin tanımı Digesta'da⁴⁷ “vasiyet, ölümümüzden sonra yapılmasını istediğimiz, irademizin hukuki ifadesidir” şeklinde

⁴²Dural/Öz, s. 108.; Çiftçi, s. 112.

⁴³Ayiter, s. 34.

⁴⁴Bülent Tahiroğlu/Belgin Aydoğmuş, **Roma Hukuku Dersleri**, 8. Basım, Der Yayınları, İstanbul 2012, s. 177.

⁴⁵Belgin Erdoğmuş, **Roma Eşya Hukuku**, 5. Basım, Der Yayınları, İstanbul 2012, s. 70.; Bülent Tahiroğlu, **Roma Borçlar Hukuku**, Yeni Türk Borçlar Kanunu ve Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Düzenlenmiş Yeni Bası, Der Yayınları, İstanbul 2013, s. 293.

⁴⁶Ziya Umur, **Roma Hukuku Ders Notları**, 3. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 1999, s. 508.

⁴⁷Digesta, Corpus Iuris Civilis isimli kanunnameyi oluşturan dört bölümden birisidir. Klasik hukukun derlenmesini konu alan Digesta elli kitaptan oluşur ve Roma hukukunun klasik devri hakkında bilinenlerin çoğunun temelini oluşturmaktadır.

yapılmıştır.⁴⁸ Ölümünden sonra etkisini gösteren bir işlem olan vasiyetname miras bırakan ölmeden önce herhangi bir hak veya borç doğurmayacaktır. Bu prensip, Roma hukukundan modern miras hukukuna yani günümüze kadar taşınmıştır. Vasiyetnamenin tek taraflı bir irade beyanıyla hüküm ve sonuçlarını doğurması mirasçı, vasiyet alacaklısı veya yükleme lehtarı gibi muhatapların kabulüne bağlı değildir.⁴⁹ Şekilci özellikleri son derece baskın olan Roma miras hukukunda vasiyetnamenin geçerli olabilmesi için aranan merasim karakterli şekil şartlarına uygun şekilde yapılması gerekir. Ayrıca içerik bakımından da mirasçı atama tasarrufunun varlığı bir zorunluluktur. Mirasçı atama, içerik bakımından vasiyetnamenin kurucu unsurudur.⁵⁰ Ayrıca mirasçı atama tasarrufu, vasiyetnamenin başında konumlanmalıdır. Aksi halde öncesinde düzenlenen ölüme bağlı tasarruflar geçersiz olacaktır.⁵¹

Vasiyetnamede mirasçı atama düzenlemesiyle kim ya da kimlerin mirasçı olarak atandığı açıkça anlaşılmalıdır. Vasiyetname düzenleyen kişi, işlemi bizzat kendisi yapmak durumundadır. Mirasçı atama tasarrufunu bir başkasına yaptırması mümkün değildir.⁵² Bu kuralın modern miras hukukuna yansımaları temsil yasağı şeklinde gerçekleşmiştir. En az bir mirasçı atamasıyla başlayan vasiyetnamede miras bırakan, birden fazla mirasçı atama, yedek mirasçı atama, vasi tayin etme, köle azat etme ve belirli bir mal bırakma gibi maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflarda bulunma imkânına sahiptir.⁵³ Bireyci anlayışla miras bırakanın ölümünden sonraya etki edecek iradesine hukuksal sonuçlar bağlayan Roma hukukunda asıl olan iradi mirasçılıktır. Kanuni mirasçılık ise istisnai durumlarda devreye girer.⁵⁴ Miras bırakanın vasiyetname düzenlemediği, düzenlediği vasiyetnamenin geçersiz olduğu, atanan mirasçıların mirasçı olmadığı ya da olamadığı durumlarda kanuni mirasçılık (ab intestato) ortaya

⁴⁸A. Nadi Günel, “Roma Miras Hukuku’na Genel Bir Bakış ve Vasiyet Yolu ile Miras”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1995, C. 44, S. 1, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/629576>, s. 433, e.t.: 17/04/2022.

⁴⁹Sevgi Kayak, “Roma Hukukunda Vasiyetname Şekilleri”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, 2021, C. 27, S. 1, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1347465>, s. 544, e.t.: 17/04/2022.

⁵⁰Şakir Berki, “Romada Miras Hukuku”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1953, C. 10, S. 1, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/638432>, s. 548, e.t.: 18/04/2022.

⁵¹Ziya Umur, “Roma Miras Hukuku’nun Ana Hatları”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, 1965, C. 31, S. 1-4, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/96400>, s. 171; Kayak, s. 546, e.t.: 18/04/2022.

⁵²Günel, s. 435.

⁵³Umur, **Roma Miras Hukuku’nun Ana Hatları**, s. 173.

⁵⁴Erkan Küçükgüngör, “Roma ve Türk Hukukunda Muayyen Mal Vasiyeti”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1996, C. 45, S. 1, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/629513>, s. 505, e.t.: 18/04/2022.

çıkar.⁵⁵ İradî mirasçılık ile kanunî mirasçılık birlikte uygulama alanı bulmaz.⁵⁶ Kanunî mirasçılardan miras reddetme hakkı yoktur.⁵⁷ Miras bırakanın tek taraflı iradesini üstün tutan Roma miras hukuku, vasiyetname üzerinde şekillenmiştir. Roma’da, yapılacak ölüme bağlı tasarruflarda karşı tarafın iradesinin hukukî sonuç doğurmada etkili olacak olması ve miras bırakana tasarrufu tek taraflı geri alma hakkı tanımaması sebepleriyle iki taraflı sözleşme niteliğinde olan miras sözleşmesi kabul edilmemiştir.⁵⁸

Roma hukukundaki vasiyetname şekilleri dönemlere ayrılarak daha rahat incelenecektir. Eski hukuk devrinde barış zamanında ve savaş zamanında iki farklı vasiyetname türü uygulama alanı bulmuştur. Barış zamanında uygulanan ve bilinen en eski vasiyetname türü “testamentum calatis comitiis”tir. Sadece mirasçı atmasına imkân veren ve yılın sadece 24 Mart ve 24 Mayıs günlerinde hukukçu rahiplerin organizasyonu ile halk meclisleri önünde törenle yapılan bu vasiyetname türü olağan dönem vasiyetnamesidir.⁵⁹ Savaş zamanlarında uygulanan ve sıkı şekil şartlarının olmadığı “testamentum in procinctu”da askerler birbirleri önünde sözlü olarak iradelerini açıklarlardı. Bu vasiyetname türü olağanüstü savaş durumlarında uygulama alanı bulmuştur ve istisnai özelliktedir.⁶⁰

Klasik hukuk devrinde, olağan dönemlerde sadece yılda iki defa yapılabilen ve sıkı şekil şartlarının merasimle düzenleniyor olmasının zorluğu karşısında yapılması daha kolay, hızlı ve süre sınırı olmadan her zaman düzenlenebilecek bir vasiyetname yapma ihtiyacı doğmuştur. Bu ihtiyacı karşılamak adına “testamentum per aes et libram” isimli vasiyetname türü ortaya çıkmıştır.⁶¹ Halk meclislerinin toplanmasını bekleyemeyen, yaşlı ve hasta kimselerin tercih ettiği bu vasiyetname türünde miras bırakan, malvarlığını güvenilir bir kişiye teslim eder ve bu malların son arzularına ve iradesine uygun şekilde dağıtılmasını emreder. Malvarlığı kendisine devredilen güvenilir kişi de miras bırakanın ölümü sonrasında iradesine uygun şekilde arzularını gerçekleştireceğini beyan eder.⁶² Zaman ilerledikçe pratik ihtiyaçların daha kolay karşılanması adına

⁵⁵Umur, **Roma Miras Hukuku’nun Ana Hatları**, s. 181.

⁵⁶Günel, s. 427; Küçükgüngör, s. 506.

⁵⁷Berki, s. 557.

⁵⁸Burak Türk, “Resmî Vasiyetnamenin Düzenlenmesi ve Geçersizlik Halleri”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Galatasaray Üniversitesi SBE, İstanbul 2020, s. 9.; Umur, **Roma Miras Hukuku’nun Ana Hatları**, s. 167.

⁵⁹Günel, s. 434.

⁶⁰Umur, **Roma Hukuku Ders Notları**, s. 510.

⁶¹Kayak, s. 553.

⁶²Günel, s. 433.

praetor, “testamentum per aes et libram” türündeki vasiyetnamelere basitleştirici müdahalelerde bulunmuştur.⁶³

Postklasik hukuk devrinde sözlü ve yazılı vasiyetname olarak iki tür ortaya çıkmıştır. “Testamentum per nuncupationem” ismindeki sözlü vasiyetnamede miras bırakan, yedi şahidin karşısında son istek ve iradesini ortaya koyar ve şahitler bu arzularını duyduklarını teyit eder. “Testamentum per scripturam” ismindeki yazılı vasiyetnamede ise miras bırakan yine yedi şahidin karşısında son isteklerini iradesine uygun şekilde yazılı olarak düzenler ve şahitlerin de imzalarıyla katkı sunmasından sonra kapalı vaziyette ilgili makama tevdi eder.⁶⁴

Iustinianus devrinde ise karmaşık halde bulunan vasiyetname türleri daha derli toplu hale getirilip şekil yönünden sadeleştirilerek sözlü, yazılı ve resmi vasiyetname olarak üç ayrı vasiyetname biçimi kabul edilmiştir. Miras bırakanın son ölüme bağlı isteklerini imparatora bildirerek yaptığı “testamentum principis oblatum” ve devletin resmi görevlileri makamında yaptığı “testamentum apud acta conditum” ismindeki vasiyetnameler resmi vasiyetname örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır.⁶⁵

1.2.1.3.1.2. İslam Hukuku

İslam hukuku bakımından değerlendirecek olursak, İslam hukukunun kaynaklarının etkisiyle meydana gelen İslam miras hukuku sistemi Feraiz olarak adlandırılmaktadır.⁶⁶ İslam hukuku, ölüme bağlı tasarrufları ve vasiyetnameyi kabul eder. İslam hukukunda vasiyetname, ölümden sonraya etkisini gösterecek şekilde bir kimsenin mal, alacak, hak veya menfaati karşılıksız olarak bağışlama yoluyla gerçek kişi ya da kişilere veya hayır kurumlarına devretmesi olarak tanımlanabilir.⁶⁷

Bir ölüme bağlı tasarruf olan vasiyetnamenin hukuki niteliği İslam hukukunda tartışmalıdır. Hanefi hukukçuların büyük çoğunluğu, vasiyetnamenin tek taraflı hukuksal işlem olduğunu savunurlar.⁶⁸ Hanefi hukukçuların dışında kalan hukukçular ise vasiyetnamenin iki taraflı hukuksal işlem olduğu görüşündedirler. Vasiyetnamenin

⁶³Berki, s. 545.

⁶⁴Kayak, s. 560.

⁶⁵Berki, s. 546., Kayak, s. 563., Günal, s. 434.

⁶⁶Şakir Berki, “Kur’an’da Miras Hukuku”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1981, C. 38, S. 1, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/630521>, s. 107, e.t.: 18/04/2022.

⁶⁷İbrahim Yılmaz, “İslâm Hukukunda Vasiyet Yoluyla Varisleri Mirastan Mahrum Etmeye Yönelik Tasarrufların Sınırlandırılması”, *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 2017, C. 21, S. 3, <http://cuid.cumhuriyet.edu.tr/tr/download/article-file/373291>, s. 1744, e.t.: 18/04/2022.

⁶⁸M. Akif Aydın, *Türk Hukuk Tarihi*, 4. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2001, s. 320.

tek taraflı hukuki işlem olduğunu savunanlar, vasiyetnamenin geçerli olarak kurulabilmesi için önerinin yeterli olduğunu (miras bırakanın hazırladığı sözlü ya da yazılı vasiyetname) ayrıca lehtarın kabul beyanında bulunmasına gerek olmadığını düşünmektedirler. Vasiyet lehtarının mirası reddetme hakkı mevcuttur. Lehtar vasiyeti reddederse vasiyet geçersiz hale gelir.⁶⁹ Vasiyetnamenin iki taraflı hukuki işlem olduğunu, diğer bir deyişle akit olduğunu savunanlar ise vasiyetnamenin geçerli olarak kurulabilmesi için öneriyle beraber lehtarın öneriye uygun kabul beyanını da ararlar. Ancak cenine vasiyet, hayır kurumlarına vasiyet gibi bazı özel durumlarda kabul beyanına gerek yoktur.⁷⁰

İradi mirasçılık ve yasal mirasçılığın bir arada uygulandığı İslam hukukuna göre miras bırakan, tereke borçları ve cenaze masraflarını çıkardıktan sonra geriye kalan terekesinin üçte biri oranında tasarrufta bulunabilmektedir. Geriye kalan üçte iki ise yasal mirasçılardan saklı payıdır. Miras bırakan, geride kalan yasal mirasçısı bulunmadığı hallerde terekenin tamamını üzerinde tasarrufta bulunma imkânına sahip olacaktır.⁷¹

İslam hukuku, Roma ve modern miras hukuklarıyla kıyaslandığında şekil bakımından ağır şartlar aranmamakta aksine vasiyetin geçerli olabilmesi için kolaylaştırıcı düzenlemeler içermektedir hatta vasiyetnameler bakımından hiçbir şekil şartının aranmadığını söyleyebiliriz.⁷² Miras bırakan, vasiyetnamesini yazılı ya da sözlü şekilde yapabilmektedir. Ölüm tehlikesi aranmaksızın adil ve Müslüman iki şahit huzurunda geçerli bir sözlü vasiyetname yapılabilecektir. Yolculuk gibi sebeplerle Müslüman şahit bulunamaması halinde adil gayrimüslim şahitlere de başvurulabilecektir.⁷³ Şahit zorunluluğu vasiyetnamenin geçerlilik şartı değildir uyuşmazlık halinde ispat şartıdır.⁷⁴ Yazılı vasiyetname bakımından da iki şahit aranmaktadır. Miras bırakanın el yazısıyla yazılmış vasiyetname ve şahit geçerlilik şartı değil ispat şartı olarak aranmaktadır.⁷⁵ Miras bırakan, okuma yazma bilmiyorsa, yazılı vasiyetname düzenlememişse ya da vasiyetnamesini teminat altına almak istiyorsa

⁶⁹Aydın, s. 320.

⁷⁰Ekrem Buğra Ekinci, "İslam-Osmanlı Hukukunda Vasiyetin Şekli", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1997, C. 1, S. 1, https://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/1_1_12.pdf, s. 234, e.t.: 19/04/2022.

⁷¹Aydın, s. 320.; Berki, **Kur'an'da Miras Hukuku**, s. 116.

⁷²Ekrem Buğra Ekinci, "İslam-Osmanlı Hukukunda Vasiyetin İsbati", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1997, C. 1, S. 2, https://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/1_2_9.pdf, s. 117, e.t.: 19/04/2022.

⁷³Ekinci, **İslam-Osmanlı Hukukunda Vasiyetin İsbati**, s. 105.

⁷⁴Berki, **Kur'an'da Miras Hukuku**, s. 117.

⁷⁵Doruk Gönen, **El Yazılı Vasiyetname**, 1. Baskı, Legal Kitabevi, İstanbul 2007, s. 32.

vasiyet hücceti düzenletebilir.⁷⁶ Şer'i mahkemenin noterlik faaliyetinin bir ürünü olan vasiyet hücceti günümüzdeki resmi vasiyetnameye benzemektedir. İslam hukukunda doğrudan resmi vasiyetname kurumu düzenlenmemiştir.

1.2.1.3.1.3. Modern Türk Hukuku

Osmanlı döneminde uygulanan temel hukuk sistemi İslam hukukuydu. Cumhuriyetin ilanıyla her konuda modernleşme adımları atılırken Türk hukuk sistemi de bu durumdan etkilenmiştir. 04.10.1926 tarihinde Türk Kanunu Medenisi'nin yürürlüğe girmesiyle birlikte artık İslam hukukuna göre vasiyetname düzenleme imkânı kalmamıştır.⁷⁷ Günümüzde ise 08.12.2001 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nu temel alarak ve kanunun miras hukuku kitabına uygun şekilde vasiyetname yapılabilir. ⁷⁸

1.2.1.3.2. Hukuki Niteliği

Türk Medeni Kanunu'nda vasiyetnamenin tanımı yapılmamıştır. Vasiyetnamenin tanımını yapmak doktrine bırakılmıştır. Numerus clausus ilkesinin mahsulü olarak şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflardan biri olan vasiyetname, bir gerçek kişinin hüküm ve sonuçlarını doğurması için karşı tarafa yöneltme mecburiyeti olmadan ölüme bağlı arzu, istek, emir ve iradesini açıklama biçimiyle yaptığı tek taraflı hukuksal işlemidir.⁷⁸

Tek taraflı hukuksal işlem olmasının sonucu olarak vasiyetnamenin geçerli olabilmesi için miras bırakanın iradesi yeterlidir. Karşı tarafın ya da muhatabın sözleşmelerde olduğu gibi irade ya da diğer bir ifadeyle kabul beyanına gerek yoktur. Tek taraflı hukuksal işlem olmasının diğer sonucu da vasiyetnamenin içeriğinin bizzat miras bırakan tarafından düzenlenmesi ve miras bırakanın dilediği zaman gerekçe göstermeksizin ve sorumlu olmaksızın vasiyetnameyi geri alabilmesi, değiştirebilmesi ya da yok edebilmesidir.⁷⁹ Vasiyetname düzenleme, kişiye sıkı suretle bağlı haklardan

⁷⁶Ekinci, **İslam-Osmanlı Hukukunda Vasiyetin İsbati**, s. 111.

⁷⁷Ömer Bağcı, "El Yazısı ile Vasiyetnamede Düzenleme Yeri ve Tarihi", **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Galatasaray Üniversitesi SBE, İstanbul 2006, s. 20.

⁷⁸Oğuzman, s. 111.; Köprülü, s. 124.; İmre, s. 95.; Gönensay/Birsen, s. 40.; Kılıçoğlu, s. 110.; Çabri, s. 502.; Antalya/Sağlam, s. 224.; Dural/Öz, s. 52.; Ergüne, s. 24.

⁷⁹İmre/Erman, s. 56.; Çabri, s. 314.

olduğu için temsil yasağı söz konusu. Miras bırakan ne iradi ne de kanuni temsilci vasıtasıyla vasiyetname yapabilir.⁸⁰

Kanunun vasiyetnameyi düzenleyen hükümlerinde ve alt başlıklarında vasiyet ve vasiyetname terimleri tam anlamıyla yerli yerinde kullanılmamıştır. Kanun koyucunun, eski kanundaki terimlerin etkisiyle sebep olduğu bu durum, kavramsal karmaşıklığa neden olabilmektedir. TMK madde 531, şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflardan vasiyetnameyi düzenlerken vasiyet terimini kullanmıştır. Hukuk terminolojisi bakımından doğru olmayan bu kullanımda kastedilen vasiyetnamedir. Vasiyet aynı zamanda maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflardan belirli mal bırakma anlamında kullanılmaktadır.⁸¹ Yeni kanundaki belirli mal bırakma tasarrufu eski kanundaki vasiyet terimini tam anlamıyla karşılamadığı için bu kavram kargaşası yaşanmaktadır. Maddi anlamda ölüme bağlı işlemin içeriğinden bahsederken yeni kanundaki terime uygun olarak belirli mal bırakma terimi kullanılmalıdır.

Burada değinilmesi gereken bir diğer husus da vasiyetname yapma ehliyetidir. TMK m.502'de "Vasiyet yapabilmek için ayırt etme gücüne sahip ve onbeş yaşını doldurmuş olmak gerekir." şeklindeki düzenlemeyle geçerli bir vasiyetname yapmak için gereken ehliyet şartları sayılmıştır. Burada kullanılan vasiyet terimiyle kastedilen de vasiyetnamedir. Ölüme bağlı tasarruf ve dolayısıyla vasiyetname yapma ehliyetinin hukuki niteliği tartışmalıdır. Bir görüş vasiyetname yapma ehliyetini hak ehliyeti içerisinde değerlendirir.⁸² Diğer görüş fiil ehliyetinin özel bir türü olduğunu savunur.⁸³ Başka bir görüş ise tasarruf ehliyetinin evlenmede olduğu gibi hem hak hem fiil ehliyetini etkiler nitelikte olduğunu savunmaktadır.⁸⁴ Kanaatimizce, vasiyetname yapma ehliyeti hak ehliyetine daha yakındır. Zira kanun koyucunun hükmü vasiyetname yapma hakkının kullanılmasından ziyade vasiyetname yapma hakkının varoluşunu düzenlemektedir. Dolayısıyla düzenlemedeki şartları sağlamayan bir gerçek kişinin vasiyetname yapma hakkı hukuken tanınmamıştır ve bu gerçek kişi yapılan tasarrufun öznesi olma fırsatına sahip değildir.⁸⁵ Açıklanan sebeplerle vasiyetname yapma ehliyetinin hak ehliyetinin özel bir türü olduğu fikrini benimsemekteyiz.

⁸⁰Çabri, s. 503.

⁸¹Çabri, s. 502.

⁸²Eren/Yücer Aktürk, s. 59.

⁸³İmre/Erman, s. 63.

⁸⁴Dural/Öz, s. 56.; Oğuzman, s. 116.; Çabri, s. 150.

⁸⁵Eren/Yücer Aktürk, s. 59.

1.2.1.3.3. Vasiyetnamenin Türleri

Şekilci karaktere sahip miras hukukunda, sınırlı sayı ilkesinin bir diğer görünüşü olarak vasiyetnamenin, hukuken geçerli olacak biçimde üç şekilde yapılabilme imkânı vardır. “Vasiyet, resmi şekilde veya miras bırakanın el yazısı ile ya da sözlü olarak yapılabilir.” TMK m.531’de düzenlenen bu hükümde vasiyet teriminden anlaşılması gereken vasiyetnamedir. Resmi ve el yazılı vasiyetname olağan dönemlerde asıl olarak başvurulması gereken vasiyetname türleri iken sözlü vasiyetname olağanüstü hallerde istisnai olarak başvurulabilen vasiyetname türüdür. Kanunda düzenlenen bu üç vasiyetname türü önemli görülen özelliklerine vurgu yapılarak açıklanacaktır.

1.2.1.3.3.1. Resmi Vasiyetname

Kanunun izin verdiği vasiyetname yapma biçimlerinden biri de resmi vasiyetnamedir. Vasiyetname türleri arasında en teferruatlı şekil şartlarına sahip ve en çok tercih edilen resmi vasiyetnamedir.⁸⁶ Resmi vasiyetname TMK m. 532’de “Resmi vasiyetname, iki tanığın katılmasıyla resmi memur tarafından düzenlenir. Resmi memur, sulh hâkimi, noter veya kanunla kendisine bu yetki verilmiş diğer bir görevli olabilir.” şeklinde düzenlenmiştir. Türk Medeni Kanunu, miras bırakan tarafından okunarak ve imzalanarak veya miras bırakan tarafından okunmaksızın ve imzalanmaksızın düzenlemeyi öngörmektedir. Ayrıca doktrinde karma vasiyetname de kabul edilmektedir.

Resmi vasiyetname, miras bırakanın arzularına uygun hukuki terminolojiyi uygulama ve belirsizlikleri önleme bakımından faydalıdır.⁸⁷ Okuma yazma bilmeyen kişilerin vasiyetname düzenlemesine imkân sunar. İlâveten ispat bakımından daha kuvvetli bir delil olması diğer bir faydadır. Yargıtay, bir kararında “*Noterlerin usulüne uygun olarak düzenledikleri ve onayladıkları belge(vasiyetnamenin) aksi ispat oluncaya kadar kesin delil teşkil eder.*”⁸⁸ şeklindeki hukuki tespiti yaparak resmi senet olan resmi vasiyetnamenin kesin delil olduğunu teyit etmiştir. Diğer bir faydası, NK’nin ilgili maddeleri ve TMK m. 537’ye göre düzenlediği resmi belgenin aslını

⁸⁶Furkan Olgaç, “Türk Hukukunda Resmi Vasiyetname”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul 2020, s. 37.

⁸⁷Muhammed Aydın, “Resmi Vasiyetname”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Hasan Kalyoncu Üniversitesi SBE, Gaziantep 2019, s. 28.

⁸⁸Yargıtay 3. HD., T. 27/05/2014, E. 1627, K. 8253, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 21/04/2022.

saklama yükümlülüğünün vasiyetnamenin kaybolmasına veya tahrif edilmesine olanak vermemesidir.⁸⁹ Tanık bulunması şartı vasiyetnamenin gizliliği açısından sakıncalıdır.⁹⁰ Bir diğer sakınca da ekonomik açıdan miras bırakana külfet doğurmasıdır.⁹¹

Resmi vasiyetname düzenlenirken bulunması gereken kişiler miras bırakan, resmi memur ve iki şahittir. Resmi vasiyetnameyi düzenleyecek olan resmi memur noter, sulh hukuk mahkemesi hâkimi veya kanunla kendisine bu yetki verilen görevlidir. Pratikte genellikle resmi vasiyetnameyi noterler düzenlemektedir.⁹² Yargıtay noter sözünden noterlik makamını anlamaktadır. Bir kararında, “*Kanunda noterden söz edilmesi, noterlik makamının hedef alınmasındandır. Noter yetkisine sahip yeminli başkâtabin düzenlediği vasiyetname ile yeminli kâtabin düzenlediği vasiyetname Yargıtay’ca geçerli kabul edilmektedir.*”⁹³ şeklindeki tespitiyle bu hususa değinmiştir. Resmi memura bir diğer örnek ise Noterlik Kanunu’nun yabancı ülkedeki noterlik faaliyetlerinin konsoloslar tarafından yürütülmesi hükmüne istinaden konsoloslardır.⁹⁴

Resmi vasiyetname bakımından bir diğer şart da iki gerçek kişi şahidin işleme katılmasıdır. TMK m. 536’da düzenlemeye katılma yasağı alt başlığında memur ya da tanık olarak kimlerin katılamayacağını düzenlemiştir. Buna göre: “Fiil ehliyeti bulunmayanlar, bir ceza mahkemesi kararıyla kamu hizmetinden yasaklılar, okuryazar olmayanlar, miras bırakanın eşi, üstsoy ve altsoy kan hısımları, kardeşleri ve bu kişilerin eşleri, resmî vasiyetnamenin düzenlenmesine memur veya tanık olarak katılamazlar.” Bu hüküm detaylı biçimde düzenlenmiştir ve sıkı şekil şartlarının işleme katılan kişiler ve özellikleri bakımından sert şekilde uygulanmakta olduğunu göstermektedir. Düzenlemeye katılma yasağına aykırı eylemlerin yaptırımını ilgililerin vasiyetnamenin tamamını etkileyecek şekilde vasiyetnamenin iptalini istemesi şeklinde olacaktır.

⁸⁹Bilge Öztan/Fırat Öztan, “Ölüme Bağlı Tasarruflara İlişkin Medeni Kanun’daki ve Noterlik Kanunu’ndaki Şekil Şartları”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2016, C. 65, S. 4, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/621855>, s. 3596, e.t.: 21/04/2022.; Rona Serozan/Baki İlkay Engin, **Miras Hukuku**, 4. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014, s. 340.

⁹⁰İmre/Erman, s. 81.

⁹¹Mehmet Öztürk, “Resmi Vasiyetname”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, İzmir 2019, s. 32.

⁹²Coşkun Çaldağ, “Resmi Vasiyetnamenin Düzenlenme Biçimleri, Vasiyetçi için Özel Durumlar ve Resmi Vasiyetnamenin Geri Alınması”, **Adalet Dergisi**, 2021, C. 0, S. 67, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2088237>, s. 268, e.t.: 21/04/2022.; Tekdoğan, s. 111.; Olgaç, s. 38.; İmre/Erman, s. 81.

⁹³Yargıtay 3. HD., T. 25/06/2013, E. 10121, K. 10974, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 21/04/2022.

⁹⁴Çaldağ, s. 267.

Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise kimlere resmi vasiyetnameyle kazandırmada bulunulamayacağı düzenlenmiştir. “Resmî vasiyetnamenin düzenlenmesine katılan memura ve tanıklara, bunların üstsoy ve altsoy kan hısımlarına, kardeşlerine ve bu kişilerin eşlerine o vasiyetname ile kazandırmada bulunulamaz.” Kanun koyucu doğrudan ilgili bu kişilere kazandırma yapılmasını ahlaki temelde düşünerek yasaklamıştır. Bu düzenlemeyle tanıkların veya resmi memurun miras bırakandan menfaat devşirmesinin önüne geçilmektedir.⁹⁵ Kazandırma yasağına aykırılığın yaptırımını yasak olan kazandırmanın iptalidir.

Okunarak ve imzalanarak düzenlenen resmi vasiyetname kanunun 533. ve 534. maddelerinde düzenlenmektedir. Okunmaksızın ve imzalanmaksızın düzenlenen resmi vasiyetname ise kanunun 535. maddesinde düzenlenmektedir. Bazı özel durumlarda kanun koyucu miras bırakanı hangi usulde vasiyetname yapması konusunda mecbur bırakmaktadır. Vasiyetnamenin düzenlenmesi esnasında herhangi bir sebepten ötürü imza atamayacak durumda olan miras bırakan ya da okuma yazma bilmeyen miras bırakan m.535’e göre vasiyetname düzenleme imkânına sahiptir. Okuma yazma bilen bir miras bırakan ise tercih hakkına sahiptir. Miras bırakan ister okuyarak ve imzalayarak ister okumadan ve imzalamadan resmi vasiyetname düzenleyebilme hakkını kullanabilmektedir. Yargıtay İBKG, “Okuyup yazma bilen bir vasiyetçinin Medeni Kanununun 480 veya 482. maddelerindeki resmi vasiyet şekillerinden birisini, dileğine göre ve hiçbir sebep bildirmeye veya resmi senede yazdırmaya yer olmaksızın seçebileceğine...”⁹⁶ kararıyla miras bırakanın seçimlik bir hakkı olduğunu kabul etmiştir. Bu karar, eski kanun döneminde çıkmış bir karar olduğu için açıklamak faydalı olacaktır. 480. madde okuyarak imzalayarak düzenlemeye 482. madde ise okumadan ve imzalamadan düzenlemeyi kastetmektedir. Yeni kanunun maddeyi düzenleme amacı göz önünde bulundurulduğunda kanun koyucunun okuma yazma bilenlere tek yol olarak okuyarak ve imzalayarak düzenleme imkânı verdiğini kabul eden bir görüş de mevcuttur.⁹⁷

Okuyarak ve imzalanarak düzenlenen vasiyetname, miras bırakanın arzularını resmi memura bildirmesiyle başlar. Bu bildirme sözlü ya da yazılı olabilmektedir.⁹⁸ Miras

⁹⁵Çabri, s. 555.

⁹⁶Yargıtay İBKG, T. 26/03/1962, E. 23, K. 3, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 21/04/2022.

⁹⁷Cevdet Yavuz/Murat Topuz, “Resmi Vasiyetnamede Düzenleme Şekli (Okuma Yazma Bilen ve Bilmeyenlerin Vasiyetname Düzenleme Şekilleri Arasındaki Farklılıklar Bağlamında MK. Madde 534 ve 535’in Değerlendirilmesi)”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, 2016, C. 0, S. 7, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/229935>, s. 1151, e.t.: 21/04/2022.

⁹⁸İmre/Erman, s. 84.; Çabri, 517.; Eren/Yücer Ertürk, s. 124.

bırakan, ölüme bağlı arzularını kendi hazırladığı vasiyetname taslağı halinde veya üçüncü bir kişiye kaleme aldırarak yazılı şekilde resmi memura bildirebilir. Mevcut teknolojik gelişmeler bildirim yöntemini de etkileyebilmektedir. Bildirim bakımından bir şekil şartı olmaması sebebiyle sosyal medya aracılığıyla mesaj olarak veya video ya da ses kaydı biçiminde görsel işitsel her türlü aracın bildirme vasıtası olarak kullanılması mümkün kabul edilmelidir.

Resmi memur, soracağı sorularla miras bırakanın son arzularını açıkça aydınlattıktan sonra bizzat yazdığı ya da yazdırdığı metni miras bırakana okuması için vermelidir. Miras bırakan, resmi memurun okuması için verdiği metni okuyup son arzularını eksiksiz içerdiğine kanaat getirirse resmi memurun huzurunda metni imzalayarak içeriğin iradesine uygun şekilde hazırlandığını kabul eder. Islak imza yerine mühür ya da parmak izi kullanılmaz. Vasiyetname birden fazla sayfadan oluşuyorsa ve aralarında bağlantı varsa son sayfanın imzalanması tüm metne etkilidir. Resmi memur mekanik bir vasıtayla veya el yazısıyla gün, ay ve yıl içeren tarih attıktan sonra mutlaka el yazısıyla ıslak imzasını atmalıdır. Resmi memurun miras bırakandan sonra imza atması gerekmektedir çünkü resmi memurun imzası belgeleme niteliğindedir. Resmi memurun miras bırakandan önce imzalaması bu işlemin belgeleme işlevine halel getirir.⁹⁹

Bu aşamada artık tanıklar işleme katılmaktadırlar. Miras bırakan, vasiyetnameye tarih ve imza atıldıktan hemen sonra vasiyetnameyi okuduğunu, belgede yazılanların son arzularına uygun olduğunu resmi memurun huzurunda iki şahide açıklar. Tanıklar da miras bırakanın vasiyetnameyi okuduğunu, kendi huzurlarında iradesine uygun olduğunu açıkladığını ve miras bırakanı vasiyetname yapmaya ehil gördüklerini vasiyetnamenin altına kendileri yazar veya yazdırırlar ve imzalarlar.¹⁰⁰ Bu ağdalı şekil kuralları resmi vasiyetnamede geçerlilik şartlarındandır. Bu usule uymamanın yaptırımını ilgililerin iptal davası açabilmesidir. Miras bırakan, vasiyetnamenin içeriğinin tanıklara açıklamak zorunda değildir.

Resmi vasiyetname yapılırken işlemde birlik kuralına uygun şekilde düzenlenmelidir. Metnin miras bırakan tarafından okunmasıyla birlikte vasiyetname geçerli şekilde sonlanıncaya kadar aşamalar kesinti olmadan aralıksız devam ettirilmelidir.¹⁰¹ İşlemde birlik kuralının bir diğer somut göstergesi olarak Yargıtay'ın

⁹⁹Çabri, s. 522.

¹⁰⁰İmre/Erman, s. 86.

¹⁰¹Öztañ/Öztañ, s. 3605.

da kararlarında yer verdiği şekilde işlemi aynı resmi memur baştan sona yürütmelidir.¹⁰² İlâveten vasiyetnamedeki kaşe ve imzaların birden fazla resmi memura ait olması resmi memurun kimliği hakkında tereddütler yaratmaktadır.¹⁰³ Bu durum da dava açılması halinde şekil şartlarına aykırılık nedeniyle vasiyetnamenin iptal edilmesi sonucunu doğurur.

Okumadan ve imzalanmadan düzenlenen resmi vasiyetnameye okuma yazma bilmeyenlerin yanında okuma yazma bilenler de başvurabilmektedir. Okuyup imzalayarak düzenlenen resmi vasiyetnameden farklı olarak resmi memur, miras bırakanın arzusuna uygun şekilde yazdığı vasiyetname metnini iki şahit huzurunda miras bırakana duyacağı şekilde bizzat okur. Miras bırakan imzasının yerine geçecek şekilde okunanların iradesine uygun olduğunu beyan eder. İki tanık huzurunda yapılan bu açıklamayı resmi memur tarih koyarak imzalar. Tanıklar da okuyup imzalayarak düzenlenen resmi vasiyetnamedeki hususlara ek olarak resmi memurun metni kendilerinin huzurunda miras bırakana okuduğunu yazarak veya yazdırarak altını imzalarlar. Burada da işlemde birlik kuralı geçerlidir.¹⁰⁴ İlâveten tanıklar vasiyetnamenin içeriğini bileceklerdir.

Karma vasiyetname, Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenmemiştir fakat doktrinde çoğunlukla kabul edilmektedir. Karma şekil, Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenen şekillerden birinin şartlarını tam olarak taşımalı¹⁰⁵, düzenlenen şekillerin amacını yerine getirmeli ve düzenlenen şekillerle sağlanan garantinin altına düşmemelidir.¹⁰⁶ Karma şekilden anlaşılması gereken okunup imzalamadan veya okunmadan imzalanan şekilde vasiyetname düzenlenmesidir. Okuma yazma bilen fakat imzalayamayan miras bırakanın metni kendi okuyarak iradesine uygun olduğunu beyan edecektir. Bu şekilde vasiyetnamenin içeriği gizli kalacaktır. Sonraki aşamalar m. 535'e uygun şekilde devam ettirilecektir. Okuma yazma bilmeyen fakat imza atabilen miras bırakan bakımından, m. 535'e göre vasiyetname düzenlenecek ilâveten miras bırakan imza atarak sağlanan güvencenin üzerinde bir güven tesis edilmiş olacaktır. Atılan imzanın vasiyetnameyi geçersiz hale getireceği şeklinde yorumlanması yerine atılan imzayı geçersiz kılarak m. 535 şartlarını sağlaması nedeniyle vasiyetnameyi ayakta tutmak

¹⁰²Yargıtay 3. HD., T. 24/11/2015, E. 10759, K. 18648, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 22/04/2022.; Yargıtay 3. HD., T. 05/07/2018, E. 16678, K. 7664, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 22/04/2022.

¹⁰³Yargıtay 3. HD., T. 03/11/2011, E. 6433, K. 17282, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 22/04/2022.

¹⁰⁴İmre/Erman, s. 90.; Çabri, s. 539.; Kılıçoğlu, s. 117.

¹⁰⁵Öztan/Öztan, s. 3607.

¹⁰⁶Çabri, s. 541.

lehine yorumda bulunmak vasiyetnamenin yorumunda kullanılan en temel prensip olan favor testamenti ilkesine de uygun düşer.¹⁰⁷ Yeri gelmişken değinmek gerekirse favor testamenti ilkesi, miras bırakanın birden fazla anlama gelebilecek irade beyanının vasiyetnameyi ayakta tutacak anlama üstünlük tanınacak şekilde yorumlanmasıdır.¹⁰⁸

Türkçe bilmeyenler, tercüman vasıtasıyla vasiyetname düzenleyebilmektedir. Görme engelliler de m. 535 usulünce vasiyetname düzenleyebileceklerdir. Sağır ve dilsizler okuma yazma biliyorlarsa m. 533-534, bilmiyorlarsa m. 535 usulüne göre vasiyetname düzenleyebileceklerdir. Doktrindeki ağırlıklı görüşe göre ise sağır, dilsiz ve görme engeli olanların vasiyetname düzenleme imkânı yoktur.¹⁰⁹

1.2.1.3.3.2. El Yazılı Vasiyetname

El yazılı vasiyetname, TMK m. 538’de “El yazılı vasiyetnamenin yapıldığı yıl, ay ve gün gösterilerek başından sonuna kadar miras bırakanın el yazısıyla yazılmış ve imzalanmış olması zorunludur.” şeklinde düzenlenmiştir. Nitelikli yazılı şekil şartının öngörüldüğü el yazılı vasiyetnamede vasiyetnamenin içeriğinin baştan sona miras bırakan tarafından yazılması, tarihin gün, ay ve yılı içerecek şekilde el ile yazılması ve miras bırakanın ıslak imzasının aranması geçerlilik şartlarıdır.

El yazılı vasiyetnamenin birçok yararı bulunmaktadır. En önemli faydalarından biri yapılan tasarrufun gizli kalabilmesidir. Miras bırakan ileride mirasçılar arasında sorun yaşanacağını düşünüyorsa veya vasiyetnamenin varlığını hayattayken saklamak istiyorsa vasiyetnamesini herkesten gizli tutabilir. Diğer faydası, mali külfete neden olmayacak şekilde sadece bir kâğıt ve kalemle basitçe düzenlenebilme imkânına sahip olmasıdır. Miras bırakanın konforunun bozulmasına sebep olmaz. Resmi vasiyetnamedeki gibi notere gitmeye veya iki tanığı hazır buldurmaya gerek yoktur. Vasiyetnameyi geri almak da yapmak kadar kolay, masrafsız ve merasimsizdir.¹¹⁰

Faydalarının yanı sıra sakıncaları da vardır. En başta bir başkasının eline geçme durumu ortaya çıkabilecektir. El yazılı vasiyetname, mirasçılardan biri veya üçüncü bir kişinin eline geçtiğinde yok olma, değiştirilme veya zarar verilme eylemlerine maruz kalabilir. Miras bırakan öldükten sonra sakladığı yerde bulunamama sorunu ortaya

¹⁰⁷Öztañ/Öztañ, s. 3607.

¹⁰⁸Nagehan Kırkbeşoğlu, “Ölüme Bağlı Tasarrufların Yorumu”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2019, C. 23, S. 4, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/839344>, s. 208, e.t.: 22/04/2022.

¹⁰⁹Çabri, s. 548.

¹¹⁰İmre/Erman, s. 71.; Kılıçoğlu, s. 118.; Çabri, s. 561.

çıkabilecektir. Miras bırakanın hukukçu olmadığı ya da bir hukukçudan yardım almadığı hallerde içeriğin tespiti zorlaşabilir, düzenleyenin iradesine uygun olmayan kavramların kullanımı nedeniyle kastedilmeyen anlamlarda yorumlanabilir veya kanunun aradığı şekil şartlarına uyulmaması sonucunda vasiyetname iptal edilebilir. Ayrıca vasiyetname tasarısıyla vasiyetnameyi birbirinden ayırmak zor olabilmektedir. Miras bırakan birkaç deneme sonucunda vasiyetnamesini düzenleyebilir. O taslaklar, vasiyetname yapma iradesi (animus testandi) olmadığı için hukuken geçerli sayılmamaktadır. Vasiyetname yapma iradesini haiz el yazılı vasiyetname ile vasiyetname tasarılarının karışma ihtimali bir diğer sakıncadır.¹¹¹

Vasiyetnamenin baştan sona el yazısı ile yazılması şartı miras bırakanın iradesinin gerçekten kendisi tarafından ortaya konulduğunun tespitine yarar. El yazısı karakteristik bir yapıya sahiptir. Herkesin el yazısı farklıdır. Günümüzdeki tekniklerle miras bırakanın el mahsulü bir vasiyetname ile başkasının miras bırakanı taklit ederek ortaya koyduğu metin tespit edilebilmektedir. Dolayısıyla el yazılı vasiyetnamenin başkası tarafından aslının bozulması veya değiştirilmesi engellenmektedir. Yargıtay'ın da kabul ettiği gibi miras bırakanın el mahsulü olması konusunda bir tereddüt yaşanması halinde bilirkişi raporu alınarak konu aydınlatılmalıdır.¹¹² Ayrıca bu düzenleme, miras bırakana vasiyetnameyi hazırlarken soğukkanlı şekilde düşünmeye sevk etmektedir.¹¹³

Doktrinde, el yazısı teriminin kanun koyucunun hükmü düzenleme amacı göz önünde bulundurularak iki elin de doğuştan olmaması ya da felç sebebiyle yazı yazılamaması gibi haklı sebeplerin var olması halinde geniş yorumlanması gerektiği görüşü hâkimdir.¹¹⁴ Yani miras bırakanın karakteristik özelliklerini yansıtan yazıyı hangi organıyla yazdığının bir önemi yoktur. Ayak ya da ağız vasıtasıyla da el yazılı vasiyetname düzenlenebilmektedir. Fakat el ile yazma imkânı varken başka bir organla vasiyetname düzenleyen gerçek kişinin vasiyetname yapma iradesi sorgulanır. El mahsulü olma şartının bir görünüşü de daktilo, makine ve mekanik yazılmış bilgisayar ürünü metinlerin el yazılı vasiyetname olarak değerlendirilememesidir.

Günümüzdeki teknolojik ve dijital gelişmeler göz önüne alındığında kişilerin elektronik vasiyetname yapma arzusu karşılanamamaktadır. Şu anda yürürlükte

¹¹¹Çiftçi, s. 60.; İmre/Erman, s. 71.; Çabri, s. 562-563.

¹¹²Yargıtay 2. HD., T. 01/07/1993, E. 6209, K. 6771, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 20/04/2022.; Yargıtay 3. HD., T. 03/07/2012, E. 11007, K. 16666, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 20/04/2022.

¹¹³Gönen, s. 45-46.; İmre/Erman, s. 72.

¹¹⁴İmre/Erman, s. 73.; Dural/Öz, s. 81.; Kılıçoğlu, s. 119.; Gönen, s. 47.; Çabri, s. 566.; Ayan, s. 109.

bulunan Türk Medeni Kanunu'nun vasiyetnameyi düzenleyen katı şekil şartlarına göre sadece kanunun öngördüğü şekillerde vasiyetname yapılabilir ve elektronik vasiyetname öngörülen şekillerden birisi değildir. Dijital gelişmeler sonucunda kişinin bizzat eliyle ya da el yazısı karakterini ortaya çıkararak nitelikte optik bir kalem marifetiyle dijital ortamda bilgisayar, tablet ya da akıllı telefon üzerinde hazırlayıp tarih atarak imzaladığı el yazılı vasiyetname geçerli sayılmalıdır. Dijital ortamda kayıt altına alınıp saklama, miras bırakan tarafından istendiği zaman değiştirilme ve silmek suretiyle geri alma imkânı olan bu yöntemde miras bırakanın kimliği ve el yazısını teşhis edilebilir. Hatta gerekli ve yeterli görülen şekil şartlarına ilaveten elektronik imza kullanılarak miras bırakanın kimliğin şüpheye yer vermeyecek şekilde teşhis edilmesi mümkün olabilecektir. Vasiyetname yapma iradesinin bu şekilde ortaya çıktığı hallerde el yazılı vasiyetname geçerli olmalıdır.¹¹⁵

El yazılı vasiyetnamenin okunaklı şekilde yazılmamış olması geçerlilik açısından sorun teşkil etmez. Zor da olsa bir şekilde okunması mümkün olacaktır.¹¹⁶ El yazılı vasiyetname üzerindeki düzeltmeler, üstünü çizerek silmeler ve eklemeler miras bırakanın bizzat kendisi tarafından el ürünü olarak yapılmalıdır. Eklemeler miras bırakan tarafından vasiyetnameyi düzenledikten sonraki bir tarihte yapılacaksa yeni bir tasarruf olarak değerlendirildiğinden ayrıca imza ve tarih atılmalıdır.¹¹⁷

Vasiyetname yazılırken kullanılan malzemenin ve neyin üzerine yazıldığıнын bir önemi yoktur. Bir kalem ve kâğıt vasıtasıyla el yazılı vasiyetname düzenlemek hayatın olağan akışına uygundur. Fakat bazı özel durumlarda kanla duvara, kömürle yere, tebeşirle tahtaya veya resim fırçasıyla tuvale vasiyetname yazmak mümkündür.¹¹⁸ Bir beton ustasının yumuşak betona eliyle vasiyetname yazması da diğer şartların varlığı halinde geçerli olacaktır.¹¹⁹ Yargıtay, bir kararında bir beton kapak üzerine el ile yazılan vasiyetnameye göre mirasçılara mirasçılık belgesi verilmesi gerektiğine hükmetmiştir.¹²⁰ Bu gibi durumlarda irdelenmesi gereken husus bir şaka maksadıyla ya da vasiyetname tasarısı olarak mı yoksa gerçekten vasiyetname yapma iradesiyle mi yapıldığıdır. Animus testandi varsa el yazılı vasiyetname şüphesiz geçerlidir.

¹¹⁵Abdurrahman Savaş, "İnternet Ortamında Yapılan Tek Taraflı Hukuki İşlemler ve Özellikle Elektronik Vasiyetname", **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2007, C. 15, S. 2, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/262689>, s. 69-70, e.t.: 20/04/2022.; Gönen, s. 56.; Çabri, s. 567.

¹¹⁶İmre/Erman, s. 73.

¹¹⁷Çabri, s. 571.; İmre/Erman, s. 74.

¹¹⁸Kılıçoğlu, s. 119.; Gönen, s. 54.

¹¹⁹Kılıçoğlu, s. 120.

¹²⁰Yargıtay 3. HD., T. 25/02/2010, E. 20173, K. 2944, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 20/04/2022.

Miras bırakan, el yazılı vasiyetnameyi istediği alfabeyi kullanarak istediği dilde düzenleyebilir.¹²¹ Okuma yazma bilmeyenler ile görme engelliler el yazılı vasiyetname düzenleyemezler. Okuma yazma bilmeyenler resmi vasiyetname düzenleme imkânına sahiptir. Görme engelliler ise kendilerine özgü alfabe veya mors alfabesi ile el yazılı vasiyetname düzenleseler bile hukuken geçerli olmaz çünkü el yazılı vasiyetnamenin en önemli özelliği teşhis işlevidir. Bu yollarla kişilik teşhisi yapılamaz.¹²²

El yazılı vasiyetnamedeki bir diğer şart da düzenleme tarihidir. Tarihin bulunması, asıl düzenlenen vasiyetname ile vasiyetname taslağının ayrımında yardımcı olur. Miras bırakanın düzenleme tarihinde vasiyetname yapma ehliyetine sahip olup olmadığının tespitinde belirleyici olmaktadır. Ayrıca miras bırakan birden fazla el yazılı vasiyetname yapmışsa vasiyetnameler arasındaki sırayı belirler.¹²³ Düzenleme tarihinin tam olarak belirlenebilir olması yeterlidir. Mustafa Kemal Atatürk'ün 75. ölüm yıl dönümü örneğinde olduğu gibi tarih belirlenebilir olmalıdır.¹²⁴ Tarihin vasiyetnamenin başında ya da sonunda olması fark etmemektedir. Tarih kısmı da yine el yazısı ile yazılmalıdır. Vasiyetnamede birden fazla tarih olabilmektedir. Bu durum, miras bırakanın vasiyetnamesini birkaç günde tamamladığı anlamına gelebilir. Vasiyetnamenin birden fazla günde düzenlenmesi halinde tamamlanıp imza atıldığı günün tarihini atılmalıdır.¹²⁵

Vasiyetnamenin geçerlilik şartlarından biri olan tarihin hiç bulunmaması halinde ilgililer vasiyetnamenin iptalini talep edebilirler. Tarihin doğruluğu karine olarak kabul edilmektedir. Atılan tarihin yanlış olduğu durumlarda yanlış tarihi iddia eden kişi bu durumu ispatla mükelleftir.¹²⁶ Yanlış tarihin ispatlanması durumunda vasiyetnamenin iptaline karar verilmesi gerekmektedir.¹²⁷

Belirtmekte fayda gördüğümüz bir diğer husus da düzenleme tarihinin mehzaz kanun olan İsviçre Medeni Kanunu'ndaki durumudur. İsviçre Medeni Kanunu'nda 01.01.1996 tarihinde yürürlüğe giren 520a maddesine göre düzenleme tarihinin el yazılı vasiyetnamede hiç bulunmaması, eksik bulunması ya da yanlış tarihin bulunması durumlarında doğrudan vasiyetnamenin iptali gündeme gelmez. Düzenleme tarihine ilişkin bahsedilen durumlardan birinin ortaya çıkmasının yanı sıra miras bırakanın

¹²¹Çabri, s. 568.; Eren/Yücer Aktürk, s. 112.

¹²²Kılıçoğlu, s. 118.; İmre/Erman, s. 73.; Çabri, s. 571.; Dural/Öz, s. 82.

¹²³İmre/Erman, s. 76.; Dural/Öz, s. 85.; Serozan/Engin, s. 347.

¹²⁴Bağcı, s. 66.; İmre/Erman, s. 77.; Kılıçoğlu, s. 121.

¹²⁵Çabri, s. 579.

¹²⁶İmre/Erman, s. 77.

¹²⁷Çabri, s. 581.

vasiyetnameyi düzenlediği dönemdeki vasiyetname yapma ehliyetinden şüphe duyuluyorsa, birden fazla vasiyetname ya da miras sözleşmesinin mevcut olduğu hallerde bunlardan hangisinin önce yapıldığı belirlenemiyorsa veya vasiyetnamenin geçerliliğine ilişkin diğer herhangi bir sorunun çözülmesi gerekiyorsa artık düzenleme tarihindeki şekle aykırılık sebebiyle vasiyetnamenin iptali söz konusu olur. Ek olarak somut olayda düzenleme tarihinin vasiyetname içi ve vasiyetname dışı bilgilerle belirlenememesi gerekir.¹²⁸ Bu hükümle İsviçre kanun koyucusu, düzenleme tarihiyle ilgili şekle aykırılık sebebine dayanan vasiyetnamenin iptalini sınırlandırmıştır.

Düzenleme yeri 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nde geçerlilik şartı olarak düzenlenmişken 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile bu şart İsviçre Medeni Kanunu ile de uyumlu olacak şekilde kaldırılmıştır.

El yazılı vasiyetnamenin bir diğer zorunlu şartı da imzadır. Miras bırakanın kimliğini teşhis eden en karakteristik enstrüman imzasıdır. İmza, vasiyetnamenin miras bırakanın iradesinin bir ürünü olmasının işaretidir. Ayrıca miras bırakan imza ile vasiyetnameyi tamamlayıp kapatılarak iradesinin metindeki şekilde tecelli etmesini istediğini mirasçılara anlatmaktadır.¹²⁹ İmza, Soyadı Kanunu'na göre öz ad ve soy addan oluşur. Kaşe, mühür, parmak izi ve elektronik imza gibi yöntemler imza yerine geçmez.¹³⁰ İmza, vasiyetnamenin altına atılarak vasiyetname kapatılır. Vasiyetname birden fazla sayfadan oluşmaktaysa aralarında bağlantı bulunmak koşuluyla son sayfanın imzalanması yeterli olacaktır.¹³¹ Sayfa sonunda yer kalmadıysa sayfanın yan tarafı ya da kenarına imza atılması mümkündür.¹³² İmzasız vasiyetnamelerde yaptırım konusunda iki görüş vardır. Bir görüş, şekil şartlarını taşınamaması sebebiyle vasiyetnamenin iptal edilebilir olduğunu savunmaktadır.¹³³ Diğer görüş ise imzanın diğer şekil şartlarından ayrıştığını ve imza olmamasının vasiyetname tasarısında olduğu gibi vasiyetname yapma iradesini taşımadığını savunmaktadır.¹³⁴ Kanaatimizce vasiyetname yapma iradesinin olduğu hallerde imza olmamasının yaptırımını şekle aykırılık temeline dayandığı için iptal edilebilirlik olmalıdır.

TMK m. 538'in ikinci fıkrasına göre, "El yazılı vasiyetname, saklanmak üzere açık veya kapalı olarak notere, sulh hâkimine veya yetkili memura bırakılabilir." şeklinde

¹²⁸Bağcı, *El Yazısı ile Vasiyetnamede Düzenleme Yeri ve Tarihi*, s. 19.; Gönen, s. 38-39.

¹²⁹Çabri, s. 581.

¹³⁰İmre/Erman, s. 78.; Serozan/Engin, s. 350.; Eren/Yücer Aktürk, s. 120.

¹³¹Çabri, s. 583.; İmre/Erman, s. 79.; Gönen, s. 96.

¹³²Dural/Öz, s. 89.

¹³³İmre/Erman, s. 79.; Gönen, s. 99.

¹³⁴Çabri, s. 582.

düzenlenmiştir. El yazılı vasiyetnamenin saklanmak üzere ilgili makamlara tevdi bir geçerlilik şartı değildir. Miras bırakan, ilgili makama tevdi etmekte tamamen serbesttir. Kanun koyucu bu düzenlemeyle el yazılı vasiyetnamenin kaybolması ve başkaları tarafından bozulup değiştirilme ihtimaline karşı miras bırakana bir imkân tanımaktadır.

1.2.1.3.3.3. Sözlü Vasiyetname

Kanun koyucunun olağanüstü durumlarda istisnai olarak yapılmasına izin verdiği vasiyetname türü sözlü vasiyetnamedir. Kanunda sözlü vasiyet alt başlığı altında düzenlenen sözlü vasiyetnameye, doktrinde bazı yazarlar¹³⁵ sözlü vasiyet bazı yazarlar¹³⁶ ise sözlü vasiyetname demektedirler. Bazı yazarlar¹³⁷ ise her iki kavramı da beraber kullanmaktadır. Kanaatimizce sözlü vasiyetin, günün sonunda belgelenme suretiyle geçerli şekilde düzenlenmesi göz önünde bulundurulduğunda kavramsal olarak sözlü vasiyetname teriminin kullanılmasında fayda vardır. Biz de çalışmamız boyunca sözlü vasiyetname terimini kullanacağız.

TMK m. 539 sözlü vasiyetnameyi, “Miras bırakan; yakın ölüm tehlikesi, ulaşımın kesilmesi, hastalık, savaş gibi olağanüstü durumlar yüzünden resmî veya el yazılı vasiyetname yapamıyorsa, sözlü vasiyet yoluna başvurabilir.” şeklinde düzenlemiştir. Miras bırakan, sözlü vasiyetnamenin yapıldığı anda ayırt etme gücüne sahip ve on beş yaşını doldurmuş olmalıdır. İlâveten miras bırakan, yakın ölüm tehlikesi, ulaşımın kesilmesi, hastalık, savaş gibi olağanüstü sebeplerden ötürü kanunun olağan zamanlarda yapılmasını öngördüğü vasiyetname türlerini yapamaması gerekmektedir.¹³⁸ Yasa koyucu olağanüstü durumları sayarken sınırlı sayıda olmadığını belirtmek amacıyla “gibi” edatını kullanmıştır. Bu da yeni olağanüstü hallerin meydana gelmesi durumunda da sözlü vasiyetname yapılabileceği anlamına gelmektedir.

Yakın ölüm tehlikesi altında bulunmakta ölümün miras bırakan açısından güçlü bir ihtimal olması aranmaktadır.¹³⁹ Yakın ölüm tehlikesine, trafik kazasında ağır yaralanmak, yangın çıkan bir binada bulunmak, evin çökmesi veya kalp krizi sebebiyle yoğun bakımda olmak gibi örnekler verilebilir.¹⁴⁰ Yakın ölüm tehlikesi hali diğer bütün

¹³⁵Kılıçoğlu, s. 122.; Gönensay/Birsen, s. 110.

¹³⁶Ferhat Koyuncu, **Sözlü Vasiyetname**, 1. Basım, Seçkin Kitabevi, Ankara 2014, s. 36.; Dural/Öz, s. 91.

¹³⁷İmre/Erman, s. 91.; Hatemi, s. 84.

¹³⁸Tekdoğan, s. 129.

¹³⁹Çabri, s. 591.

¹⁴⁰Kılıçoğlu, s. 123.; Çabri, s. 591.; İmre/Erman, s. 93.

halleri kapsayan hatta kanun maddesinde zikredilmemiş olağanüstü haller bakımından da üst bir kavram olarak düşünülebilir. Ulaşımın kesilmesi durumunda sadece ulaşımın kesilmiş olması yeterli değildir. Aynı anda yakın olmasa da ölüm tehlikesinin varlığı aranmaktadır ve ulaşımın fiilen kesilmiş olması gereklidir.¹⁴¹ Kışın köy yolunun çığ düşmesiyle kapanması, köprünün yıkılması gibi sebeplerle el yazılı ya da resmi vasiyetname düzenlenememesi gereklidir. Hastalık durumu ise her hastalığı kapsamaz. Hastalık sebebiyle olağan vasiyetname türlerini düzenleyemeyecek olması şarttır. Eski kanun bulaşıcı hastalık olarak düzenlemişken yeni kanun hastalık terimini kullanarak kapsamı genişletmiştir. Savaş halinde ise hem askerler hem siviller sözlü vasiyetname düzenleyebilirler. Savaş halinin olması zaten ölüm riskini beraberinde barındırmaktadır. Savaş dolayısıyla olağan vasiyetname türlerinden faydalanma imkânının bulunmaması burada da şarttır. Maden veya deprem göçüğü altında kalmak, tsunami, terör ve şiddet eylemleri, gemi batması gibi durumlar kanunda zikredilen olağanüstü hallere benzer durumlardır.¹⁴²

Olağanüstü durumdaki miras bırakan, ölüme bağlı son arzularını iki tanığa ikisinin de önünde sözlü olarak bildirmelidir. Göçük altında kalma durumunda kimliğinden emin olunan kişinin sesinin duyulması da yeterlidir. Miras bırakan, bu açıklamayla tanıklara vasiyetname yazma ve yazdırma görevi yükler. Tanıklar bu görevi kabul etmek zorunda değildirler. Fakat açık ya da örtülü şekilde bu görevi kabul etmeleri halinde miras bırakanla tanıklar arasında bir vekâlet ilişkisi kurulmuş sayılır.¹⁴³

Bu görevi kabul eden tanıklar, TMK m. 540/I'de belirtildiği gibi miras bırakanın son arzularını tarih ve vasiyetnamenin yapıldığı yeri de belirterek hemen yazıya dökerek kayıt altına alırlar. Bu şekilde unutulma veya yanlış hatırlanma riski düşürülmek istenmektedir. Bu metni iki tanık da kendi el yazıları ile imzalamalıdır. Metnin el yazısının yanında mekanik yöntemlerle de yazılabileceği görüşü doktrinde ağırlıktadır.¹⁴⁴ İki tanık birlikte, yazılan belgeyi vakit geçirmeden bir sulh ya da asliye hukuk mahkemesine verirler. Yargıtay vakit geçirmeksizin ifadesini katı şekilde yorumlamaktadır. Bir kararında vasiyetnamenin tanıkların işlerinden dolayı on gün sonra hâkime bırakılmasını haklı sebep olarak görmeyerek vasiyetnamenin iptal

¹⁴¹Çabri, s. 595.; İmre/Erman, s. 94.

¹⁴²Çabri, s. 598.

¹⁴³Sema Aydın, "4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu Kapsamında Sözlü Vasiyetname", **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Dicle Üniversitesi SBE, Diyarbakır 2016, s. 64.; İmre/Erman, s. 95.; Antalya/Sağlam, s. 137.; Dural/Öz, s. 94.

¹⁴⁴Çabri, s. 605.; İmre/Erman, s. 97.

edilmesi gerektiğini söylemiştir.¹⁴⁵ Başka bir kararında vasiyetnamenin miras bırakan öldüğü gün düzenlenmesine rağmen yedi gün sonra mahkemeye tevdi edilmesini vakit geçirmeksizin ifadesiyle bağdaşmadığını vurgulamıştır.¹⁴⁶ Bir diğer kararında miras bırakanın ölümünden beş gün sonra düzenlenen ve yedi gün sonra tanıklarca değil vekil aracılığıyla mahkemeye tevdi edilen sözlü vasiyetnamenin yasadaki şartları taşımadığına hükmetmiştir.¹⁴⁷ Tanıklar, ek olarak miras bırakanı vasiyetname yapmaya ehil gördüklerini, son arzularını olağanüstü durum içerisinde kendilerine anlattığını hâkime açıklarlar.¹⁴⁸

Bir diğer belgeleme şekli de TMK m. 540/II'de belirtilen şekilde tanıkların yazılı bir belge düzenlemeyerek vakit geçirmeksizin asliye veya sulh hukuk mahkemelerine giderek miras bırakanın son arzularını eksiksiz şekilde hâkime bildirerek tutanağa geçirtmeleridir. Tanıklar burada da miras bırakanı vasiyetname yapmaya ehil gördüklerini, son arzularını olağanüstü durum içerisinde kendilerine anlattığını hâkime açıklarlar. Hâkim, tüm bu bilgileri içeren bir tutanak oluşturup iki tanığa imzalatmak suretiyle sözlü vasiyetnameyi düzenler.¹⁴⁹

Hâkime ulaşmanın çok zor olduğu durumları düşünerek yasa koyucu TMK m. 540/III'te hâkim yerine geçecek kimselere ilişkin düzenleme yapmıştır. Buna göre miras bırakan askerlik hizmetini yerine getirmekteyse teğmen ya da daha üst rütbeli bir subay; ülke sınırları dışında seyreden bir ulaşım aracında bulunuyorsa o aracın pilot, gemi kaptanı, kondüktör gibi sorumlu yöneticisi; sağlık kurumlarında tedavi görmekteyse sağlık kurumunun başhekim, hastane müdürü gibi en yetkili yöneticisi hâkim yerine geçer.

Sözlü vasiyetname, olağanüstü durumlarda kullanılabilen istisnai nitelikteki vasiyetname türü olduğu için olağanüstü halin ortadan kalkmasıyla beraber normal olarak olağan dönem vasiyetname türleri uygulama alanı bulacaktır. Sözlü vasiyetname yapıldıktan sonra diğer şekillerde vasiyetname düzenleme imkânı doğarsa bu tarihin üzerinden bir ay geçmesiyle sözlü vasiyetname hükümden düşmektedir. Kalp krizi geçirdikten sonra yoğun bakıma alınan ve burada sözlü vasiyetname yapan miras bırakan iyileşip servise çıktığı örnekte artık olağan dönem vasiyetnamelerini yapma

¹⁴⁵Yargıtay 2.HD., T. 18/06/2009, E. 20759, K. 11995, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 22/04/2022.

¹⁴⁶Yargıtay 2.HD., T. 16/07/2003, E. 8702, K. 10920, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 22/04/2022.

¹⁴⁷Yargıtay 3.HD., T. 19/12/2013, E. 15175, K. 18291, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 22/04/2022.

¹⁴⁸Güneri, s. 33.

¹⁴⁹Çabri, s. 611.

olanağı vardır. Bu tarihten itibaren bir aylık süresi vardır. Bu bir ay içinde miras bırakan herhangi bir sebeple ölürse veya ayırt etme gücünü sürekli şekilde kaybederse sözlü vasiyetname yürürlükte olmaya devam eder.¹⁵⁰ Miras bırakan hayattaysa bu bir ay dolduktan sonra sözlü vasiyetname hükümden düşmektedir. Bu hükümsüzlük geçmişe etkilidir, baştan itibaren hiç yapılmamış sayılır.¹⁵¹ Hükümsüzlük kendiliğinden ortaya çıkar. Miras bırakanın vasiyetnameyi geri almasına veya iptal davası açılmasına gerek yoktur. Vasiyetnamenin hükümsüzlüğü konusunda bir anlaşmazlık varsa mahkemeden hükümsüzlüğün tespiti istenebilir. Bu bir tespit davası niteliğinde olur ve yenilik doğuran bir karar çıkmaz.¹⁵²

1.2.2. Maddi Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar

1.2.2.1. Genel Olarak

Maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf, vasiyetname ya da miras sözleşmesi vasıtasıyla yapılan ölüme bağlı arzu, istek ve irade açıklamasının içeriğini ya da başka bir ifadeyle konusunu oluşturur. Maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufların önemli bölümü Türk Medeni Kanunu'nun miras hukuku kitabında düzenlenmiştir. Bazıları ise Türk Medeni Kanunu'nun diğer kitaplarında düzenlenmiştir. Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenen ölüme bağlı tasarruflar örnek niteliğindedir. Miras bırakan, Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenmemiş bir ölüme bağlı tasarruf yapma olanağına sahiptir.¹⁵³ Çalışmamızda kanunun öngördüğü maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar incelenecektir.

1.2.2.2. Maddi Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruf Türleri

TMK m. 514 ve devamında düzenlenen maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf türlerini sadece vasiyetname ile yapılabilenler, sadece miras sözleşmesiyle yapılabilenler ve hem vasiyetname hem de miras sözleşmesiyle yapılabilenler olmak üzere üçe ayırarak inceleyeceğiz. Sadece vasiyetname ile yapılabilenler ölüme bağlı tasarruflar, miras sözleşmesi ile yapılmasında bir sakınca yoktur. Bu tasarruflar miras sözleşmesinin

¹⁵⁰Koyuncu, s. 119.

¹⁵¹İmre/Erman, s. 101.

¹⁵²Çabri, s. 617.

¹⁵³Kılıçoğlu, s. 143.

bağlayıcı olmayan içeriğini oluştururlar. Böylelikle miras bırakan hayattayken istediği zaman tek taraflı irade açıklamasıyla bu tasarrufları geri alabilecektir.¹⁵⁴

1.2.2.2.1. Sadece Vasiyetname ile Yapılabilenler

1.2.2.2.1.1. Vakıf Kurma

TMK m. 102'ye göre vakıf, resmi senetle veya ölüme bağlı tasarrufla kurulabilir. TMK m. 526'ya göre ise "miras bırakan, terekesinin tasarruf edilebilir kısmının tamamı veya bir bölümünü özgülemek suretiyle vakıf kurabilir". Ölüme bağlı tasarruf yapmak suretiyle vakıf kuran miras bırakanın kurduğu vakıf, miras bırakanın ölümüyle kendiliğinden değil tescille tüzel kişilik kazanacaktır. Tüzel kişilik kazanmadan hak ehliyeti kazanamayan vakıf ölüme bağlı tasarrufla yapılan kazandırmaları ne zaman kazanacaktır? Bu soruya doktrindeki ağırlıklı görüş, ceninin mirasçılığına ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması gerektiğini söyleyerek cevap verir.¹⁵⁵ Yani ölüme bağlı tasarrufla kurulan vakıflar, tüzel kişilik kazanmalarıyla beraber geçmişe etkili olarak mirasın açıldığı andan itibaren lehine yapılan tasarruflarda hak sahibi olacaktır.¹⁵⁶ Yargıtay'a göre de ölüme bağlı tasarrufla kurulan vakfın mal kazanımı geciktirici şarta bağlanmıştır ve durumu ceninin durumu gibidir.¹⁵⁷

1.2.2.2.1.2. Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi Atama

Vasiyeti yerine getirme görevlisi TMK m. 550-556 arasında düzenlenmiştir. TMK m. 550, "Miras bırakan, vasiyetnameyle bir veya birden çok vasiyeti yerine getirme görevlisi atayabilir." hükmünü düzenlemiştir. Vasiyeti yerine getirme görevlisi, göreve başladığı sırada fiil ehliyetine sahip olan, miras bırakan tarafından son arzu, istek ve emirlerini yerine getirmek, miras bırakanın vasiyetnamede tasarrufla bulunduğu konuları onun iradesine uygun şekilde yerine getirmek ve buna benzer diğer

¹⁵⁴Dural/Öz, s. 141.; İmre/Erman, s. 184.; Çiftçi, s. 120.; Eren/Yücer Aktürk, s. 187.

¹⁵⁵Kılıçoğlu, s. 159.; İmre/Erman, s. 166.; Eren/Yücer Aktürk, s. 188.

¹⁵⁶Çiftçi, s. 122.

¹⁵⁷Yargıtay 2. HD., T. 09/06/2004, E. 5896, K. 7564, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 23/04/2022.

vasiyetnamenin yerine getirilmesine ilişkin işlemlerde bulunmak amacıyla tayin edilen kimse ya da kimselerdir.¹⁵⁸

Miras bırakan, ölüme bağlı son iradesinin eksiksiz biçimde yerine getirilmesini arzu edebilir. Yaptığı ölüme bağlı tasarruflar mirasçılarının hoşuna gitmeyebilir, mirasçılar arasında sürtüşmeye sebep olabilir veya mirasçılar tasarrufları yerine getirecek bilgi, birikim ve tecrübeye sahip olmayabilir. Bu durumları öngörerek miras bırakan, vasiyetnamesindeki düzenlemelerin gerçekleşmesini daha fazla garantiye almak motivasyonu ile vasiyeti yerine getirme görevlisi atayabilir.¹⁵⁹

Bir veya birden fazla kişi vasiyeti yerine getirme görevlisi olarak atanabilir. Birden fazla atanması halinde aksi anlaşılmadıkça görevi birlikte yürütürler.¹⁶⁰ Vasiyeti yerine getirme görevlisine sulh hukuk mahkemesi hâkimi görev bildirimini yapar. Kabul edip etmemekte tamamen serbesttir. Kabul ederse veya görev bildiriminden itibaren 15 gün içinde görevi reddettiği hâkime bildirilmezse resmen görev ve sorumlulukları başlamış olur. Miras bırakan vasiyetnamesinde vasiyeti yerine getirme görevlisinin ücretini belirlemiş olabilir. Belirlenmemişse verdiği hizmete karşılık uygun ücret isteme hakkı tanınmıştır.¹⁶¹ Vasiyeti yerine getirme görevlisi, miras bırakanın son arzularının yerine getirilmesi için gereken tüm işlemleri yapmakla görevli ve yetkilidir. 552. maddede örnek olarak bazı görevler gösterilmiştir. Sınırlı sayıda olmayan bu görev ve yetkiler: terekedeki mal, hak ve borçların listesinin düzenlenmesi; terekeyi yönetmek ve tereke mallarının zilyetliğinin devrini istemek; tereke alacaklarının tahsili ve borçlarının ödenmesi; vasiyetlerin yerine getirilmesi; tereke paylaşım planı hazırlanması; tereke ile ilgili dava ve takiplerde miras ortaklığını temsil etme, açılan davalara müdahil olarak katılma olarak belirtilmiştir.

Vasiyeti yerine getirme görevlisi tereke malları üzerinde tasarruf edebilir. Malların devri veya bunlar üzerinde sınırlı ayni hak kurması sulh hâkiminin yetki vermesine bağlıdır. Ayrıca vasiyeti yerine getirme görevlisi, görevini yerine getirirken sulh hâkiminin denetimine bağlıdır. Vasiyeti yerine getirme görevlisinin görevini kötüye kullandığı, yetersiz olduğu veya ağır ihmalinin tespit edilmesi durumunda sulh hâkimi

¹⁵⁸Köksal Kocağa, “Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisinin Hukuki Niteliği”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2002, C. 6, S. 2, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/789871>, s. 4, e.t.: 23/04/2022.

¹⁵⁹İmre/Erman, s. 168.

¹⁶⁰Derya Ateş, “İsviçre Federal Mahkemesinin ATF 144 III 217 İle ATF 142 III 9 Sayılı Kararları ve Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisinin Hukuki Sorumluluğu”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, 2020, C. 0, S. 44, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1556190>, s. 337, e.t.: 24/04/2022.

¹⁶¹Ateş, s. 342.

görevine son verir. Vasiyeti yerine getirme görevlisi, tebliğden itibaren 15 gün içinde asliye mahkemesine itiraz edebilir. İtiraza karşı asliye mahkemesinin verdiği karar kesindir.

Vasiyeti yerine getirme görevlisi, görevini icra ederken özen gösterme yükümlülüğü altındadır.¹⁶² İlgililere karşı vekil gibi sorumlu olur. Kanunun bu düzenlemesi vasiyeti yerine getirme görevlisinin hukuki niteliğiyle ilgili yol göstermektedir. Vasiyeti yerine getirme görevlisinin hukuki niteliğiyle ilgili doktrinde fikir birliği yoktur. Bir görüş, vasiyeti yerine getirme görevlisinin hukuki niteliğini ölümden sonraya etkili vekâlet ilişkisi olarak değerlendirir.¹⁶³ Başka bir görüş, vasiyeti yerine getirme görevlisini mandatum post mortem'in (salt ölüm sonrası etkili vekâlet) miras hukukunda düzenlenmiş özel bir biçimi olarak kabul eder.¹⁶⁴ Diğer bir görüş ise vasiyeti yerine getirme görevlisinin kendine özgü (sui generis) niteliğe sahip olduğunu kabul eder.¹⁶⁵ Kanaatimizce de vasiyeti yerine getirme görevlisinin kendine özgü niteliğe sahip olduğunu kabul etmek daha isabetli olacaktır. Zira ne vekâlet ne temsil ne de vesayet ya da başka bir hukuki müesseseye tam olarak uymayan vasiyeti yerine getirme görevlisi müessesesi miras hukukunun iç dinamiklerine uygun kendine özgü bir kurum olarak ortaya çıkmıştır. Bu hukuki müessese en çok vekâlete benzediği için bünyesine uygun düştüğü ölçüde kanun maddesinin de yönlendirmesiyle vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümler uygulama alanı bulur.¹⁶⁶

Vasiyeti yerine getirme görevlisinin görevi, görevini tamamlaması, ölümü veya gaipliğine karar verilmesi, ölüme bağlı tasarrufun iptal edilmesi, terekenin tasfiye edilmesi, atamayı geçersiz kılan herhangi bir sebebin varlığı ve istifa gibi sebeplerle sona erebilir. İstifa halinde uygun olan bir zamanda görevden ayrılması gereklidir.¹⁶⁷

1.2.2.2.1.3. Tanıma

Tanıma, bir erkeğin tek taraflı irade beyanıyla kanuni şekil şartlarına riayet ederek evlilik dışı doğan çocukla arasında soy bağı kurmasına imkân sağlayan hukuksal

¹⁶²Ateş, s. 346-347.

¹⁶³İnan/Ertaş/Albaş, s. 246.

¹⁶⁴Cem Akbıyık, **Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2012, s. 36-37.

¹⁶⁵Kocaağa, s. 26.; Ateş, s. 338.

¹⁶⁶Çabri, s. 715.

¹⁶⁷Kılıçoğlu, s. 170.; Çabri, s. 746.; İmre/Erman, s. 179.

müessesedir.¹⁶⁸ TMK 295'te "Tanıma, babanın, nüfus memuruna veya mahkemeye yazılı başvurusu ya da resmî senette veya vasiyetnamesinde yapacağı beyanla olur." hükmü düzenlenmiştir. Aile hukukunda düzenlenen bu hüküm vasiyetname vasıtasıyla tanıma tasarrufunda bulunmaya olanak sağlamaktadır.

Tanıma, miras bırakanın mirasçılarını değiştireceği için dolaylı da olsa terekeyle ilgilidir.¹⁶⁹ Vasiyetnamenin iptal edilmesi tanıma tasarrufunu geçersiz hale getirir.¹⁷⁰ Tanımanın, yenilik doğurucu işlem olma özelliği nedeniyle miras bırakanın vasiyetnameyi tek taraflı irade beyanıyla geri alma şansı yoktur.¹⁷¹

1.2.2.2.2. Sadece Miras Sözleşmesi ile Yapılabilenler

1.2.2.2.2.1. Mirastan Feragat Sözleşmesi

Mirastan feragat sözleşmesi, miras bırakanın bağlayıcı olarak ve ölümünden sonra sonuç doğuracak şekilde karşı tarafın kendi terekesi üzerinde ileride doğacak olan muhtemel mirasçılık hakkından kısmen ya da tamamen feragat etmesini sağlar. Mirastan feragat sözleşmesi ivazlı veya ivazsız şekilde yapılabilir. Kanun koyucu, aileyi koruyan görüşten hareketle bazı yasal mirasçıları saklı paylı mirasçı olarak tanımlamıştır. Miras bırakanın alt soyu, sağ kalan eşi ve anne babası saklı paylı mirasçılardır. Mirastan feragat sözleşmesinin asıl amacı bu saklı paylı mirasçıların saklı paylarının miras bırakanın özgürce tasarruf edebilmesi amacıyla tasarruf alanına aktarmaktır.¹⁷² Fakat miras bırakan dilerse saklı paylı olmayan yasal mirasçı ya da iradi mirasçıyla da mirastan feragat sözleşmesi yapabilir.¹⁷³

İki taraflı, bağlayıcı ve sözleşme niteliğinde olan mirastan feragat sözleşmesi, miras bırakan açısından ölüme bağlı tasarruf iken karşı taraf bakımından sağlar arası tasarruf niteliğindedir. Bundan ötürü miras bırakan açısından temsil yasağı söz konusuysen karşı taraf için temsil yasağı söz konusu değildir. Miras bırakan mirastan feragat sözleşmesini bizzat kendisi yapmak zorundayken karşı taraf Türk Borçlar Kanunu'nun temsile ilişkin hükümlerinden yararlanarak mirastan feragat sözleşmesini yapabilir.

¹⁶⁸Banu Atlı, **Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü ve Hükümden Düşmesi**, 1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017, s. 49.; Güneri, s. 40.

¹⁶⁹İmre/Erman, s. 58.

¹⁷⁰Muhammed Aydın, s. 65.

¹⁷¹Güneri, s. 40.

¹⁷²Serozan/Engin, s. 436.; Eren/Yücer Aktürk, s. 191.

¹⁷³Güneri, s. 49.

Mirastan feragat sözleşmesi dolaylı da olsa terekeyle ilgili bir tasarruftur. Tam feragat durumunda mirasçının terekeyle ilgiyi kalmamaktadır. Feragat eden mirasçılık sıfatını kaybeder. Feragat ivazsız yapılmışsa, mirasçı miras bırakandan önce ölmüş gibi hukuki sonuç doğar ve varsa mirasçının alt soyu miras bırakana mirasçı olur. Bu durumun aksi kararlaştırılabilir. Feragat ivazlı yapıldıysa mirasçının alt soyu için de feragat sözleşmesi sonuçlarını doğuracaktır. Bu durumun da aksi kararlaştırılabilir.

Yargıtay'ın da kabul ettiği şekilde miras haklarından feragat ancak resmi şekilde yapılacak bir sözleşme ile sonuç doğurur.¹⁷⁴ Mirastan feragat sözleşmesinin geçerli olması için resmi vasiyetname şeklinde düzenlenmesi gerekmektedir. Belirli bir mirasçı lehine yapılan mirastan feragat sözleşmesi bu mirasçının herhangi bir sebepten dolayı mirasçı olamaması durumunda hükümden düşecektir. Feragatin hükümden düşmesi durumunda feragat eden mirasçı mirastan feragat etmemişçesine mirasçılık sıfatını tekrar kazanır.¹⁷⁵

Belli şartlar altında feragat eden mirasçı tereke alacaklılarına karşı sorumludur. Mirasın açılması anında tereke, alacaklılara olan borçları terekenin borca batık olmasından dolayı karşılayamıyorsa ve feragat etmeyen mirasçılar tarafından da ödenemiyorsa feragat eden ve onun mirasçıları ivazlı feragat halinde miras bırakanın ölümünden önceki beş yıl içinde almış oldukları ivazdan, mirasın açılması anındaki zenginleşme tutarında tereke alacaklılarına karşı sorumludurlar. Kazandırmanın tamamından değil, mirasın açıldığı anda mevcut olan malvarlığındaki artışla sınırlandırılmış sorumluluk öngörülmüştür. Burada Türk Borçlar Kanunu'nun sebepsiz zenginleşme hükümleri uygulama alanı bulacaktır.¹⁷⁶

1.2.2.2.3. Hem Miras Sözleşmesi Hem de Vasiyetname ile Yapılabilenler

1.2.2.2.3.1. Mirasçı Atama

Türk miras hukuku sistemi, yasal mirasçılıkla beraber atanmış mirasçılığı da kabul etmektedir. Maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf olarak öngörülen atanmış mirasçılıktır. TMK m. 516, mirasçı atamayı “Miras bırakan, mirasının tamamı veya belli bir oranı için bir veya birden çok kişiyi mirasçı atayabilir.” şeklinde düzenlemiştir. Belirli mal

¹⁷⁴Yargıtay 2. HD., T. 22/01/2009, E. 15407, K. 507, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 23/04/2022.

¹⁷⁵Güneri, s. 53.

¹⁷⁶İmre/Erman, s. 203.; Kılıçoğlu, s. 166.; Çabri, s. 500.

bırakma tasarrufuyla karıştırılan mirasçı atamada terekenin tamamı ya da belirli bir kısmı bırakılırken belirli mal bırakma tasarrufunda terekedeki belirli bir malvarlığı değeri bırakılmaktadır.¹⁷⁷ Aynı maddenin ikinci fıkrası, “Bir kişinin, mirasın tamamını veya belli bir oranını almasını içeren her tasarruf, mirasçı atanması sayılır.” düzenlemesiyle mirasçı atanmanın belirli mal bırakmadan farkını vurgulamaktadır.

Mirasçı atama, gerek vasiyetname gerekse miras sözleşmesi aracılığıyla yapılabilir. Özel ve istisnai bir hüküm olarak TBK m. 611/II “Bakım borçlusu, bakım alacaklısı tarafından mirasçı atanmışsa, ölünceye kadar bakma sözleşmesine miras sözleşmesine ilişkin hükümler uygulanır.” düzenlemesiyle ölünceye kadar bakma sözleşmesi vasıtasıyla da mirasçı atama tasarrufu yapılabilmektedir.¹⁷⁸ Her ne kadar kanun maddesinde sadece mirasçı atama tasarrufundan bahsedilse de hüküm geniş yorumlanarak belirli mal bırakma tasarrufunu da kapsadığı kabul edilmelidir.¹⁷⁹

Ölünceye kadar bakma sözleşmesi, her ne kadar Türk Borçlar Kanunu’nda düzenlenmiş olsa da TBK m. 611/II hükmüne göre miras hukuku nitelikli ölünceye kadar bakma sözleşmelerinde iki taraflı hukuki işlem olan miras sözleşmelerine ilişkin hükümler uygulama alanı bulur. Ölünceye kadar bakma sözleşmelerinde muvazaalı işlemlere sıklıkla rastlanmaktadır. Miras hukuku karakterli ölünceye kadar bakma sözleşmesinde tarafların anlaşması sonucunda bakım alacaklısının ediminin bir kısmını veya tamamını sağlığında yerine getirmesi durumunda miras bırakan muvazaası söz konusu olabilir.

Asıl amaç bağışlama olmasına rağmen ölünceye kadar bakma sözleşmesi perdesi arkasına gizlenerek muvazaalı işlemler yapılabilmektedir. Görünürdeki işlem olan ölünceye kadar bakma sözleşmesi muvazaası sebebiyle geçersiz olurken gizli işlem olan bağışlamanın geçerli olması kanunda öngörülen şekil şartlarına uygun yapılmasına, bağışlamanın konusunun imkânsız olmamasına, hukuka ve ahlaka aykırı olmamasına bağlıdır.¹⁸⁰ Yargıtay, ölünceye kadar bakma sözleşmelerinde bakım borçlusunun miras bırakanın eşi olduğu durumlarda sözleşmenin düzenlendiği anda evlilik birliğinin

¹⁷⁷İmre/Erman, s. 121.

¹⁷⁸Çabri, s. 343.

¹⁷⁹Semih Akkök, **Türk Hukukunda Miras Bırakanın Muvazaalı İşlemleri ve Buna Bağlı Hukuki Sonuçlar**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, s. 104.; Şeyda Dursun Karaahmetoğlu, “Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi Kapsamında Bakım Alacaklısının Saklı Payı İhlal Kastı ile Yaptığı Sağlararası Kazandırmaların Tenkisi”, **İstanbul Hukuk Mecmuası**, 2021, C. 79, S. 4, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2162671>, s. 1235, e.t.: 30/04/2022.

¹⁸⁰Müge Oğuz, “Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinden Kaynaklanan Miras Muvazaası”, **Selçuk Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dergisi**, 2020, C. 3, S. 2, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1221379>, s. 325-329, e.t.: 30/04/2022.

getirdiği eşlerin birbirlerini bakıp, gözetme ve birbirlerine yardım etme yükümlülüğünü aşan özel bakıma ihtiyacı aramaktadır. Bakım borçlusunun altsoy ya da üçüncü kişi olduğu durumlarda özel bakım şartı aranmamaktadır.¹⁸¹ Altsoy ve üçüncü kişinin bakım borçlusu olduğu durumlarda ölünceye kadar bakma sözleşmesinin muvazaası bakımından irdelenecek olan husus mal kaçırma amacı güdülüp güdülmediğidir. Bu sebeple Yargıtay'ın da bir kararında¹⁸² belirttiği gibi miras bırakanın kişisel özellikleri, yaşı, malvarlığı, gelenek görenekleri, sözleşme yapmakta makul nedenin bulunup bulunmadığı, genel sağlığı ve aile koşulları gibi kriterler değerlendirilmelidir.¹⁸³

Atanmış mirasçı terekede tüm hak, alacak ve borçlarla miras bırakana külli olarak halef olmaktadır.¹⁸⁴ Miras bırakanın ölümüyle doğrudan mirasta hak sahibi olmaktadır. Gerçek kişiler ve tüzel kişiler mirasçı olarak atanabilirler. Bunun yanı sıra yasal mirasçılardan biri veya birkaçı da atanmış mirasçı olarak atanabilirler.¹⁸⁵ Tüzel kişilik kazanmamış bir topluluk veya henüz doğmamış birisi de mirasçı olarak atanabilmektedir.¹⁸⁶

Birden fazla kişinin mirasçı olarak atanması durumunda miras bırakan paylarını açıkça belirtmemişse her mirasçı eşit paya sahip olacaktır.¹⁸⁷ Miras bırakan, mirasçı olarak atayacağı kişiyi kural olarak bizzat kendisi belirlemelidir. Ancak miras bırakan üçüncü kişiye, hangi objektif kıstaslara göre mirasçı ataması yapacağını ve mirasçı olarak atanabilecek kişileri küçük bir grup olarak belirlemişse miras bırakanın son ölüme bağlı iradesine hürmeten mirasçı atamayı bu üçüncü kişinin yapabileceği kabul edilmektedir.¹⁸⁸

1.2.2.2.3.2. Belirli Mal Bırakma

Mirasçı atama ile birlikte en çok tercih edilen ölüme bağlı tasarruflardan biri de belirli mal bırakmadır. TMK m. 517, “Miras bırakan, bir kimseye onu mirasçı atamaksızın belirli bir mal bırakma yoluyla kazandırmada bulunabilir.” hükmüyle belirli mal bırakma tasarrufunu düzenlemiştir. Doktrinde kanun koyucunun belirli mal

¹⁸¹Yargıtay HGK, 27/01/1988, E. 1-371, K. 51, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 30/04/2022.; Yargıtay 1. HD., 11/02/2009, E. 1006, K. 1688, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 30/04/2022.

¹⁸²Yargıtay 1. HD., 12/06/2013, E. 9933, K. 9763, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 30/04/2022.

¹⁸³Oğuz, s. 323.

¹⁸⁴Kılıçoğlu, s. 151.; Tekdoğan, s. 131.

¹⁸⁵Çabri, s. 344.; Tekdoğan, s. 131.

¹⁸⁶Çiftçi, s. 128.

¹⁸⁷Güneri, s. 61.

¹⁸⁸Çabri, s. 346.

bırakma terimini kullanmış olması eleştirilmektedir. 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi döneminde doktrin ve uygulamanın vasiyet terimi üzerinde fikir birliği sağlamış olması sebebiyle belirli mal bırakma terimi yerine vasiyet terimin kullanılmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir.¹⁸⁹

Belirli mal bırakma tasarrufunun tek konusu mal bırakma değildir. Aynı kanun maddesinin ikinci fıkrasına da bakılacak olursa farklı çeşitlerdeki tasarruflardan birisinin de belirli mal bırakma olduğu görülecektir.¹⁹⁰ Kanaatimizce de vasiyet terimi daha kapsayıcı olduğu için düzenleme başlığı olarak vasiyet teriminin kullanılması daha uygun olurdu. Çalışmamız boyunca her iki terimi de birlikte kullanmayı tercih etmekteyiz.

Mirasçı atamada atanan mirasçı terekenin tamamına kendi payı oranında külli halef olmaktadır. Belirli mal bırakma tasarrufu lehtarları külli halef olmaktadır. Vasiyet alacaklısı, kendisine bırakılan mal üzerinde doğrudan hak sahibi olamamakta vasiyeti yerine getirmekle yükümlü kimselere karşı (vasiyeti yerine getirme görevlisi veya yasal ya da atanmış mirasçılar) kişisel bir istem hakkına sahip olacaktır. Tasarruf yükümlülere tarafından yerine getirilmezse vasiyet alacaklısı, alacağı talep hakkına istinaden dava açabilecektir.¹⁹¹ Külli halef olması sebebiyle tereke borçlarından sorumlu olmadığı miras bırakanın borçlarından da kişisel olarak sorumlu değildir.

TMK m. 517/II hükmünde kanun koyucu belirli mal bırakma tasarrufunun çeşitlerini saymıştır. Bu örnekler sınırlı sayıda değildir. Maddede yazılmamış olan başka şekillerde de belirli mal bırakma tasarrufu yapılabilir. Ferden belirlenmiş bir mal (parça) vasiyeti, çeşit vasiyeti, sınırlı ayni hak vasiyeti (intifa vasiyeti, oturma vasiyeti gibi), irat vasiyeti, alacak vasiyeti, ibra vasiyeti, telif hakkı vasiyeti, tedarik vasiyeti (nafaka vasiyeti gibi), seçimlik vasiyet, alt vasiyet, ön vasiyet ve sigorta vasiyeti gibi vasiyet türleri belirli mal bırakma tasarrufunun konusunu oluşturabilmektedir.¹⁹²

Bırakılan malın terekede bulunmaması halinde ölüme bağlı tasarrufu yerine getirmekle yükümlü olanlar borçtan kurtulacaklardır. Bu durumun aksi öngörülebilir. Aksinin kararlaştırıldığı durumda yükümlüler borçtan kurtulamazlar. Ortada bir tedarik vasiyeti var sayılır ve yükümlüler terekede bulunmayan tasarrufu tedarik edip lehtara ifa etmek durumunda kalacaklardır.¹⁹³

¹⁸⁹Hatemi, s. 64.

¹⁹⁰Çabri, s. 356.

¹⁹¹Kılıçoğlu, s. 148.

¹⁹²Çabri, s. 360 vd.; Eren/Yücer Aktürk, s. 155-156.; İmre/Erman, s. 134.

¹⁹³Çabri, s. 373.

Miras bırakan, bir veya birkaç kişiyi belirli mal bırakma lehtarını diğer bir ifadeyle vasiyet alacaklısı olarak belirleyebilmektedir. Kural, vasiyet alacaklısının bizzat miras bırakan tarafından belirlenmesi olmakla beraber mirasçı atama bölümünde belirttiğimiz üzere üçüncü kişiye objektif koşulların belirtilmesi şartıyla vasiyet alacaklısını belirleme yetkisi verilebilir. Yasal veya atanmış mirasçıya ayrıca belirli mal bırakılabilir. Mirasçı olmayı reddeden kimse belirli mal bırakma tasarrufuna konu olan şeyi alabilmektedir. Vasiyet alacaklısının miras bırakandan önce ölmesi durumunda vasiyet borcu, vasiyeti yerine getirmekle yükümlü olanlar lehine sona erecektir.¹⁹⁴

Bırakılan belirli mal, mirasın açıldığı anda ne durumdaysa o haliyle vasiyet alacaklısına teslim edilir. Yarar ve hasar, mirasın açılmasıyla birlikte vasiyet alacaklısına geçecektir. Tasarrufu yerine getirmekle yükümlü olanlar, mirasın açılmasından sonra kendi kusurlarıyla malı hasara uğratırlarsa mala verdikleri zarardan dolayı vekâletsiz iş görme hükümleri uyarınca sorumlu olurlar. Tasarrufu yerine getirmekle yükümlü olanlar, mirasın açılmasından vasiyet alacaklısına teslim anına kadar yaptıkları zorunlu ve faydalı masrafları da vekâletsiz iş görme hükümleri çerçevesinde vasiyet alacaklısından talep etme hakkına sahiptirler.¹⁹⁵

Belirli mal bırakma tasarrufuyla yapılan kazandırma net tereke mevcudunu aşılıyorsa, kazandırma vasiyeti yerine getirmekle yükümlü olanlara yapılan kazandırmayı aşılıyorsa ve yapılan ölüme bağlı tasarruf yasal mirasçıların saklı payını ihlal etmekteyse tasarrufların orantılı olarak tenkisi istenebilecektir.¹⁹⁶

1.2.2.2.3.3. Yedek Mirasçı Atama

Maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf çeşitlerinden biri de yedek mirasçı atamadır. Yedek mirasçı ataması, TMK m. 520’de “Miras bırakan, atadığı mirasçının kendisinden önce ölmesi veya mirası reddetmesi hâlinde onun yerine geçmek üzere bir veya birden çok kişiyi yedek mirasçı olarak atayabilir. Bu kural belirli mal bırakmada da uygulanır.” şeklinde düzenlenmiştir. Kimin kimden önce öleceği belli olmadığı için ve mirasın geçmesini engelleyecek ileride oluşabilecek şartları öngörerek miras bırakan yedek mirasçı atama tasarrufunda bulunabilmektedir. Doktrinindeki ağırlıklı görüşe göre kanunda sayılan haller örnek niteliğindedir ve mirasçının herhangi bir sebeple mirasçı

¹⁹⁴Çabri, s. 374.

¹⁹⁵Çabri, s. 391.

¹⁹⁶İmre/Erman, s. 134.; Çabri, s. 394.

olamaması halinde bu tasarruf sonuçlarını doğuracaktır.¹⁹⁷ Yedek mirasçı atama tasarrufu, bir veya birden fazla kişi lehine yapılabilmektedir. Ayrıca kişilerin birbirini izleyerek birden fazla kademeli şekilde yedek mirasçı atanması da mümkündür (A mirasçı olamazsa B, B de olamazsa C olsun gibi).¹⁹⁸ Açıklananlar hükümler vasiyet alacaklısı bakımından da geçerlidir.

1.2.2.2.3.4. Art Mirasçı Atama

Art mirasçı atama tasarrufu, TMK m. 521’de “Miras bırakan, ölüme bağlı tasarrufuyla ön mirasçı atadığı kişiyi mirası art mirasçıya devretmekle yükümlü kılabilir. Aynı yükümlülük art mirasçıya yüklenemez. Bu kurallar belirli mal bırakmada da uygulanır.” şeklinde düzenlenmiştir. Art mirasçılıkta iki mirasçı mevcuttur. Miras bırakanın ölümüyle mirasçı olana ön mirasçı, daha sonra mirasçı olana ise art mirasçı denmektedir. Belirli mal bırakma tasarrufunda da uygulanması mümkün olan tasarrufta vasiyetin ilk alacaklısı ön vasiyet alacaklısı, sonrakine ise art vasiyet alacaklısı denmektedir.¹⁹⁹

Kanun maddesindeki düzenlemeye göre art mirasçının mirası bir başkasına geçirmesi mümkün değildir. Yedek mirasçı atama tasarrufunun aksine art mirasçı atamada tek aşamalı bir geçirim yükümlülüğü öngörülmektedir.

Miras bırakanın ölümüyle birlikte miras ön mirasçıya geçmektedir. Miras bırakan, yaptığı tasarrufla ön mirasçının art mirasçıya ne zaman mirası devredeceğini düzenleyebilmektedir. Düzenlememişse ön mirasçının ölümüyle geçecektir. Tasarrufta geçiş zamanı düzenlenmekle beraber o zaman gelmeden önce ön mirasçı ölürse teminat göstermeleri koşuluyla miras ön mirasçının mirasçılarına kalacaktır. Herhangi bir sebeple mirasın art mirasçıya geçme imkânı kalmazsa miras ön mirasçıya kalacaktır. Ön mirasçı ölmüşse miras, onun mirasçılarına kesin olarak kalacaktır.

Emanetçi konumundaki ön mirasçıya geçen mirasın defteri sulh mahkemesi tarafından tutulacaktır. Mirasın ön mirasçıya teslim edilebilmesi için ön mirasçının teminat göstermesi gerekmektedir. Miras bırakan açıkça güvence gösterilmesine gerek olmadığını düzenleyebilecektir. Taşınmazlarda mirasın geçirim yükümlülüğünün tapu kütüğüne şerh verilmesiyle de teminat sağlanabilecektir. Ön mirasçının teminat

¹⁹⁷İmre/Erman, s. 148.; Çabri, s. 402.; Güneri, s. 67.; Tekdoğan, s. 181.; Serozan/Engin, s. 413.

¹⁹⁸İmre/Erman, s. 149.

¹⁹⁹Çiftçi, s. 133.

göstermediği veya art mirasçının beklenen haklarını tehlikeye düşürdüğü hallerde sulh hukuk mahkemesi mirasın resmen yönetimine karar verebilecektir.

Ön mirasçı, mirası atanmış mirasçılar gibi kazanmaktadır fakat tek fark ön mirasçı mirası art mirasçıya geçirme yükümlülüğü altındadır. Ön mirasçı, miras üzerinde geçiş anına kadar hak sahibi iken art mirasçı geçişten sonra hak sahibi olacaktır. Geçiş kendiliğinden gerçekleşecektir. Hem ön mirasçı hem de art mirasçı miras bırakanın külli halefleridir.²⁰⁰

Art mirasçı, miras bırakanın öngördüğü geçiş zamanında hayattaysa mirası kazanacaktır. Art mirasçı, düzenlenen geçiş zamanından önce ölürse miras ön mirasçıya kalacaktır. Miras bırakan, bu durumun aksini düzenleyebilecektir. Miras bırakanın ölümü sırasında ön mirasçı hayatta değilse veya mirastan yoksun kalmışsa, mirasçılıktan çıkarılmışsa ya da mirası reddederse miras doğrudan doğruya art mirasçıya geçecektir. Aksi miras bırakan tarafından kararlaştırılabilecektir. Bu kanun hükmünün kanundan kaynaklanan bir yedek mirasçı atama tasarrufu olduğu görüşü doktrinde savunulmaktadır.²⁰¹

1.2.2.2.3.5. Koşul ve Yüklemeler

TMK m. 514, miras bırakana ölüme bağlı tasarrufları koşul ve yüklemelere bağlama fırsatı vermektedir. Koşul, bir hukuki işlemin hukuken sonuç doğurmasının veya hükümden düşmesinin gelecekte gerçekleşmesi belli olmayan, kuşkulu, şüpheli bir olguya bağlaması olarak tanımlanabilir.²⁰² Ölüme bağlı tasarruflar bakımından koşul, miras bırakanın gelecekte gerçekleşip gerçekleşmeyeceği meçhul bir olguya ölüme bağlı tasarrufların hüküm ve sonuç doğurmasını veya hukuken sonuç doğurmuş ölüme bağlı tasarrufların ortadan kalkmasını bağlamasıdır. Koşul, geciktirici ve bozucu olmak üzere iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Ölüme bağlı tasarrufların hüküm ve sonuçlarını doğurması koşulun gerçekleşmesine bağlı ise geciktirici koşuldan bahsedilir. Hüküm ve sonuçlarını doğurmuş bir ölüme bağlı tasarruf, koşulun gerçekleşmesiyle beraber hükümden düşmekteyse bozucu koşuldan bahsedilmektedir.²⁰³

²⁰⁰Çabri, s. 431.

²⁰¹Çabri, s. 439.

²⁰²Ergüne, s. 121.; İmre/Erman, s. 135.; Çabri, s. 316.; Nomer, s. 425.; Serozan/Engin, s. 405.

²⁰³Çiftçi, s. 136.; Çabri, s. 318.

Ölüme bağlı tasarrufta zorunlu ve kanuni olan koşul miras bırakanın ölmesidir.²⁰⁴ Koşul, ikincil niteliktedir bu yüzden bağımsız bir tasarruf olarak düzenlenemez. Bir ölüme bağlı tasarrufa eşlik etmek zorundadır. Geciktirici koşula bağlı şekilde mirasçı atanan birisi geciktirici koşulun gerçekleştiği anda mirasçı sıfatını tam olarak kazanır ve terekeye üzerinde tam olarak hak sahibi olacaktır. Aynı zamanda tereke borçlarından da kişisel olarak sorumluluğu başlayacaktır. Bozucu koşula bağlı şekilde mirasçı atanan birisi ise miras bırakanın ölümüyle diğer mirasçılar gibi ve onlarla aynı anda tereke mirasçı sıfatını kazanarak tereke üzerinde tam hak sahibi olacaktır. Külli halefiyetin sonucu olarak tereke borçlarından da kişisel olarak sorumlu olacaktır. Bozucu koşulun gerçekleşmesi durumunda ise mirasçılık sıfatı ileri etki edecek şekilde sona erecektir.²⁰⁵

Yükleme ise miras bırakanın kimse lehine bir alacak hakkı tanımadan, yasal ya da atanmış mirasçılara veya vasiyet alacaklılarına belirli bir şeyi yapma ya da yapmama taahhüdü, ödevi, vazifesi yüklemesidir.²⁰⁶ Miras bırakan tarafından yüklemeye konu edilen içerikler arzu, temenni veya nasihatten ibaret değildir.²⁰⁷ Mirasçılar veya vasiyet alacaklıları yüklemeleri ödev olarak yerine getirmelidirler. Yüklemede önemli olan miras bırakanın ulaşmak istediği amaçtır.²⁰⁸ Yüklemeden gerçek kişiler, tüzel kişiler, tüzel kişiliği haiz olmayan topluluklar ve hatta hayvanlar yararlanabileceklerdir.²⁰⁹

TMK m. 515'in devamında her ilgilinin, tasarruf hüküm ve sonuçlarını doğurduğu andan itibaren koşul ve yüklemelerin yerine getirilmesini talep edebileceği düzenlenmektedir. Yapılan yüklemelerde maddi veya manevi menfaati olan ilgili, yüklemenin yerine getirilmesi adına dava açma hakkına sahiptir. Alacak hakkı olmadığı için eda davası niteliğinde bir dava değildir. Sadece miras bırakanın son arzularına uygun olarak yapılan yüklemenin amacına uygun şekilde yerine getirilmesi sonucuna yönelik bir davadır.²¹⁰

²⁰⁴Müjgan Göçmen, “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Koşul ve Yüklemeler”, **Kırıkkale Hukuk Mecmuası**, 2021, C. 1, S. 1, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2193551>, s. 39, e.t.: 25/04/2022.

²⁰⁵Çiftçi, s. 137.

²⁰⁶Çabri, 332.; Kılıçoğlu, s. 145.; İmre/Erman, s. 142.; Ergüne, s. 122.; Dural/Öz, s. 162.; Göçmen, s. 45.

²⁰⁷Kemal Tahir Gürsoy, “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1953, C. 10, S. 1, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/638431>, s. 469, e.t.: 25/04/2022.

²⁰⁸Ergüne, s. 122.

²⁰⁹Çabri, s. 334.

²¹⁰Çabri, s. 335.

Bazı zamanlarda miras bırakanın iradesinin koşul mu yükleme mi olduğunu anlamak zordur. Böyle durumlarda miras bırakanın iradesinin ne olduğu irdelenmelidir. Miras bırakan bakımından ölüme bağlı tasarrufun hüküm ve sonuçlarını doğurması daha önemli ise yüklemenin var olduğu, ölüme bağlı tasarrufa eşlik eden kaydın gerçekleşmesi daha önemli ise koşulun var olduğu neticesine varılabilecektir. Şüphe halinde ise yüklemenin varlığının kabulü, geciktirici koşulun gerçekleşmemesi halinde vasiyetnamenin geçersiz hale gelme ihtimalinden kurtulmaya yardımcı olur. Bu yorum favor testamenti ilkesi ile de uyumaktadır.²¹¹

TMK m. 515/II hükmüne göre, “Hukuka ve ahlaka aykırı koşullar ve yüklemeler, ilişkin buldukları tasarrufu geçersiz kılar. Anlamsız veya yalnız başkalarını rahatsız edici nitelikte olan koşullar ve yüklemeler yok sayılır.”. Hukuka ve ahlaka aykırı koşul ve yüklemelerin olduğu ölüme bağlı tasarruflarda her ilgili tasarrufun iptalini mahkemeden talep edebilecektir. Ölüme bağlı tasarruflarda anlamsız veya yalnız başkalarını rahatsız edici nitelikte koşul ve yüklemeler varsa bu koşul ve yüklemeler yok sayılır. Bu durum ölüme bağlı tasarrufun geçerliliğini olumsuz yönde etkilemeyecektir. İlgililerin iptal davası açmalarına gerek yoktur.²¹²

Koşul ve yüklemeler sadece ölüme bağlı tasarruflarda karşımıza çıkmaz. Sağlar arası işlemler ve özellikle sözleşmeler bakımından TBK m. 170-176 arasında koşula ilişkin düzenlemeler mevcuttur. Ayrıca TBK m. 290-292 arasında bağışlama sözleşmesinin çeşitleri olarak koşullu bağışlama, yüklemeli bağışlama ve bağışlayana dönme koşullu bağışlama düzenlenmektedir. TMK m. 5’in göndermesiyle ölüme bağlı tasarruflara bünyesine uygun düştüğü takdirde ve ölçüde Türk Borçlar Kanunu’nun genel nitelikli hükümleri uygulanabilecektir.²¹³

1.2.2.2.3.6. Mirasçılıktan Çıkarma

Mirasçılıktan çıkarma, cezai ve koruyucu mirasçılıktan çıkarma olarak ikiye ayrılarak incelenecektir. Cezai mirasçılıktan çıkarma, miras bırakanın ölüme bağlı bir tasarrufla kanunda sınırlı sayıda düzenlenen sebeplerin varlığı halinde saklı paylı mirasçılarını saklı paylarından kısmen veya tamamen uzaklaştırma imkânı veren bir

²¹¹Ergüne, s. 127.

²¹²Çabri, s. 337.

²¹³Göçmen, s. 38.

tasarruftur.²¹⁴ Miras bırakan, kanunda sayılan sebeplerin varlığı halinde mirasçılıktan çıkarma tasarrufuna başvurmada tamamen serbesttir. Mirasçılıktan çıkarma tasarrufu, genellikle vasiyetname ile yapılmaktadır fakat miras sözleşmesiyle yapılsa dahi miras sözleşmesinin bağlayıcı olmayan içeriğine dâhil olması sebebiyle tek taraflı olarak geri alınabilecektir.²¹⁵

TMK m. 510'da mirasçılıktan çıkarma sebepleri, mirasçının miras bırakana veya miras bırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlenmesi; mirasçının miras bırakana veya miras bırakanın ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemesi olarak sıralanmıştır.

Mirasçının miras bırakana veya miras bırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemesi durumundaki yakınları teriminden sadece aile üyeleri anlaşılmaz. İlaveten miras bırakanın yakın arkadaşları, nişanlısı, öğretmeni dâhil olabilir. Yakın kavramı göreceli niteliktedir. Her somut olaya göre araştırılması gerekmektedir. Ağır bir suç kavramından ise ceza hukuku hükümlerine göre suç sayılan bir eylemin gerçekleştirilmiş olması aranmaktadır. Suçun kasten ve hukuka aykırı şekilde işlenmesi gerekmektedir.²¹⁶ Suçun işlenmiş olması yeterlidir. Failin cezalandırılmasına veya cezanın infazına başlanmış olması aranmaz.²¹⁷ Suçun ağır olması, aile bağlarını zedelemesi yönünden incelenecektir yoksa ceza hukuku bağlamında ağır ceza olması gerekmemektedir.²¹⁸ Mirastan çıkarmayı haklı gösterecek ağırlıkta bir suç kastedilmektedir. Mirasçılıktan çıkarmanın geçerli olma şartı çıkarma sebebinin tasarrufun gerçekleştiği zamanda mevcut olması ve miras bırakanın saklı paylı mirasçıyı çıkarma tasarrufundan önce affetmemiş olmasıdır. Yargıtay'ın da kabul ettiği şekilde miras bırakan mirasçıyı affettiği tarihten önceki çıkarma sebepleri kabul görmeyecektir.²¹⁹

Mirasçının, miras bırakana veya miras bırakanın ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemesi de bir diğer mirasçılıktan çıkarma sebebi olarak düzenlenmiştir. Aile üyelerinden kastedilen kan hısımları, eşi ve evlatlığıdır.²²⁰ Saklı paylı mirasçının aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüklerini önemli ölçüde ihlal etmesi ve ihlalin aile bağlarını koparmasının

²¹⁴Dural/Öz, s. 204.; Çabri, s. 249.

²¹⁵Çiftçi, s. 139.

²¹⁶Kılıçoğlu, s. 178.

²¹⁷Çiftçi, s. 140.

²¹⁸Çabri, s. 255.

²¹⁹Yargıtay 2. HD., T. 13/05/1996, E. 4486, K. 4986, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 25/04/2022.

²²⁰Dural/Öz, s. 209.

aranması gerekmektedir. Örnek olarak eşler arasındaki sadakat yükümlülüğünün ihlali, çocukların ebeveynlerini ziyaret etmemesi, yaşlı ve hasta hallerinde onlarla ilgilenmemeleri, ailenin şeref ve haysiyetine hanel getirecek davranışlarda bulunmak verilebilir.²²¹ Yargıtay, bir kararında babasının hastalığıyla ilgilenmemeyi mirasçılıktan çıkarma sebebi olarak değerlendirmiştir.²²² Bu gibi sebeplerin fiilen aile bağlarını koparması gerekmektedir.

Affin etkisi mirastan yoksunlukta düzenlenmesine rağmen mirasçılıktan çıkarmada açıkça düzenlenmemiştir. Bir görüş, miras bırakana yeni bir ölüme bağlı tasarruf düzenlemeden mirasçılıktan çıkardığı mirasçısını affetme hakkı tanımaz.²²³ Başka bir görüş ise ölüme bağlı tasarruf şeklinde olmayan affin doğrudan mirasçılıktan çıkarmayı ortadan kaldırmayacağını lakin mirastan çıkarılana tenkis davası açmak suretiyle saklı payına kavuşma olanağı vereceğini kabul etmektedir.²²⁴ Diğer bir görüş ise yeni bir ölüme bağlı tasarrufa dayanmayan soyut, fiili affin mirasçılıktan çıkarma tasarrufunu ortadan kaldıracığını savunur. Fakat yazılı delilin olmadığı hallerde mirasçılıktan çıkarmaya tasarrufunun afl ortadan kalktığına dair iddianın kabulünde titiz davranılması gerekmektedir. Mirasçılıktan çıkarma tasarrufuna itiraz davasında, miras bırakanın mirasçılıktan çıkarılan kimseyi affederek söz konusu tasarrufu ortadan kaldırdığını mirasçılıktan çıkarılan davacı ispat edecektir.²²⁵

Mirasçılıktan çıkarılan kimse, hem mirastan pay alamaz hem de tenkis davası yoluyla saklı payına kavuşamaz. Mirasçılıktan çıkarılan kimsenin miras payı, miras bırakandan önce vefat etmiş gibi mirasçılıktan çıkarılanın altsoyuna geçer. Mirastan çıkarılanın alt soyu yoksa miras bırakanın yasal mirasçılarına kalacaktır. Mirasçılıktan çıkarılan kimsenin altsoyu, o kimse miras bırakandan önce ölmüş gibi saklı payını isteyebilecektir.²²⁶

Miras bırakan geçerli bir mirasçılıktan çıkarma tasarrufu yapmak istiyorsa tasarrufunda çıkarma sebebini belirtmek durumundadır. Miras bırakan, mirasçılıktan çıkarma sebebinde açık bir hataya düşerse iptal davası aracılığıyla mirasçılıktan çıkarma tasarrufu iptal edilerek geçersiz hale gelir fakat diğer ölüme bağlı tasarruflar

²²¹Çabri, s. 263-264.

²²²Yargıtay 2. HD., T. 06/07/2011, E. 11213, K. 11605, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 25/04/2022.

²²³İmre/Erman, s. 253.; Antalya/Sağlam, s. 212.; Oğuzman, s. 216.; İnan/Ertay/Albaş, s. 369.

²²⁴Dural/Öz, s. 216.

²²⁵Hatemi, s. 127-128.

²²⁶Neşet Başar Efe, "Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali", **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İzmir Ekonomi Üniversitesi SBE, İzmir 2019, s. 20.; Dural/Öz, s. 214-215.

geçerliliğini korumaya devam edecektir. Bu durumda, mirastan çıkartılan kimse miras payının tamamını almaya hak kazanacaktır. Mirastan çıkarılan kişi, miras bırakanın mirastan çıkarma sebebini hiç göstermediği ya da gösterilen sebebin yeterli olmadığı durumlarda tenkis davası marifetiyle sadece saklı payını almaya hak kazanabilecektir. Tenkis davasında ispat yükü, mirastan çıkarılan kimsede değil, mirastan çıkarma tasarrufundan yararlananlardadır.²²⁷

Koruyucu mirasçılıktan çıkarmada amaç, miras bırakanın saklı paylı mirasçısı olan altsoyuna düşecek olan miras payının tamamının altsoyunun alacaklarının eline geçmesini önleyerek torunlarını ve onların altsoyunu korumaktır.²²⁸ Bu yola başvurabilmek için altsoyun borç ödemedi aciz belgesiyle kanıtlanmış şekilde borç ödemekten aciz durumda olması gerekmektedir. Miras bırakanın evlatlık da dâhil olmak üzere altsoyunu ölüme bağlı tasarrufla mirasçılıktan çıkartması gereklidir. Altsoyun doğmuş ya da cenin halinde çocuğunun bulunması gereklidir. Mirasçılıktan çıkartılan altsoyun saklı payının yarısının mirastan çıkartılanın doğmuş ya da doğacak olan çocuklarına özgülenmesi zorunludur. Mirastan çıkarılan bakımından kısmi bir mirastan çıkarma tasarrufu vardır.²²⁹ Bu şekilde hem alacaklılar hem de altsoyun çocukları arasında bir denge sağlanmış olmaktadır.

Miras bırakan, mirasçılıktan çıkarma tasarrufunu geri alabilir. Miras açıldığı zaman alınan borç ödemedi aciz belgesinin hükmü kalmamışsa ya da belgenin içerdiği borç tutarı mirasçılıktan çıkarılanın miras payının yarısını aşmıyorsa mirasçılıktan çıkarılanın talebiyle çıkarma iptal edilebilir. Çıkarma tasarrufunun iptaliyle beraber altsoy hiç mirastan çıkarma tasarrufu yapılmamışçasına miras payının tamamına kavuşabilecektir.²³⁰

²²⁷Dural/Öz, s. 214.

²²⁸Çabri, s. 289.

²²⁹Çabri, s. 294.

²³⁰İmre/Erman, s. 260.; Çabri, s. 298.

İKİNCİ BÖLÜM

VASİYETNAMENİN SONA ERME SEBEPLERİ

2.1. Genel Olarak Vasiyetnamenin Hükümsüzlüğü

Hükümsüzlük halleri sağlar arası işlemler ile ölüme bağlı tasarruflara aynı şekilde etki etmez. Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen hükümsüzlük halleri hukuki işlemlerin kurucu unsurlarının bulunmamasına yokluk yaptırımını, yapıldıkları zamanda kamu düzenine etki edecek nitelikteki eksikliklerin mevcut olması durumuna kesin hükümsüzlük yaptırımını bağlamıştır.²³¹ Türk Medeni Kanunu hükümleri, ölüme bağlı tasarrufların kanun gereği kendiliğinden hükümsüz hale gelmesi ile mahkemenin vereceği iptal kararı üzerine hükümsüz hale geleceği halleri düzenlemiştir. İlaveten “vasiyetten dönme” başlığı altında yaptığı düzenleme ile miras bırakanın kendi iradesine dayalı olarak vasiyetnameyi hükümsüz hale getirmesine imkân tanımıştır. Kanun koyucunun bu yaklaşımına karşı doktrin, Türk Borçlar Kanunu'nun sağlar arası işlemler için öngördüğü yaptırımlara ölüme bağlı tasarrufların yapısına uygun düştüğü hallerde yokluk ve kesin hükümsüzlük yaptırımlarını kabul etmektedir.²³²

Tek taraflı bir hukuki işlem olan vasiyetnamede kurucu unsur vasiyetname yapma iradesidir. Diğer bir ifadeyle animus testandi ilkesi, vasiyetnamelerde olması gereken tek kurucu unsurdur. Miras bırakan düzenlemiş gibi yapılan sahte vasiyetname, geçerli bir vasiyetname gibi sunulan vasiyetname yapma projesi, hipnotize edilmiş halde yapılan vasiyetname örneklerinde miras bırakanın vasiyetname yapma iradesi olmadığı için yokluk yaptırımı uygulanacaktır.²³³ Miras bırakanın vasiyetnameyi düzenlerken temsil yasağına aykırı hareket etmesi, objektif kıstas getirmeksizin üçüncü kişilere tasarruf lehtarını belirleme imkânı verilmesi veya tasarruf konusunun imkânsızlığı kesin hükümsüzlük yaptırımının uygulama alanı bulmasına neden olacaktır.²³⁴ Bir görüş, el yazılı vasiyetnamenin daktiloda yazılması ve hiç imza konmaması gibi örneklerde olduğu gibi miras bırakanın vasiyetnameyi düzenlerken kanunun öngördüğü şekil şartlarına hiç önem verilmemesini aşırı şekil eksikliği olarak görerek kesin

²³¹M. Kemal Oğuzman/M. Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-1**, Gözden Geçirilmiş 12. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014, s. 179.

²³²Çabri, 763.; İmre/Erman, s. 205.

²³³Ergüne, s. 269.; Çabri, s. 763-764.; Güneri, s. 74.

²³⁴Furkan Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, 1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021, s. 12.; İmre/Erman, s. 229.; Çabri, s. 767.; Dural/Öz, s. 224.

hükümsüzlük yaptırımının uygulanması gerektiğini savunmaktadır.²³⁵ Yokluk ve kesin hükümsüzlük hallerinde geçersizlik bakımından dava açmaya gerek yoktur. Fakat tespit davası açılarak bu durumun tespit edilmesi mahkemeden istenebilecektir.

2.2. Kanun Gereği Kendiliğinden Hükümsüzlük Halleri

En başta kanunun öngördüğü tüm şartlara uygun olarak geçerli bir şekilde düzenlenen vasiyetnamenin miras bırakanın iradesiyle değil de kanunun bazı olgulara hükümden düşme yönünde sonuç bağlaması nedeniyle kendiliğinden ortadan kalkmasıdır.²³⁶ Kanun gereği kendiliğinden hükümsüzlük halleri; mirastan yoksun olma hali, lehine ölüme bağlı tasarrufta bulunulan kimsenin miras bırakandan önce öldüğü haller, vasiyetnamedeki bozucu koşulun gerçekleşmesi veya geciktirici koşulun gerçekleşmemesi, boşanmanın gerçekleşmesi veya evlenmenin butlanı halleri, sözlü vasiyetnamede bir aylık sürenin geçmesi hali olmak üzere beş alt başlıkta incelenecektir. Kanun gereği kendiliğinden hükümsüzlük hallerinde geçersizliğin hukuk düzeni tarafından tanınması için iptal davası gibi bir dava açılmasına gerek yoktur. Ölüme bağlı tasarruf, dava açmaya lüzum olmaksızın kendiliğinden geçersiz hale gelecektir. İstenirse kanun gereği hükümsüzlük halinin tespiti mahkemeden istenebilir. Özellikle uyuşmazlığın olduğu hallerde hukuki menfaatin gereği tespit davası açılarak bu durum tespit edilebilecektir.²³⁷

2.2.1. Mirastan Yoksunluk

Mirastan yoksun olma hali, kanun gereği kendiliğinden hükümsüzlük hallerinden biridir. Mirastan yoksunluk, yasal mirasçının miras payına veya saklı payına ulaşmasına engel olmasının yanı sıra atanmış mirasçıların ve vasiyet alacaklılarının da terekede hak sahibi olmalarını engellemektedir.²³⁸ Mirastan yoksunluk halinde lehtarlar, yasal veya atanmış mirasçı sıfatını ya da vasiyet alacaklısı sıfatlarını kanun gereği kendiliğinden kaybederler.

²³⁵Öztan, s. 201.

²³⁶Ömer Bağcı, “Vasiyetnamenin Geri Alınması”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Yeditepe Üniversitesi SBE, İstanbul 2012, s. 62.; Atlı, s. 181.

²³⁷Çabri, s. 769.

²³⁸Atlı, s. 182.

TMK m. 578’de düzenlenen mirastan yoksunluk sebepleri sınırlı sayıdadır. Miras bırakanı kasten ve hukuka aykırı olarak öldüren veya öldürmeye teşebbüs etmek; miras bırakanı kasten ve hukuka aykırı olarak sürekli şekilde ölüme bağlı tasarruf yapamayacak duruma getirmek; miras bırakanın ölüme bağlı bir tasarruf yapmasını veya böyle bir tasarruftan dönmesini aldatma, zorlama veya korkutma yoluyla sağlamak ve engellemek; miras bırakanın artık yeniden yapamayacağı bir durumda ve zamanda ölüme bağlı bir tasarrufu kasten ve hukuka aykırı olarak ortadan kaldırmak veya bozmak kanunda sınırlı sayıda düzenlenen mirastan yoksunluk sebepleridir.

Belirtilen sebeplerden herhangi birini uygulayarak mirastan yoksun olan kimse, miras bırakandan önce ölmüş gibi değerlendirilecektir. Mirastan yoksun olma hali sadece yoksun olan kimseyi etkilediği için yoksun olan yasal mirasçının altsoyu yoksun olan kimse ölmüş gibi değerlendirilerek onun miras payını alabilecektir.²³⁹

TMK m. 578’in ikinci fıkrası, miras bırakana mirastan yoksun olan kimseyi affetme imkânı tanımıştır. Buna göre, miras bırakanın yoksun olan kimseyi affetmesi durumunda yoksun olmanın hüküm ve sonuçları ortadan kalkacaktır. Yoksun olan bakımından kanun gereği kendiliğinden hükümsüz hale gelen ölüme bağlı tasarruf, miras bırakanın affetme iradesiyle yeniden canlanarak hüküm ve sonuçlarını doğurmaya devam edecektir. Kasten ve hukuken öldürme durumunda ise miras bırakan hayatta olmadığı için affetmeden bahsedilemeyecektir. Yani miras bırakanın mirasçılarının, miras bırakanı kasten ve hukuka aykırı şekilde öldüren kimseyi affetme olanağı yoktur.²⁴⁰

2.2.2. Lehine Ölüme Bağlı Tasarrufta Bulunulan Kimsenin Miras Bırakandan Önce Ölmesi

Lehine ölüme bağlı tasarrufta bulunulan kimsenin miras bırakandan önce ölmesi, kanun gereği kendiliğinden hükümsüzlük hallerinden birisidir. TMK 580 ve 581, yasal ya da atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı olabilmek için miras bırakanın ölümü anında hayatta olmanın şart olduğunu düzenlemektedir. Vasiyetname lehtarının miras bırakandan önce ölmesi hali, kanuni bozucu koşul olarak değerlendirilebilir.²⁴¹

²³⁹Atlı, s. 183.

²⁴⁰Oğuzman, s. 329.; Güneri, s. 77.; Türk, s. 108.

²⁴¹Serozan/Engin, s. 474.; Atlı, s. 187.

Atanmış mirasçının miras bırakandan önce ölmesi halinde yapılan tasarruf kanun gereğince atanmış mirasçının altsoyuna geçmeyecektir. Mirasçı atama tasarrufu sonuç doğurmayacak ve miras bırakanın yasal mirasçıları lehtar olacaklardır. Vasiyet alacaklısının miras bırakandan önce ölmesi halinde vasiyetnameyi yerine getirme yükümlüsünün yükümlülüğü ortadan kalkarak vasiyet olunan şey vasiyet borçlusuna kalacaktır.²⁴² Ölüme bağlı tasarruf hüküm ve sonuçlarını doğurmayacaktır. Miras bırakan, bu durumun aksini tasarrufta düzenleme olanağına sahiptir.

Miras bırakan, bu kendiliğinden hükümsüzlük halinin önüne geçebilmek adına yedek mirasçı atama ve yedek vasiyet alacaklısı belirleme yollarına başvurabilecektir. İlaveten art mirasçı atama ve art vasiyet alacaklısı belirleme yollarına başvurarak hükümsüzlüğün önüne geçme imkânı vardır. Bu yolları kullanma imkânı olmasının sebebi kanunun ilgili hükümleri emredici nitelikte düzenlememiş olmasıdır.²⁴³

Lehtarın, miras bırakandan önce ölmesine dayalı kanun gereği kendiliğinden hükümsüzlük hali bazı hallerde kısmi bazı hallerde tam hükümsüzlük şeklinde ortaya çıkabilecektir. Vasiyetnamenin içeriği sadece lehtara yapılan kazandırmadan ibaretse vasiyetname tam olarak hükümsüz olacaktır. Vasiyetnamenin içeriğindeki kazandırmalar sadece lehtara ait değilse ve vasiyetname başka ölüme bağlı tasarrufları da içeriyorsa, miras bırakanın iradesinin lehtara yapılan kazandırma olmadan diğer ölüme bağlı tasarrufların da geçersiz olması yönünde olmaması şartıyla, kısmi hükümsüzlük söz konusu olacaktır. Bu durumda lehtara yapılan kazandırma kanun gereği kendiliğinden hükümsüz diğer ölüme bağlı tasarruflar ise geçerli olacaktır.²⁴⁴

2.2.3. Vasiyetnamedeki Bozucu Koşulun Gerçekleşmesi veya Geciktirici Koşulun Gerçekleşmemesi

Kanun gereği kendiliğinden hükümsüzlük hallerinden biri de vasiyetnamedeki bozucu koşulun gerçekleşmesi veya geciktirici koşulun gerçekleşmemesi ya da geciktirici koşulun gerçekleşmesinin imkânsızlaşmasıdır. Çalışmamızın birinci bölümünde incelenen koşul, geciktirici ve bozucu olmak üzere iki türde ele alınmaktadır. Gelecekte gerçekleşip gerçekleşmeyeceği meçhul bir olguya ölüme bağlı tasarrufların hüküm ve sonuç doğurmasının bağlanması geciktirici koşul, hukuken

²⁴²Atlı, s. 184.

²⁴³Dural/Öz, s. 134.; Atlı, s. 184.

²⁴⁴Dural/Öz, s. 134.

sonuç doğurmuş ölüme bağlı tasarrufların ortadan kalkmasının bağlanması ise bozucu koşulu tanımlamaktadır.

Koşulu yasal ve iradi olarak sınıflandırmak da mümkündür. Yasal ya da atanmış mirasçının veya vasiyet alacaklısının miras bırakandan önce ölmeleri yasal bozucu şarttır. Ölüme bağlı tasarrufla vakıf kurmada vakfın tüzel kişilik kazanması mahkeme siciline yapılacak tescil ile gerçekleşir.²⁴⁵ Ölüme bağlı tasarrufla vakıf kurma durumunda tasarruf, mahkeme siciline tescil yasal geciktirici koşuluna bağlıdır.²⁴⁶ Miras bırakanın yeğenini emekli olana kadar evinde kira ödemedi oturmasını vasiyet ettiği durumda miras bırakan ölmeden yeğeni emekli olmuşsa iradi bozucu koşulun gerçekleşmesi sebebiyle tasarruf kendiliğinden hükümsüz olacaktır.²⁴⁷ Miras bırakan, yeğenine doktor olması halinde evini vereceğini vasiyet etmiş fakat yeğeni futbolcu olmuşsa tasarruf, geciktirici koşulun gerçekleşmemesi sebebiyle kendiliğinden hükümsüz olacaktır.²⁴⁸

İradi koşulun kanunda belirtildiği şekilde hukuka ve ahlaka uygun olması gerekmektedir. Aksi halde iptal edilebilirlik yaptırımı söz konusu olacaktır. İlâveten geciktirici koşulun gerçekleşmesinin imkânsız hale geldiği durumlarda da tasarrufun kanun gereği kendiliğinden hükümsüzlük yaptırımına tabi olacağı göz önünde bulundurulmalıdır.

2.2.4. Boşanmanın Gerçekleşmesi veya Evlenmenin Butlanı

Kanun gereği kendiliğinden hükümsüzlük hallerinden bir diğeri de boşanmanın gerçekleşmesi veya evlenmenin butlanı halidir. Öncelikle boşanma kararı veya evlenmenin butlanı kararından sonra eski eşlerin birbirleri lehine ölüme bağlı tasarruf yapmalarına bir engel yoktur.²⁴⁹ Burada yasal mirasçılık değil atanmış mirasçılık veya vasiyet alacaklısı sıfatından bahsedilecektir.

TMK 181'e göre boşanan eşler bu sıfatla birbirlerinin yasal mirasçıları olamayacaklardır. Ayrıca boşanmadan önce yapılan ölüme bağlı tasarruflar vesilesiyle kendilerine sağlanan hakları aksi tasarruftan anlaşılmadıkça kaybederler. Kanun koyucunun, evlenmenin sona ermesiyle eşlerin birbirleri lehine yaptıkları ölüme bağlı

²⁴⁵Atlı, s. 205.

²⁴⁶Serozan/Engin, s. 426.

²⁴⁷Güneri, s. 78.

²⁴⁸Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 105.; Güneri, s. 78.

²⁴⁹Bağcı, **Vasiyetnamenin Geri Alınması**, s. 60.

tasarrufların kendiliğinden hükümsüz olmasını kabul etmesinin nedeni bu tasarrufların evliliğin devamı öngörülerek yapılmış olmasıdır.²⁵⁰ Miras bırakanın aksini arzu edip etmediği araştırılmalıdır. Miras bırakanın bu iradesi gerek vasiyetname içi gerekse vasiyetname dışı olgularla ispat edilebilmelidir.²⁵¹

Boşanma davası devam ettiği sırada eşlerden birinin ölmesi durumunda ölen eşin mirasçılarında biri davaya devam ederek sağ kalan eşin kusurunu ispat ederse sağ kalan eş, aksi tasarruftan anlaşılmadıkça yapılan ölüme bağlı tasarruflar vesilesiyle kendisine sağlanan hakları kanun gereği kendiliğinden kaybedecektir. Aynı durum ölüm karinesi ve gaiplik durumlarında da uygulama alanı bulacaktır.²⁵²

Mutlak butlan davası devam ederken eşlerden birinin ölümü halinde de mirasçılar davaya devam edebileceklerdir. Aynı zamanda TMK 147'nin birinci fıkrasına göre ilgililerden biri olması sebebiyle mirasçılar mutlak butlan davası açabileceklerdir.²⁵³ Bu davalarda mirasçı, sağ kalan eşin iyi niyetli olmadığını ispatlayarak yasal mirasçılığı sona erdirmeyi amaçlamaktadır. Bu durumda aksi miras bırakanın iradesinden anlaşılmadıkça sağ kalan eş lehine yapılan ölüme bağlı tasarruflar kanun gereği kendiliğinden hükümsüz hale gelecektir.²⁵⁴

Nispi butlan halinde ise eşlerden birisi kanunun öngördüğü şartlara uygun olarak nispi butlanla evlenmenin iptali davası açar fakat dava sonuçlanmadan eş ölürse, mirasçıları davaya sağ kalan eşin iyi niyetli olmadığını ispat amacıyla devam edebilecektir. Bu durum ispatlandığı takdirde sağ kalan eşin yasal mirasçılığı sona ererek lehine yapılan ölüme bağlı tasarruflar yine kendiliğinden kanun gereği hükümsüz hale gelecektir. Fakat miras bırakanın iradesinden aksini arzu ettiği anlaşılırsa tasarruf kendiliğinden geçersiz hale gelmez.²⁵⁵

2.2.5. Sözlü Vasiyetnamede Bir Aylık Sürenin Geçmesi

Çalışmamızda inceleyeceğimiz kanun gereği kendiliğinden hükümsüzlük hallerinden sonuncusu sözlü vasiyetnamedeki bir aylık sürenin geçmesi halidir. Birinci bölümde de değindiğimiz üzere kanun koyucu olağan durumlarda el yazılı vasiyetname ve resmi

²⁵⁰Dural/Öz, s. 135.

²⁵¹Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 97.

²⁵²Atlı, s. 197-198.

²⁵³Atlı, s. 198.

²⁵⁴Bağcı, **Vasiyetnamenin Geri Alınması**, s. 61.

²⁵⁵Atlı, s. 198-199.

vasiyetname yapma olanağı tanırken olağanüstü durumlarda istisnai olarak sözlü vasiyetname yapılmasına imkân tanımaktadır.

Sözlü vasiyetname yaparken, olağanüstü durum olarak nitelendirilen haller nedeniyle el yazılı ya da resmi vasiyetname yapma imkânı bulunmaması gerekmektedir. Kanunun öngördüğü şekil kurallarına riayet edilerek geçerli bir sözlü vasiyetname yapılması durumunda ortada hukuken geçerli bir sözlü vasiyetname olacaktır. Fakat olağanüstü halin ortadan kalkarak asıl kabul edilen olağan dönem vasiyetnamelerini düzenleme imkânının doğması anından itibaren bir aylık süreyle sözlü vasiyetname geçerliliğini korumaktadır. Bir aylık sürenin geçmesiyle birlikte geçerli olan sözlü vasiyetname kanun gereği kendiliğinden hükümsüz hale gelecektir.²⁵⁶

Olağanüstü halin sona ermesi ve olağan dönem vasiyetnamelerini yapma olanağının oluşmasının üzerinden bir ay geçmeden tekrar bir olağanüstü halin ortaya çıkması durumunda bir aylık sürenin başlangıcı ikinci olağanüstü halin sona erdiği tarihten itibaren başlayacaktır.²⁵⁷ Sözlü vasiyetnamenin geçerli olarak hüküm ve sonuç doğurması, olağanüstü halin sona erdiği ve olağan dönem vasiyetnamelerini yapma imkânının doğması halinde ancak miras bırakanın öngörülen bir aylık süre dolmadan önce ölmesi ya da ayırt etme gücünü devamlı olarak kaybetmesine bağlıdır.²⁵⁸

Sözlü vasiyetname, öngörülen bir aylık sürenin sonunda kanun gereği kendiliğinden ve geçmişe etkili olarak hükümsüz hale gelecektir. Bu durum, sözlü vasiyetnamenin hukuk âleminde hiç olmamış gibi kabul edilmesi sonucunu doğuracaktır.²⁵⁹ Uyuşmazlık çıkması durumunda menfi tespit davası marifetiyle bir aylık sürenin dolması ve sözlü vasiyetnamenin kendiliğinden hükümsüz hale gelmesi durumları tespit edilebilecektir.²⁶⁰

2.3. Vasiyetnamenin Geri Alınması (Vasiyetnameden Dönme)

2.3.1. Genel Olarak

Karşı tarafa yöneltme zorunluluğu bulunmayan tek taraflı bir hukuki işlem olan vasiyetname nasıl ki miras bırakanın iradesiyle serbestçe yapılıyorsa yine aynı şekilde

²⁵⁶Sema Aydın, s. 83-84.

²⁵⁷Koyuncu, s. 120.

²⁵⁸Sema Aydın, s. 84.

²⁵⁹Güneri, s. 82.

²⁶⁰Koyuncu, s. 120.

miras bırakan tarafından tek taraflı, kimseye yöneltmeye gerek olmadan serbestçe geri alınabilecektir. TMK'nin 542-544 maddeleri arasında vasiyetten dönme alt başlığında düzenlenen bu müessese kullanılan terminoloji bakımından eleştirilmektedir. Hâkim görüş, dönme teriminin karşılıklı borçlandırıcı sözleşmeler bakımından kullanılması gerektiğini tek taraflı hukuki işlemlerin bakımından ise geri alma teriminin kullanılması gerektiğini savunmaktadır.²⁶¹ Kanaatimizce de kanun koyucunun kullandığı dönme terimi sinallagmatik sözleşmelerin yapısına daha uygun olduğu için vasiyetnameler bakımından kullanılması isabetsizdir ve geri alma teriminin kullanılması tek taraflı hukuki işlemler bakımından daha yerinde olacaktır. Bu nedenle çalışmamızda dönme yerine geri alma terimi kullanılacaktır.

Vasiyetnamenin geri alınması miras bırakan tarafından bizzat, serbestçe ve kendi iradesiyle yapılacaktır. Vasiyetname yapılırken uyulması gereken kurallara vasiyetnameyi geri alırken de uyulması gerekmektedir. Zira vasiyetnamenin geri alınması ölüme bağlı işlem niteliğindedir.²⁶² Miras bırakanın vasiyetname yapma iradesine ve ehliyetine sahip olması, temsil yasağı gibi kurallar vasiyetnamenin geri alınmasında da aranmaktadır. Kanunun öngördüğü şekil kurallarına uyararak ve kanunun belirlediği imkânlardan faydalanarak vasiyetname geri alınabilecektir. Miras bırakan, vasiyetnameyi geri alma hakkından vazgeçemez, feragat edemez.²⁶³ Miras bırakanın bu yöndeki açıklamalarına hukuk düzeni geçerli bir sonuç bağlamayacaktır.²⁶⁴ Miras bırakan vasiyetnamesini her zaman serbestçe geri alabilecektir.

Çalışmamızda vasiyetnamenin geri alınma türleri dört alt başlıkta incelenecektir. Yeni bir ölüme bağlı tasarruf düzenlemek suretiyle geri alma, önceki vasiyetnameyle bağdaşmayan sonraki ölüme bağlı tasarruf ile geri alma, vasiyetnamenin sağlar arası bir tasarrufla geri alınması ve vasiyetnamenin yok edilmesi suretiyle geri alma başlıkları altında inceleme yapılacaktır.

2.3.2. Yeni Bir Ölüme Bağlı Tasarruf Düzenlemek Suretiyle Geri Alma

Miras bırakan, hukuken geçerli şekilde düzenlediği bir vasiyetnameyi yeni bir ölüme bağlı tasarruf aracılığıyla geri alabilecektir. Geri almanın ölüme bağlı tasarrufta açıkça

²⁶¹Bağcı, **Vasiyetnamenin Geri Alınması**, s. 40 vd.; Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 15.; Serozan/Engin, s. 360.; Çabri, s. 618.; Hatemi, s. 112.

²⁶²Çabri, s. 619.; Bağcı, **Vasiyetnamenin Geri Alınması**, s. 44.

²⁶³Çabri, s. 619.

²⁶⁴İmre/Erman, s. 102.

ifade edilmiş olması önceki vasiyetnamenin artık yürürlükte olmaması sonucunu doğuracaktır. Geri alma tasarrufunu içeren ölüme bağlı tasarrufun geçerli bir şekilde hüküm ve sonuç doğurması için kanunda öngörülen şekil şartlarına uygun şekilde yapılması ve miras bırakanın ölüme bağlı tasarruf ehliyetinin varlığı aranacaktır.²⁶⁵ Bunun sebebi geri alma tasarrufunun niteliğinin ölüme bağlı tasarruf olmasından kaynaklanmaktadır.²⁶⁶ Aksi halde önceki vasiyetname geri alınmış olmayacaktır.

Her ne kadar TMK m. 542'nin ilk fıkrasında vasiyetnamenin yeni bir vasiyetname ile geri alınmasından bahsetse de miras bırakan el yazılı vasiyetname, resmi vasiyetname, şartları varsa sözlü vasiyetname ve miras sözleşmesinden birini serbestçe seçerek geri alma tasarrufunu gerçekleştirebilecektir. Miras sözleşmesi aracılığıyla geri almanın yapılması halinde geri alma tasarrufu, miras sözleşmesinin bağlayıcı olmayan ve istenilen zaman gerekçe göstermeksizin geri alınabilen içeriğini oluşturacaktır.²⁶⁷

TMK m. 542'nin ikinci fıkrasında öngörüldüğü gibi vasiyetname tamamen geri alınabileceği gibi kısmen de geri alınabilecektir. Kısmen geri alınan vasiyetnamede geri alınmayan kısım hukuken varlığını sürdürmeye devam edecektir. Buna karşın kısmen geri almada geri alınmayan kısmın, tek başına anlam taşımaması veya yerine getirilmesinin elverişsiz olması durumunda vasiyetnamenin tamamı geri alınmış sayılacaktır.²⁶⁸

Geri alma tasarrufunun da nihayetinde şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflardan vasiyetname olması göz önünde bulundurulduğunda bu tasarrufun da geri alınması mümkündür.²⁶⁹ Geri almanın geri alınması, diğer bir deyişle dönmeden dönme²⁷⁰, durumunda irdelenmesi gereken husus ilk vasiyetnamenin geçerli hale gelip gelmemesidir. Bu konudaki hâkim görüş kural olarak ilk vasiyetnamenin geçerli hale gelmeyeceği, son vasiyetnamedeki miras bırakanın iradesinin dikkatle incelenerek yorumlanması gerektiğidir.²⁷¹ Şüphe duyulması halinde ise miras bırakanın ilk

²⁶⁵Çabri, s. 621.

²⁶⁶Bağcı, **Vasiyetnamenin Geri Alınması**, s. 44.; İmre/Erman, s. 103.

²⁶⁷Olguç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 19.; Dural/Öz, s. 110.

²⁶⁸Çabri, s. 622.; Olguç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 20.; Dural/Öz, s. 110.; İmre/Erman, s. 104.

²⁶⁹Olguç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 26.

²⁷⁰İmre/Erman, s. 103.

²⁷¹Zafer Kahraman, "Önceki Vasiyetnamenin Geri Alınması Beyanı İçeren İkinci Vasiyetnamenin Sonradan Üçüncü Bir Vasiyetname İle Geri Alınması", **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2015, C. 6, S. 4, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/208389>, s. 951, e.t.: 30/04/2022.; Ergüne, s. 176.; Dural/Öz, s. 111.; Çabri, s. 622-623.; Çaldağ, s. 288.

vasiyetnameyi tekrar yürürlüğe koymak yerine yasal intikal kurallarına dönmeyi tercih ettiği kabul edilmelidir.²⁷²

Yorum yapılırken ilk vasiyetnameyi geri alan vasiyetnamenin sadece açık bir geri alma açıklamasından oluşması durumunda aksi tespit edilmedikçe miras bırakanın ilk vasiyetnameyi tekrar yürürlüğe koyma iradesinin bulunduğu kabul edilmektedir. İlk vasiyetnameyi geri alan vasiyetnamenin geri alma açıklamasının yanı sıra başka maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar içermesi durumunda ise aksi tespit edilmedikçe miras bırakanın yasal intikal kurallarına dönme iradesi taşıdığına kanaat getirilerek ilk vasiyetnamenin hükümsüz hale geldiği kabul edilmelidir.²⁷³ Yargıtay vermiş olduğu bir kararda geri alma iradesinin yanı sıra yeni ve başka maddi anlamda tasarruflar da içeren vasiyetnamenin geri alınması durumunda (geri almanın geri alınması) ilk vasiyetnamenin yürürlüğe girmeyeceğini ve miras bırakanın tamamen kanuni mirasçılık hükümlerine tabi olma iradesini kabul ettiğini hükme bağlamıştır.²⁷⁴

2.3.3. Önceki Vasiyetnameyle Bağdaşmayan Sonraki Ölüme Bağlı Tasarrufla Geri Alma

Buradaki geri alma türünde miras bırakan, ilk vasiyetnameyi geri aldığını açıkça belirtmeden yeni bir ölüme bağlı tasarruf yapmaktadır. İkinci vasiyetname, birinci vasiyetname ile açık şekilde çelişmekteyse yeni vasiyetname ile eski vasiyetnamenin geri alındığı sonucuna ulaşılabacaktır. İkinci vasiyetname şüpheye mahal vermeyecek şekilde birinci vasiyetnameyi tamamlamaktaysa iki vasiyetname de yürürlükte olacak ve hukuki sonuçlarını doğuracaktır.

Sonraki vasiyetname ile ilk vasiyetnamenin birbirleriyle çatışmadığı ve hatta tereddüte mahal vermeyecek şekilde birbirlerini tamamladığı durumlarda TMK m. 544'ün birinci fıkrasındaki düzenlemenin geri alma karinesini kabul ettiği söylenebilecektir.²⁷⁵ Bu karineye göre iki vasiyetnamenin birlikte uygulama imkânı olsa bile kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde birbirini tamamlayan iki vasiyetname olmadıkça sonraki vasiyetname ilk vasiyetnameyi geri almış sayılacaktır.²⁷⁶

²⁷²Dural/Öz, s. 111.; Çabri, s. 623.

²⁷³Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 27.; Dural/Öz, s. 111.; Ergüne, s. 177.; Kahraman, s. 956.

²⁷⁴Yargıtay 2.HD., T. 18/03/2003, E. 601, K. 3472, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 30/04/2022.

²⁷⁵Dural/Öz, s. 111.

²⁷⁶Dural/Öz, s. 111-112.

Sonraki vasiyetname ile ilkinin geri alınmadığını iddia eden kişi, sonraki vasiyetnamenin kuşkuya yer bırakmayacak şekilde önceki vasiyetnameyi tamamladığını ispat ederek tamamlayıcı bir hukuk kuralı olan geri alma karinesini çürütmelidir.²⁷⁷ İspat aracı olarak vasiyetname içi ve dışındaki araç ve belgeler kullanılabilir.²⁷⁸ Bu şekilde her iki vasiyetname yürürlükte olarak uygulama alanı bulacaktır.

Miras bırakanın aynı tarihli iki vasiyetname düzenlemesi halinde saat olarak geç saatte yapılan vasiyetnameye üstünlük tanınacaktır.²⁷⁹ Hangi saatte yapıldıkları belirlenemeyecekse birbirleriyle çatışmayan vasiyetnameler birlikte uygulama alanı bulacaklardır.²⁸⁰ Saat bakımından hangisinin üstün olduğu belirlenemeyen ve birbirleriyle çatışan vasiyetnamelerin her ikisi de geçersiz kabul edilecektir.²⁸¹

2.3.4. Vasiyetnamenin Sağlar Arası Bir Tasarrufla Geri Alınması

Miras bırakan, vasiyetnamesini sonradan yaptığı sağlar arası tasarruf marifetiyle geri alma hakkına sahiptir. Vasiyetnamede düzenlenen tasarruf, vasiyetnamenin içeriğiyle bağdaşmaz şekilde örtülü bir geri alma yöntemi olan bu sağlar arası tasarrufla geri alınmaktadır. Söz konusu tasarruf belirli mal bırakma tasarrufu olmalıdır. Mirasçı atama tasarrufu, sağlar arası tasarrufla geri alınamayacaktır. TMK m. 544'nin ikinci fıkrası, "Belirli mal bırakma vasiyeti de, vasiyetnamede aksi belirtilmedikçe, miras bırakanın sonradan o mal üzerinde bu vasiyetle bağdaşmayan başka bir tasarrufta bulunmasıyla ortadan kalkar." düzenlemesiyle bu hususa vurgu yapmaktadır. Bu durum miras bırakanın parça vasiyeti yapması durumunda uygulanacaktır.²⁸² Cins vasiyeti bakımından geçerli olmayacaktır. Miras bırakan, parça vasiyetindeki sağlar arası geri alma bakımından vasiyetnamede aksini öngörmüşse parça vasiyetinin yerine geçen değer veya yerine tedarik edilen değer üzerinden tasarruf geçerliliğini koruyacaktır.²⁸³ Böylece geri alma karinesi bu durumda uygulama alanı bulamayacaktır.

Yargıtay'ın da kararlarında belirttiği gibi miras bırakanın vasiyetnameyi sağlar arası tasarrufla geri alabilmesi için yapılan sağlar arası tasarrufun geçerli olması

²⁷⁷İmre/Erman, s. 105.; Dural/Öz, s. 112.

²⁷⁸İmre/Erman, s. 106.; Çabri, s. 627.

²⁷⁹Çabri, s. 627.

²⁸⁰Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 34.; Çabri, s. 627.

²⁸¹Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 34.; Çabri, s. 627.

²⁸²İmre/Erman, s. 107.; Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 49.

²⁸³Serozan/Engin, s. 366.; Dural/Öz, s. 114.

gerekmektedir.²⁸⁴ Vasiyetname ile yapılan tasarrufun geri alma sonucunda terekede bulunmaması gerekmektedir. Yapılan sağlar arası tasarruf, ev üzerinde ipotek tesis etme veya oturma hakkı tanıma gibi örneklerde olduğu gibi vasiyetnamenin içeriğinin yerine getirilmesine engel değilse geri almanın sonuçları uygulama alanı bulmayacak ve vasiyetname yerine getirilecektir.²⁸⁵

İlaveten miras bırakan vasiyetnamede birden fazla ölüme bağlı tasarruf yapmış ve tek bir parça vasiyetini sağlar arası tasarrufla geri almışsa diğer tasarruflar geçerliliğini sürdürecektir. Miras bırakanın sağlar arası tasarrufla geri aldığı belirli bir mal bir şekilde tekrar malvarlığına dâhil olmuşsa kanaatimizce vasiyetname tekrar kendiliğinden canlanamayacaktır.²⁸⁶ Miras bırakanın yeni bir ölüme bağlı tasarrufla söz konusu malın akıbetine karar vermesi gerekecektir. Bu konu doktrinde tartışmalıdır.²⁸⁷

2.3.5. Vasiyetnamenin Yok Edilmesi Suretiyle Geri Alma

Bir diğer vasiyetnameyi geri alma yöntemi vasiyetnamenin yok edilmesi suretiyle geri alınmasıdır. TMK m. 543'ün ilk fıkrası, “Miras bırakan, yok etmek suretiyle de vasiyetnameden dönebilir.” düzenlemesiyle bu yöntemi kabul etmektedir. Vasiyetnamenin miras bırakan tarafından yok edilerek geri alınması bakımından iki unsurun aynı anda gerçekleşmesi gerekmektedir. Birincisi fiili olarak yok etmenin gerçekleşmesi ikincisi ise yok etme suretiyle vasiyetnameyi geri alma iradesi ve arzusudur.²⁸⁸ Bunlara ek olarak vasiyetname yapma ehliyetinin bulunması da gereklidir.²⁸⁹

Yok etme eylemiyle anlatılmak istenen vasiyetnameyi ortadan kaldırma arzusuyla vasiyetnamenin okunamaz duruma gelmesidir.²⁹⁰ Okunamaz duruma karalama, yırtma, kesme, yakma, çizme, delme, ıslatma gibi metotlar kullanılarak getirilebilir. Bunların yanı sıra miras bırakanın imzasının silinmesi veya başka bir şekilde yok edilmesi de vasiyetnamenin yok edilmek suretiyle geri alınmasını sağlayacaktır.²⁹¹ Söz konusu yöntemle geri alınan vasiyetnamenin bir kısmı ya da tamamı miras bırakanın iradesine

²⁸⁴Yargıtay HGK, T. 21/11/2001, E. 1-958, K. 1035, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 01/05/2022.

²⁸⁵Çabri, s. 650.; Dural/Öz, s. 114.

²⁸⁶Çabri, s. 650.; Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 74.

²⁸⁷Çaldađ, s. 292.; Oğuzman, s. 180.; Çabri, s. 650.; Dural/Öz, s. 114.

²⁸⁸Çabri, s. 629.; İmre/Erman, s. 108.

²⁸⁹Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 35.

²⁹⁰Dural/Öz, s. 112.; Çaldağ, s. 289.

²⁹¹Çabri, s. 630.

uygun olarak geri alınabilecektir. Kısmen geri alınan vasiyetnamenin kalan kısımlarının anlamlı olması ve miras bırakanın geri alınan kısım olmasa bile vasiyetnameyi geçerli şekilde ayakta tutma iradesi gerekmektedir.²⁹²

Kural, vasiyetnamenin yok edilmesinin bizzat miras bırakan tarafından yapılması olmasına karşın üçüncü bir kişi de miras bırakanın iradesiyle yok etme eylemini gerçekleştirebilecektir. Üçüncü kişi bu durumda miras bırakanın aracı konumundadır.²⁹³ Miras bırakanın yok ederek vasiyetnameyi geri alma iradesine rağmen üçüncü kişi yok etmeyi gerçekleştirmezse vasiyetname geçerliliğini sürdürmeye devam edecektir.²⁹⁴

Prensip olarak el yazılı vasiyetnamenin yok etme suretiyle geri alınması düşünülmekteyse de resmi vasiyetname ve sözlü vasiyetnamenin yok etme suretiyle geri alınabilmelerine bir engel yoktur. Resmi vasiyetnamede düzenlenen vasiyetnamenin aslı NK gereği noter tarafından saklanmaktadır. Bu yüzden miras bırakanın elindeki nüshanın yok edilmesi geri alma bakımından yeterli olmayacaktır. Bir şekilde noterdeki nüshanın da yok edilmesi veya noterin tutanak düzenleyerek geri alma iradesinin gereği olarak vasiyetnameyi imha etmesi gerekecektir.²⁹⁵ Miras bırakanın, düzenlemiş olduğu el yazılı vasiyetnameyi notere tevdi etmesi durumunda her zaman vasiyetnameyi geri alabilecektir. Burada resmi vasiyetnamedeki gibi bir prosedür söz konusu olmayacaktır.²⁹⁶ Sözlü vasiyetname bakımından da bir aylık süre dolmadan önce hâkimden alınarak yok edilmesinde bir engel bulunmamaktadır.²⁹⁷

TMK m. 543'ün ikinci fıkrası kaza sonucu veya üçüncü kişinin kusuruyla yok olan ve içeriğinin aynen ve tamamen belirlenmesine olanak bulunmayan vasiyetnamenin hükümsüz kalacağını ve tazminat hakkının saklı olduğunu düzenlemektedir. Miras bırakanın vasiyetnamesini yok etme suretiyle geri alma iradesi burada yoktur. Deprem enkazında kalma, böcekler tarafından yenilme, yangın, su baskını gibi kaza durumlarından veya üçüncü bir kişinin kusurlu eylemlerinden dolayı yok olan vasiyetnamenin içeriği tam olarak belirlenemezse vasiyetname hükümsüz olacaktır.²⁹⁸ Üçüncü kişinin kusurlu eylemleri sonucu zarara uğrayan vasiyetname lehtar

²⁹²İmre/Erman, s. 109.

²⁹³Çabri, s. 631.; Serozan/Engin, s. 363.

²⁹⁴Çabri, s. 631.

²⁹⁵Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 37.; Çaldağ, s. 290.

²⁹⁶Çabri, s. 633.

²⁹⁷Dural/Öz, s. 113.

²⁹⁸Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 47.; İmre/Erman, s. 109.

vasiyetnamenin içeriğini tespit etmek amacıyla yaptığı masraflar ve mahkeme masraflarını tazminat olarak isteyebilecektir.²⁹⁹

2.4. Vasiyetnamenin İptali

2.4.1. Genel Olarak

Sağlar arası hukuki işlemler bakımından geçersizlik kademeli şekilde düzenlenmektedir. Kimi geçersizlik hallerinin hiçbir şekilde geçerli hale gelme olanakları yoktur ki bunlar kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi hukuki işlemlerdir. Kimi geçersizlik hallerinde ise eksiklikler tamamlanabilir veya bir süre içerisinde işlem sıhhat kazanabilir ki bunlar iptal edilebilirlik yaptırımına tabi işlemlerdir. Sağlar arası tasarruflar ile ölüme bağlı tasarrufların geçersizliklerine hukuk düzenimiz farklı yaptırımlar öngörmektedir.³⁰⁰ Ölüme bağlı tasarruflar ise kanun gereği kendiliğinden hükümsüzlük hale gelebilmelerinin yanı sıra mahkemenin vereceği iptal kararı sonucunda hükümsüz hale gelerek geçersizlik yaptırımıyla karşılaşabilirler.³⁰¹

Sağlar arası hukuki işlemler ile ölüme bağlı tasarrufların farklı geçersizlik yaptırımlarına tabi tutulmasından bahsederken sağlar arası işlemler ile ölüme bağlı tasarrufların içerdiği irade beyanları ile yorum teorilerine değinmekte fayda görüyoruz. Sağlar arası hukuki işlemlerde kurucu unsur hukuki sonuca yönelmiş irade beyanıdır. Ölüme bağlı tasarruflarda ise kurucu unsur animus testandi yani vasiyet yapma iradesidir ki buradaki irade beyanı vasiyetname ya da miras sözleşmesi düzenlemek suretiyle ortaya çıkar. Herhangi bir uyuşmazlık durumunda irade beyanlarının yorumlanması gerekir. Yorum teorileri irade teorisi, beyan teorisi ve güven teorisi olarak sınıflandırılabilir.³⁰²

İrade teorisinde beyan yorumlanırken beyan sahibinin gerçek iradesi esas alınır ve irade araştırılarak gerçek iradeye ulaşılmaya çalışılır. Beyan teorisine göre ise beyan sahibinin gerçek iradesi yerine beyanı esas alınmaktadır. Beyan teorisi kendi içerisinde subjektif ve objektif beyan teorisi olarak ikiye ayrılır.³⁰³ Güven teorisi ise kaynağını TMK m. 2'deki dürüstlük kuralından alır. Güven teorisinde tarafların menfaatlerini eşit

²⁹⁹Çabri, s. 639.; İmre/Erman, s. 110.

³⁰⁰Kılıçoğlu, s. 193.

³⁰¹Çabri, s. 761.

³⁰²Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 20. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2016, s. 149.

³⁰³Eren, s. 150-151.

şekilde korumak, iş hayatında ve işlemlerde hukuksal istikrar ve güveni korumak amaçlanır. Güven teorisinde sadece muhatabın değil beyan sahibinin de haklı menfaatleri korunur. Güven teorisi kendi içinde klasik güven teorisi ve yeni güven teorisi olarak ikiye ayrılır. Klasik güven teorisi dürüst ve makul üçüncü kişiyi esas alırken yeni güven teorisi dürüst ve makul muhatabı esas alır.³⁰⁴ Yani yeni güven teorisi gerek beyan sahibinin beyanın muhatapça dürüst ve makul şekilde anlaşılacağı gerekse muhatabın, beyan sahibinin gerçek iradesini dürüst ve makul şekilde ifade edeceği yönündeki güveni korur.³⁰⁵ Türk Borçlar Kanunu, sağlar arası işlemler bakımından yeni güven teorisini kabul ederken ölüme bağlı tasarruflarda ve özellikle de vasiyetnamelerde irade teorisi uygulama alanı bulur.³⁰⁶

Ölüme bağlı tasarruflarda, Türk Borçlar Kanunu hükümlerince sağlar arası işlemler bakımından kesin hükümsüzlükle sonuçlanacak sebepler iptal sebebi olarak düzenlenmişlerdir (irade bozukluğu halleri hariç). Bu durumun en önemli sebebi kanun koyucunun ölen kimsenin son arzularını olabildiğince ayakta tutmayı istemesidir. Favor testamenti ilkesiyle de uyumlu olan bu felsefe, ölen kimsenin menfaati bulunan mirasçılara veya vasiyet alacaklılarına miras bırakanın ölüme bağlı tasarruf yaparken uyması gereken kurallara uymamış olması halinde bile onun son istek, arzu ve emirlerini yerine getirebilme fırsatı vermektedir.³⁰⁷ Miras bırakan, ölüme bağlı tasarruf yaparken kanunda öngörülen kurallara riayet etmemiş olsa bile iptal sebeplerine dayanarak iptal davası açmayan mirasçılar bakımından ortada geçerli bir şekilde hüküm ve sonuç doğuracak vasiyetname veya miras sözleşmesi olacaktır. Bu imkânı kullanıp kullanmamak menfaati olan mirasçı veya vasiyet alacaklılarının inisiyatifindedir.

Yargıtay'ın da kararlarında belirttiği üzere kanunda sayılan iptal sebepleri sınırlı sayıdadır.³⁰⁸ Bu sebepler dışındaki bir sebeple iptal davası açılmayacaktır. Mahkeme kararıyla iptal edilebilecek olan ölüme bağlı tasarruflar bakımından iptal sebepleri hâkim tarafından resen göz önüne alınamayacaktır. Tarafların talep ederek iptal

³⁰⁴Eren, s. 153-154.

³⁰⁵O. Gökhan Antalya, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt I**, Birinci Baskıya Ek Tıpkı Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul 2016.; Ergüne, s. 8.

³⁰⁶Eren, s. 154-155.

³⁰⁷Güneri, s. 83.; Çabri, s. 762.

³⁰⁸Yargıtay 3. HD., T. 14/03/2013, E. 21410, K. 4351, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 03/05/2022.; Yargıtay 3. HD., T. 20/06/2017, E. 6243, K. 10491, **Kaynak:** www.karararama.yargitay.gov.tr, e.t.: 04/05/2022.; Yargıtay 3. HD., T. 30/03/2017, E. 17339, K. 4333, **Kaynak:** www.karararama.yargitay.gov.tr, e.t.: 04/05/2022.; Yargıtay 3. HD., T. 17/12/2015, E. 1117, K. 20592, **Kaynak:** www.karararama.yargitay.gov.tr, e.t.: 04/05/2022.; Yargıtay 3. HD., T. 13/10/2011, E. 15568, K. 15358, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 04/05/2022.

sebeplerini ortaya koymaları gerekmektedir. Taraflar, iptal sebeplerini ileri sürerken hak düşürücü süreleri göz önünde bulundurmamalıdır.³⁰⁹

2.4.2. İptal Sebepleri

Sınırlı sayıda düzenlenen ölüme bağlı tasarrufların iptal sebepleri TMK m. 557’de düzenlenmektedir. Bu sebepler: tasarrufun miras bırakanın tasarruf ehliyetinin bulunmadığı bir zamanda yapılması; tasarrufun yanılma, aldatma, korkutma veya zorlama sonucunda yapılması; tasarrufun içeriği, bağlandığı koşullar veya yüklemelerin hukuka veya ahlâka aykırı olması; tasarrufun kanunda belirtilen şekillere uyulmadan yapılmış olmasıdır. Çalışmamızda da bu sebepler üzerinde tek tek durularak gerekli görülen yerlerde Yargıtay kararlarıyla desteklenecektir.

Burada mehzaz kanun olan İsviçre Medeni Kanunu’na değinmekte fayda vardır. İsviçre Medeni Kanunu’nda düzenlenen iptal sebepleri ile Türk Medeni Kanunu’nda düzenlenen iptal sebepleri temeli itibariyle birbirinden farklı değildir. Düzenleme biçimi olarak ise Türk Medeni Kanunu iptal sebeplerini tek bir maddede (TMK m. 557) düzenlemeyi tercih ederken İsviçre Medeni Kanunu şekle ilişkin olmayan sebepleri ayrı bir maddede (İMK m. 519), şekle aykırılığı ise başka bir maddede (İMK m. 520) düzenlemeyi tercih etmiştir. Ek olarak İMK m. 520a düzenlemesinde el yazılı vasiyetnameler bakımından düzenleme tarihindeki eksiklik ya da yanlışlığın vasiyetnamenin iptaline neden olmasını sınırlandırmaktadır.³¹⁰

2.4.2.1. Ehliyetsizlik

2.4.2.1.1. Genel Olarak

Bir hukuki işlemin geçerli olabilmesi için tarafların o hukuki işleme ehil olmaları gerekmektedir.³¹¹ Türk Medeni Kanunu, ehliyeti hak ve fiil ehliyeti olmak üzere ikiye ayırarak düzenlemektedir. Gerçek ve tüzel kişilerin hukuk düzeni içerisinde haklara ve borçlara sahip olabilmeleri hak ehliyeti olarak tanımlanırken gerçek ve tüzel kişilerin kendi eylemleriyle hak edinebilmeleri veya borç altına girebilmeleri fiil ehliyeti olarak

³⁰⁹Kılıçoğlu, s. 193.

³¹⁰Bağcı, *El Yazısı ile Vasiyetnamede Düzenleme Yeri ve Tarihi*, s. 84.

³¹¹Oğuzman/Öz, s. 81.

tanımlanmaktadır. Kişiler, hukuki işlemler aracılığıyla hak edinebilmekte veya borç altına girebilmektedirler. Hukuki işlem ehliyeti de fiil ehliyetinin bir görünümüdür. Söz konusu hukuki işlemi yaparken hukuk düzeninin öngördüğü şartlara uyulması gerekmektedir. Bu şartlardan en önemlisi ayırt etme gücüne sahip olmaktır.³¹² Çalışmamızın konusu olan vasiyetnameler bakımından da kanun koyucu bazı şartlar öngörmektedir.

2.4.2.1.2. Vasiyetname Yapma Ehliyeti

Çalışmamızın birinci bölümünde vasiyetnamenin hukuki niteliği alt başlığında da değindiğimiz üzere vasiyetname yapma ehliyetinin niteliği tartışmalıdır. Vasiyetname yapma ehliyetinin hak ehliyetinin mi yoksa fiil ehliyetinin mi içerisinde değerlendirileceğine doktrinde farklı cevaplar verilmektedir. Birinci bölümde görüşlere değindiğimiz için tekrara düşmemek adına bu konudaki kanaatimizin vasiyetname yapma ehliyetinin hak ehliyetinin özel bir türü olduğu yönünde olduğunu hatırlatmakla yetinmiş olalım. Tek taraflı ve kimseye yöneltilmesine gerek olmayan bir hukuki işlem olan vasiyetnameyi düzenlerken kanun koyucunun miras bırakanda aradığı bazı şartlar vardır. Bu şartlar ayırt etme gücüne sahip olma ve on beş yaşını tamamlamış olmasıdır.

2.4.2.1.2.1. Ayırt Etme Gücüne Sahip Olma

Ayırt etme gücü, kişilerin yaptıkları eylem ve işlemlerin maksadını, içeriğini, hukuksal etki ve neticelerini takdir edebilmesi ve bunlara uygun şekilde hareket edebilme kabiliyeti olarak tarif edilebilecektir.³¹³ Ayırt etme gücü, göreceli bir kavram olduğu için her hukuki işlem bakımından olup olmadığı özel olarak değerlendirilmelidir.³¹⁴ Yargıtay'ın da kabul ettiği üzere ayırt etme gücü hem biyolojik hem de psikolojik etkenlerin somut olayda değerlendirilmesine göre belirlenebileceği için bilirkişi raporu alınmak zorundadır.³¹⁵ Hâkimlik mesleğinin dışında teknik ve özel

³¹²Efe, s. 30.

³¹³Vehbi Umut Erkan/İpek Yücer, "Ayırt Etme Gücü", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2011, C. 60, S. 3, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/624387>, s. 488-489, e.t.: 04/05/2022.

³¹⁴Güneri, s. 91.

³¹⁵Yargıtay 3. HD., T. 03/03/2014, E. 19160, K. 3203, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 04/05/2022.; Yargıtay 1. HD., T. 24/11/2014, E. 9951, K. 18238, **Kaynak:** www.karararama.yargitay.gov.tr, e.t.: 04/05/2022.

bilgi gerektiren bu değerlendirme en yetkili sağlık kuruluşu olan Adli Tıp Kurumu'nun raporuyla ortaya konulacaktır.³¹⁶

Miras bırakanın ayırt etme gücü vasiyetnameyi düzenlediği anda mevcut olmalıdır.³¹⁷ Vasiyetnameyi düzenlediği anda ayırt etme gücüne sahip değilken sonrasında ayırt etme gücüne kavuşması durumunda vasiyetname iptal edilebilecektir. Öncesinde ayırt etme gücünden yoksunken vasiyetnameyi yaptığı sırada ayırt etme gücüne sahipse ortada iptali mümkün olmayan geçerli bir vasiyetname var demektir.

Kuşkusuz tam ehliyetliler ayırt etme gücüne sahip olmaları ve yaş şartını doldurmaları nedeniyle vasiyetname yapabileceklerdir. Kendilerine yasal danışman atanan sınırlı ehliyetliler bakımından da vasiyetname yapma ehliyeti bakımından bir sakınca bulunmamaktadır.³¹⁸ Sınırlı ehliyetsizler bakımından değerlendirme yaparsak ayırt etme gücüne sahip küçük on beş yaşını doldurmuşsa vasiyetname yapma ehliyetine sahip olacaktır. On beş yaşından küçükler ise hem yaş sınırı hem de temsil yasağı gerekçeleriyle yasal temsilcileri işleme katılsa bile vasiyetname yapamazlar.

Türk Medeni Kanunu, kısıtlılık sebebi olarak akıl hastalığı veya akıl zayıflığı; savurganlık, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı, kötü yönetim; özgürlüğü bağlayıcı ceza ve kişinin kendi isteğini düzenlemektedir. Kısıtlılık hali kural olarak ayırt etme gücüne aykırılık barındırmadığı için vasiyetname yapma ehliyetinin olduğu kabul edilmektedir. Akıl hastalığı ve zayıflığına ayrıca değinmekte fayda vardır. Çoğu akıl hastalıkları bakımından kişilerin ayırt etme gücü yok iken bazı akıl hastalıklarında kişilerin ayırt etme gücü mevcuttur. Bu sebeple akıl hastalığı veya zayıflığı sebebiyle kısıtlanan kişilerde ayırt etme gücünün bulunmadığı karine olarak kabul edilmektedir. Söz konusu sebeplerle kısıtlananların ayırt etme gücünün bulunduğunu iddia eden taraf bunu ispatlayacaktır çünkü ispat yükü burada yer değiştirmektedir.³¹⁹

Özetle akıl hastalığı veya zayıflığı sebebiyle kısıtlanan kimselerin vasiyetname yapma ehliyetleri ayırt etme güçlerinin olmayacağı varsayılarak yok kabul edilecektir ve iptal davası açılabilecektir. Aksini ispat etmek mümkün olacaktır.³²⁰ Tam ehliyetsiz ise zaten ayırt etme gücüne sahip olmamaları nedeniyle vasiyetname yapma ehliyetine sahip olamamaktadırlar.

³¹⁶Yargıtay 3. HD., T. 07/02/2017, E. 1311, K. 869, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 04/05/2022.; Yargıtay HGK., T. 11/03/2015, E. 3-1630, K. 1011, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 04/05/2022.

³¹⁷Güneri, s. 94.; Tekdoğan, s. 327.

³¹⁸Güneri, s. 95.

³¹⁹İmre/Erman, s. 65.

³²⁰Güneri, s. 95.

2.4.2.1.2.2. On Beş Yaşını Tamamlamış Olma

Vasiyetname yapma ehliyeti bakımından aranan diğer şart on beş yaşını doldurmuş olmaktır. Miras bırakanın vasiyetname yapma anında on beş yaşını doldurmuş olması aranmaktadır. Kanun koyucunun ergin olma yaşı olan on sekiz yaşını doldurmuş olma şartından ayrılarak vasiyetnameler için on beş yaşını doldurmuş olma şartını aramasının sebebi vasiyetnamenin kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan biri olmasıdır. Aynı zamanda tek taraflı bir hukuki işlem olması sebebiyle rahatça ve tamamen keyfi bir şekilde geri alınabilme imkânına sahip olması da bir diğer sebeptir.³²¹

Miras bırakanı bağlayıcı bir yönü olmadığı için kolayca geri alınabilen vasiyetnameler bakımından temsil yasağı söz konusu olduğu için ergin olmayan ama on beş yaşını da doldurmuş kişilere kanun koyucu vasiyetname yapma olanağı tanımaktadır.³²² Yasa koyucu, temsil yasağı gibi zorlaştırıcı bir uygulamanın karşısında yaş bakımından bir kolaylık sağlayarak dengeleme amacı gütmektedir.

2.4.2.2. Vasiyetnamenin İçeriğinin, Ona Eklenen Koşul veya Yüklemenin Hukuka veya Ahlaka Aykırı Olması

Vasiyetnamenin içeriğinin, bağlandığı koşul ve yüklemelerin hukuka veya ahlaka aykırı olması bir başka iptal sebebidir. Vasiyetnamelerde hukuka aykırılığın değerlendirildiği an mirasın açıldığı miras bırakanın ölüm tarihidir.³²³ Ahlaka aykırılığın değerlendirildiği an ise tasarrufun yapıldığı vasiyetnamenin düzenleme anıdır.³²⁴ O zamanki ahlak anlayışı ahlaka aykırılığın belirlenmesinde yol gösterici olacaktır.

Hukuka aykırılık içerisinde emredici hukuk kurallarına aykırılığı, kamu düzenine aykırılığı ve kişilik haklarına aykırılığı barındırmaktadır.³²⁵ Ahlak topluma, zamana ve bulunulan ortama göre değişkenlik gösteren nispi bir kavramdır.³²⁶ Kanun koyucunun burada aradığı, makul ve dürüst kişilerin çoğunluğunun mutabık kaldığı objektif ahlak

³²¹Güneri, s. 96.

³²²Güneri, s. 96.

³²³Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 139.; Çabri, s. 783.

³²⁴Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 141.; Antalya/Sağlam, s. 252.

³²⁵İmre/Erman, s. 207.

³²⁶Tekdoğan, s. 390.

anlayışıdır.³²⁷ Hukuka ve ahlaka aykırılık, vasiyetnamenin yapılma sebebinde, amacında, konusunda, koşulunda veya yüklemesinde olabilecektir.³²⁸

Koşul ve yüklemelerin hukuka ve ahlaka aykırı olması halinde hem koşul ve yüklemeler hem de bunların yer aldığı tasarrufun tamamı geçersiz olacaktır.³²⁹ Burada ne TBK m.27/I ne de TBK m. 27/II uygulama alanı bulur. Sağlar arası işlemler bakımından kesin hükümsüzlük yaptırımının uygulama alanı bulduğu hukuka ve ahlaka aykırılık sebebi ölüme bağlı tasarruflar bakımından iptal edilebilirlik yaptırımıyla karşı karşıyadır. Ek olarak sağlar arası işlemlerde hukuki işlemlerin bir kısmının hükümsüz olması durumunda geri kalanı geçerliliğini korurken ölüme bağlı tasarruflarda koşul ve yüklemelerin hukuka ve ahlaka aykırı olması durumunda hem koşul ve yükleme hem de tasarrufun tamamı geçersiz olur.

Lehtarın din değiştirmesi koşuluyla veya hiçbir zaman yurt dışına çıkmaması koşuluyla ölüme bağlı tasarrufa hak kazanacağını düzenlemek kişilik haklarını ihlal noktasında hukuka aykırılık teşkil edeceği için iptal edilebilecektir.³³⁰ Vücut bütünlüğüne zarar verme koşuluyla kazandırmada bulunma kişilik haklarına aykırılığa sebep olması sebebiyle hukuka aykırı sayılacaktır. Yine miras bırakanın ölümünden sonra mirasçılarının ödemesi gereken veraset ve intikal vergisini almamak koşuluyla ilgili vergi dairesi yetkiline kazandırmada bulunmak veya yıllar sonra dünyaya gelen erkek çocuğunu askere göndermek istemeyen miras bırakanın bunun için gereken doktor kurul raporunu çıkarmak koşuluyla hastane lehine kazandırmada bulunması kamu düzeni nedeniyle hukuka aykırılık oluşturacaktır.³³¹

Evlilik konusunda bir koşulun konulması baskın görüşe göre kişilik haklarına haksız bir müdahale içermesi sebebiyle hukuka aykırılık olarak değerlendirilmelidir.³³² Fakat evlilik hediyesi olarak öngörülen kazandırma kişilik haklarını ihlal olarak değil meşru bir evlilik hediyesi olarak değerlendirilmektedir ve geçerli kabul edilmektedir. Diğer bir görüş ise evlenme veya evlenmemeye yönelik koşulun lehtarın kazandırmayı kaybetme kaygısıyla serbestçe karar vermesini engelleyeceği gerekçesini yerinde bulmayarak kişilik hakkı ihlalinin olmadığı ve dolayısıyla hukuka aykırılığın bulunmadığını

³²⁷Güneri, s. 128.; Çabri, s. 784.

³²⁸Serozan/Engin, s. 335.

³²⁹Antalya/Sağlam, s. 251.

³³⁰Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 154-155.

³³¹Erhan Günay, **Bilimsel Görüşler ve Yargısal Kararlar Eşliğinde Miras Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davaları**, 1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 144-145.

³³²Dural/Öz, s. 160.; Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 156.

savunmaktadır.³³³ Kanaatimizce kural olarak evlenme veya evlenmeme koşulu kişilik haklarını ihlal etmesi nedeniyle hukuka aykırıdır ve vasiyetnamenin iptali gerekir. İstisnai olarak ölümcül veya bulaşıcı hastalık gibi haklı sebeplerle ve somut olayın değişkenleri göz önüne alınarak evlenme veya evlenmeme koşuluna geçerlilik tanınabilmelidir. Ayrıca evlilik hediyesi olarak değerlendirilen kazandırmalar kuşkusuz geçerli olacaktır.

Tüm bunlara ek olarak TMK m. 515'in üçüncü fıkrasındaki düzenlemeyle anlamsız ya da sadece başkalarını rahatsız edici nitelikteki koşullar ve yüklemeler kendiliklerinden yok sayılacaklardır. Bu hususa çalışmamızın birinci bölümündeki koşul ve yüklemeler kısmında değinildiği için hatırlatmakla yetiniyoruz.

Lehtarın eş cinsel birliktelik yaşaması koşuluyla, taşınmazını kumarhane olarak kullanması koşuluyla veya matbaasında sadece pornografik materyal üretmek koşuluyla ölüme bağlı tasarrufa hak kazanacağını düzenlemek ise ahlaka aykırılık sebebiyle iptal edilebilecektir.³³⁴ Evli bir kişinin evlilik dışında gayri meşru biçimde sürdürdüğü ilişkisindeki sevgilisine bu ilişkiyi devam ettirme veya birlikte yaşama amacına dönük olarak yaptığı kazandırmalar ahlaka aykırılık sebebiyle iptal edilebilecektir.³³⁵

Çalışmamızda objektif imkânsızlığın tasarrufun kendisinde bulunması durumunda kesin hükümsüzlük yaptırımıyla karşı karşıya kaldığını belirtmiştik. Bir iptal sebebi olarak düzenlenmeyen imkânsızlık koşul veya yüklemeye kural olarak koşul ve yüklemeler geçersiz sayılacaklardır. Geciktirici koşulun imkânsızlığı söz konusu ise ilgili ölüme bağlı tasarrufun geçersiz olacağı kabul edilmektedir. Bozucu koşulun veya yüklemenin imkânsızlığı söz konusu olduğunda ise maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf koşul veya yükleme olmadan hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır. Miras bırakanın koşul veya yükleme olmaksızın tasarrufu yapmayacağı anlaşılırsa vasiyetname tamamıyla geçersiz sayılacaktır.³³⁶

Yargıtay'ın önüne gelen bir kararda miras bırakanın torunu lehine yaptığı kazandırmayı yirmi yaşına gelene kadar veya yüksek tahsil yapması halinde tahsilini bitirene kadar üçlü bir kayyımın yönetmesini öngörmektedir. Yargıtay, vasiyetnamedeki terekenin idaresine ilişkin sınırlayıcı arzunun velayet hakkı ve fiil ehliyetini kullanma haklarına aykırı olması sebebiyle hukuka aykırılık teşkil ettiğini

³³³Çabri, s. 329.

³³⁴Günay, s. 145.

³³⁵Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 148.; Çabri, s. 784.

³³⁶Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 162-163.

belirterek bu sınırlayıcı hükümlerin iptaline karar vermiştir.³³⁷ Başka bir kararında ise miras bırakanın eşine evlenmemesi koşuluyla kazandırmada bulunmasını kişinin en temel haklarından birisi olan evlenme hakkına sınır getirmesi sebebiyle hukuka aykırı koşul olarak değerlendirerek iptal edilmesi gerektiğine karar vermiştir.³³⁸

Vasiyetnamenin içeriğinin, eklenen koşul veya yüklemenin hukuka veya ahlaka aykırı şekilde yapılması karşısında iptal yaptırımının öngörülmesi doktrinde eleştirilmektedir. Türk Borçlar Kanunu'nda sağlar arası işlemler bakımından kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olan hukuka ve ahlaka aykırılığın ölüme bağlı tasarruf zırhına bürünerek iptal edilebilirlik yaptırımına tabi olmasının haklı bir nedeni olmadığı düşünülmektedir.³³⁹ İptal davasının süresinde açılmaması sebebiyle geçerli hale gelecek olan hukuka ve ahlaka aykırı ölüme bağlı tasarruf bakımından herhangi bir sosyal veya kamusal faydanın olmadığı ifade edilmektedir.³⁴⁰ Miras bırakanın son arzularına hürmetin hukukun ve ahlakın belirlediği sınırları aşarak ölüme bağlı tasarrufun öngördüğü hakları talep etmek TMK m. 2'de düzenlenen hakkın kötüye kullanılması olarak yorumlanabilecektir.³⁴¹

Kanaatimizce hukuka ve ahlaka aykırılık sağlar arası işlemlerde olduğu gibi ölüme bağlı tasarruflar bakımından da kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olmalıydı. Kanun koyucunun miras bırakanın son arzularına hürmet etmesi, hukuka ve ahlaka aykırılık içeren ölüme bağlı tasarruflar bakımından kamu düzenini ilgilendirmesi sebebiyle sınırlandırılmalıdır. Aksi halde hem kanun koyucu kendisiyle çelişki içerisinde görünür hem de kişilere kanunu dolanacak bir fırsat sağlamış olur. Buna rağmen mevcut düzenlemeye göre hukuka ve ahlaka aykırılık ölüme bağlı tasarruflar yönünden bir iptal sebebidir ve mahkemenin iptal kararı vermemesi durumunda ortada hukuken geçerli bir vasiyetname var olacaktır.

Son olarak belirtmek gerekir ki vasiyetnamede birden fazla maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf bulunması durumunda hukuka veya ahlaka aykırı koşul ya da yüklemenin tasarrufun tamamına mı yoksa bir kısım ölüme bağlı tasarrufa mı bağlandığı irdelenmelidir. Eğer hukuka ve ahlaka aykırı koşul veya yüklemeler bir kısım maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufa bağlanmışlarsa sadece o koşul, yükleme ve tasarruf iptal edilebilecektir. Diğer tasarruflar geçerli olarak hüküm ve sonuç doğuracaklardır. Fakat

³³⁷Yargıtay 2. HD., T. 07/10/2003, E. 8433, K. 12970, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 06/05/2022.

³³⁸Yargıtay 3. HD., T. 04/04/2016, E. 11226, K. 5063, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 06/05/2022.

³³⁹Çabri, s. 785.; Antalya/Sağlam, s. 254.; Dural/Öz, s. 230.; Gamze Turan, **Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü**, 1. Basım, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2009, s. 82.

³⁴⁰Dural/Öz, s. 230; Güneri, s. 130.

³⁴¹Dural/Öz, s. 230; Antalya/Sağlam, s. 254.

hukuka ve ahlaka aykırı koşul ve yükleme olmadan miras bırakanın hiçbir tasarrufta bulunmayacağı anlaşılırsa diğer ölüme bağlı tasarruflar da geçersiz olur.³⁴²

2.4.2.3. Şekle Aykırılık

2.4.2.3.1. Genel Olarak

İrade açıklamalarının geçerli hukuki sonuç doğurmaları belirli bir şekilde yapılımlarına bağlanmışsa şekle bağlı işlemin varlığından bahsedilmektedir.³⁴³ TBK m. 12'nin birinci fıkrası sözleşmelerin geçerliliğinin kanunda aksi öngörülmedikçe hiçbir şekle bağlı olmadığını düzenlemektedir. Söz konusu madde sözleşmelerin şekil serbestisini düzenliyor olsa da tek taraflı hukuki işlemler bakımından da sözleşme serbestisi ilkesinin kabul edilmesi gerektiği savunulmaktadır.³⁴⁴

Şekil serbestisi ilkesinin kabul edilmediği ve geçerli olması için kanunun birtakım özel şekil şartları öngördüğü durumlarda bu şekil şartlarına uyulmamasının yaptırımı sağlar arası işlemler bakımından kural olarak kesin hükümsüzlüktür. Fakat evlenmede olduğu gibi öngörülen şekilde yapılmamanın yaptırımının yokluk olarak belirlenmesi de mümkündür.³⁴⁵ Miras hukukunun önemli konularından birisi olan ölüme bağlı tasarruflar ise ölüm sonrasında hüküm ve sonuçlarını doğurması sebebiyle sıkı şekil şartlarına tabidir. Miras bırakanın son ölüme bağlı arzu, istek, emir ve iradesine olabildiğince saygı göstererek ayakta tutmaya gayret eden miras hukuku sistemimiz sağlar arası tasarruflar bakımından öngörülen yaptırımdan farklılaşarak şekle aykırılığa kesin hükümsüzlük yaptırımını yerine iptal edilebilirlik yaptırımını bağlamayı uygun görmektedir.

2.4.2.3.2. Vasiyetnamenin Şekli

Vasiyetnamenin kanunda öngörülen şekle aykırı olarak yapılması iptal sebeplerinden biridir. Kanun koyucunun sınırlı sayıda düzenlediği vasiyetname çeşitlerinden resmi ve el yazılı vasiyetnameye olağan dönemlerde başvurulurken sözlü vasiyetnameye sadece olağanüstü durumlarda istisnai olarak başvurulmaktadır. Kanun koyucu, resmi

³⁴²Çabri, s. 785; Tekdoğan, s. 391-392.

³⁴³Oğuzman/Öz, s. 141.

³⁴⁴Güneri, s. 130-131.

³⁴⁵Güneri, s. 131.

vasiyetname için iki tanığın huzurunda resmi memur tarafından düzenlenen resmi şekli öngörmektedir. El yazılı vasiyetname bakımından ise baştan sona miras bırakanın el yazısıyla yazılma, el yazısıyla tarih ve imza atma şartlarının arandığı nitelikli yazılı şekil şartı öngörülmektedir. Sözlü vasiyetnamede ise miras bırakanın resmi ve el yazılı vasiyetname yapma olanağının bulunmadığı olağanüstü durumlarda sözlü olarak iki tanığa son istek, arzu ve emirlerini anlatarak kendi iradesine uygun bir vasiyetname yazma veya yazdırma görevi yüklediği ve tanıkların kanuna uygun olarak belgeleme yaptığı özel bir şekil öngörülmüştür.

Yargıtay bir kararında ölüme bağlı tasarrufun iptalini gerektiren bir sebebin ortaya çıkması halinde vasiyetnamenin iptali davası açarak iptali talep eden mirasçılar yönünden iptal kararı verilebileceğini, iptal davası açmayan mirasçılar bakımından vasiyetnamenin geçerliliğini koruyacağına hükmetmiştir.³⁴⁶ Başka birkaç kararında da vasiyetnamenin şekle aykırılık sebebiyle iptalinin talep edildiği durumlarda mahkemenin yapacağı incelemenin vasiyetnamenin aslı üzerinde yapılması gerektiğini vurgulamıştır.³⁴⁷

Çalışmamızın ilk bölümünde vasiyetname türlerini anlatırken hangi şekillerde yapıldığı anlatıldığı için önemli hususları hatırlatmakla yetinilecektir. Bu bölümde daha çok yargı kararları üzerinden nelerin şekle aykırılık olarak değerlendirildiğini ve şekle aykırılığın sonuçlarını ele alacağız.

2.4.2.3.2.1. Resmi Vasiyetname

Resmi vasiyetname, iki tanığın katılımıyla resmi memur tarafından düzenlenen olağan dönem vasiyetname türlerinden birisidir. Resmi memur noter, sulh hâkimi veya konsolos gibi kendisine bu yetki verilmiş bir diğer görevlidir. Kanun koyucu resmi vasiyetnameyi okuyup imzalayarak ve okumaksızın imzalamaksızın olmak üzere iki usulde düzenlemiştir. TMK m. 533-534'ün öngördüğü okuyup imzalayarak resmi vasiyetname düzenlemede usul özetle miras bırakanın son arzularını resmi memura açıklamasıyla başlar. Resmi memur vasiyetnameyi yazar ya da yazdırır ve okuması için miras bırakana verir. Resmi memur, tarih koyarak vasiyetnameyi imzalar. Vasiyetnameye tarih ve imza konulduktan sonra miras bırakan, vasiyetnameyi

³⁴⁶Yargıtay HGK., T. 22/09/2010, E. 392, K. 417, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 08/05/2022.

³⁴⁷Yargıtay 3. HD., T. 20/06/2017, E. 6804, K. 10512, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 08/05/2022.; Yargıtay 3. HD., T. 11/10/2012, E. 16588, K. 21414, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 08/05/2022.

okuduğunu ve vasiyetnamenin son istek ve arzularını kapsadığını resmi memur huzurunda iki tanığa beyan eder. Tanıklar da bu beyanın kendi önlerinde yapıldığını ve miras bırakanı tasarrufa ehil gördüklerini vasiyetnameye yazarak veya yazdırarak altını imzalarlar.

TMK m. 535'in öngördüğü okumaksızın ve imzalamaksızın düzenlenen resmi vasiyetnamede de usul miras bırakanın son istek ve arzularını resmi memura açıklamasıyla başlar. Miras bırakan vasiyetnameyi bizzat okuyamaz veya imzalayamazsa, resmi memur vasiyetnameyi iki tanığın önünde miras bırakana okur ve miras bırakan vasiyetnamenin son istek ve arzularını içerdiğini resmi memur ve iki tanık huzurunda açıklar. Tanıklar, okuyup imzalayarak düzenlenen resmi vasiyetnamede olduğu gibi miras bırakanın beyanı kendi önlerinde yaptığını ve onu tasarrufa ehil gördüklerini vasiyetnameye yazarak veya yazdırarak altını imzalarlar. İlâveten vasiyetnamenin kendi önlerinde resmi memur tarafından miras bırakana okunduğunu ve miras bırakanın vasiyetnamenin son arzularını içerdiğini beyan ettiğini vasiyetnameye yazarak veya yazdırarak altını imzalarlar.³⁴⁸

TMK m. 536'nın öngördüğü düzenlemeye katılma yasağına göre bazı kimseler resmi vasiyetnameye resmi memur veya tanık olarak katılamazlar. Bu kimseler: fiil ehliyeti bulunmayanlar, bir ceza mahkemesi kararıyla kamu hizmetinden yasaklılar, okuryazar olmayanlar, miras bırakanın eşi, üstsoy ve altsoy kan hısımları, kardeşleri ve bu kişilerin eşleridir. Kanun koyucu, maddede evlatlık ve evlat edinenden bahsetmemektedir. Kanunun koyduğu amaca yönelik olarak yorum yapıldığında evlatlık ve evlat edinenin de resmi memur veya tanık olarak resmi vasiyetnamenin düzenlenmesine katılamaması gerekmektedir.³⁴⁹

İlâveten kanun koyucu ikinci fıkrada bir kazandırma yasağı da öngörmektedir. Resmî vasiyetnamenin düzenlenmesine katılan resmi memura ve tanıklara, bunların üstsoy ve altsoy kan hısımlarına, kardeşlerine ve bu kişilerin eşlerine o vasiyetname ile kazandırmada bulunulamaz. TMK m. 558'in üçüncü fıkrasına göre kendilerine, eşlerine veya hısımlarına kazandırma yapılanların vasiyetnamenin düzenlenmesine katılmalarına dayanan şekle aykırılık sebebiyle iptal davasında vasiyetnamenin tamamı değil de söz konusu kazandırmalar iptal edilecektir.³⁵⁰ Kural olarak şekle aykırılık

³⁴⁸Güneri, s. 134.

³⁴⁹Güneri, s. 136.; Tekdoğan, s. 418.

³⁵⁰Olgaç, **Resmî Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 175.

sebebiyle iptali talep edilen vasiyetnamenin tamamı iptal edilecekken burada istisnai bir düzenleme mevcuttur.

Yargıtay bir kararında, noterde usulüne uygun şekilde düzenlenen vasiyetnamenin resmi belge niteliğinde olduğunu ve aksinin ancak aynı nitelikte başka belge veya deliller ile ispatlanabileceğini kabul etmiştir. Bu sebeple vasiyetname tanıklarının vasiyetname içeriğine uygun olmayan beyanlarının hükme esas alınmaması gerektiğine hükmetmiştir.³⁵¹ Başka kararlarda, resmi vasiyetnameyi düzenleyen memurun yaptığı işlemin belgeleme işlemi olduğu ve işlemi yapan resmi memurun baştan sona aynı kişi olması gerektiği vurgulanmıştır.³⁵² Ayrıca işlemde birlik prensibi gereği miras bırakanın vasiyetnameyi okumasından sonraki aşamaların kesintisiz şekilde tamamlanması gerekmektedir.³⁵³ İşlemde birlik prensibinin olmamasının iptal sebebi olduğunu hükme bağlamıştır.³⁵⁴

Miras bırakanın notere gelmeden önce maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf olarak belirlediği kazandırmaları bir kâğıda not etmiş olması, noterde söz konusu notlara uygun şekilde düzenlenen vasiyetnamenin geçerliliğine engel olmayacaktır. Kuşkusuz ki yasada öngörülen usule uygun şekilde düzenlenmesi şartıyla vasiyetname geçerli olacaktır.³⁵⁵ Yine aynı karara göre vasiyetnamenin düzenlendiği tarihte konuşamadığı ve sorulan sorulara yazarak cevap verdiği tibben ispat edilen miras bırakanın son arzularını resmi memura sözlü olarak açıklamış gibi vasiyetname düzenlemesi vasiyetnamenin iptalini gerektirmektedir.

Okuryazar olanlar hiçbir gerekçe göstermeksizin okuyamayan veya imzalayamayanlar gibi resmi vasiyetname düzenleme olanağına sahiplerdir.³⁵⁶ Okuryazar olmayan miras bırakanın düzenlediği vasiyetname TMK m. 535'in şekline uygun yapılmalıdır. Vasiyetnamede tanıkların miras bırakanın beyanının kendi önlerinde yapıldığını belgeleyen beyanlarının bulunmaması iptal sebebidir.³⁵⁷ Okuryazar olmayan miras bırakanın beyanının tanıkların önlerinde yapıldığının yazılması yerine önlerinde okunduğunun belirtilmesi suretiyle vasiyetname

³⁵¹Yargıtay 3. HD., T. 23/05/2018, E. 18862, K. 5673, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 09/05/2022.

³⁵²Yargıtay 3. HD., T. 25/06/2013, E. 10121, K. 10974, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 09/05/2022.

³⁵³Yargıtay 3. HD., T. 24/11/2015, E. 10759, K. 18648, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 09/05/2022.

³⁵⁴Yargıtay 3. HD., T. 11/11/2015, E. 21890, K. 17704, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 09/05/2022.

³⁵⁵Yargıtay 2. HD., T. 21/07/2008, E. 11440, K. 10969, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 09/05/2022.

³⁵⁶Yargıtay 3. HD., T. 17/10/2018, E. 5856, K. 10138, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 09/05/2022.

³⁵⁷Yargıtay 3. HD., T. 09/12/2019, E. 5449, K. 9818, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 09/05/2022.

düzenlenmesi şekil kurallarına uyulmadan vasiyetname düzenlendiğini göstermesi sebebiyle iptal edilebilecektir.³⁵⁸

TMK m. 535’de öngörülen ilkeler geçerlilik şartıdır. Birinin eksik olması vasiyetnameyi geçersiz kılacaktır. Okuryazar olmayan miras bırakan tarafından düzenlenen vasiyetnamede tanıkların vasiyetnamenin miras bırakana kendi yanlarında resmi memur tarafından okunduğuna ilişkin beyanlarının bulunmaması vasiyetnamenin iptalini gerektirmektedir.³⁵⁹

Yargıtay’ın da isabetli olarak bir kararında vurguladığı gibi TMK m. 536’da vasiyetname düzenlenirken tanıklık yapamayacaklar sınırlı olarak sayılmıştır. Tanıkların bu sayılan kimselerden olmaması halinde herhangi bir başka yakınlık gerekçe gösterilerek tanıklık yapamamaları isabetli olmaz. Kanunda sayılan kimselerin tanıklık yapması halinde iptal yaptırımını devreye girecektir.³⁶⁰ Bir başka kararda vasiyetname lehtarının tanığın teyzesi olması ve tüm kazandırmaların bu lehtara yapılması nedeniyle vasiyetnamenin tamamının iptal edilmesine hükmetmiştir.³⁶¹ Yine bir kararda resmi vasiyetnamenin düzenlenmesi sırasında miras bırakanın baba bir anne ayrı kız kardeşinin eşinin tanık olarak yer aldığı işlemde vasiyetnamenin iptaline karar verilmesi gerektiğine hükmetmiştir.³⁶² Diğer bir kararda ise miras bırakanın evlatlığının eşinin tanık olarak bulunmasının vasiyetnameyi şekle aykırı hale getireceği için vasiyetnamenin iptal edilmesi gerektiğine karar vermiştir.³⁶³ Yine başka bir kararda vasiyetname lehtarı ile tanığın kardeş olması ve miras bırakanın başkası yararına bir kazandırmada da bulunmaması sebebiyle vasiyetnamenin tamamının iptalini doğru bulmuştur.³⁶⁴

2.4.2.3.2.2. El Yazılı Vasiyetname

El yazılı vasiyetnamede miras bırakan, vasiyetnameyi gün, ay ve yılı gösterecek biçimde baştan sona el yazısıyla yazarak ve imzalayarak düzenlemektedir. Bu şartların el yazısı ile yazılmasının sebebi tasarrufun miras bırakan tarafından yapıldığını tespit ve

³⁵⁸Yargıtay 3. HD., T. 17/10/2019, E. 4906, K. 8106, **Kaynak:** www.legalbank.net, **e.t.:** 09/05/2022.

³⁵⁹Yargıtay 3. HD., T. 30/03/2016, E. 7176, K. 4853, **Kaynak:** www.legalbank.net, **e.t.:** 09/05/2022.

³⁶⁰Yargıtay 3. HD., T. 14/04/2016, E. 2244, K. 5868, **Kaynak:** www.legalbank.net, **e.t.:** 09/05/2022.

³⁶¹Yargıtay 2. HD., T. 24/05/2007, E. 15414, K. 8764, **Kaynak:** www.legalbank.net, **e.t.:** 09/05/2022.

³⁶²Yargıtay 3. HD., T. 20/10/2015, E. 4606, K. 16223, **Kaynak:** www.karararama.yargitay.gov.tr, **e.t.:** 09/05/2022.

³⁶³Yargıtay 2. HD., T. 30/01/1973, E. 7895, K. 419, **Kaynak:** www.hukukturk.com, **e.t.:** 09/05/2022.

³⁶⁴Yargıtay 2. HD., T. 24/02/1992, E. 1918, K. 2097, **Kaynak:** www.legalbank.net, **e.t.:** 09/05/2022.

teşhis etmektir. Ayrıca miras bırakandan farklı bir kişinin miras bırakandan habersiz ekleme çıkarma yapıp yapmadığını kontrol etmeye de yardımcı olur.

Yargıtay el yazılı vasiyetname bakımından vasiyetnamenin baştan sona el yazısıyla yazılması gerektiğini vurgulamış ve sadece imza bakımından Adli Tıp Kurumunca yapılan değerlendirmeyi yeterli görmeyip vasiyetnamenin tamamındaki el yazısının miras bırakana ait olup olmadığının değerlendirilmemesini eksik inceleme olarak niteleyerek bozma kararı vermiştir.³⁶⁵ Başka bir kararında el yazılı vasiyetnamenin tevdi edilmemiş olmasının vasiyetnameyi geçersiz kılmayacağını ve iptal yoluna gidilemeyeceğini açıklamıştır. Ayrıca ölüme bağlı tasarrufun ifasının mümkün olmamasının ve vasiyetnameye konu olan taşınmazın miras bırakana ait olmamasının iptal sebebi teşkil etmeyeceği, sadece TMK m. 557’de sayılan hallerin iptal sebebi olduğunu belirtmiştir. İlâveten vasiyetnameyi geri alan bir tasarrufun iptal davasına konu edilemeyeceği vasiyetnamenin yerine getirilmesine yönelik olarak açılacak bir davada bu durumun değerlendirilebileceğini belirterek ileri sürülen iptal sebepleri hususunda inceleme ve araştırma yapılarak vasiyetnamenin iptalinin gerekip gerekmediğine karar verilmesi gerektiğine hükmetmiştir.³⁶⁶

Belirtmekte fayda gördüğümüz bir diğer husus da elektronik imza konusudur. Şu anda yürürlükte bulunan mevzuatımıza göre el yazılı vasiyetnamenin elektronik imza ile imzalanmış olması şekle aykırılık sonucunu doğurur ve iptal edilmesi gerekir. Fakat kanunun el yazılı vasiyetnamenin geçerliliği bakımından aradığı asgari şartların yerine getirilmesinin yanı sıra el yazılı vasiyetnamenin elektronik imza ile imzalanmış olması durumunda vasiyetname geçerli olacaktır.³⁶⁷

Yargıtay bir başka kararında, miras bırakanın vasiyetnameyi isim ve soy isim belirterek düzenlediğini fakat imza atmadığını belirlemiştir. Mahkemeye sunulan miras bırakana ait bir vekâletnamede miras bırakanın imzasını isim soy isim olarak atmadığı anlaşılmıştır. Miras bırakanın imzasının bulunmaması el yazılı vasiyetname bakımından bir iptal sebebi olduğu için el yazılı vasiyetnamenin iptaline karar verilmesi gerektiğine hükmetmiştir.³⁶⁸ Diğer bir kararda miras bırakanın düzenlediği el yazılı vasiyetnamenin çizgi ile ayrılmış bir bölümünde yapılan eklemenin altında imza bulunmaması durumunda, Adli Tıp Kurumunun vereceği rapor doğrultusunda vasiyetnamenin asıl

³⁶⁵Yargıtay 2. HD., T. 05/06/2008, E. 7171, K. 8098, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 08/05/2022.; Yargıtay 3. HD., T. 03/07/2012, E. 11007, K. 16666, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 08/05/2022.

³⁶⁶Yargıtay 3. HD., T. 30/04/2019, E. 4826, K. 3940, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 08/05/2022.

³⁶⁷Savaş, s. 69-70.

³⁶⁸Yargıtay 3. HD., T. 27/02/2017, E. 8717, K. 2051, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 08/05/2022.

kısmı ile eklemenin aynı tarihte yapılmadığı sonucuna ulaşırsa vasiyetname şekle aykırılık sebebiyle iptal edilebilecektir.³⁶⁹

Vasiyetnamenin düzenlendiği tarih gerçeği yansıtan tarih olmalıdır. Vasiyetnameye konulan tarihin doğruluğu karine olarak kabul edilir. Aksini iddia eden tarafın bu hususu ispat etmesi halinde vasiyetname iptal edilebilecektir.³⁷⁰ Yanlışlıkla atılan tarihin doğrusu vasiyetnamenin içeriğinden anlaşılıyorsa tarih düzeltilerek vasiyetnamenin geçerliliği korunur. Kasten yanlış tarih atılması durumu veya yanlış tarihin hata sonucu atıldığı vasiyetnamenin içeriğinden anlaşılmadığı durumda vasiyetname iptal edilebilecektir.³⁷¹ Kasten yanlış tarih atılması vasiyetname projesi olması sebebiyle veya şaka maksatlı olarak yapılmışsa vasiyetname yapma iradesi olmadığı için yokluk yaptırımını gündeme gelecektir.

Yargıtay, miras bırakanın ölümü anında yürürlükte bulunan kanuna uygun olarak hareket edilmesi gerektiğine vurgu yaparak Türk Kanunu Medenisi'nde düzenleme yerinin geçerlilik şartı olarak düzenlenmesine karşın Türk Medeni Kanunu'nun düzenleme yerini geçerlilik şartı olmaktan çıkardığını belirtmiştir. Bu sebeple düzenleme yerini geçerlilik şartı olarak kabul ederek vasiyetnameyi iptal eden yerel mahkeme kararını bozmuştur.³⁷² Yine benzer olarak iki kararda da düzenleme yerinin geçerlilik şartı olarak değerlendirilerek karar verilmesini doğru bulmamıştır.³⁷³ İstinaf mahkemesi verdiği bir kararda kanunun öngördüğü şekil şartlarına uyulması koşuluyla müstakbel mirasçılardan vasiyetnameye isimlerini kendileri yazmak suretiyle imzalamaları gibi fazladan yazılan hususların el yazılı vasiyetnamenin geçerliliğine etki etmeyeceğini kabul etmiştir.³⁷⁴

2.4.2.3.2.3. Sözlü Vasiyetname

Olağanüstü hallerde istisnai olarak ve olağan dönem vasiyetnamelerinin yapılma imkânının bulunmadığı durumlarda yapılmasına izin verilen sözlü vasiyetnamede miras

³⁶⁹Yargıtay 3. HD., T. 29/04/2014, E. 21191, K. 6575, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 08/05/2022.

³⁷⁰Günay, s. 72-73.

³⁷¹Günay, s. 73.

³⁷²Yargıtay 3. HD., T. 09/12/2015, E. 12259, K. 19955, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 08/05/2022.

³⁷³Yargıtay 2. HD., T. 18/03/2009, E. 20502, K. 4939, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 08/05/2022.; Yargıtay 2. HD., T. 21/09/2004, E. 10661, K. 10339, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 08/05/2022.

³⁷⁴İstanbul BAM 2. HD., T. 17/10/2017, E. 908, K. 1076, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 08/05/2022.

bırakan iki tanığa son arzu, istek ve emirlerini açıklayarak onlara iradesine uygun biçimde vasiyetname yazma ya da yazdırma görevi yüklemektedir. Resmi vasiyetname düzenlenirken tanıklar için öngörülen yasaklar sözlü vasiyetname için de geçerlidir. Sadece okuma yazma bilme şartı sözlü vasiyetnamenin tanıklarında aranmamaktadır. Miras bırakanın belgeleme görevi verdiği iki tanıktan biri miras bırakanın son arzu ve emirlerini unutulmaması için hemen yazıya geçirerek diğer tanığa imzalatmaktadır. Vasiyetnameyi miras bırakanın son arzularının yanı sıra yer, gün, ay ve yılı da belirtecek şekilde tarih atarak yazmaları gerekmektedir.

İki tanık birlikte vakit geçirmeden yazıp imzaladıkları belgeyi sulh veya asliye mahkemesine vermelidirler. Ayrıca hâkime miras bırakanı vasiyetnameyi yapma bakımından ehil gördüklerini ve olağanüstü durum içerisinde miras bırakanın son arzu ve emirlerini kendilerine açıkladığını bildirmelidirler. Tanıklar için öngörülen bir diğer yol da kendilerinin vasiyetnameyi oluşturacak belgeyi yazmaları yerine en kısa sürede doğrudan mahkemeye giderek tüm bu hususları açıklamak ve hâkime miras bırakanın son arzu ve isteklerini içeren tutanak düzenlemektir.

İlaveten kanun koyucu, sözlü vasiyetname yoluna başvuran miras bırakanın hâkime ulaşmasının çok zor olduğunu düşündüğü durumlar için hâkim yerine geçecek kimseleri öngörmektedir. Miras bırakanın askerlik hizmetini yapıyor olması durumunda teğmen veya daha yüksek rütbeli subay, ülke dışındaki ulaşım aracında olması durumunda o aracın sorumlu yöneticisi, sağlık kurumunda tedavi altında olması durumunda sağlık kurumunun en yetkili yöneticisi hâkim yerine geçeceklerdir. Önemli şekil kuralları içeren sözlü vasiyetname bakımından da söz konusu şekillere aykırılık iptal sebebi olarak düzenlenmiştir.

Yargıtay bir kararında, sözlü vasiyetnameyi yazıp imzalayan tanıkların birlikte ve zaman geçirmeden mahkemeye başvurmalarının şart olduğunu ve somut olayda on yedi gün sonra tanıkların belgeyi mahkemeye bırakmasının şekle aykırılık teşkil ettiğini ve bu sebeple vasiyetnamenin iptal edilmesi gerektiğine karar vermiştir.³⁷⁵ Başka bir kararında miras bırakanın vefatından beş gün sonra vasiyetname düzenlenmesini ve yedi gün sonra da vekil aracılığıyla mahkemeye bırakılmasını tanıkların ikisi birden birlikte ve vakit geçirmeden hükmüne uygun görmeyerek iptal davası talebini kabul etmiştir.³⁷⁶

³⁷⁵Yargıtay HGK., T. 24/05/1989, E. 2-296, K. 388, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 09/05/2022.

³⁷⁶Yargıtay 3. HD., T. 19/12/2013, E. 15175, K. 18291, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 09/05/2022.

Diğer bir kararında Darülaceze’de yattığı sırada vefat eden miras bırakanın yaptığı sözlü vasiyetnamenin kanunun öngördüğü olağanüstü haller altında düzenlenmediği gerekçesiyle iptal edilmesi gerektiğine karar vermiştir.³⁷⁷ Başka bir kararda ise miras bırakanın ölümünden on gün sonra vasiyetnamenin hâkime teslim edilmesini vakit geçirmeksizin hükmüne uygun bulmayarak vasiyetnamenin iptal edilmesi gerektiğine karar vermiştir. Ayrıca tanığın işlerinden dolayı vasiyetnameyi geç götürmesini haklı sebep olarak görmemiştir.³⁷⁸ Diğer bir kararda ise tanıkların miras bırakanın vefatından üç gün sonra hâkim huzurunda tutanak düzenlemelerini vakit geçirmeksizin hâkim huzuruna çıkma süresini aşar nitelikte bularak sözlü vasiyetnamenin iptal edilmesi gerektiğine gecikmenin objektif imkânsızlıktan doğduğunun ispat edilememesini de göz önüne alarak karar vermiştir.³⁷⁹

Son olarak, sözlü vasiyetname bakımından miras bırakan, olağanüstü durum ortadan kalktıktan sonra olağan dönem vasiyetnamelerini düzenleme imkânına sahip olduğu tarihten itibaren bir aylık süre boyunca sözlü vasiyetname geçerli olacaktır. Bu bir aylık süre sona erince herhangi bir iptal davasına gerek olmadan sözlü vasiyetname kanun gereği kendiliğinden hükümsüz hale gelecektir. Bir aylık süre devam ederken miras bırakanın kesin ve geri dönüşü olmayacak biçimde ayırt etme gücünü kaybetmesi veya vefat etmesi durumunda sözlü vasiyetname geçerli şekilde hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır.³⁸⁰

2.4.2.4. İrade Sakatlığı

2.4.2.4.1. Genel Olarak

Vasiyetnamenin iptal sebeplerinden birisi de irade sakatlığı hallerinden olan yanılma, aldatma, korkutma ve zorlama sonucunda vasiyetnamenin düzenlenmiş olmasıdır. İrade sakatlığı, kişilerin iradeleri ile beyanları arasındaki uyumsuzluk, uygunsuzluk olarak tanımlanabilir.³⁸¹ İrade ile beyan arasında görülen uygunsuzluk

³⁷⁷Yargıtay 2. HD., T. 14/06/2010, E. 5347, K. 11722, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 09/05/2022.

³⁷⁸Yargıtay 2. HD., T. 18/06/2009, E. 20759, K. 11995, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 09/05/2022.

³⁷⁹Yargıtay 2. HD., T. 09/05/1985, E. 4279, K. 4539, **Kaynak:** www.hukukturk.com, e.t.: 09/05/2022.

³⁸⁰Güneri, s. 143.; Koyuncu, s. 119.

³⁸¹Eren/Yücer Aktürk, s. 76.; Güneri, s. 108.

taraf veya taraflarca bilip istenerek meydana gelebilmesinin yanı sıra istenmeden de meydana gelebilmektedir.³⁸²

İrade sakatlığı halleri TBK m. 30 ve devamında düzenlenmektedir. Genel olarak özellikle sağlar arası işlemlerde irade sakatlığı hallerinde Türk Borçlar Kanunu'nun ilgili hükümleri uygulama alanı bulurken ölüme bağlı tasarruflar bakımından özel hükümler öngörülmektedir. TMK m. 5'te belirtilen bu kanun ve Türk Borçlar Kanunu'nun genel nitelikli hükümlerinin uygun düştüğü ölçüde tüm özel hukuk ilişkilerine uygulanacağı hükmü ile TBK m. 646'daki bu kanunun Türk Medeni Kanunu'nun beşinci kitabı ve tamamlayıcısı olduğu hükmü beraber düşünöldüğünde vasiyetnameler bakımından iptal sebebi olarak düzenlenen irade sakatlığı hallerine bünyesine uygun düştüğü ve Türk Medeni Kanunu'nda bu konuya ilişkin özel bir düzenlemenin bulunmadığı hallerde Türk Borçlar Kanunu'nun irade sakatlıklarına ilişkin genel hükümleri uygulanabilecektir. Fakat sağlar arası işlemler ile ölüme bağlı tasarrufların farklı yaptırım çeşitlerine tabi oldukları ve bazı konularda ayrıştıkları gözden kaçırılmamalıdır. Özel düzenlemeler, ölüme bağlı tasarruflara öncelikli olarak uygulanacaktır.

TMK m. 504 ve 557'de özel olarak düzenlenen irade sakatlıkları sebebiyle geçersiz hale geleceği öngörölen vasiyetnameler kendiliğinden hükümsüz hale gelmeyecektir. Bu düzenlemelerden anlaşılması gereken miras bırakanın ölümü sonrasında ilgililerin irade sakatlığı gerekçesiyle iptal davası açma hakkı olduğudur.³⁸³ Zira miras bırakan hayatta olduğu müddetçe irade sakatlıkları kaynaklı olarak vasiyetnamenin geçersizliği için kanunun öngördüğü bir yıllık hak düşürücü sürenin dolup dolmadığına bakmaksızın vasiyetnameyi tek taraflı irade beyanıyla geri alabilecektir.³⁸⁴ Unutulmamalıdır ki miras bırakan hayattayken bir yıllık hak düşürücü süre içinde irade sakatlığına dayanarak vasiyetnameyi geri almazsa ki o zaman vasiyetname geçerli hale gelecektir, artık miras bırakanın ölümünden sonra ilgililer irade sakatlığına dayanarak vasiyetnameyi iptal ettirebilmek için mahkemeye başvurarak dava açamayacaklardır.³⁸⁵

Miras bırakan bakımından istemeden ortaya çıkan irade uygunsuzları yanılma, aldatma, korkutma ve zorlamadır. TBK m. 30 ve devamında düzenlenen irade bozukluğu halleri arasında zorlama sayılmamıştır. Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen aldatma, yanılma ve korkutma hallerinin yanında TMK m. 504 ve 557'de

³⁸²Eren/Yücer Aktürk, s. 76.

³⁸³İmre/Erman, s. 208.

³⁸⁴Çabri, s. 772.

³⁸⁵Dural/Öz, s. 229.; Tekdoğan, s. 369.

ölüme bağlı tasarruflar için özel olarak irade sakatlığına yönelik hükümler öngörülmektedir. Miras bırakan tarafından tek taraflı olarak bilinerek ve istenerek meydana getirilen irade uyumsuzlukları zihni kayıt ve latife beyanıdır. Bu iki durum da ne Türk Borçlar Kanunu'nda ne de Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenmiştir. Borçlar hukuku doktrini çerçevesinde kabul edilen latife beyanı ve zihni kayıt halleri bakımından hâkim görüşe göre vasiyetnameler bakımından aranılan tek kurucu şart olan vasiyetname yapma iradesinin olmaması sebebiyle yok hükmündedir.³⁸⁶

Diğer bir görüş ise zihni kayıt durumlarında vasiyetnamenin geçerli olması gerektiğini, nadir rastlanan zihni kayıt durumuna yokluk yaptırımının bağlanması durumunda ciddi sakıncaların ortaya çıkabileceğini ve kanunda öngörülen vasiyetnameyi hükümsüz hale getiren yollara aykırı bir sonuç ortaya çıkacağını savunmaktadır.³⁸⁷ Bir diğer görüş ise vasiyetnamenin geçersizliğini savunurken yaptırım olarak kesin hükümsüzlük yaptırımını daha uygun görmektedir.³⁸⁸

Kanaatimizce tek taraflı hukuki işlemlerden olan vasiyetnamelerde irade ilkesinin baskın olmasının da etkisiyle miras bırakanın vasiyetname yapma iradesi yoksa yokluk yaptırımı kabul edilmelidir. Bu durum gerek latife beyanı gerekse zihni kayıt durumlarında uygulama alanı bulmalıdır.

İrade ve beyan arasındaki uygunsuzluğun tarafların anlaşarak meydana getirmesi halinde muvazaadan bahsedilecektir. Muvazaanın söz konusu olması için iki tarafın olması gereklidir. Vasiyetname tek taraflı hukuki işlem olması sebebiyle muvazaa vasiyetnamenin niteliğine uygun düşmeyecektir. Bu sebeplerle ve Yargıtay'ın kararlarında belirttiği üzere vasiyetnamelerde muvazaa söz konusu olamayacaktır.³⁸⁹ İrade sakatlığı hali olarak değerlendirilmese de diğer bir özel durum aşırı yararlanma bakımından ortaya çıkabilecektir. Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen aşırı yararlanma, vasiyetnameler bakımından miras bırakanın iradesini etkileyen bir durum değildir. Zira vasiyetnamelerin tek taraflı hukuksal işlem olma ve serbestçe geri alınabilme özellikleri göz önünde bulundurulduğunda karşı tarafın olmaması korunacak bir muhatabın da bulunmaması anlamına gelmektedir. Kazandırma lehtarının beklenen

³⁸⁶Eren/Yücer Aktürk, s. 76.; Mert Aysal, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda İrade Sakatlıkları ve Sonuçları", **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Galatasaray Üniversitesi SBE, İstanbul 2009, s. 33-34.; İnan/Ertay/Albaş, s. 278.

³⁸⁷İmre/Erman, s. 215.

³⁸⁸Turan, s. 69-70.; Çiftçi, s. 227.

³⁸⁹Yargıtay 3. HD., T. 03/03/2014, E. 19160, K. 3203, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 11/05/2022.; Yargıtay 3. HD., T. 09/12/2013, E. 15169, K. 17434, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 11/05/2022.

bir hakkı bile yoktur ortada ümit edilen bir hukuki ilişki söz konusudur. Bu yüzden vasiyetnamelerde aşırı yararlanma söz konusu olmayacaktır.³⁹⁰

2.4.2.4.2. Yanılma

TBK m. 30 ve 32, yanılmayı esaslı yanılma ve saikte yanılma olmak üzere ikiye ayırarak düzenlemektedir. Ölüme bağlı tasarruflar bakımından ise TMK m. 504 ve 557’de bir ayırım yapmayarak sadece yanılma kavramını kullanmaktadır. Yanılma, beyanın iradeye uygun olmaması olarak ortaya çıkmaktaysa beyanda yanılma var demektir. Eğer yanılma iradenin oluşmasında baz alınan veya meydana gelmesinde etkili olan olgularda, hususlarda ise saikte yanılma var demektir.³⁹¹

Türk Borçlar Kanunu, sağılar arası hukuksal işlemler bakımından kural olarak saikte yanılmayı esaslı yanılma olarak görmemektedir. Yanılanın, yanıldığı saiki sözleşmenin temeli sayması ve bunun iş ilişkilerinde geçerli dürüstlük kurallarına uygun olması durumunda yanılma esaslı sayılacaktır.³⁹² Bu durumun karşı tarafça bilinebilir olması aranmaktadır. Türk Medeni Kanunu, ilgili hükümlerinde ölüme bağlı tasarruflar bakımından saikte yanılmanın esaslı olup olmamasını farklı değerlendirmektedir.

Her ne surette olursa olsun yanılma mevcutsa ve yapılan ölüme bağlı tasarruf yanılma sebebiyle yapılmışsa yani aralarında nedensellik bağı varsa ortada vasiyetnameler bakımından iptal sebebi var demektir.³⁹³ Miras bırakan için, eğer yanılmasaydı söz konusu ölüme bağlı tasarrufu yapmazdı noktasında bir çıkarımda bulunulabiliyorsa nedensellik bağı vardır ve tasarruf iptal edilebilecektir. Bir görüş, saikte yanılma sebebiyle ölüme bağlı tasarrufların iptal edilebilirliği bakımından saikte yanılmanın tek başına belirleyici olması gerektiğini savunmaktadır. Tek başına belirleyici olamama durumunda yanılmayla ölüme bağlı kazandırma arasında nedensellik bağının var olduğu kabul edilmemektedir. Bu da yanılma sebebiyle iptale imkân tanımamaktadır.³⁹⁴

İrade ilkesinin vasiyetnamelerde baskın olan etkisi, adi saikte yanılma dâhil her türlü yanılmanın iptal sebebi olarak kabul edilmesi sonucunu doğurmaktadır.³⁹⁵ Vasiyetnameler bakımından Türk Borçlar Kanunu hükümlerindeki gibi esaslı

³⁹⁰İmre/Erman, s. 216.

³⁹¹Olgaç, **Resmî Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 119-120., Güneri, s. 110.

³⁹²Oğuzman/Öz, s. 101.

³⁹³Tekdoğan, s. 371.; Antalya/Sağlam, s. 249.

³⁹⁴Serozan/Engin, s. 323.; Güneri, s. 112.

³⁹⁵Çabri, s. 773.; İmre/Erman, s. 209.; Dural/Öz, s. 226.

yanılmanın aranmama sebepleri olarak Türk Medeni Kanunu'nun ilgili hükümlerinin sadece yanılma kavramını kullanmaları ve vasiyetnamelerin tek taraflı irade açıklamaları ile yapılan, istendiği vakitte rahatça geri alınabilen ölüme bağlı tasarruf niteliğinde olmaları sonucunda korunması gereken bir muhatabın bulunmaması gösterilebilir.³⁹⁶

TMK m. 504'ün ikinci fıkrası miras bırakanın kişi veya şeyi belirtmede açıkça yanılması durumunda gerçek arzusunun kesin olarak tespiti halinde tasarrufun gerçek arzuya uygun şekilde düzeltilmesini düzenlemektedir. Bu düzenleme, vasiyetnamelerin yorumlanmasında en önemli ilkelerden biri olan favor testamenti ilkesinin de bir yansıması olarak değerlendirilmektedir.³⁹⁷ Örneğin tüm malvarlığını bir vasiyetnameyle tek yeğeni Cankut'a bırakmak isteyen miras bırakan Cankut yerine Tankut yazmışsa gerçek arzusunun kesin olarak yeğeni Cankut'a kazandırma yapmak olduğunun tespitiyle birlikte gerçek arzuya uygun şekilde kazandırma yapılacaktır. Yargıtay da bir kararında vasiyetnamede belirtilen parsellerin komşu köyde bulunduğunu tespit ederek köy isminde açık bir yanılma hali bulunup bulunmadığı hususunun ve miras bırakanın gerçek arzusunun araştırılması gerektiğine karar vermiştir. Yüksek mahkeme ayrıca tüm bu konuların vasiyetnamenin yorumu meselesi olduğunu ve vasiyetnamenin tenfizi davasına konu olması gerektiğine hükmetmiştir.³⁹⁸

2.4.2.4.3. Aldatma

Aldatma, bir kimsenin söz veya davranışlarıyla başka bir kimseyi irade beyanında bulunmaya sevk etmek gayesiyle o kimsede kasıtlı olarak yanlış kanaatin doğumuna, oluşumuna veya hâlihazırda var olan kanaatin kuvvetlenmesine, korunmasına, sürdürülmesine neden olma eylemi olarak tanımlanabilir.³⁹⁹ Aldatma, TBK m. 36'da düzenlenmektedir. Ölüme bağlı tasarruflarda aldatma ise bir kimsenin söz ve davranışlarıyla miras bırakanda kasten yanlış kanaat oluşturmak veya var olan yanlış kanaatin sürmesini sağlayarak miras bırakanı ölüme bağlı tasarruf düzenlemeye veya düzenlediği ölüme bağlı tasarrufu geri almaya ya da geri almamaya yönlendirmek

³⁹⁶Çabri, s. 774.; Dural/Öz, s. 226.; Ergüne, s. 275.

³⁹⁷Tekdoğan, s. 373.; Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 121.

³⁹⁸Yargıtay 2. HD., T. 22/09/2008, E. 11888, K. 12308, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 11/05/2022.

³⁹⁹Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 127.; Güneri, s. 116.; Eren/Yücer Aktürk, s. 86.; Çabri, s. 776.

olarak tanımlanabilir.⁴⁰⁰ Ölüme bağlı tasarruflarda aldatma TMK m. 504 ve 557’de düzenlenmektedir.

Vasiyetnamelerde aldatmadan bahsedebilmek için miras bırakanın bir kimse tarafından ölüme bağlı tasarruf yapma konusunda aldatılması gerekmektedir. Ek olarak aldatan kimsenin miras bırakanı ölüme bağlı tasarruf yapma konusunda bile isteye aldatması gerekmektedir. Yani aldatan kimsede aldatma kastı bulunmalıdır. Son olarak ise miras bırakanın yaptığı ölüme bağlı tasarruf ile aldatan kimsenin eylem veya söylemi arasında nedensellik bağının bulunması gerekmektedir.⁴⁰¹

Aldatmanın esaslı olup olmaması önemli değildir. Esaslı olmayan basit aldatmalara dayanarak da ölüme bağlı tasarrufun iptali mümkündür. Sağlar arası tasarruflar bakımından, TBK m. 36’nın ikinci fıkrasının yönlendirmesiyle, üçüncü kişinin aldatması sonucunda sözleşme yapan taraf, sözleşmenin yapıldığı sırada karşı tarafın aldatmayı bilmesi veya bilecek durumda olması halinde sözleşmeyle bağlı değildir. Vasiyetnameler bakımından ise vasiyetname lehtarı, üçüncü kişinin aldatmasını bilse de bilmese de eğer aldatma ile ölüme bağlı tasarruf arasında nedensellik bağı varsa vasiyetnamenin iptali mümkün olacaktır.⁴⁰²

2.4.2.4.4. Korkutma

Korkutma, istenilen hukuksal işlemin yapılmaması durumunda bir zarar, fenalık veya kötülüğe uğrayacağını bildirmek ya da hissettirmek suretiyle bir kimseyi hukuksal işlem yapmaya sevk etmek olarak tanımlanabilir.⁴⁰³ Korkutma, sağlar arası hukuki işlemler ve özellikle sözleşmeler bakımından TBK m. 37’de düzenlenmektedir. Sadece korkutma kavramının kullanıldığı TBK’nin 37. maddesiyle kıyaslandığında TMK m. 504 ve 557’de korkutma ve zorlama kavramları ikiye ayrılarak düzenlenmektedir. Vasiyetnameler bakımından korkutma, bir kimsenin kendi veya işaret edeceği üçüncü bir kişi lehine olacak şekilde ölüme bağlı tasarruf yapılmaması halinde miras bırakanın veya yakınlarının zarara, fenalığa veya kötülüğe uğrayacağı tehdidinde bulunarak kendisinin veya işaret edeceği üçüncü bir kimsenin kazandırma lehtarı haline gelmesi şeklinde kendisini göstermektedir. Miras bırakanın korkutularak düzenlenen bir

⁴⁰⁰Güneri, s. 118.

⁴⁰¹Çabri, s. 776.

⁴⁰²Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 129.; Dural/Öz, s. 228.; Eren/Yücer Aktürk, s. 88.; Çabri, s. 777.; Tekdoğan, s. 374.

⁴⁰³Oğuzman/Öz, s. 115-116.; Eren/Yücer Aktürk, s. 89.

vasiyetnamenin kazandırma lehtarını aleyhine olacak şekilde geri alınması da ölüme bağlı tasarruflarda korkutmanın başka bir görünümü olarak ortaya çıkabilecektir.

Korkutmada manevi baskı ve psikolojik etki ön plandadır.⁴⁰⁴ Türk Borçlar Kanunu'nda olduğu gibi korkutmanın esaslı olması vasiyetnameler bakımından aranmayacaktır. Vasiyetnamenin yapılmasına etki eden her türlü korkutma, vasiyetnamelerde iptal sebebi olarak değerlendirilebilecektir.⁴⁰⁵ Vasiyetnameler özelinde korkutma eylemi değerlendirilirken öznel bir değerlendirme yapılacaktır. Yaş, ruhsal ve sosyal durum, cinsiyet, eğitim durumu gibi kişisel özellikler göz önünde bulundurularak korkutmanın miras bırakanda oluşturduğu etki incelenecektir.⁴⁰⁶ Vasiyetnameler bakımından korkutmanın hukuka aykırı olması zorunlu değildir. Miras bırakanın iradesine etki eden korkutma sonucunda ölüme bağlı tasarruf düzenlenmişse yani nedensellik bağı varsa vasiyetnamenin korkutma nedeniyle iptali istenebilecektir.⁴⁰⁷

Miras bırakanı ölüme bağlı tasarruf yapmaya yönlendiren korkutma ilahi kökenli değil beşeri kökenli olmalıdır. Aksi halde vasiyetnamenin korkutma sebebiyle iptali mümkün olmayacaktır.⁴⁰⁸ Korkutma eyleminin söz konusu vasiyetnamenin kazandırma lehtarından veya üçüncü bir kişi tarafından yapılmasının bir önemi bulunmamaktadır. Her iki durumda da vasiyetname iptal edilebilecektir. Ayrıca korkutan kimsenin üçüncü bir kişi olması durumunda Türk Borçlar Kanunu düzenlemesindeki gibi korkutulanın hakkaniyet gerektirmesi halinde diğer tarafa tazminat ödemesi gibi bir durum vasiyetnameler ve miras bırakan bakımından geçerli değildir. Miras bırakanın herhangi bir tazminat sorumluluğu bulunmamaktadır.

Yargıtay, kararlarında lehine vasiyetname düzenlemesi konusunda miras bırakana manevi baskı yapılmasını, aksi halde terk edip gitmekle veya bakmamakla ya da dışarı atmakla korkutmayı manevi korkutma olarak görerek vasiyetnamenin iptal edilmesi gerektiğine karar vermektedir.⁴⁰⁹

⁴⁰⁴Özta, s. 205.

⁴⁰⁵Ayan, s. 166.; Güneri, s. 124.; Eren/Yücer Aktürk, s. 89.

⁴⁰⁶Güneri, s. 123.; Eren/Yücer Aktürk, s. 89.; Turan, s. 66-67.

⁴⁰⁷Güneri, s. 123.; İmre/Erman, s. 212-213.

⁴⁰⁸Eren/Yücer Aktürk, s. 90.

⁴⁰⁹Yargıtay 3. HD., T. 14/01/2013, E. 22612, K. 10, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 13/05/2022.; Yargıtay 3. HD., T. 28/01/2016, E. 2088, K. 935, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 13/05/2022.

2.4.2.4.5. Zorlama

Zorlama, doktrinde maddi ve manevi zorlama olarak ikiye ayrılmaktadır. Kanun koyucunun vasiyetnamenin iptal sebeplerinden biri olarak düzenlediği zorlama manevi zorlama olarak anlaşılmalıdır.⁴¹⁰ Manevi zorlama, korkutmanın biraz daha sertleşmiş ve somutlaşmış hali olarak görülebilir. Maddi zorlama ise miras bırakanın elinden tutularak zorla vasiyetname düzenletilip imzalatılması örneğinde olduğu gibi miras bırakanın iradesinin yok sayılarak vasiyetname yapılmasıdır.⁴¹¹ Söz konusu örnekte miras bırakanın iradesi yok hükmündedir bu yüzden vasiyetnamenin tek kurucu unsuru olan vasiyetname yapma iradesi olmadığı için bir vasiyetnamenin varlığından söz edilemeyecektir. Burada iptal davası açılmasına gerek yoktur. Söz konusu vasiyetnamenin yok hükmünde olduğuna dair tespit her zaman mahkemeden istenebilecektir.⁴¹²

Manevi zorlama, maddi zorlama düzeyine ulaşmamış fiziksel zorlama şeklinde yorumlanmalıdır.⁴¹³ Miras bırakanın lehine vasiyetname yapması için miras bırakanın kafasına silah dayayan kimsenin eylemi manevi zorlama olarak değerlendirilebilecektir. Maddi, fiziksel bir araç olan silah zoruyla irade çok kuvvetli biçimde baskı altına alınmaktadır. Fakat burada iradenin tamamen yok olduğu söylenemeyecektir. Miras bırakanın bu şiddetli baskıya rağmen iradesi mevcuttur fakat sakatlanmıştır.⁴¹⁴ Burada zorlama sebebiyle vasiyetname iptal edilmelidir. Kuşkusuz manevi zorlama sebebiyle iptal davasında da düzenlenen vasiyetname ile zorlama arasında nedensellik bağı bulunması aranmaktadır. İptal davasında davacı, korkutma ve zorlamayı ayrıca miras bırakanın korkutma veya zorlamanın etkisiyle vasiyetnameyi düzenlediğini yani nedensellik bağını ispat edecektir.⁴¹⁵

⁴¹⁰Eren/Yücer Aktürk, s. 92.

⁴¹¹Eren/Yücer Aktürk, s. 91.

⁴¹²Çabri, s. 779.; Turan, s. 67.; Eren/Yücer Aktürk, s. 92.

⁴¹³Ayan, s. 166.

⁴¹⁴Çabri, s. 779.

⁴¹⁵Turan, s. 67-68.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VASİYETNAMENİN İPTALİ DAVASININ USUL VE ESASA İLİŞKİN ÖZELLİKLERİ

3.1. Genel Olarak

Sağlar arası hukuki işlemler ile ölüme bağlı tasarruflar, düzenlenirken kanun koyucunun öngördüğü kurallara uyulmaması sonucunda ortaya çıkacak olan geçersizlik durumunda karşılaşılabilecekleri yaptırım noktasında ayrılmaktadırlar. Sağlar arası hukuksal işlemlerin kanunda öngörülen kurallara uygun düzenlenmemesi durumunda kesin hükümsüzlük yaptırımı gündeme gelirken ölüme bağlı tasarruflar bakımından bir kademe daha düşük olan iptal edilebilirlik yaptırımı gündeme gelmektedir. Bunun sebebi kanun koyucunun miras bırakanın ölüme bağlı son arzularını mümkün olduğunca ayakta tutma isteğidir.⁴¹⁶

Sağlar arası işlemlerde ortaya çıkan geçersizliklerde kural olarak öngörülen kesin hükümsüzlük yaptırımı kamu düzenini ilgilendirecek öneme sahip geçerlilik şartlarından birinin olmaması halinde gündeme gelecektir.⁴¹⁷ Kesin hükümsüz işlem, baştan itibaren geçersiz olmakta ve hiçbir zaman geçerli hale gelememektedir. İstisnai olarak şartları oluşmuşsa tahvil müessesesi yardımıyla hukuki işlem ayakta tutulabilecektir.⁴¹⁸ Sağlar arası hukuksal işlemlerde kesin hükümsüzlük kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Kesin hükümsüzlüğün hukuki sonuçlarının ortaya çıkması için dava açmaya gerek yoktur. Herhangi bir sebeple mahkemenin önüne giden hukuki işlemin kesin hükümsüz olduğunu öğrenen hâkim, kamu düzeninin gereği olarak durumu resen göz önünde bulunduracaktır.⁴¹⁹

Ölüme bağlı tasarruflar bakımından kanun koyucunun geçersizlik yaptırımı olarak belirlediği yaptırım türü iptaldir. TMK m. 557’de sınırlı sayıda sayılan miras bırakanın tasarruf ehliyetinin bulunmaması; tasarrufun yanılma, aldatma, korkutma veya zorlama sonucunda yapılması; tasarrufun içeriğinin, bağlandığı koşulların veya yüklemelerin hukuka veya ahlaka aykırı olması; tasarrufun kanunda öngörülen şekillere uyulmadan yapılması hallerinde iptal davası açılmak suretiyle ölüme bağlı tasarrufların iptali

⁴¹⁶Çiftçi, s. 290.

⁴¹⁷Oğuzman/Öz, s. 179.

⁴¹⁸Oğuzman/Öz, s. 181-182.

⁴¹⁹Çiftçi, s. 291.

mümkün olabilecektir. Belirtilen sebeplerin varlığı ölüme bağlı tasarrufu kendiliğinden geçersiz hale getirmeyecektir.⁴²⁰ Hak ve menfaati ihlal edilen kimsenin mutlaka tasarrufun iptalini kanunda öngörülen hak düşürücü sürelerle riayet ederek mahkemeden talep etmesi ve mahkemenin de iptal kararı vermesi gerekmektedir.

Kanun koyucu, iptal davası için öngörülen hak düşürücü sürenin geçmesi halinde bile herhangi bir iptal sebebiyle sakat olan ölüme bağlı tasarrufun ifası için açılan davalarda davalı konumundaki kimselere süresiz iptal def'i hakkı tanımaktadır.⁴²¹ Bu sayede mahkeme kararıyla iptal edilmemiş fakat iptal sebeplerinin mevcut olduğu ölüme bağlı tasarrufların ifasına engel olanağı sağlanmaktadır. İkinci bölümde de belirttiğimiz üzere ölüme bağlı tasarrufların kanun gereği kendiliğinden hükümsüz hale geldiği durumlarda da dava açılmasına gerek olmadan kendiliğinden ölüme bağlı tasarruf geçersiz hale gelmektedir.

Gerek vasiyetnameler gerekse miras sözleşmeleri bakımından öngörülen temel yaptırım çeşidi iptal yaptırımı olsa bile yapılarına uygun düştüğü sürece kesin hükümsüzlük ve yokluk yaptırımı da uygulama alanı bulur. Temsil yasağına aykırılık, tasarruf konusunun imkânsızlığı gibi durumlarda kesin hükümsüzlük yaptırımı uygulama alanı bulacaktır.⁴²² Miras bırakanın vasiyetnamenin tek kurucu unsuru olan vasiyetname yapma iradesinin bulunmaması halinde ise yaptırım yokluk olarak kendisini gösterecektir. Vasiyetname yapma projesi, miras bırakanın hipnotize edilmiş halde veya maddi zorlama altında vasiyetname düzenlemesi örnekleri yokluk yaptırımının uygulama alanı bulmasını sağlayacaktır.⁴²³

İptal sebeplerinden birinin mevcut olduğu vasiyetname, mirasın açılmasıyla beraber geçerli şekilde hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlayacaktır. Miras bırakanın kanun koyucunun öngördüğü iptal sebeplerine uygun şekilde düzenlemediği vasiyetnameyi mirasçılar veya vasiyet alacaklılarının öngörülen hak düşürücü süreler içerisinde iptal davası açmak suretiyle iptal ettirme hakları vardır. Fakat bunu kullanıp kullanmamada tamamen serbesttirler. İsterlerse iptal edilene kadar hüküm ve sonuçlarını doğuran bu sakat vasiyetnameyi miras bırakanın son arzu, istek ve emirlerine hürmeten iptal ettirmemeyi tercih edebileceklerdir. Bu durum tamamen ilgili mirasçı veya vasiyet alacaklılarının miras bırakanın son arzularına yüklediği anlam ve saygıya göre şekil alacaktır.

⁴²⁰Tekdoğan, s. 295.

⁴²¹Çabri, s. 822.; Eren/Yücer Aktürk, s. 243.

⁴²²Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 12-13.

⁴²³Eren/Yücer Aktürk, s. 218.

Vasiyetnamenin iptali davası açılması için vasiyetnamenin yetkili sulh hukuk mahkemesi tarafından usulüne uygun şekilde açılmış, okunmuş ve vasiyetnamenin taraflara tebliğ edilmiş olması gerekir. Bahsedilen hususlar gerçekleşmeden önce açılmış olan iptal davasında taraflara söz konusu hususların tamamlanması için süre verilmesi ve sonucun beklenmesi gerekmektedir.⁴²⁴ Yargıtay kararlarında da öncelikle dava konusu vasiyetnamenin açılıp açılmadığının araştırılması gerektiği belirtilmektedir.⁴²⁵

3.2. Hukuki Niteliği

Hukuksal işlemler, o işlemi yapan kimsenin iradesine uygun hukuki hüküm ve sonuç doğurmaları amacıyla meydana getirilirler. Hukuksal işlemlerin hukuken geçerli hüküm ve sonuç doğurmaları söz konusu işlem için kanun koyucunun öngördüğü kanuni şartlara ve kurallara uygun olarak yapılmasına bağlıdır. Öngörülen kurallara uygun şekilde düzenlenmeyen hukuksal işlemler geçersiz olur. Hukuksal işlemin geçerli ya da geçersiz şekilde meydana gelmesi için söz konusu hukuki işlem için öngörülen kurucu unsurların mevcut olması gerekmektedir. Aksi halde yokluk yaptırımını gündeme gelecektir ki bu durum ortada geçersiz bir işlem bile olmadığını gösterir. Geçersizlik, kesin hükümsüzlük ve iptal olarak iki gruba ayrılabilir. Geçerlilik şartları, kurallarına uyulmaması durumunda sağlar arası işlemler için genel olarak kesin hükümsüzlük yaptırımını öngörülürken ölüme bağlı tasarruflar bakımından iptal yaptırımını öngörülmektedir.⁴²⁶

İptal yaptırımının bazı özellikleri vardır. İptal kararını ilgili mirasçı ya da vasiyet alacaklılarının açacakları iptal davası sonucunda hâkim verir. Kanunda gösterilen kimselerin iptali dava yoluyla talep etmeleri gerekir yoksa hâkim resen harekete geçerek iptal kararı veremez. Sakat olduğu için iptal edilebilir durumda bulunan hukuksal işlemlerin sağlık kazanmaları mümkündür. İptal sebebinin ileri sürerken kural olarak hak düşürücü sürelerle riayet edilmektedir.⁴²⁷

Vasiyetnameler de ölüme bağlı tasarrufların bir çeşidi olarak tek taraflı ve kimseye yöneltilmesi gerekmeyen hukuksal işlemlerdir. Vasiyetnamelerin hukuken geçerli

⁴²⁴Tekdoğan, s. 296.

⁴²⁵Yargıtay 3. HD., T. 16/12/2015, E. 15795, K. 20446, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 16/05/2022.; Yargıtay 3. HD., T. 20/01/2016, E. 18257, K. 374, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 16/05/2022.

⁴²⁶Eren/Yücer Aktürk, s. 244.

⁴²⁷Eren/Yücer Aktürk, s. 244-245.

şekilde hüküm ve sonuçlarını doğurmaları kanunun öngördüğü geçerlilik şart ve kuralına bağlıdır. Aksi halde geçersiz bir vasiyetname gündeme gelecektir. Vasiyetnamelerde geçersizliğin yaptırımını iptal yaptırımını olduğu için iptal kararı verilene kadar sakat olmasına rağmen sağlıklı bir vasiyetname gibi hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır.⁴²⁸

Vasiyetnamenin iptali davası açılması kanun koyucunun öngördüğü hak düşürücü sürelerle riayet edilerek açılacaktır. Hâkim görüşe göre nispi karakterli iptal davası herkes için değil davanın tarafları için hüküm ifade edecektir.⁴²⁹ İlaveten vasiyetnameden yararlanan mirasçı ve vasiyet alacaklılarının hukuken korunan bir beklenen hakları bile olmaması sebebiyle vasiyetnamenin geçersizliğine dayalı olarak uğradıkları zararı tazmin etme olanağı yoktur.⁴³⁰

3.3. Bozucu Yenilik Doğuran Dava Olma Özelliği

Vasiyetnamenin iptali davası, hukuken bozucu yenilik doğuran dava olarak kabul edilmektedir.⁴³¹ Yenilik doğuran davalar yeni bir hukuki durum yaratılmasını veya mevcut hukuki durumun içeriğinin değiştirilmesini ya da onun ortadan kaldırılmasını sağlar. Yenilik doğuran davalar, yenilik doğuran haklara dayanmaktadırlar.⁴³² Yenilik doğuran haklar karşı tarafa yöneltilen irade beyanıyla kullanıldığında yenilik doğuran işlem söz konusu olurken mahkemeye başvurmak suretiyle kullanıldığında ise yenilik doğuran dava gündeme gelecektir.⁴³³ Vasiyetnamenin iptali davası sonucunda verilen iptal kararı ve hükmü bozucu yenilik doğuran karar ve hüküm olarak nitelendirilmektedir.⁴³⁴

Kanaatimizce de vasiyetnamenin iptali davası nitelik olarak bozucu yenilik doğuran dava olarak değerlendirilmelidir. Fakat dikkat edilmesi gereken nokta iptal talebinin mahkemece kabul veya ret olunacağına belli olmamasıdır. Talebin kabulü halinde iptal kararı ve hükmü bozucu yenilik doğuran karar ve hüküm olarak sonuç doğuracaktır.

⁴²⁸Çabri, s. 796.; Antalya/Sağlam, s. 255.

⁴²⁹Dural/Öz, s. 231.; İmre/Erman, s. 226.; İnan/Ertaş/Albaş, s. 296.; Öztan, s. 213.

⁴³⁰Antalya/Sağlam, s. 255.; Çabri, s. 802.; Güneri, s. 159.; Öztan, s. 213.; Edhem Solak, “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Ehliyet”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Hasan Kalyoncu Üniversitesi SBE, Gaziantep 2016, s. 86.

⁴³¹Eren/Yücer Aktürk, s. 252.; Güneri, s. 157.; İnan/Ertaş/Albaş, s. 288.; Hatemi, s. 138.; Dural/Öz, s. 231.; Antalya/Sağlam, s. 255.; Ayan, s. 166.; Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 176.

⁴³²Abdurrahim Karşlı, **Medeni Muhakeme Hukuku**, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 4. Baskı, Alternatif Yayıncılık, İstanbul 2014, s. 322.

⁴³³Oğuzman/Barlas, s. 163.

⁴³⁴İmre/Erman, s. 224.; Çabri, s. 797.; Öztan, s. 212.

Talebin reddedilmesi halinde ise ret kararı yenilik doğuran bir etki doğurmayacağı için karar tespit hükmü niteliğinde olacaktır.⁴³⁵

İptal hakkı bozucu yenilik doğuran bir haktır ve vasiyetnamenin iptali talep edildiğinde iptal hakkı, iptal davası açılarak kullanılabilir. İptal hakkının dava açma yoluyla kullanılması mevcut hukuki ilişkinin sona ermesini sağlamaktadır. Vasiyetnamenin iptali kararının verilmesiyle birlikte vasiyetnamenin hüküm ve sonuçları geçmişe etkili olarak sona ermektedir.⁴³⁶ Vasiyetnamenin iptali davası açıldıktan sonra fakat iptal kararı verilmeden önce vasiyetname hüküm ve sonuçlarını doğurmaya devam edecektir. Fakat mahkeme bazı tedbir kararları alarak iptal kararına kadarki askı devresinde oluşacak hak kayıplarının önüne geçebilecektir. İptal kararı sonrasında ise vasiyetnamenin hüküm ve sonuçları geçmişe etkili olarak sona erer. Yenilik doğuran davalar ve kararlar kural olarak ileriye etkili olarak hüküm ve sonuçlarını doğurmaktadırlar.⁴³⁷ Fakat istisnai hallerde geçmişe etkili olarak hüküm ve sonuç doğurabilmektedirler. Vasiyetnamenin iptali davası sonucunda verilen iptal kararı da bu istisnalardan birisidir. Her ne kadar uygulama açısından önem arz etmese de bir görüş⁴³⁸ iptal kararıyla birlikte geriye etkili olarak ortadan kalkan ve hiç yapılmamış gibi sonuç doğuran vasiyetnamenin geriye etkili hüküm ve sonuçlarını vasiyetnamenin yapıldığı ana kadar geçmişe götürürken diğer görüş⁴³⁹ mirasın açıldığı yani miras bırakanın öldüğü ana kadar geriye götürmektedir. Kanaatimizce vasiyetnamenin iptali davası sonucunda verilen iptal kararının vasiyetnameyi mirasın açılması ana kadar geriye etkili şekilde geçersiz hale getirdiğini kabul etmek daha isabetli olacaktır. Zira vasiyetname miras bırakanın ölümüyle hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlayacaktır.

Yargıtay vermiş olduğu bir kararda açılan iptal davası sonucunda şekle aykırılık nedeniyle vasiyetnamenin iptaline karar vermiştir. Davanın sonucunda alınacak olan harcın maktu mu nispi mi olacağı hususundaki uyuşmazlıkta vasiyetnamenin iptali davasını yalnızca vasiyetnamenin geçerliliğinin tespiti istemine yönelik olarak açılan dava olarak nitelendirerek maktu harca tabii olduğu sonucuna varmıştır. Karşı oy

⁴³⁵Karlı, s. 323.

⁴³⁶Eren/Yücer Aktürk, s. 253.; Güneri, s. 157.; Öztan, s. 212.; Antalya/Sağlam, s. 258.; Dural/Öz, s. 231.

⁴³⁷Karlı, s. 323.

⁴³⁸Antalya/Sağlam, s. 258.; Gençcan, s. 529.; Pınar Ağca Toplandı, “Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Yeditepe Üniversitesi SBE, İstanbul 2008, s. 132.; Efe, s. 54.

⁴³⁹Dural/Öz, s. 231.; Eren/Yücer Aktürk, s. 253.; Çabri, s. 797.; İnan/Ertaş/Albaş, s. 294.; Tekdoğan, s. 478.; Ayan, s. 171.

yazısında ise bir üye şekle aykırılık sebebiyle açılan iptal davasının sonuçta hakkın özünü etkileyecek nitelikte olduğunu, miras bırakanın vasiyetnamede birçok taşınmaz mal vasiyet ettiğini belirterek bu malların değerlerini göz önünde bulundurarak nispi harca hükmedilmesi gerektiğini belirtmiştir.⁴⁴⁰ Yani verilen kararda iptal davası sonucunda verilen kararın bozucu yenilik doğuran karar değil de tespit hükmü olduğunu vurgulamıştır. Başka kararlarında ise Yargıtay vasiyetnamenin iptaline yönelik davaların sonucunda verilen hükümlerin kurucu değil açıklayıcı nitelikte olduğunu belirtmiştir.⁴⁴¹

Kanaatimizce Yargıtay'ın vasiyetnamenin iptali davasını tespit davası olarak değerlendirmesi yerinde değildir. Vasiyetnamenin iptali davasında ilk karardaki karşı oy yazısında da belirtildiği gibi netice itibarıyla hakkın özüne yönelik yenilik doğuran bir karar verilmekte ve davacı lehine yeni bir hukuki durum ortaya çıkmaktadır. Verilen kararların da açıklayıcı değil kurucu nitelikte olduğunu düşünmekteyiz. Tabii bu durum vasiyetnamenin iptali davasının kabulü sonucunda iptal kararı verilmesi halinde geçerlidir. Vasiyetnamenin iptali davasında mahkeme iptali gerektiren bir husus olmadığına kanaat getirirse yani dava reddedilirse yeni bir hukuki durum yaratılmadığı veya mevcut bir hukuki durumun içeriği değişmediği ya da mevcut bir hukuki durumun ortadan kalkması söz konusu olmadığı için yenilik doğuran karardan bahsedilemeyecektir. Bu durumda ret kararı bir etki doğurmayacağı için tespit hükmü niteliğinde olacaktır.⁴⁴²

3.4. Davanın Konusu

Vasiyetnamenin iptali davasının konusu vasiyetnamenin tamamının iptali şeklinde olabilmesinin yanı sıra vasiyetnamenin birden fazla maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf içermesi durumunda kısmi olarak belirli tasarrufların iptali şeklinde de olabilmektedir. TMK m. 558'in ikinci fıkrası iptal davasının ölüme bağlı tasarrufların tamamı veya bir kısmının iptaline ilişkin olabileceğini düzenlemektedir. Vasiyetnamenin bir kısmının iptal edilebilmesi için iptal sebebinin vasiyetnamenin tamamına ilişkin olmaması gerekmektedir.⁴⁴³

⁴⁴⁰Yargıtay HGK, T. 13/03/1996, E. 2-6, K. 154, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 18/05/2022.

⁴⁴¹Yargıtay 1. HD., T. 22/06/2017, E. 5224, K. 3759, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 18/05/2022.; Yargıtay 8. HD., T. 30/09/2020, E. 5504, K. 5619, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 18/05/2022.

⁴⁴²Karşlı, s. 323.

⁴⁴³Çiftçi, s. 319.

Örneğin miras bırakan yeğeni A'ya vasiyetname düzenlemek suretiyle İstanbul'daki yalısını İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olduğunu zannederek bırakmışsa ve vasiyetnamedeki tek kazandırma buysa fakat yeğen A üniversiteden atıldıysa miras bırakanın vasiyetnamesi yanılma sebebiyle iptal edilebilecektir. Miras bırakanın yanılması sonucunda yapılan vasiyetnamenin tamamı tek bir ölüme bağlı tasarruf içerdiği için iptal edilebilecektir.

Aynı örneği geliştirerek miras bırakanın yeğeni A'ya yaptığı maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufun yanı sıra çok sevdiği komşusu B'ye Bodrum'daki yazlığını yakın arkadaşı C'ye de Adana'daki tarlasını bıraktığını farz edelim. Miras bırakanın yeğeni A lehine yapmış olduğu maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf yine yanılma sebebiyle iptal edilebilecekken B ve C lehine yapmış olduğu maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar geçerliliklerini koruyacaklardır. Burada vasiyetnamenin tamamı değil irade sakatlığı sebebiyle bir kısmı iptal edilebilecektir.

Kalan kısım geçerliliğini sürdürmeye devam edecektir. Tabi tasarruflar arasında iç bağlılık varsa ve miras bırakanın kısmi olarak iptali istenen maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf veya tasarrufları geçerli olarak yapmadan diğer ölüme bağlı tasarrufları yapmayacağı anlaşılıyorsa vasiyetnamenin tamamının iptali gerekecektir.⁴⁴⁴

Kural olarak vasiyetnamenin şekle aykırılık ve ehliyetsizlik sebebiyle iptalinin istenmesi durumunda sakatlık vasiyetnamenin tamamına etkilidir.⁴⁴⁵ Bu yüzden vasiyetnamenin bir kısmı değil tamamı iptal edilecektir. Şekle aykırılık halinde kural vasiyetnamenin tamamının iptal edilmesidir. Fakat istisnai olarak TMK m. 558'in üçüncü fıkrasında TMK m. 536'ya göre resmi vasiyetnamenin düzenlenmesine katılan memur ve tanıkların kendilerine, eşlerine veya hısımlarına karşı öngörülen kazandırma yasağının ihlal edilmesinden kaynaklanan bir şekle aykırılık mevcutsa resmi vasiyetnamenin tamamının değil kazandırma yasağını ihlal eden kısmının iptal edileceği öngörülmektedir.⁴⁴⁶ Yine istisnai olarak el yazılı vasiyetnamede üçüncü kişinin miras bırakanın bilgi ve iradesi dışında bir ölüme bağlı tasarruf eklenmiş veya çıkarılmışsa sadece üçüncü kişi tarafından yapılan ekleme veya çıkarma iptal edilmek suretiyle geri kalan tasarruflar geçerli şekilde varlıklarını devam ettireceklerdir. Bu

⁴⁴⁴Çabri, s. 800.; Ayan, s. 167.; Güneri, s. 159.

⁴⁴⁵Öztan, s. 213.

⁴⁴⁶Çabri, s. 798.

durumda favor testamenti ilkesine de uygun olarak el yazılı vasiyetname ayakta kalacaktır.⁴⁴⁷

Ehliyetsizlik bakımından değerlendirme yapıldığında bu iptal sebebi de vasiyetnamenin tamamına etki eder niteliktedir. Bu yüzden vasiyetnamenin tamamının iptal edilmesi gerekmektedir. Aksi halde bir kısmı geçerli bir kısmı geçersiz vasiyetname söz konusu olur ki bu durum ehliyetsizlik sebebiyle çelişkili bir durum ortaya çıkaracaktır.⁴⁴⁸

İrade sakatlığı halleri ile hukuka ve ahlaka aykırılık sebebiyle açılan iptal davalarında kısmi iptal mümkündür çünkü bu sebepler vasiyetnamenin bütününe sirayet eder nitelikte sebepler değildir. Hukuka ve ahlaka aykırılık konusunda daha önceki bölümlerde de ifade ettiğimiz gibi kanun koyucunun kamu düzeni gerekçesiyle kesin hükümsüzlük yaptırımını öngörmesinin daha isabetli olacağını belirtmiştik. Bununla beraber mevcut yasalar çerçevesinde iptal sebebi olarak değerlendirdiğimiz bu sebep vasiyetnamenin kısmi iptaline olanak tanımaktadır. Yanılma, aldatma, korkutma ve zorlama olarak zikredilen irade sakatlığı halleri bakımından da kısmi iptal söz konusu olacaktır.⁴⁴⁹

Vasiyetnamenin iptali davasının konusu kısmi veya bütün olarak şekli anlamda ölüme bağlı tasarruf olan vasiyetnamenin dava yoluyla geçersiz hale gelmesini sağlamaktır. İptal edilen vasiyetnameye konu olan malların aleyhine iptal davası açılan davalının zilyetliğinde bulunması halinde söz konusu malları geri almak için eda davası açılması gerekmektedir.⁴⁵⁰ Mirasçılar, mirasçı olmayan zilyede karşı miras sebebiyle istihkak davası açabileceklerdir ki bu çalışmamızın dördüncü bölümünde değineceğimiz miras sebebiyle istihkak davasının konusuna girmektedir.

3.5. İptal Davasının Tarafları

3.5.1. Davacı

TMK m. 558/I hükmüne göre vasiyetnamenin iptali davası, tasarrufun iptalinde menfaati bulunan mirasçı veya vasiyet alacaklısı tarafından açılabilmektedir. Kanun koyucu, vasiyetnamenin iptali davasını açabilecek olan kişileri sınırlı sayıda tutmuştur.

⁴⁴⁷Çiftçi, 320.; İmre/Erman, s. 225.

⁴⁴⁸Güneri, s. 159.; Çiftçi, s. 320.

⁴⁴⁹Eren/Yücer Aktürk, s. 221.

⁴⁵⁰Çiftçi, s. 321.

Mirasçuların davacı olabileceğini düzenleyen maddede yasal mirasçı atanmış mirasçı ayrımı yapılmamıştır. Gerek yasal mirasçı gerekse atanmış mirasçı menfaatleri bulunmak şartıyla iptal davası açabileceklerdir.⁴⁵¹ Yasal mirasçının saklı paylı mirasçı olup olmaması da iptal davasının davacısı olması bakımından önemli değildir.

Örneğin eski tarihli vasiyetnamede miras bırakan tarafından vasiyet alacaklısı A lehine bir kazandırma yapılmış yeni tarihli vasiyetname ile de aynı kazandırma vasiyet alacaklısı B lehine yapılmışsa miras bırakanın ilk vasiyetnameyi geri aldığı kabul edilmelidir. İkinci yapılan vasiyetnamede iptal sebeplerinden biri mevcutsa A vasiyetnamenin iptali davası açabilecektir. Vasiyet alacaklısı A'nın ikinci vasiyetnamenin iptalinde menfaati vardır. Zira ikinci vasiyetnamenin iptal edilmesi durumunda eski tarihli ilk vasiyetname tekrar geçerlilik kazanacaktır. Aynı örnekte vasiyet alacaklısının yanı sıra hem yasal hem de atanmış mirasçının bulunması halinde söz konusu kazandırmanın iptali bakımından yasal ve atanmış mirasçuların menfaatleri bulunmaması sebebiyle iptal davası açamayacaklardır.

Yedek mirasçılık ve art mirasçılık durumlarında da ilk atanmış mirasçı ya da vasiyet alacaklısı ikinci atanmış mirasçı ya da vasiyet alacaklısına karşı menfaatin olması şartıyla vasiyetnamenin iptali davası açabilir. Art mirasçılığın söz konusu olduğu durumda art mirasçı, art mirasçılık sıfatını miras bırakanı aldatarak kazanmışsa ön mirasçı, art mirasçıya karşı vasiyetnamenin iptali davasını açabilir.⁴⁵² Ön mirasçının bu davada menfaatinin olduğu açıkça görülmektedir.

Yargıtay, kanunda gösterilen kimseler dışında vasiyetnamenin iptali davasında çok istisnai olarak iflas idaresinin iptal talebinde hukuki yararın bulunduğu karar vermiştir. Davaya konu olan uyuşmazlıkta İİK m. 184'e göre iflasın açılmasından kapanmasına kadar müflisin haczedilebilir mallarının iflas masasına dâhil olacağı vurgulanmaktadır. Müflise intikal eden miras payının iflas masasına girmesi nedeniyle iflas idaresinin vasiyetnamenin iptali davası açma hakkının bulunduğu karar vermiştir. Yani Yargıtay'a göre iflas idaresinin vasiyetnamenin iptali davasında davacı sıfatıyla dava açması mümkündür.⁴⁵³

Ek olarak vasiyetnamede bir yüklenme öngörülmekteyse bizim de katıldığımız bir görüş yüklenmeden yararlananların da TMK m. 515 gereğince vasiyetnamenin iptalini

⁴⁵¹Güneri, s. 160.; Eren/Yücer Aktürk, s. 219.; Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 179.; Ayan, s. 167.

⁴⁵²Eren/Yücer Aktürk, s. 220.; Güneri, s. 161-162.

⁴⁵³Yargıtay, 14. HD., T. 09/04/2019, E. 911, K. 3250, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 19/05/2022.

menfaatlerinin bulunması koşuluyla talep edebileceklerini kabul etmektedir.⁴⁵⁴ Örneğin ilk vasiyetnamesinde miras bırakanın vasiyet alacaklısına mandirasını köydeki her haneye ayda beş kilogram peynir vermekle yükümlü kılarak miras bıraktığını düşünelim. Daha sonra ise miras bırakanın ikinci bir vasiyetnamede yine aynı mandırayı bu sefer yükleme olmaksızın aynı vasiyet alacaklısına miras bırakması durumunda bu vasiyetnamede iptal sebeplerinden birinin bulunması halinde yüklemenin yerine getirilmesinde menfaati bulunan köy halkı iptal davası açabilecektir.⁴⁵⁵

Tereke alacaklıları ve borçluları, ilgili mirasçılardan alacaklıları veya borçluları, mirasçılardan muhtemel mirasçılardan miras reddeden mirasçı, vasiyete konu olan taşınmazda kiracı olan kişiler, terekeyi resmen yöneten kimse bu sıfatlarına dayanarak vasiyetnamenin iptali davasında davacı olamazlar.⁴⁵⁶ Bu kişiler hem kanunda belirtilen kişilerden değildir hem de mirasa yönelik bir menfaati mevcut değildir. Baskın görüşe göre vasiyetnameyi yerine getirme görevlisi de bu sıfatıyla kanunda sayılan kişilerden olmaması ve mirasa ilişkin menfaati olmaması gerekçeleriyle vasiyetnamenin iptali davası açamayacaktır.⁴⁵⁷ Bir görüş ise önceki vasiyetnamede vasiyeti yerine getirme görevlisi olarak tayin edilen kimsenin sonraki vasiyetnamede tayin edilmemesi halinde vasiyetnamenin iptal edilmesinde menfaati olduğu gerekçesiyle vasiyetnamenin iptali davasını davacı olarak açabileceğini savunmaktadır.⁴⁵⁸ Kanaatimizce vasiyeti yerine getirme görevlisinin mirasa ilişkin bir menfaati bulunmamaktadır. Bu sebeple vasiyeti yerine getirme görevlisinin bu sıfatıyla vasiyetnamenin iptali davası açması kabul edilmemelidir.

Mirasçılıktan çıkarılan mirasçı bakımından ise söz konusu kimse mirasçılıktan çıkarma tasarrufunu iptal ettirmeden miras bırakanın üçüncü kişiler lehine yapmış olduğu diğer maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufları iptal ettirmek maksadıyla vasiyetnamenin iptali davası açamayacaktır. Mirasçılıktan çıkarma tasarrufu iptal edilmeden önce söz konusu kimsenin mirasçılık sıfatı mevcut olmayacağı için davacı sıfatıyla vasiyetnamenin iptali davası açması mümkün olmayacaktır. Mirasçılıktan çıkarılan kimsenin aynı davada hem mirasçılıktan çıkarma tasarrufunun hem de üçüncü kişiler lehine yapılan tasarrufların iptalini talep etmesi kabul görmeyecektir.

⁴⁵⁴Eren/Yücer Aktürk, s. 220.

⁴⁵⁵Eren/Yücer Aktürk, s. 220-221.

⁴⁵⁶Çabri, s. 805.; Öztan, s. 209.; Güneri, s. 160.; Eren/Yücer Aktürk, s. 221.

⁴⁵⁷Eren/Yücer Aktürk, s. 221-222.; Güneri, s. 160.; Çabri, s. 804.; Ayan, s. 167.; İnan/Ertaş/Albaş, s. 288.; İmre/Erman, s. 218.; Dural/Öz, s. 232.

⁴⁵⁸Öztan, s. 209.

Mirasçılıktan çıkarma tasarrufunu iptal ettiren kimse mirasçı sıfatına kavuştuktan sonra davacı sıfatıyla vasiyetnamenin iptali davası açmaya hak kazanacaktır.⁴⁵⁹

Vasiyetnamenin iptali davası açılmasına yönelik menfaati bulunan her mirasçı veya vasiyet alacaklısı gerek tek başına gerekse birlikte dava açma imkânına sahiptirler. Birden fazla kişinin iptal davası açma hakkının bulunması durumunda bu kişiler arasında zorunlu dava arkadaşlığı yoktur.⁴⁶⁰ Her ilgili isterlerse kendileri münferiden dava açabilecekleri gibi birlikte de dava açabileceklerdir. İptal davasının nispi karakteri nedeniyle sadece dava açanlar için iptal kararı hüküm ifade edecektir. Dava açmayan mirasçı ve vasiyet alacaklıları bakımından vasiyetname geçerliliğini korumaya devam edecektir.

3.5.2. Davalı

Vasiyetnamenin iptali davasında kimlerin davacı olabileceği kanunda açıkça belirtilmesine rağmen kimlerin davalı olabileceği açıkça düzenlenmemiştir. İptal davasında davalı taraf iptali talep edilen vasiyetnameden davacı aleyhine olacak şekilde doğrudan doğruya miras hukukuna ilişkin menfaat temin eden kimselerdir.⁴⁶¹ İptali istenen vasiyetnamedeki tasarrufla mirasçı olarak atanan atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı olanlar, yüklemekten yararlanacak olan kimseler, vasiyeti yerine getirme görevlisi, vakıfların yönetim organı, miras bırakanın koymuş olduğu paylaşırma kurallarından yararlananlar ve mirasçılıktan çıkarmadan yararlanan diğer yasal mirasçılar aleyhine olarak vasiyetnamenin iptali davası açılabilir.⁴⁶²

Vasiyetnamenin iptali davasının vasiyeti yerine getirme görevlisi atama tasarrufunun iptaline yönelik olarak açılması halinde davalı olarak vasiyeti yerine getirme görevlisi gösterilerek ona karşı iptal davası açılmalıdır. Vasiyeti yerine getirme görevlisinin vasiyetnamenin iptali davasında davacı olarak bulunamayacağını belirtmiştik. Vasiyeti yerine getirme görevlisi, atanma tasarrufuna yönelik olarak vasiyetnamenin iptalini talep edemeyecektir. Vasiyeti yerine getirme görevlisi, atanmasına yönelik maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufun geçersiz olduğu kanaatindeyse kendisine tanınan süre

⁴⁵⁹Eren/Yücer Aktürk, s. 221.; Güneri, s. 161.

⁴⁶⁰Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 183.; Öztan, s. 208.; Çabri, s. 803.; Güneri, s. 160.; Ayan, s. 167.

⁴⁶¹Dural/Öz, s. 233.; Antalya/Sağlam, s. 256.; İnan/Ertaş/Albaş, s. 288.; Ayan, s. 167.

⁴⁶²Eren/Yücer Aktürk, s. 222.; Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 187-188.

içerisinde görevi reddetme ya da göreve başladıktan sonra istifa etme yollarına başvurabilecektir.⁴⁶³

Vasiyetname ile vakıf kurma tasarrufunun söz konusu olduğu durumda vasiyetnamenin iptali davası açılması halinde Vakıflar İdaresinin vasiyetnamenin geçerli olarak kalmasında menfaati olduğu kabul edilerek davalı olarak Vakıflar Genel Müdürlüğü gösterilmelidir.⁴⁶⁴

Vasiyetname birden çok kimse lehine doğrudan doğruya miras hukuku menfaati sağlasa da davacı sadece bir veya birkaç kimse aleyhine iptal davası açabilecektir. Bu durumda sadece aleyhine dava açılan davalılar hakkında vasiyetnamenin iptali davası hüküm ve sonuç doğuracaktır.⁴⁶⁵ Kural olarak vasiyetnamenin iptali davası sonucunda verilen iptal hükmü ilgili maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufla sınırlı olarak nispi şekilde sonuç doğuracağı için zorunlu dava arkadaşlığı gündeme gelmeyecektir. Fakat miras bırakan düzenlediği vasiyetnamede yaptığı belirli mal bırakma tasarrufunda birden fazla lehtar yararına olacak şekilde kazandırmada bulunmuşsa ve vasiyetname iptal davasına konu olmuşsa lehtarlar arasında zorunlu dava arkadaşlığı söz konusu olacaktır. Aynı şekilde konusu itibariyle bölünmesi mümkün olmayan tasarrufların bulunduğu durumlarda ya da iç bağlantı nedeniyle vasiyetnamenin bütün olarak iptalinin gerektiği durumlarda davalılar arasında zorunlu dava arkadaşlığı gündeme gelecektir.⁴⁶⁶

3.6. İptal Davasında Görevli ve Yetkili Mahkeme

3.6.1. Görevli Mahkeme

Görev, açılacak olan davada söz konusu uyuşmazlığın hangi mahkeme tarafından çözüme kavuşturulacağını düzenler. Görev kamu düzenindedir ve hâkim davanın her aşamasında resen görevli olup olmadığını değerlendirir.⁴⁶⁷ HMK m. 2'ye göre dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığı haklarına ilişkin davalarla, şahıs varlığına ilişkin davalarda görevli mahkeme, aksine bir düzenleme bulunmadıkça asliye hukuk mahkemesidir. Sulh hukuk mahkemesinin görev alanına giren

⁴⁶³Çabri, s. 806.

⁴⁶⁴Antalya/Sağlam, s. 257.

⁴⁶⁵Eren/Yücer Aktürk, s. 223.

⁴⁶⁶Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 189.

⁴⁶⁷Karlı, s. 205.

uyuşmazlıklar HMK m. 4'te özel olarak sayılmaktadır. Vasiyetnamenin iptali davası, sulh hukuk mahkemesinin görev alanına giren uyuşmazlıklardan biri olmadığı için söz konusu davada asliye hukuk mahkemesi görevli olacaktır. Yargıtay da kararlarında asliye hukuk mahkemesini görevli mahkeme olarak kabul etmektedir.⁴⁶⁸

3.6.2. Yetkili Mahkeme

Yetki, açılacak olan davada söz konusu uyuşmazlığın hangi yerdeki mahkeme tarafından çözüme kavuşturulacağını düzenlemektedir. HMK, ilgili maddelerinde tüm davalar bakımından genel yetki öngörmekteyken bazı davalar bakımından ise özel yetki öngörmektedir. Prensip olarak özel yetki kurallarının bulunması genel yetki kuralını ortadan kaldırmamakta iki yetki kuralı da aynı anda uygulama alanı bulmaktadır.⁴⁶⁹ Fakat kanun koyucu bazı istisnai davaların kesinlikle belirlediği yerde açılmasını istemektedir. Bu durumda ortaya kesin yetki çıkmaktadır. Kesin yetkinin öngörüldüğü davalarda uyuşmazlık gösterilen yer mahkemesinde açılmak zorundadır. Taraflar yetkinin kesin yetki olduğunu davanın her aşamasında ileri sürebilecekleri gibi hâkim de bu durumu davanın her aşamasında resen göz önünde bulundurmak zorundadır.⁴⁷⁰

Vasiyetnamenin iptali davası bakımından da gerek HMK m. 11 gerekse TMK m. 576'nın ikinci fıkrası göz önünde bulundurulduğunda kesin yetkinin öngörüldüğü anlaşılacaktır. Vasiyetnamenin iptali davası bakımından miras bırakanın son yerleşim yeri mahkemesi kesin olarak yetkilidir. Yargıtay da kararlarında vasiyetnamenin iptali davasında miras bırakanın son yerleşim yeri mahkemesini kesin yetkili olarak kabul etmektedir.⁴⁷¹ Özetle vasiyetnamenin iptali davası miras bırakanın son yerleşim yeri asliye hukuk mahkemesinde açılmalıdır.

3.7. İptal Davasındaki Süreler

TMK m. 559/I hükmüne göre, iptal davası açma hakkı, davacının tasarrufu, iptal sebebini ve kendisinin hak sahibi olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her

⁴⁶⁸Yargıtay, 2. HD., T. 10/09/2013, E. 27448, K. 20403, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 20/05/2022.; Yargıtay, 3. HD., T. 27/04/2016, E. 10606, K. 6597, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 20/05/2022.

⁴⁶⁹Karşı, s. 218.

⁴⁷⁰Karşı, s. 234.

⁴⁷¹Yargıtay, 1. HD., T. 26/01/2006, E. 13386, K. 309, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 20/05/2022.; Yargıtay, 2. HD., T. 30/06/2008, E. 10657, K. 9574, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 20/05/2022.

halde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın geçmesi tarihinin üzerinden iyiniyetli davalılara karşı on yıl ve iyi niyetli olmayan davalılara karşı yirmi yıl geçmekle düşer. Çalışmamızda bir, on ve yirmi yıllık süreler ayrı ayrı incelenecektir.

3.7.1. Sürelerin Niteliği

Vasiyetnamenin iptali davası, kanunun öngördüğü süreler içerisinde açılmalıdır. Aksi takdirde dava açma hakkı düşecektir. Vasiyetnamenin iptali davası açmak suretiyle vasiyetnamenin iptalini isteme hakkı bozucu yenilik doğuran hak niteliğindedir. Bu sebeple belirtilen süreler hak düşürücü sürelerdir.⁴⁷² Ayrıca kanunun ilgili maddesi hak düşürücü süre kavramını kullanmaktadır. Sürelerin hak düşürücü süre olmasının sonucu olarak hak düşürücü süre itirazı taraflarca ileri sürülebilirken taraflarca ileri sürülme bile hâkim resen bu durumu göz önünde bulunduracaktır. Sürenin dolmasıyla artık vasiyetnamenin iptali talep edilemez, kullanılamaz duruma gelecektir.⁴⁷³

743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nde vasiyetnamenin iptali bakımından öngörülen sürenin niteliği zamanaşımı olarak belirlenmiştir.⁴⁷⁴ Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle birlikte sürenin niteliği zamanaşımından hak düşürücü süreye dönüştürülmüştür. Burada dikkat edilmesi gereken husus, miras bırakanın yeni kanunun yürürlüğe girdiği tarih olan 01.01.2002 tarihinden önce ölmesi durumunda mülga kanundaki hükümler uygulama alanı bulacaktır. Bu nedenle böyle bir durumda süre zamanaşımı süresi olarak uygulanacaktır. Zamanaşımı sürelerinin hâkim tarafından dikkate alınması, tarafların zamanaşımı defini usulüne uygun şekilde süresinde ileri sürmelerine bağlıdır. Aksi halde hâkim resen zamanaşımı sürelerini dikkate almayacaktır.⁴⁷⁵

Hak düşürücü süreler en erken miras bırakanın ölüm tarihinden itibaren işlemeye başlayacaktır. Miras bırakanın ölümünden önce mirasçı ya da vasiyet alacaklısı sıfatı kazanılamayacağı için iptal davası açmak mümkün olmayacaktır. Bu yüzden hak düşürücü süreler de miras bırakanın ölümünden önce işlemeye başlayamayacaktır.

⁴⁷²Çabri, s. 813.; Eren/Yücer Aktürk, s. 233.; Ayan, s. 170.; Güneri, s. 170.

⁴⁷³Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 193.

⁴⁷⁴Tekdoğan, s. 454.

⁴⁷⁵Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 193.

Vasiyetnamenin iptali davasının birden fazla davacısı bulunması halinde her bir davacı için hak düşürücü sürelerin ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir.⁴⁷⁶

3.7.2. Bir Yıllık Süre

Vasiyetnamenin iptali davası için kanunun öngördüğü bir yıllık sürenin, diğer adıyla nispi hak düşürücü sürenin, başlaması için davacının ölüme bağlı tasarrufu, iptal sebebini ve kendisinin hak sahibi olduğunu öğrenmesi gerekmektedir.⁴⁷⁷ Söz konusu öğrenme açık ve fiilen gerçekleşmiş olmalıdır.⁴⁷⁸ Belirtilen hususların öğrenilebilecek durumda olması sürenin başlaması bakımından yeterli değildir.⁴⁷⁹ Davacının miras bırakan ölmeden önce iptal sebebini, tasarrufu ve hak sahibi olduğunu öğrenmesi bir yıllık hak düşürücü süreyi başlatmaz. Sürelerin başlaması için miras bırakanın ölmesi zorunludur.

Vasiyetnamenin iptali davasında iptalin istenebilmesi için vasiyetnamenin açılması zorunlu değildir.⁴⁸⁰ Vasiyetnamenin açılmasından önce de iptal sebeplerine dayanarak iptal davası açılabilmesi mümkündür. Vasiyetnamenin açılmasından önce bir yıllık hak düşürücü sürenin başlayıp başlamayacağı doktrinde tartışmalıdır. Bir görüş vasiyetname açılmadan önce iptal sebebi, tasarruf ve hak sahipliğini öğrenmenin bir yıllık hak düşürücü süreyi başlatacağını savunmaktadır.⁴⁸¹ Diğer görüş ise her ne kadar vasiyetnamenin açılmasından önce iptal sebebi, tasarruf ve hak sahipliği öğrenilse de bir yıllık hak düşürücünün başlamayacağını savunmaktadır.⁴⁸² Kanaatimizce vasiyetnamenin açılmasından önce iptal sebebi, tasarruf ve hak sahipliği öğrenilirse bir yıllık hak düşürücü süre işlemeye başlamayacaktır zira vasiyetnamenin açılmasındaki amaç mirasçı ve vasiyet alacaklılarını bilgilendirmek ve kanuni haklarını kullanmalarına olanak sağlamaktır. Bu yüzden bir yıllık hak düşürücü süre vasiyetnamenin açılmasından önce başlamamalıdır.⁴⁸³

Yargıtay da vasiyetnamenin açılmasından önce bir yıllık hak düşürücü sürenin başlamayacağını kabul etmektedir. Yargıtay bazı kararlarında bir yıllık sürenin

⁴⁷⁶Tekdoğan, s. 437.

⁴⁷⁷Eren/Yücer Aktürk, s. 234-235.; Öztan, s. 209.

⁴⁷⁸İmre/Erman, s. 219.; Çabri, s. 814.

⁴⁷⁹Çabri, s. 814.

⁴⁸⁰Çabri, s. 815.; Turan, s. 105.

⁴⁸¹İmre/Erman, s. 219.; Eren/Yücer Aktürk, s. 235-236.; İnan/Ertaş/Albaş, s. 291.

⁴⁸²Öztan, s. 209.; Çabri, s. 817.

⁴⁸³Çabri, s. 817.

başlangıcı için ilgililerin vasiyetnamenin açılıp okunması dosyasından öğrendiği tarihi temel almaktadır.⁴⁸⁴ Çoğu kararlarında ise vasiyetnamenin açılması dosyasının kesinleşme tarihini yani vasiyetnamenin usulüne uygun şekilde açılıp ilgililere tebliğ edilmesini temel almaktadır.⁴⁸⁵ Kararlarında farklılıklar olsa da vasiyetnamenin açılmasının kesinleşmesi görüşü daha çok uygulanmaktadır. Kanaatimizce de bir yıllık sürenin başlaması için vasiyetnamenin açılmasının kesinleşmesi gerekmektedir. Usulüne uygun olarak vasiyetnamenin açılıp ilgililere tebliğ edilmesi halinde kesinleşme sağlanmış olacak ve hak düşürücü süre işlemeye başlayacaktır. Ayrıca Yargıtay bir kararında vasiyetnamenin iptali davasının şekle aykırılık nedeniyle açılması halinde vasiyetnamenin kanunda öngörülen şekle uygun yapıp yapılmadığının ancak vasiyetnamenin aslından anlaşılabilceğini bu yüzden vasiyetname suretinin görülmesiyle sürenin başlamayacağına karar vermiştir.⁴⁸⁶

3.7.3. On Yıllık Süre

On yıllık süre kanunda öngörülen mutlak sürelerden birisidir. On yıllık süre geçtikten sonra iptal davası açma hakkı düşecektir. On yıllık süre iyiniyetli davalıya karşı açılacak davalar için geçerlidir. Vasiyetnamenin iptali için öngörülen on yıllık süre vasiyetnamenin açılmasıyla başlamaktadır. Vasiyetnamenin açılması, sulh hâkiminin vasiyetnamenin tesliminden başlayarak bir ay içinde ilgilileri davet ederek önlerinde söz konusu vasiyetnameyi açıp içindekileri ilgililere okuması olarak anlaşılmalıdır.⁴⁸⁷

Sulh hâkiminin ilgililere vasiyetnamenin içeriğini okuduğu an vasiyetname açılmış olur ve on yıllık süre işlemeye başlar. İlgililerin tamamının vasiyetnamenin açılmasına katılmamış olması hak düşürücü sürenin başlamasına engel olmayacaktır. Vasiyetname açılmadan ne bir yıllık süre ne de on yıllık süre işlemeye başlayacaktır. Bu durum

⁴⁸⁴Yargıtay 3. HD., T. 04/11/2014, E. 6714, K. 14383, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 22/05/2022.; Yargıtay 3. HD., T. 22/01/2018, E. 17153, K. 390, **Kaynak:** www.karararama.yargitay.gov.tr, e.t.: 22/05/2022.

⁴⁸⁵Yargıtay 3. HD., T. 25/06/2018, E. 20372, K. 7054, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 22/05/2022.; Yargıtay 3. HD., T. 10/02/2015, E. 16005, K. 2041, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 22/05/2022.; Yargıtay 3. HD., T. 09/06/2015, E. 17433, K. 10519, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 22/05/2022.

⁴⁸⁶Yargıtay 2. HD., T. 26/02/1951, E. 6072, K. 1514, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 22/05/2022.

⁴⁸⁷İmre/Erman, s. 220.

ilgililerin vasiyetnamenin iptali davası açmalarına engel değildir sadece hak düşürücü süreler işlemeye devam etmeyecektir.⁴⁸⁸

Kanun koyucu bir yıllık ve on yıllık sürelerin her ikisini de iyi niyetli davalıya karşı öngörmektedir. Her iki süre de kendi şartlarını sağladıklarında işlemeye başlarlar. Hangi süre erken biterse davacının vasiyetnamenin iptali davası açma hakkı o anda sona erecektir. İkinci sürenin dolmamış olması iptal davası açma hakkının devam etmekte olduğu anlamına gelmemektedir.⁴⁸⁹

3.7.4. Yirmi Yıllık Süre

Yirmi yıllık süre, kanunda öngörülen mutlak sürelerden diğeridir. Davalının iyi niyetli olmaması halinde davacının vasiyetnamenin iptali davası açma hakkı yirmi yıl olarak öngörülmektedir. Yirmi yıllık hak düşürücü süre on yıllık sürede olduğu gibi vasiyetnamenin açılmasıyla başlamaktadır. Kötü niyetli davalı vasiyetnamenin kanunda öngörülen iptal sebeplerinden biri veya birkaçı nedeniyle sakat olduğunu bilen veya bilmesi gereken fakat buna karşın ölüme bağlı kazandırmayı alan, ele geçiren kimsedir.⁴⁹⁰ Yargıtay da bir kararında bu hususa vurgu yapmaktadır.⁴⁹¹ Davalının orta zekâlı, dürüst ve makul bir kimsenin göstermesi gereken özen ve dikkati göstermesi gerekmektedir. Davalının kötü niyetli olduğunun kabulü için lehine yapılan kazandırmada aktif rol alması veya kazandırmanın yapılmasına neden olması gerekmemektedir.⁴⁹²

TMK m. 3 düzenlemesinin iyi niyeti esas olarak kabul etmesi davacının davalının kötü niyetli olduğunu ispat etmesi gerektiği sonucunu doğurmaktadır.⁴⁹³ Kötü niyetin muhakkak vasiyetnamenin yapıldığı anda mevcut olması gerekmemektedir. Davalı, daha sonra da kötü niyetli hale gelebilecektir. Davalının kanunda iyi niyetli davalılara karşı öngörülen bir veya on yıllık süreler devam ederken kötü niyetli hale gelmesi durumunda söz konusu davalıya karşı açılacak davalarda yirmi yıllık hak düşürücü süre temel alınacaktır. İyi niyetli davalıya karşı öngörülen bir veya on yıllık sürenin dolmasıyla birlikte vasiyetnamenin iptali davası açma hakkı düşeceği için bu sürelerden

⁴⁸⁸Çabri, s. 819.

⁴⁸⁹Çabri, s. 820.

⁴⁹⁰Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 209.; Eren/Yücer Aktürk, s. 239.

⁴⁹¹Yargıtay 3. HD., T. 26/02/2020, E. 5596, K. 1681, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 22/05/2022.

⁴⁹²Çabri, s. 821.; Eren/Yücer Aktürk, s. 239.

⁴⁹³Dural/Öz, s. 233.

sonra davalının kötü niyetli hale gelmesi yirmi yıllık sürenin uygulama alanı bulmasına sebep olmayacaktır.⁴⁹⁴

Davalının kötü niyetli olması nedeniyle vasiyetnamenin iptali davası bakımından yirmi yıllık hak düşürücü sürenin uygulama alanı bulduğu hallerde öğrenmeye başlayan nispi bir yıllık süre uygulanmayacaktır.⁴⁹⁵ Davacı, kötü niyetli davalıya karşı vasiyetnamenin açılma tarihinden itibaren yirmi yıllık hak düşürücü süre içerisinde vasiyetnamenin iptalini isteyebilecektir. Kanun koyucu, bir yıllık nispi süreyi davacılar bakımından uygulamayarak kötü niyetli davalı lehine olacak bir durumun önüne geçmektedir.

3.7.5. Süresiz Defi Hakkı

TMK m. 559/II hükmü, hükümsüzlüğün defi yoluyla her zaman ileri sürülebileceğini düzenlemektedir. İptal defi, vasiyetnameye dayanarak mirasçılardan bir hak talep eden kimseye karşı kanunun öngördüğü iptal sebeplerinin birinin varlığı sebebiyle vasiyetnamenin tamamı ya da maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufun bir veya birkaçının geçersiz olduğunu belirterek talebe konu hakkın kendisine karşı ileri sürülemeyeceğini vurgulayan karşı hak olarak tanımlanabilir.⁴⁹⁶ İptal defi, vasiyetnamenin hükümsüzlüğüne sebep olan bir karşı hak niteliğindedir.⁴⁹⁷ İptal defi her zaman ileri sürülebilecektir. İptal defi hakkı, hak düşürücü süreleri geçirdiği için iptal davası açamayan ilgilileri sakat vasiyetnameye dayanarak hak talebinde bulunanlara karşı korumaya yönelik bir imkândır.

İptal defi hakkı, vasiyetnameden yararlanacak olan kimselere karşı ileri sürülebilmektedir. Baskın görüş defi hakkının gerek atanmış mirasçılara karşı gerekse vasiyet alacaklılarına karşı ileri sürülebileceğini kabul etmektedir.⁴⁹⁸ Bir görüş ise defi hakkının sadece vasiyet alacaklılarına karşı ileri sürülebileceğini savunmaktadır.⁴⁹⁹ Kanaatimizce defi hakkının mirasçılara karşı ileri sürülmesi zor ve az rastlanır bir

⁴⁹⁴Çabri, s. 821-822.; Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 210.; Eren/Yücer Aktürk, s. 241.

⁴⁹⁵Çabri, s. 822;

⁴⁹⁶Hakan Albaş, “Miras Hukukunda İptal ve Tenkis Def'i”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, 2012, C. 18, S. 3, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/789024>, s. 150, e.t.: 22/05/2022.

⁴⁹⁷Albaş, s. 151.

⁴⁹⁸Eren/Yücer Aktürk, s. 243.; İmre/Erman, s. 222.; Albaş, s. 154-155.

⁴⁹⁹Çabri, s. 823.

durum olmakla beraber defi hakkının hem mirasçılara hem de vasiyet alacaklılarına karşı ileri sürülebilmesinin kabulü daha isabetli olacaktır.

İptal defini ileri süren kimsenin tereke eşyasına zilyet olması gerekmektedir. Burada haklara zilyetlik yeterli olacaktır. Mirasçının tereke mallarına zilyet olması durumunda iptal davası açmasına gerek kalmayacaktır. Mirasçı veya vasiyet alacaklısına karşı miras sebebiyle istihkak davası ya da vasiyet alacağı davası açılırsa davalı mirasçı veya vasiyet alacaklısı iptal defini ileri sürerek davacının talebini reddedebilme imkânına sahiptir.⁵⁰⁰

İptal defini ileri süren tarafın vasiyetnamedeki iptal sebebini ispat etmesi gerekmektedir.⁵⁰¹ İçerisinde iptal sebebi barındırdığı için sakat olan vasiyetname yerine getirilmemiş olmalıdır. Vasiyetnamenin yerine getirilmesi durumunda sakatlık defi olarak ileri sürülse bile ifa edilen kazandırma geri alınamayacaktır.⁵⁰² Vasiyetnamenin iptali davasında olduğu gibi süresiz iptal defi hakkında da her bir hak sahibi ayrı ve birbirinden bağımsız olarak hareket edeceklerdir.⁵⁰³ Bundan dolayı her hak sahibi bakımından kendi kullandıkları veya kullanmadıkları süresiz defi hakkı bakımından ayrı hukuki etki ve sonuçlar meydana gelecektir.

3.8. İspat Yükü

Vasiyetnamenin iptali davasında ispat yükü genel kurallardan farklı değildir. TMK m. 6'da belirtildiği gibi kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, tarafların her biri haklarını dayandırmakta oldukları olguların varlıklarını ispat etmekle yükümlüdürler. Vasiyetnamenin iptali davası bakımından da kanunda öngörülen iptal sebeplerinin birinin varlığı nedeniyle vasiyetnamenin sakat olduğunu davacı ileri sürüp ispat edecektir. Hâkim, vasiyetnamenin iptali davasında ileri sürülen sebeplerle bağlıdır. Örneğin vasiyetnamenin korkutma sebebiyle iptali istenmekteyse hâkim vasiyetnamenin kanunda öngörülen şekilde yapılmamış olduğunu saptasa bile şekle aykırılık nedeniyle iptal kararı veremeyecektir.⁵⁰⁴ Aksi halde usul hukukundaki taleple bağlılık ve tasarruf ilkelerine aykırılık sonucu ortaya çıkacaktır. Davacının iptal

⁵⁰⁰İmre/Erman, s. 222.

⁵⁰¹Turan, s. 109.; Eren/Yücer Aktürk, s. 243.

⁵⁰²Dural/Öz, s. 234.; Çabri, s. 823.

⁵⁰³Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 215.

⁵⁰⁴Çabri, s. 809.

sebebini yanlış nitelendirmesi halinde hâkim en azından ileri sürülen bir iptal sebebi bulunması nedeniyle şartlar mevcutsa iptal kararı verebilecektir.

Davalı ise vasiyetnamenin iptal davasında öne sürülen iptal sebebinin bulunmadığını, davacının iptal davası açmada menfaatinin bulunmadığını veya davanın kanunda öngörülen süre içerisinde açılmadığı hususlarını her zaman öne sürebilecektir. Sürelerin hak düşürücü süre olduğundan bahsetmiştik. Hak düşürücü süre olmanın sonucu olarak tarafların bu hususu ileri sürmelerinin yanı sıra hâkim kendisi de resen sürelerin geçip geçmediğini göz önünde bulunduracaktır.⁵⁰⁵

İptal sebeplerinden ehliyetsizlik bakımından değerlendirme yapacak olursak miras bırakanın tasarruf ehliyetine sahip olduğu karine olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple miras bırakanın ehliyetsiz olduğunu iddia eden davacı söz konusu karineyi çürütecektir. Tasarruf ehliyetinin esas unsuru olan ayırt etme gücü de karine olarak var kabul edilmektedir. Aksini iddia eden bu karineyi de çürütmelidir. Fakat burada önemli bir detay mevcuttur. Hakkında kısıtlılık kararı verilen kimseler eğer akıl zayıflığı veya akıl hastalığı nedenlerine dayanılarak kısıtlanmışlarsa ispat yükünün ters döndüğü kabul edilmektedir. Burada davalılar akıl zayıflığı ya da akıl hastalığı sebebiyle kısıtlanan miras bırakanın tasarrufun gerçekleştiği anda ayırt etme gücüne sahip olduğunu ispat etmek durumundadırlar.⁵⁰⁶

Kısıtlılık kararının kişinin kendi isteği, özgürlüğü bağlayıcı ceza ya da savurganlık, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı, kötü yönetim sebepleriyle verilmesi durumunda davacı, miras bırakanın vasiyetnameyi yaptığı anda tasarruf ehliyetinin bulunmadığını ispatla yükümlü olacaktır. Bununla birlikte vasiyetnamenin yapılabilmesi için öngörülen on beş yaşından küçükler bakımından da karine ortadan kalkacaktır. Vasiyetname yapma bakımından on beş yaşından küçük olan kimsenin vasiyetname yapma ehliyeti bulunmadığı için vasiyetname iptal edilecektir. Ayırt etme gücünün saptanması son derece teknik ve ihtisas alanına giren bir değerlendirme gerektirmesi nedeniyle özellikle de akıl zayıflığı ve akıl hastalığı konularında bilirkişi raporunun kararda başvurulması gereken en kuvvetli delil olması gerekmektedir. Tanık deliline ise istisnai hallerde ve mümkünse yardımcı delil olarak başvurmak daha isabetli olacaktır.⁵⁰⁷ Vasiyetname yapma bakımından gerekli olan on beş yaşın tespitinde nüfus

⁵⁰⁵Çabri, s. 808.

⁵⁰⁶Eren/Yücer Aktürk, s. 225.

⁵⁰⁷Eren/Yücer Aktürk, s. 226.

sicilindeki kayıtlardan veya tanıklardan yararlanılabilecektir. Miras bırakanın on beş yaşından küçük olduğunu iddia eden davacı bu hususu ispat etmekle yükümlü olacaktır.

Hukuka ve ahlaka aykırılık sebebi bakımından bir değerlendirme yapacak olursak vasiyetnamenin içeriğinin, ona eklenen koşul ya da yüklemenin hukuka veya ahlaka aykırılık teşkil etmesi fark etmeksizin bu sebeplerin mevcut olduğunu iddia eden davacının söz konusu hususları ispat etmesi gerekmektedir.⁵⁰⁸ Hukuka aykırılık saptanırken mirasın açılma anı diğer bir deyişle miras bırakanın ölüm anı temel alınırken ahlaka aykırılığın tespitinde vasiyetnamenin düzenlendiği an temel alınacaktır.

Şekle aykırılık sebebi bakımından değerlendirecek olursak yine şekle aykırılığı iddia eden davacının bu hususu ispat etmesi gerekmektedir. Resmi vasiyetname düzenlenirken resmi memur ya da tanıkların şerh vermeleri gereken hususları resmi vasiyetnamede belirtmemeleri durumunda bu eksikliğin açılan iptal davasında resmi memur ya da tanıkların tanıklık yaparak giderilmesi mümkün değildir. Bu durumda vasiyetname iptal edilecektir. Resmi vasiyetnamenin resmi senet olarak kabul edilmesinin sonucu olarak Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ilgili hükümlerine göre sahtecilik iddiası çözüme kavuşacaktır. El yazılı vasiyetnamelerde ise vasiyetnamenin miras bırakanın el yazısı ile yazılıp yazılmadığı yazı uygulaması ile imzanın miras bırakana ait olup olmadığı ise imza uygulaması yöntemiyle ispat edilecektir.

El yazılı vasiyetnamede tarih miras bırakanın el yazısıyla atılmalıdır ve atılan tarihin doğru olduğu karine olarak kabul edilmektedir. Aksini iddia eden bu durumu ispat etmekle yükümlü olacaktır. İspat edilirken vasiyetname içi ve dışı bütün deliller kullanılabilir.⁵⁰⁹ Tarihin doğru olmadığını ispat edilmesi durumunda vasiyetname iptal edilecektir. Fakat yanlış düzenleme tarihi miras bırakanın hatasından ileri geliyor ve doğru tarih vasiyetnamenin içeriğinden şüpheye mahal vermeyecek şekilde anlaşılırsa tarih düzeltilir ve vasiyetnamenin iptaline gerek kalmayacaktır. Sözlü vasiyetnamede de şekle aykırılığı iddia eden taraf ispatla yükümlüdür. Sözlü vasiyetnamenin yapılma şartlarına uyulmaması durumunda her türlü delille şekle aykırılık gerekçesiyle vasiyetnamenin iptali davası açılabilir.

İrade sakatlıkları sebebi bakımından değerlendirme yapacak olursak vasiyetnamenin iptali davasının yanılma, aldatma, korkutma veya zorlama sebeplerinden birisi nedeniyle açılması durumunda vasiyetname ile sayılan irade sakatlığı halleri arasında

⁵⁰⁸Eren/Yücer Aktürk, s. 229.

⁵⁰⁹Eren/Yücer Aktürk, s. 231.

nedensellik bağı aranır. Miras bırakanın sayılan irade sakatlıklarının etki altında kalarak vasiyetnameyi düzenlemesi gerekmektedir. Bu husus miras bırakanın özelliklerini merkeze alan sübjektif bir değerlendirme sonucunda ortaya konulacaktır. Miras bırakanın yanılma ve aldatmayı öğrendiği tarihten korkutma ve zorlamanın etkisinden kurtulduğu tarihten başlayarak bir yıl içerisinde vasiyetnameyi geri almadığı takdirde vasiyetname geçerlilik kazanacaktır. Bu durumda ilgililer vasiyetnamenin iptali davası açamayacaklardır. Bu bir yıllık sürenin geçtiğinden bahisle iptal davası açılmayacağını iddia eden taraf bu hususu ispat etmekle yükümlü olacaktır.⁵¹⁰

3.9. İptal Hükümü ve Sonuçları

Sakat olan vasiyetname mahkemenin iptal kararı vermesine kadar geçerli bir vasiyetname gibi hüküm ve sonuç doğurmaktadır. Vasiyetnamenin iptali davası sonucunda mahkemenin vereceği iptal kararı bozucu yenilik doğuran bir karar olacaktır.⁵¹¹ Verilen iptal kararı miras bırakanın ölümüne kadar geçmişe etkili olarak hüküm ve sonuç doğurmaktadır. İptal kararıyla birlikte vasiyetname hiç yapılmamış sayılacak ve tamamıyla ortadan kalkacaktır.⁵¹² Vasiyetnamenin iptali kararı bazen vasiyetnamenin tamamına etkili olarak sonuç doğururken bazen de birden fazla maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf içinde bir veya birkaç maddi anlamda ölüme tasarrufa etkili olarak sonuç doğurmaktadır.

İrade sakatlığı ile hukuka ve ahlaka aykırılık sebeplerine dayanan vasiyetnamenin iptali kararı, favor testamenti ilkesinin de yol göstermesiyle, kural olarak kısmi iptale daha yakındır. Tabi burada önemli olan miras bırakanın gerçek iradesini yorumlayarak bir sonuca ulaşmaktır. Eğer miras bırakanın iradesinden iptali istenen tasarrufun geçerli olmaması halinde geri kalan tasarrufların bir anlamı olmayacağı veya geri kalan tasarrufları yapmayacağı anlaşılırsa tasarruflar arası sıkı iç bağlılık sebebiyle vasiyetnamenin tamamının iptal edilmesi gerekecektir. Aksi halde tasarruflar arası sıkı iç bağlılıktan bahsedilemeyeceği için kısmi olarak iptali istenen tasarruf iptal edilerek geriye kalan tasarruflar geçerliliklerini sürdüreceklerdir.⁵¹³

⁵¹⁰Eren/Yücer Aktürk, s. 227-228.

⁵¹¹Çabri, s. 797.

⁵¹²Ayan, s. 171.

⁵¹³Dural/Öz, s. 231.; Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 229.

Ehliyetsizlik ve şekle aykırılık sebeplerine dayanan vasiyetnamenin iptali kararı ise kural olarak vasiyetnamenin bütününe etki eder niteliktedir.⁵¹⁴ Şekle aykırılık sebebine dayanan vasiyetnamenin iptali kararı istisnai olarak kısmi iptal kararı olabilmektedir. Örneğin resmi vasiyetnamedeki kazandırma yasağına aykırılık nedeniyle şekle aykırılık sebebine dayanan iptal kararı verilmesi halinde kısmi olarak kazandırma yasağına takılan tasarruf iptal olacaktır.⁵¹⁵ Yine el yazılı vasiyetnamede sonradan daktilo vasıtasıyla eklenen maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf şekle aykırılık sebebiyle kısmi olarak iptal edilecek geride kalan tasarruflar ise geçerli olmaya devam edecektir.⁵¹⁶

Ehliyetsizlik bakımından da çok istisnai olarak vasiyetnamenin tamamının değil de kısmi olarak vasiyetnamede yer alan bir veya birkaç maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufun iptali gündeme gelebilecektir. Miras bırakanın vasiyetnameyi düzenlemesi uzun süreye yayılarak devam etmişse ve bu sürede belirli bir zaman dilimi içerisinde miras bırakan vasiyetname yapma ehliyetini kaybettiyse ve hangi tasarrufların ehliyetin kaybolduğu sırada yapıldığı açıkça anlaşılıyorsa söz konusu tasarruflar kısmi olarak iptal edilebilecektir. Geriye kalan tasarruflar geçerliliklerini koruyacaklardır.⁵¹⁷

Vasiyetnamenin bütününe iptal edildiği hallerde miras bırakanın birden fazla vasiyetnamesi varsa daha önce düzenlenen vasiyetname yeniden yürürlüğe girecektir. Miras bırakanın tek bir vasiyetnamesi varsa ve bütünü iptal edildiyse artık yasal mirasçılık kuralları uygulama alanı bulacaktır.⁵¹⁸

Kişiler bakımından vasiyetnamenin iptali kararının sonuçlarını değerlendirecek olursak baskın ve bizim de katıldığımız görüş iptal kararının nispi nitelikte olduğunu dolayısıyla iptal kararının sadece davanın tarafları bakımından hüküm ve sonuçlarını doğuracağını savunmaktadır.⁵¹⁹ Gerekçe olarak, favor testamenti ilkesine de uygun biçimde, vasiyetnamenin geçerli olup olmayacağını kararının davacıların iradesine göre belirlenmesi gerektiği ve davanın kabulü durumunda iptal kararının herkes bakımından etki göstermesinde kamu yararının mevzubahis olmaması gösterilmektedir.⁵²⁰ Yargıtay da iptal kararının yalnızca davanın tarafları bakımından hüküm ve sonuç doğuracağını kabul etmektedir.⁵²¹

⁵¹⁴Olgaç, **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, s. 229.

⁵¹⁵Tekdoğan, s. 478-479.

⁵¹⁶İmre/Erman, s. 225.

⁵¹⁷Turan, s. 110-111.

⁵¹⁸İmre/Erman, s. 225.; Çabri, s. 812.

⁵¹⁹Eren/Yücer Aktürk, s. 254.

⁵²⁰Turan, s. 112.

⁵²¹Yargıtay 3. HD., T. 18/06/2009, E. 9105, K. 10585, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 24/05/2022.

Vasiyetnamenin iptali davasının bozucu yenilik doğuran karar olması sadece yeni bir hukuki durumun meydana gelmesine neden olmaktadır. İptal davası sonucunda ortaya çıkan iptal kararı herhangi bir iade yükümlülüğü doğurmamaktadır. İptal edilen tasarrufa konu olan mallar tasarruftan yararlanacak olan kimsenin zilyetliğindeyse malların iadesi ayrıca bir eda davası açılmak suretiyle gerçekleşecektir. Bu dava miras sebebiyle istihkak davasıdır. Miras sebebiyle istihkak davası iptal davası ile birlikte aynı dilekçede açılabileceği gibi iptal davasından ayrı olarak da açılabilecektir. Tabi bütün davalar için kanunun öngördüğü şartların mevcut olması gerekmektedir.⁵²²

⁵²²Turan, s. 112.; Eren/Yücer Aktürk, s. 254-255.; Ayan, s. 171.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

VASİYETNAMENİN İPTALİ DAVASININ BENZER DAVALARLA KARŞILAŞTIRILMASI VE BU KONUDA ÖZELLİK ARZ EDEN HALLER

4.1. Vasiyetnamenin Tenfizi Davası

Miras bırakan, yasal veya kanuni mirasçılarına ya da üçüncü bir gerçek veya tüzel kişi lehine belirli mal bırakma maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufunu yapabilir. Hatta tüzel kişiliği haiz olmayan fakat ortak bir amaç etrafında bir araya gelen insan topluluğu lehine de belirli mal bırakma tasarrufu yapılabilir. Belirli bir mal bırakma tasarrufunun lehtarı olan vasiyet alacaklısı, mirasçılar gibi külli halef olarak miras bırakanın ölümüyle mirası bir bütün olarak kanun gereği doğrudan kazanamaz. Cüzi halef olan vasiyet alacaklısı vasiyet borçlusuna karşı ileri sürebileceği bir şahsi hak kazanır. Kişisel bir istem hakkına sahip olan vasiyet alacaklısı, belirli mal bırakma tasarrufunda vasiyet borçlusunun usulüne uygun şekilde teslim, tescil ya da temlikıyla birlikte malik veya hak sahibi olur.⁵²³

Miras bırakanın ölüme bağlı son iradesine saygı göstermesi beklenen vasiyet borçlusunun vasiyetnamenin gereklerini kendiliğinden yerine getirmelidir. Vasiyetnamenin yerine getirilmesinden imtina eden vasiyet borçlusuna karşı belirli mal bırakma tasarrufunun lehtarı vasiyetin getirilmesi için dava açma hakkına sahiptir. Bu dava uygulamada vasiyetnamenin yerine getirilmesi davası diğer adıyla vasiyetnamenin tenfizi davası olarak nitelendirilmektedir.⁵²⁴

Vasiyetnamenin tenfizine ait hükümler TMK m. 600 ve devamında düzenlenmektedir. TMK m. 600/I hükmüne göre vasiyet alacaklısı, vasiyeti yerine getirme görevlisi varsa ona; yoksa yasal veya atanmış mirasçılara karşı kişisel bir istem hakkına sahiptir. TMK m. 600/II hükmüne göre ise vasiyet alacağı, miras bırakanın yaptığı tasarruftan aksi anlaşılmadıkça vasiyet yükümlüsünün mirası kabul etmesiyle veya mirası ret hakkının düşmesiyle muaccel hale gelecektir. Yargıtay'ın vermiş olduğu bir karara⁵²⁵ göre vasiyetnamenin tenfizi davası, bir aynı hakkın tesisi için açılmaz. Vasiyetnamenin tenfizi davası, vasiyetnamenin usulüne uygun şekilde açılıp gerekli

⁵²³Tekdoğan, s. 199-200.

⁵²⁴Tekdoğan, s. 200.

⁵²⁵Yargıtay HGK., T. 13/02/1991, E. 2-648, K. 65, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 24/05/2022.

tebliğ işlemlerinin yapılmasıyla birlikte itiraza uğramadığını ve vasiyetnamenin iptalinin de istenmemesi sebebiyle kesinleşmiş olduğunun tespitinden ibarettir. Bu tespit hükmü aynı bir hakkın intikaline olanak tanımamaktadır.⁵²⁶

Vasiyetnamenin tenfizi davasıyla beraber belirli mal bırakma tasarrufuna konu taşınmazın tescili veya taşınırın teslimi ya da alacağın devri de talep edilmekteyse bu durumda, Yargıtay'ın kararında belirttiği üzere, tespit davasıyla birlikte istihkak davası da söz konusu olacaktır. Bu halde dava sonucunda verilecek karar sadece vasiyetnamenin tenfizine ilişkin olmayacak aynı zamanda eda hükmü de içerecektir. İstihkak istemli vasiyetnamenin yerine getirilmesi davası sonucunda davanın kabulüne karar kılınmışsa sadece vasiyetnamenin yerine getirilmesine yönelik hüküm kurulmamalı bununla birlikte taşınmazın tapu bilgileri, hissedarların pay oranları, iptal edilen payların bulunması durumunda bu bilgiler, tescil kararının kimler adına verildiği gibi bilgilerin de yer alması gerekmektedir. İlaveten istihkak istemli vasiyetnamenin yerine getirilmesi davası sonucunda verilen kararın uygulanmaya elverişli olması gerekmektedir.⁵²⁷ Yargıtay'ın konuya ilişkin verdiği kararlar göz önüne alındığında istihkak istemli olarak açılmayan vasiyetnamenin tenfizi davası sonucunda bir aynı hak doğrudan vasiyet alacaklısına geçemez. Verilen karar açıklayıcı nitelikte bir tespit hükmüdür.

Belirtmekte fayda olduğunu düşündüğümüz bir diğer konu da belirli mal bırakma tasarrufunun dışında TMK m. 601/I hükmüne göre intifa, irat ya da belli aralıklarla tekrarlanan diğer bir edim vasiyet edilen kimse istem hakkını kullanırken, tasarrufta başka bir esas öngörülmemişse, eşya hukuku ve borçlar hukuku kurallarına tabi olur. TMK 601/II hükmüne göre ise kendisine miras bırakanın ölümünde ödenecek bir sigorta alacağı vasiyet edilen kimse, sigorta sözleşmesinden doğan istem hakkını sigortacıya karşı doğrudan doğruya kullanabilecektir.

Vasiyetnamenin tenfizine karar verilebilmesi için geçerli bir şekilde düzenlenmiş ve uygulanması mümkün olan bir vasiyetname bulunmak zorundadır.⁵²⁸ Kanun gereği kendiliğinden hükümsüz olan veya vasiyetnamenin iptali davası sonucunda iptal edilen bir vasiyetnamenin tenfizi beklenemez. Vasiyetnamenin yerine getirilmesine karar verilebilmesi, vasiyetnamenin yetkili sulh hukuk mahkemesi tarafından usulüne uygun

⁵²⁶Tekdoğan, s. 202.

⁵²⁷Tekdoğan, s. 208.

⁵²⁸Tekdoğan, s. 221.

şekilde açılıp okunmasına ve taraflara tebliğ edilerek kesinleşmesine bağlıdır.⁵²⁹ Söz konusu koşul vasiyetnamenin tenfizi davası bakımından dava şartı olarak değerlendirilmektedir ve Yargıtay'ın da kararlarında belirttiği üzere bu eksiklik bekletici mesele yapılarak tamamlanmasına olanak sağlanmalıdır.⁵³⁰

Bir diğer koşul ise vasiyetnamenin tenfizine karar verilebilmesi için vasiyetnamenin itirazla karşılaşmadan kesinleşmesi ya da vasiyetname ve terekeye yönelik bütün davaların sonuçlanması, verilen kararların kesinleşmesi gerekmektedir. Yargıtay'ın da kararlarında kabul ettiği gibi vasiyetnamenin tenfizi davasını gören mahkemenin vasiyetnamenin iptaline yönelik veya tasarrufun tenkisine yönelik dava bulunması halinde söz konusu davaların sonuçlarını bekletici mesele yapması gerekmektedir.⁵³¹ Yine Yargıtay'ın da kararlarında belirttiği üzere vasiyetnamenin tenfizi davasının, vasiyetnamenin iptali veya tasarrufun tenkisi davaları ile birlikte aynı dosyada açılması durumunda mahkeme davaların ayrılmasına karar vererek iptal veya tenkise ilişkin davanın sonuçlanarak kesinleştirilmesini beklemelidir.⁵³²

Diğer bir koşul ise belirli mal bırakma tasarrufuna konu edilen mal, hak veya alacağın halen terekede bulunmasıdır. Miras bırakanın ölümüyle birlikte söz konusu belirli mal bırakma tasarrufuna konu mal, hak veya alacak terekeye dâhil değilse onun için vasiyetnamenin tenfizi davası açılarak talepte bulunulamayacaktır.⁵³³

Vasiyetnamenin tenfizi davasında davacı taraf, miras bırakanın vasiyetnamesinde lehine belirli mal bırakma tasarrufu yaptığı kimse diğer bir deyişle vasiyet alacaklısıdır. Atanmış mirasçı bakımından bir değerlendirme yapacak olursak atanmış mirasçı, miras bırakanın ölümüyle beraber kendiliğinden mirası kazanmaktadır. Bu yüzden atanmış mirasçının kendisine miras kalan malların adına tescil edilmesi için mahkemeden karar almasına gerek yoktur. Atanmış mirasçının mirasçılık belgesi alması durumunda bu belgeyle vasiyetnameden doğan aynı hakları kendi adına tapuda tescil ettirebilme imkânı mevcuttur.⁵³⁴ Yargıtay'ın da konuya ilişkin vermiş olduğu bir kararında belirttiği gibi atanmış mirasçının sulh hukuk mahkemesinden mirasçı olduğuna dair mirasçılık belgesi alması durumunda aynı sonuca ulaşacağı için vasiyetin yerine

⁵²⁹Tekdoğan, s. 225.

⁵³⁰Yargıtay 3. HD., T. 28/11/2019, E. 5590, K. 9530, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 24/05/2022.; Yargıtay 3. HD., T. 20/12/2018, E. 9973, K. 13057, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 24/05/2022.

⁵³¹Yargıtay 3. HD., T. 25/05/2017, E. 1190, K. 8030, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 24/05/2022.; Yargıtay 3. HD., T. 20/01/2016, E. 18996, K. 411, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 24/05/2022.

⁵³²Yargıtay 3. HD., T. 03/02/2015, E. 14719, K. 1807, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 24/05/2022.

⁵³³Tekdoğan, s. 241.

⁵³⁴Tekdoğan, s. 247.

getirilmesi talebiyle dava açmasında hukuken korunmaya değer menfaat bulunmamaktadır.⁵³⁵

Vasiyetnamenin tenfizi davalarında davalı taraf, vasiyetnamede vasiyetnameyi yerine getirme görevlisi atama tasarrufu yapıldıysa vasiyeti yerine getirme görevlisi olacaktır. Eğer böyle bir tasarruf yapılmadıysa dava yasal mirasçılara ve varsa atanmış mirasçılara karşı açılacaktır. Yargıtay da konuya ilişkin kararlarında bu hususu vurgulamaktadır.⁵³⁶ Atanmış mirasçı ve yasal mirasçıların birlikte davalı olarak buldukları durumlarda zorunlu dava arkadaşlığı söz konusu olmaktadır.⁵³⁷

Vasiyetnamenin tenfizi davalarında HMK m. 2'nin göndermesi ve Yargıtay'ın da kararlarında belirttiği üzere asliye hukuk mahkemesi görevlidir.⁵³⁸ TMK m. 576 ve HMK m. 11 hükümleri göz önünde bulundurulduğunda Yargıtay'ın da kararlarında isabetli olarak belirttiği üzere vasiyetnamenin tenfizi davalarında kesin yetkili mahkeme miras bırakanın son yerleşim yeri mahkemesidir.⁵³⁹

Vasiyetnamenin tenfizi davasının davalılarının ileri sürerek kullanabilecekleri ve vasiyetnamenin yerine getirilmesini önleyecek olan bazı imkânlar mevcuttur. Önceki bölümde değindiğimiz süresiz iptal defi bunlardan birisidir. Bununla birlikte tenkis defi ve zamanaşımı defi de davalılar tarafından kullanılacak hukuki enstrümanlardır. Buradaki defi kavramı dar ve teknik anlamda kullanıldığından itirazı kapsamaz dolayısıyla hâkim tarafından resen göz önünde bulundurulamayacağı için taraflarca ileri sürülmeleri gerekmektedir.

Süresiz iptal defi önceki bölümde de üzerinde durduğumuz üzere vasiyetnamenin geçersizliğini sağlama hedefiyle kendisinden vasiyetnameye dayanarak hak talep eden kimselere karşı vasiyetnamenin iptal sebeplerinden birinin varlığı sebebiyle sakat olduğunu ileri sürerek vasiyetnamenin yerine getirilmesi önleyen bir karşı haktır. İptal defini mirasçılar, vasiyet alacaklıları ve tasarrufun iptalinde hukuki menfaati bulunan kimseler ileri sürebileceklerdir. Vasiyetnamenin iptali davası bakımından kanunda öngörülen süreler geçmiş olsa bile iptal defi hakkı süresiz olarak ileri sürülebilecektir.

⁵³⁵Yargıtay 3. HD., T. 12/03/2019, E. 14092, K. 1913, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 24/05/2022.

⁵³⁶Yargıtay 3. HD., T. 20/12/2018, E. 9973, K. 13057, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 24/05/2022.; Yargıtay 3. HD., T. 07/02/2013, E. 18152, K. 1769, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 24/05/2022.

⁵³⁷Tekdoğan, s. 253.

⁵³⁸Yargıtay 3. HD., T. 28/01/2013, E. 185, K. 1187, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 24/05/2022.; Yargıtay 3. HD., T. 15/01/2019, E. 7151, K. 121, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 24/05/2022.

⁵³⁹Yargıtay 3. HD., T. 31/10/2016, E. 16105, K. 12320, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 24/05/2022.; Yargıtay 20. HD., T. 14/05/2018, E. 2314, K. 3779, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 24/05/2022.; Tekdoğan, s. 264.

Ayrıca ileri sürülen iptal sebebinin ne olduğu göz önünde bulundurularak hakkın kısmi olarak mı yoksa bütünüyle mi yerine getirilmeyeceği belirlenecektir.⁵⁴⁰

Tenkis defii ise miras bırakanın saklı paylı mirasçuları bulunması halinde kanunun saklı paylı mirasçılar için öngördüğü koruma alanını ihlal ederek tasarruf edebileceği oranı aşması durumunda tenkis defii gündeme gelebilmektedir. Saklı payı ihlal edilen yasal mirasçıya karşı vasiyetnamenin yerine getirilmesi davası açılırsa süre sınırı olmaksızın davalı konumundaki saklı paylı mirasçı tenkis defini ileri sürebilecektir.⁵⁴¹ Kanunda her zaman ileri sürebileceği belirtilen tenkis defii için sınır HMK m. 141'deki savunmanın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağıdır. Saklı paylı mirasçı tenkis defini en geç ikinci cevap dilekçesinde ileri sürmelidir.⁵⁴²

Vasiyet alacaklısı, vasiyetnamenin tenfizi davasını TMK m. 602 hükmüne göre vasiyetnamedeki belirli mal bırakma tasarrufunu öğrendiği tarihten, vasiyet borcu daha sonra muaccel hale gelecekse muaccel hale geldiği tarihten itibaren on yıl içinde açmak durumundadır. On yılın geçmesiyle alacak zamanaşımına uğrayacaktır. Vasiyetnamenin yerine getirilmesi davası açan vasiyet alacaklısı davacı, belirtilen tarihlerden itibaren on yıl içinde söz konusu davayı açmadıysa davalı, zamanaşımı defini ileri sürerek ifadan kaçınabilecektir.⁵⁴³

Maddi hukuk kökenli olarak hakkın esasına ilişkin bir defii olan zamanaşımı defii, borcu sona erdirmemekle birlikte borçluya ifadan kaçınma hakkı vermektedir. Zamanaşımı defii hâkim tarafından resen göz önünde bulundurulmayacaktır. Tarafların zamanaşımı defini ileri sürmesi gerekmektedir. Zamanaşımı defii usulüne uygun olarak zamanında ileri sürülürse hâkim tarafından dikkate alınarak hüküm ve sonuç doğuracaktır. Zamanaşımı defii en geç ikinci cevap dilekçesinde ileri sürülmelidir. İslah ve karşı tarafın açık muvafakati durumunda ise zamanaşımı defii göz önünde bulundurulacaktır.⁵⁴⁴

4.1.1. İptal Davasından Farkları

Vasiyetnamenin iptali davasında amaç sakat bir vasiyetnamenin tamamı veya bir kısmı ya da belli bir maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufu mahkeme kararıyla

⁵⁴⁰Tekdoğan, s. 266.

⁵⁴¹Tekdoğan, s. 266.

⁵⁴²Tekdoğan, s. 267.

⁵⁴³Tekdoğan, s. 273.

⁵⁴⁴Karşlı, s. 628-629.

hükümsüz hale getirmektir. Vasiyetnamenin tenfizi davasında ise amaç, geçerli bir vasiyetnameye dayanarak miras bırakanın yapmış olduğu belirli mal bırakma tasarrufunun yerine getirilmesini sağlamaktır. Vasiyetnamenin iptali davası sonucunda verilen iptal kararı bozucu yenilik doğuran karardır. Vasiyetnamenin tenfizi davası ise istihkak istemli açılmazsa açıklayıcı nitelikte bir tespit hükmü niteliğinde olurken istihkak istemli açılırsa vasiyetnamenin yerine getirilmesinin yanı sıra eda hükmü niteliğine de sahip olur.⁵⁴⁵

Vasiyetnamenin iptali davasını yasal ve atanmış mirasçılarının yanı sıra vasiyet alacaklıları da açabilirken vasiyetnamenin tenfizi davasını miras bırakanın lehine belirli mal bırakma tasarrufunda bulunduğu vasiyet alacaklısı açabilir. Vasiyetnamenin iptali davası, sakat olan vasiyetnamedeki ölüme bağlı tasarruf sayesinde miras hukukuna ilişkin bir menfaat sağlayan kimseye karşı açılır. Vasiyetnamenin tenfizi davası ise vasiyeti yerine getirme görevlisi varsa ona, yoksa yasal mirasçılara ve miras bırakan öngörmüşse atanmış mirasçılara karşı açılır. Vasiyetnamenin iptali davası için öngörülen dava açma süresinin niteliği hak düşürücü süre iken vasiyetnamenin tenfizi davası için öngörülen sürenin niteliği zamanaşımıdır. Ayrıca söz konusu iki dava bakımından sürelerin başlangıcı ve miktarları da birbirinden farklıdır.⁵⁴⁶

4.1.2. İptal Davasına Benzer Yönleri

Gerek vasiyetnamenin iptali davası gerekse vasiyetnamenin tenfizi davası nispi karakterli davalardır. Bu sebeple dava sonucunda verilen kararlar sadece davanın tarafları bakımından hüküm ve sonuç doğururlar. Davaların tarafı olmayanlar bakımından bir etki ve sonuç doğmaz. Her iki dava da sadece ölüme bağlı tasarruflara karşı açılırlar. Sağlar arası tasarruflar iki davanın konusu değildir. Hem vasiyetnamenin iptali davasının davacıları hem de vasiyetnamenin tenfizi davasının davacıları süresiz iptal defini her zaman davalılara karşı öne sürebilirler. Son olarak her iki dava açısından da görevli ve kesin yetkili mahkeme miras bırakanın son yerleşim yeri asliye hukuk mahkemesidir.⁵⁴⁷

⁵⁴⁵Tekdoğan, s. 208.

⁵⁴⁶Tekdoğan, s. 246-247.

⁵⁴⁷Tekdoğan, s. 262-264.

4.2. Miras Sebebiyle İstihkak Davası

Miras bırakanın ölümüyle birlikte yasal ve atanmış mirasçılar, mirası kendiliğinden bir bütün olarak kanun gereği kazanırlar. İntikale elverişli aynı haklar, alacaklar, fikri ve sınai haklar, diğer malvarlığı değerleri, taşınır ve taşınmaz mallar üzerindeki zilyetliklerini ve bunlardan doğan dava açma hakları mirasçılar tarafından doğrudan kazanılmaktadır. Miras bırakan, sağlığında söz konusu mal, hak ve menfaatleri üçüncü kişilere sözleşme gereği bırakmış fakat sözleşme sonunda iade edilmesi gereken mal, hak ve menfaatler ilgililerce iade edilmemiş olabilir ya da üçüncü kişiler miras bırakan hayattayken malvarlığındaki mal, hak veya menfaatleri haklı sebebe dayanmadan veya miras bırakanın iradesine aykırı şekilde ele geçirmiş olabilir. Miras bırakanın bu durumlara karşı sağlığında mevcut olan bireysel dava hakkı ölümüyle birlikte mirasçılara geçecektir.⁵⁴⁸

Bu imkânların yanı sıra kanun koyucu yasal ya da atanmış mirasçı açısından özel bir dava yolu daha öngörmektedir. TMK m. 637/I hükmüne göre yasal ya da atanmış mirasçının terekenin tamamını veya bir kısmını yahut terekeye dâhil bir malı mirasçı olmadığı halde haksız şekilde elinde bulunduran kimseye karşı söz konusu malın geri verilmesine yönelik olarak mirasçılıktaki üstün hakkını ileri sürmek suretiyle dava açabilmesi mümkündür. Bu davaya miras sebebiyle istihkak davası denmektedir.⁵⁴⁹ Tanımda kullanılan mal terimi geniş anlamda düşünülmelidir. Terekeye dâhil olan taşınır, taşınmaz mallar, haklar, alacaklar ve hukuken korunan menfaatler miras sebebiyle istihkak davasının konusunu oluşturmaktadır.⁵⁵⁰ İadesi istenen miras sebebiyle istihkak davasına konu olan mal terekeden çıkmışsa aynı ikame prensibine uygun olarak o malın yerine geçen değer davanın konusu haline gelebilmektedir.⁵⁵¹

Miras sebebiyle istihkak davası, niteliği gereği külli bir davadır bu yüzden iadesi istenen terekeye dâhil malların teker teker hepsinin dilekçede sayılmasına, ayrıntılı şekilde belirtilmesine gerek yoktur. Dava konusu terekenin tamamıysa bütün tereke değerlerinin, bazı hak veya mallar ise onların geri verilmesinin istendiğinin belirtilmesi yeterli olacaktır.⁵⁵² Miras sebebiyle istihkak davası herkese karşı ileri sürülebilmesi

⁵⁴⁸Eren/Yücer Aktürk, s. 476.

⁵⁴⁹Gençcan, s. 1209.; Eren/Yücer Aktürk, s. 477.; İnan/Ertay/Albaş, s. 519.

⁵⁵⁰Eren/Yücer Aktürk, s. 479.; Öztan, s. 365.

⁵⁵¹İmre/Erman, s. 422.; Öztan, s. 365.; Ayan, s. 314.

⁵⁵²Eren/Yücer Aktürk, s. 480.; Ayan, s. 314.; İmre/Erman, s. 414.

sebebiyle mutlak bir davadır.⁵⁵³ Miras sebebiyle istihkak davasının olumlu sonuçlanması durumunda dava konusu değerler davacıya geri verilecektir. Bu yönüyle dava bir tespit davası olmakla kalmayıp bir eda davası olarak değerlendirilecektir.⁵⁵⁴

Miras sebebiyle istihkak davasında davacı dava konusu olan terekeye ya da terekenin bir bölümüne zilyet olmayan mirasçılıkta üstün hakka sahip mirasçı ya da mirasçılardır.⁵⁵⁵ Davayı açma hakkı üstün bir mirasçılık hakkından kaynaklanmaktadır. Bu dava hakkı miras bırakandan geçen bir hak değildir. Bizzat mirasçıların şahsında doğmaktadır.⁵⁵⁶ Vasiyet alacaklıları bu davayı açamazlar.⁵⁵⁷ TMK m. 640/I hükmüne göre miras ortaklığında kural, terekeye elbirliğiyle sahip olan mirasçıların terekeye ait bütün haklar üzerinde birlikte tasarruf etmeleridir. Fakat TMK m. 640/IV hükmünde belirtilen miras ortaklığındaki her mirasçının terekedeki hakların korunmasını isteyebileceği vurgusu göz önünde bulundurulduğunda tek bir mirasçının miras sebebiyle istihkak davası açabileceği kabul edilmektedir.⁵⁵⁸ Miras sebebiyle istihkak davası, mirasçılıktan kaynaklanan üstün hakka dayandığı için ve paylaşma olmaması sebebiyle hangi mirasçının üstün hakka sahip olduğu belli olmadığı için ortak mirasçılar birbirleri aleyhine olarak bu davayı açamazlar. Bu yüzden öncelikle açılması gereken dava mirasın paylaşılması davasıdır.⁵⁵⁹ Vasiyetnameyi yerine getirme görevlisi ile terekeyi resmen yönetmekle görevlendirilen kimse tereke veya tereke malını haksız şekilde elinde bulunduran kimselere karşı miras sebebiyle istihkak davası açabileceklerdir.⁵⁶⁰ Ek olarak iflas eden mirasçının yerine iflas idaresi de bu davayı açabilecektir.⁵⁶¹

Davalı ise davaya konu olan tereke veya tereke mallarını miras hakkına dayandırarak elinde bulundurduğunu iddia eden kimse veya herhangi bir sebebe dayanmadan bunları elinde bulundurduğunu iddia eden kimsedir.⁵⁶² Bahsedilen elinde bulundurma ya da zilyetlik haksız olmalıdır. Ayrıca davalı kimse mirasçı olmamalı

⁵⁵³Eren/Yücer Aktürk, s. 481.; Remzi Demir, “4721 Sayılı Türk Medeni Kanunumuza Göre Açılan Tenkis Davası ile Mirasçıların Açabileceği Diğer Davaların Karşılaştırılması”, **Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi**, 2020, C. 0, S. 1, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/983712>, s. 351, e.t.: 25/05/2022.

⁵⁵⁴İmre/Erman, s. 414.; Ayan, s. 314.; İnan/Ertaş/Albaş, s. 520.; Demir, s. 351.

⁵⁵⁵Eren/Yücer Aktürk, s. 486.; Öztan, s. 366.

⁵⁵⁶Selvi Nazlı Güvenç, **Miras Sebebiyle İstihkak (Mirasçılık) Davası**, 1. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2021, s. 78.; Ayan, s. 313.; Demir, s. 351.

⁵⁵⁷Eren/Yücer Aktürk, s. 486.; Öztan, s. 366.

⁵⁵⁸Cem Akbıyık, **Miras Sebebiyle İstihkak Davası**, 1. Baskı, Der Yayınları, İstanbul 2003, s. 160-161.; Güvenç, s. 87-88.

⁵⁵⁹Eren/Yücer Aktürk, s. 487.; Öztan, s. 367.

⁵⁶⁰Akbıyık, **Miras Sebebiyle İstihkak Davası**, s.179.; Eren/Yücer Aktürk, s. 487.; İnan/Ertaş/Albaş, s. 522.; Öztan, s. 366.

⁵⁶¹Güvenç, s. 109.; Eren/Yücer Aktürk, s. 487.

⁵⁶²Ayan, s. 315.; Eren/Yücer Aktürk, s. 488.

üçüncü kişi olmalıdır. Davalının mirasçılık sıfatını sakat bir vasiyetnameye dayandırması halinde davacı öncelikle vasiyetnamenin iptali davası açarak tasarrufu iptal ettirmelidir. Daha sonra da miras sebebiyle istihkak davası açılarak malların iadesi sağlanabilecektir. Davacının aynı dava dilekçesinde hem vasiyetnamenin iptali davasını hem de miras sebebiyle istihkak davasını birleştirerek birlikte dava açması da mümkündür.⁵⁶³

Miras sebebiyle istihkak davasında ispat yükü kural olarak davacıdadır. Davacı mirasçı olduğunu ve miras sebebiyle üstün hakka sahip olduğunu ispatlayacaktır. Ayrıca davaya konu edilen malların terekeye dâhil olduğunu ve malın haksız şekilde davalının elinde olduğunu ispatlamalıdır.⁵⁶⁴ Davalı ise zamanaşımı define başvurusu halinde bu hususu ispat etmelidir.⁵⁶⁵

Miras sebebiyle istihkak davalarının açılması bakımından kanun koyucu zamanaşımı süresi öngörmektedir. İyiniyetli davalılara karşı bir ve on yıllık süreler öngörülürken kötü niyetli davalılara karşı yirmi yıllık zamanaşımı süresi öngörülmektedir. TMK m. 639'a göre miras sebebiyle istihkak davası, davacının mirasçı olduğunu ve iyiniyetli davalının terekeyi veya tereke malını elinde bulundurduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl geçmesiyle zamanaşımına uğrayacaktır. Ek olarak her halde yasal mirasçılar için miras bırakanın ölümünden, atanmış mirasçılar için vasiyetnamenin açılmasından itibaren on yıl geçmekle zamanaşımına uğrayacaktır. Kötü niyetli davalıya karşı öngörülen zamanaşımı süresi ise yirmi yıldır. Süre, yasal mirasçılar için miras bırakanın ölümünden itibaren atanmış mirasçılar için ise vasiyetnamenin açılmasından itibaren başlayacaktır.⁵⁶⁶

TMK m. 638/I hükmü uyarınca miras sebebiyle istihkak davasının kabul edilmesi durumunda davalı, tereke veya tereke mallarını zilyetlik kuralları uyarınca davacıya iade edecektir. Davalının elinde bulunan şeyler aynı şekilde duruyorsa davacıya aynen geri verecektir. Değerinde artış olması durumunda bu artışla beraber iade edilecektir. İyiniyetli davalı dava konusu malı hakka uygun şekilde kullanması sebebiyle davacıya tazminat ödemeyecektir. Ayrıca davalı dava konusu malın bozulmasından, kaybolmasından veya hasara uğramasından sorumlu olmayacaktır. İyiniyetli davalı, davacıdan dava konusu şey için yapmış olduğu zorunlu ve faydalı harcamaların tazminini talep edebilecektir. Kötü niyetli davalı ise dava konusu değerlerin yok

⁵⁶³Güvenç, s. 189.; Eren/Yücer Aktürk, s. 490.

⁵⁶⁴Eren/Yücer Aktürk, s. 491.; Ayan, s. 315.

⁵⁶⁵Ayan, s. 315.

⁵⁶⁶Eren/Yücer Aktürk, s. 494-495.

olmasından, kaybolmasından, hasara uğramasından ve haksız olarak alıkonulmasından ötürü davacıya karşı sorumlu olacaktır. Fiilen elde ettiği ürünlerin yanı sıra elde etmeyi ihmal ettiği semerelerden dolayı da davacıya tazminle yükümlüdür. Ayrıca iade sırasında sadece yapmış olduğu zorunlu masrafları isteme olanağına sahip olacaktır.⁵⁶⁷

Miras sebebiyle istihkak davasında davacı, hakkın korunması için davalının güvence göstermesini veya dava konusu taşınmaza tedbir konularak tapu kütüğüne şerh verilmesini istemek gibi her türlü koruyucu önlemin alınmasını hâkimden isteyebilecektir.⁵⁶⁸ TMK m. 638/II hükmüne göre miras sebebiyle istihkak davasında davalı, tereke malını kazandırıcı zamanaşımı yoluyla kazandığını ileri süremez. Miras sebebiyle istihkak davası, miras bırakanın son yerleşim yeri asliye hukuk mahkemesinde açılacaktır.⁵⁶⁹

4.2.1. İptal Davasından Farkları

Vasiyetnamenin iptali davasında amaç mahkeme kararıyla vasiyetnamenin bir kısmı veya tamamını ya da belli bir maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufu hükümsüz hale getirmektir. Miras sebebiyle istihkak davasında ise amaç kanuni ve atanmış mirasçıların tereke üzerindeki haklarını korumaktır. Vasiyetnamenin iptali davası sonucunda verilen iptal kararı nispi karakterli bozucu yenilik doğuran bir karar iken miras sebebiyle istihkak davası, dava konusu şeyin zilyedinden alınarak iade edilmesini konu eden bir eda davasıdır.⁵⁷⁰

İptal davasında davacılar yasal ve atanmış mirasçılar veya vasiyet alacaklısıdır. Miras sebebiyle istihkak davasında ise davacı tereke üzerinde sahip olduğu mal, alacak ya da hukuken korunan menfaati ihlal edilen kanuni veya atanmış mirasçılardır. Vasiyet alacaklısı bu davayı açamaz. İptal davasında davalı ise sakat vasiyetname vasıtasıyla miras hukukuna ilişkin bir menfaat sağlayan kimsedir. Miras sebebiyle istihkak davasındaki davalı ise tereke mallarını mirasçılıktaki üstün hak iddiasıyla ya da böyle bir iddia olmadan haksız şekilde elinde bulunduran üçüncü kişidir. İptal davası açmak için kanunda öngörülen süre nitelik olarak hak düşürücü süre iken miras sebebiyle istihkak davasında öngörülen süre nitelik itibariyle zamanaşımı süresidir. Ayrıca miras sebebiyle istihkak davasında hakkın korunması için güvence verilmesi, tapu kütüğüne

⁵⁶⁷Eren/Yücer Aktürk, s. 496-497.; Ayan, s. 316-317.

⁵⁶⁸Eren/Yücer Aktürk, s. 483.

⁵⁶⁹Eren/Yücer Aktürk, s. 485-486.; Ayan, s. 315.; İnan/Ertas/Albaş, s. 524-525.

⁵⁷⁰Demir, s. 360.

şerh verilmesi gibi önlemler öngörülmüştür. İptal davasında böyle bir düzenleme bulunmamaktadır.⁵⁷¹

4.2.2. İptal Davasına Benzer Yönleri

Her ne kadar sürelerin nitelikleri ve başlama anları farklı olsa da vasiyetnamenin iptali davası ve miras sebebiyle istihkak davası için öngörülen sürelerin miktarları hem iyiniyetli hem de kötü niyetli davalılar bakımından aynıdır. Her iki dava bakımından da iyiniyetli davalılara karşı bir ve on yıllık süreler öngörülmekteyken kötü niyetli davalılara karşı yirmi yıllık süre öngörülmektedir.

Vasiyetnamenin iptali davası ve miras sebebiyle istihkak davaları bakımından öngörülen görevli ve yetkili mahkeme de aynıdır. İki dava bakımından da miras bırakanın son yerleşim yeri asliye hukuk mahkemesi kesin yetkili olarak düzenlenmektedir.

4.3. Tenkis Davası

Türk miras hukuku sistemi, miras bırakanın ölüme bağlı tasarrufla bulunurken bazı aile üyelerinin miras haklarının ihlal edilmemesini istemektedir. Miras bırakan, yaptığı ölüme bağlı tasarruf ya da sağlar arası kazandırma veya bağışlamalarla yasal mirasçılarının saklı paylarına tecavüz etmiş olabilir.⁵⁷² Bu yüzden miras bırakanın terekesinin tamamı üzerinde serbestçe hareket edebilmesinin önüne geçebilmek adına saklı paylı mirasçılara tenkis imkânı sağlanmaktadır. TMK m. 560/I hükmüne göre saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar, miras bırakanın tasarruf edebileceği kısmı aşan tasarruflarının tenkisini dava edebilir. Miras bırakanın kanunda öngörülen tasarruf özgürlüğü sınırlarını aşarak saklı paylı mirasçılarının saklı payını ihlal eden ölüme bağlı yahut sağlar arası kazandırmaların kanunun öngördüğü tasarruf sınırına indirilmesi amacıyla açılan davaya tenkis davası denmektedir.⁵⁷³ Tenkis hakkı kural olarak dava açmak marifetiyle kullanılmakla beraber tenkise tabi kazandırmanın ifa

⁵⁷¹Demir, s. 360-361.

⁵⁷²İmre/Erman, s. 261.

⁵⁷³Gamze Turan Başara, “Ölüme Bağlı Tasarrufların Tenkisi ve Tenkis Davası”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, 2016, C. 0, S. 27, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/982072>, s. 387, e.t.: 26/05/2022.; Eren/Yücer Aktürk, s. 259.; Ayan, s. 218.; İnan/Ertaş/Albaş, s. 374.; Çabri, s. 828.

edilmemesi durumunda saklı paylı mirasçının tenkis hakkını süresiz defî olarak ileri sürme olanağı da mevcuttur.⁵⁷⁴

Tenkis davası, yenilik doğuran bir davadır ve dava sonucunda verilen tenkis kararı da yenilik doğuran bir karardır.⁵⁷⁵ Pratik olarak çok bir fark olmasa da bir görüş⁵⁷⁶ tenkis davasının bozucu yenilik doğuran dava olduğunu düşünürken diğer görüş⁵⁷⁷ kural olarak değiştirici istisna olarak da bozucu yenilik doğuran dava olduğunu savunmaktadır. Bir eda davası olmayan tenkis davası tasarruf lehtarına teslim edilmiş şeylerin geri alınmasını sağlamayacaktır. Bu yüzden somut olayın gereklerini değerlendirerek miras sebebiyle istihkak davası, mirasın paylaşılması davası veya özel ve şahsi nitelikte bir eda davası açılmalıdır. Bu davalar ister tenkis davasıyla beraber ister tenkis davasından ayrı olarak açılabilmektedir.⁵⁷⁸

Tenkis davasının konusu, miras bırakanın saklı paylı mirasçılarının saklı payını ihlal eden tasarruflarının yapılan ihlal oranında indirilmesi ve indirilen bölümün davacı saklı paylı mirasçıya tahsis edilmesi olarak açıklanabilir.⁵⁷⁹ Tenkis davası en erken mirasın açılmasıyla birlikte açılabilecektir çünkü ondan önce davacının mirasçı sıfatı bulunmamaktadır. Ayrıca miras bırakanın ölüm anına göre tereke değeri ve tasarruf oranı belli olacaktır.⁵⁸⁰ Tenkis davası açılabilmesi için miras bırakanın serbest tasarruf oranını aşması nedeniyle saklı payın ihlal edilmiş olması gerekmektedir.⁵⁸¹

Tenkis davasının davacıları kural olarak saklı payı ihlal edilen saklı paylı mirasçılardır. Saklı paylı mirasçılar miras bırakanın altsoyu, eşi, anne ve babadır. Miras bırakanın ölümü anında söz konusu sıfatlara sahip mirasçı olunması gerekmektedir. Mirası ret, mirasçılıktan çıkarma, mirastan yoksunluk veya mirastan feragat sebebiyle saklı paylı mirasçılık sıfatını kaybeden kimse, tenkis davası açamayacaktır.⁵⁸² Birden fazla saklı paylı mirasçının saklı payının ihlal edilmesi durumunda ister tek başlarına isterlerse birlikte tenkis davası açabileceklerdir. Kişiye sıkı suretle bağlı olan saklı payı isteme hakkı devredilemeyecektir.⁵⁸³ Mirasın açılmasından sonra tenkis talebinden

⁵⁷⁴Çabri, s. 830.

⁵⁷⁵Öztan, s. 105.; Turan Başara, s. 388.; İnan/Ertaş/Albaş, s. 375.

⁵⁷⁶Çabri, s. 831.

⁵⁷⁷Eren/Yücer Aktürk, s. 264.

⁵⁷⁸Ayan, s. 218.; İnan/Ertaş/Albaş, s. 375.; Eren/Yücer Aktürk, s. 266.

⁵⁷⁹Ayan, s. 219.

⁵⁸⁰Öztan, s. 105.; Turan Başara, s. 389.

⁵⁸¹İnan/Ertaş/Albaş, s. 376.

⁵⁸²Turan Başara, s. 394.; İmre/Erman, s. 263.

⁵⁸³Turan Başara, s. 395.

feragat mümkün hale gelecektir.⁵⁸⁴ Vasiyeti yerine getirme görevlisi ve mirası resmen idare eden memur saklı paylı mirasçı olmamaları sebebiyle tenkis davası açamayacaklardır.⁵⁸⁵

İstisnai olarak ve TMK m. 562’de belirtilen şartlar altında saklı paylı mirasçının alacaklıları ve iflas idaresi tenkis davasında davacı olarak yer alabileceklerdir. Mirasın geçiş anı itibariyle borç ödemedi aciz belgesine ya da iflas kararına sahip olunması, saklı paylı mirasçının tenkis davası açmamış olması ve saklı paylı mirasçıya tenkis davası açmasına yönelik olarak yapılan ihtarin sonuçsuz kalması şartlarının sağlanması durumunda saklı paylı mirasçının alacaklıları ve iflas idaresi davacı olarak tenkis davasını açabileceklerdir.⁵⁸⁶

Tenkis davasında davalılar miras bırakanın tenkise tabi ölüme bağlı tasarrufundan, sağlar arası tasarruf ya da bağışlamasından faydalanan kimselerdir. Bu kimseler atanmış ya da kanuni mirasçılar ve hatta saklı paylı kanuni mirasçılar bile olabilmektedir. Ayrıca vasiyet alacaklısı ve lehine sağlar arası kazandırma yapılan üçüncü kişiler de davalı olarak tenkis davasında bulunabileceklerdir. Davalının tenkise konu şeyi kural olarak üçüncü kişiye devredebilmektedir. Fakat bu devir işlemi yalnızca tenkis davasının sonuçlarını bertaraf etmek ve tenkisten kurtulmak maksadıyla kötü niyetli olarak gerçekleştirilirse Yargıtay’ın⁵⁸⁷ da kabul ettiği üzere tenkis talebi kötü niyetli üçüncü kişiye karşı ileri sürülebilecektir.⁵⁸⁸ Bir görüş Yargıtay’ın kötü niyetli üçüncü kişiyi tenkis davasının davalısı olarak kabul ettiği söz konusu kararı isabetli bulmamaktadır.⁵⁸⁹ Yazara göre üçüncü kişi, tenkis davasında davalı sıfatına sahip olamaz. Saklı paylı mirasçının üçüncü kişiye karşı muvazaa hükümlerine dayanarak devir işlemlerini hükümsüz hale getirmesi gerekmektedir. Ayrıca saklı paylı mirasçı, TMK m. 49/II hükmünce üçüncü kişiden tazminat talep edebilecektir.⁵⁹⁰

İspat bakımından değerlendirildiğinde özel bir durum söz konusu değildir. İspat yükü davacı taraftadır. Davacı saklı payının bir kısmının veya tamamının tenkisi istenen tasarruf sebebiyle ihlal edildiğini ispatlayacaktır. Davalı ise davayı reddettirmek

⁵⁸⁴Eren/Yücer Aktürk, s. 363.; Ayan, s. 221.

⁵⁸⁵Turan Başara, s. 396.; Eren/Yücer Aktürk, s. 363.

⁵⁸⁶Ayan, s. 222.; Turan Başara, s. 397.

⁵⁸⁷Yargıtay İBGK, T. 13/01/1975, E. 7, K. 1, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 27/05/2022.

⁵⁸⁸Ayan, s. 223; Çabri, s. 845.

⁵⁸⁹Ahmet Nar, **Türk Miras Hukukunda Tenkis**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016, s. 124-125.

⁵⁹⁰Nar, s. 126.

amacıyla davacının mirasçı sıfatının bulunmadığını veya saklı payın ihlal edilmediğini ya da dava açma süresinin kaçırıldığını ispatlayabilecektir.⁵⁹¹

Tenkis davası bakımından TMK m. 571’de bir yıllık ve on yıllık hak düşürücü süreler öngörülmektedir. Hak düşürücü süreleri hâkim resen göz önünde bulunduracaktır. Bir yıllık süre, mirasçılarının saklı paylarının ihlal edildiğini öğrendikleri tarihten itibaren başlamaktadır. Bu sürenin başlaması için mirasçının miras bırakanın öldüğünü ve kendi saklı paylarını ihlal eden bir tasarrufun var olduğunu öğrenmesi gerekmektedir. On yıllık süre ise vasiyetnamenin açılma tarihinden itibaren işlemeye başlamaktadır. Ayrıca TMK m. 571/II hükmüne göre bir tasarrufun iptali bir öncekinin yürürlüğe girmesini sağlarsa, süreler iptal kararının kesinleşmesi tarihinde işlemeye başlar.

TMK m. 571’in son fıkrasında süresiz tenkis defi olanağı getirilmiştir. Tenkis defi, tasarruf özgürlüğü oranının aşılması durumunda saklı paylı mirasçılara kendilerinden talep edilen kazandırmayı yerine getirmekten süresiz olarak kaçınabilme fırsatı vermektedir. Tenkis definin kullanılabilmesi için tasarrufun henüz ifa edilmemiş olması gerekmektedir. Miras bırakanın düzenlemiş olduğu vasiyetnamedeki ölüme bağlı tasarrufların saklı paylı mirasçılarının saklı pay oranlarını ihlal etmesi durumunda, saklı paylı mirasçılar kendilerine karşı vasiyetnamenin ifası maksadıyla açılan davada tenkis defini ileri sürerek süresiz olarak saklı paylarını ihlal eden kısmı vermekten kaçınabileceklerdir. Birden fazla saklı paylı mirasçı bulunması durumunda sadece tenkis defini ileri sürenler bu haktan faydalanabileceklerdir. Ayrıca hâkim de tenkis defini kendiliğinden göz önünde bulunduramayacağından dolayı saklı paylı mirasçılarının bunu davada ileri sürmeleri gerekmektedir.⁵⁹²

Birden fazla tasarrufun bulunması durumunda saklı paydaki ihlal düzeltilene kadar belli bir sıra içerisinde tenkis yapılacaktır. TMK m. 570’e göre önce ölüme bağlı tasarruflar tenkise girecektir. Birden fazla ölüme bağlı tasarruf bulunması halinde düzenleme tarihlerine bakılmaksızın orantılı olarak tenkise katılmaları sağlanmaktadır. Saklı payın tamamlanmaması durumunda sağlar arası kazandırmalar öncelikle yeni tarihli olanlardan başlanmak üzere eski tarihli sağlar arası kazandırmalara kadar uzanacaktır. Kamu tüzel kişileri ile kamuya yararlı dernek ve vakıflara yapılan ölüme bağlı tasarruflar ve sağlar arası kazandırmalar ise en son sırada tenkis edileceklerdir.

⁵⁹¹Ayan, s. 224.

⁵⁹²Nar, s. 138-139.; Turan Başara, s. 401.

Onlar da kendi aralarında ölüme bağlı tasarruf ve sağlar arası tasarruflar nasıl tenkis ediliyorsa o şekilde tenkis edileceklerdir.⁵⁹³

Tenkis davası sonucunda hâkimin tenkise karar vermesi durumunda söz konusu karar yenilik doğuran bir karardır. Yenilik doğuran kararlar kural olarak ileriye etkili olsalar da bir istisna teşkil eden tenkis kararı mirasın açılması anına kadar geriye etkili olarak hüküm ve sonuç doğurmaktadır.⁵⁹⁴ İlâveten tenkis kararının nispi karakteri gereği verilen karar, sadece dava açan taraflar bakımından hüküm ve sonuç doğurmaktadır. Davacı ya da davalı olmayan ilgililer bu karardan etkilenmezler.⁵⁹⁵

Tenkis kararı sonrasında davalının iade yükümlülüğü, ölüme bağlı tasarruflarda yükümlünün miras ortaklığının bir parçası olması durumunda mirasın paylaşılması davası vasıtasıyla yükümlünün miras ortaklığına dâhil olmaması durumunda ise miras sebebiyle istihkak davası açılması marifetiyle yerine getirilecektir. Sağlar arası tasarruf bakımından iade yükümlülüğü ise özel nitelikli kişisel bir eda davası açılması suretiyle yerine getirilecektir.⁵⁹⁶

Davalının iyi niyetli olması halinde mirasın geçmesi anında elinde ne kalmışsa onu geri vermekle iade sorumluluğu sona erer. Alınan şeyin yok olmasından veya hasara uğramasından dolayı sorumluluk doğmaz. Sadece ikame değer prensibine göre onun yerine geçen değeri iade etmekle sorumludur. Davalının kötü niyetli olması durumunda ise sözü edilen kazandırma hiç yapılmamış olsa idi saklı paylı mirasçının saklı payına karşılık elde edeceği değerlerin bütünü iade yükümlülüğü kapsamına girecektir. Kusur değerlendirmesi yapılmaksızın kötü niyetli davalı kazandırmada meydana gelen hasar ve zararlardan sorumlu olacaktır. Bunun karşılığında kötü niyetli davalı sadece yapmış olduğu zorunlu masrafları davacıdan isteme hakkına sahiptir.⁵⁹⁷ Son olarak tenkis davası bakımından görevli ve yetkili mahkeme miras bırakanın son yerleşim yeri asliye hukuk mahkemesidir.⁵⁹⁸

4.3.1. İptal Davasından Farkları

Vasiyetnamenin iptali davası, sakat olan bir vasiyetnamenin mahkeme kararıyla hükümsüz hale gelerek mirastan kaynaklanan hakların korunması amaçlarken tenkis

⁵⁹³Çabri, s. 972.

⁵⁹⁴Nar, s. 237-238.

⁵⁹⁵Eren/Yücer Aktürk, s. 385.; Ayan, s. 237.; İnan/Ertaş/Albaş, s. 379.

⁵⁹⁶Ayan, s. 238.

⁵⁹⁷Nar, s. 282-283.

⁵⁹⁸İnan/Ertaş/Albaş, s. 381-382.; Eren/Yücer Aktürk, s. 350-351.

davası geçerli bir kazandırma karşısında saklı paylı mirasçının saklı payını koruma isteğiyle saklı payı ihlal eden kısmın hükümsüz duruma gelmesini amaçlamaktadır. İptal davası ölüme bağlı tasarrufları konu edinmekte iken tenkis davası hem ölüme bağlı tasarrufları hem de sağlar arası kazandırmaları konu etmektedir. Vasiyetnamenin iptali davasını, saklı paylı olup olmamasına bakılmaksızın kanuni mirasçılar, atanmış mirasçılar ve vasiyet alacaklıları açabilirken tenkis davasını kural olarak sadece saklı payları ihlal edilen saklı paylı mirasçılar istisnai olarak da saklı paylı mirasçıların alacaklıları veya iflas idaresi açabilmektedir. Vasiyetnamenin iptali davasında vasiyetnamedeki ölüme bağlı tasarrufla miras hukukuna ilişkin bir menfaat temin eden kimse davalı iken tenkis davasında miras bırakan tarafından lehine tenkise tabi kazandırma yapılan kimse davalı olacaktır.⁵⁹⁹

Gerek vasiyetnamenin iptali davası gerekse tenkis davası açılması için kanun koyucunun öngördüğü süreler nitelikleri itibariyle hak düşürücü süreler olsa da sürelerin başlama anı ve öngörülen sürelerde farklılıklar mevcuttur. Vasiyetnamenin iptali davası için iyi niyetli davalılar bakımından bir ve on yıllık süreler kötü niyetli davalılar bakımından ise yirmi yıllık süre öngörülmekteyken tenkis davası için davalılar bakımından iyi niyetli kötü niyetli ayrımı yapılmaksızın bir ve on yıllık süreler öngörülmektedir.⁶⁰⁰

4.3.2. İptal Davasına Benzer Yönleri

Hem vasiyetnamenin iptali davası hem de tenkis davası nispi karakterli davalar oldukları için sadece davanın tarafları bakımından hüküm ve sonuç doğuracaklardır. Davanın tarafı olmayanlar bakımından bir etkisi olmayacaktır. Her iki dava bakımından da davacının dava açma süreleri hak düşürücü sürelerle sınırlandırılmaktadır. Sürelerin başlama anları ve miktarlarında farklılıklar olsa da nitelik olarak iki dava da hak düşürücü sürelerle tabidir.

Gerek vasiyetnamenin iptali davasının davacıları gerekse tenkis davasının davacıları aleyhlerinde açılan davalarda defi haklarını kullanabilme imkânına sahiplerdir. Hem iptal defi hem de tenkis defi süresiz olarak her zaman ileri sürülebilmektedir. Son olarak her iki dava açısından da görevli ve kesin yetkili mahkeme miras bırakanın son yerleşim yeri asliye hukuk mahkemesidir.

⁵⁹⁹Kılıçoğlu, s. 197-198.; Demir, s. 360.

⁶⁰⁰Demir, s. 360-361.

4.3.3. İptal Davasıyla Beraber Kademeli Açılabilme Özelliği

Kademeli diğer adıyla terditli davalar davacının aynı davalıya karşı birden fazla talebini aralarında aslilik ferilik ilişkisi kurarak aynı dava dilekçesinde ileri sürmesi halinde gündeme gelmektedir.⁶⁰¹ Uygulamada vasiyetnamenin iptali davası ile tenkis davası kademeli olarak açılabilir. Hâkim öncelikle asli talep olan iptal talebini değerlendirerek sonuçlandıracaktır. Vasiyetnamenin iptaline karar vermesi durumunda feri nitelikteki tenkis talebini incelemeyecektir. Asli talep olan vasiyetnamenin iptalinin reddedilmesi durumunda feri nitelikteki tenkis talebini değerlendirerek karar verecektir.⁶⁰² Vasiyetnamenin iptali durumunda yasal miras payına ya da önceki tarihli ölüme bağlı tasarrufla miras bırakanın öngördüğü pay veya kazandırmaya kavuşacak olan davacı tenkis davasının kabulü durumunda saklı payına kavuşacaktır. O yüzden iptal davasının kabulü davacı bakımından daha avantajlı bir durum yaratmaktadır.

Saklı payı zedelenen saklı paylı mirasçının vasiyetnamenin iptali davası açması durumunda durumu fark eden hâkimin sadece vasiyetnamenin iptali talebi olmasına rağmen vasiyetnamenin iptalini reddederek tenkise karar vermesi mümkün değildir. Tasarruf ve taleple bağlılık ilkeleri gereğince kademeli olarak açılmamış dava bakımından davacının talep etmediği tenkise dair karar verilemeyecektir.

4.4. Ortak Vasiyetnamedeki Durum

Ortak vasiyetname, birden çok miras bırakanın ölümlerinden sonra hukuki sonuç doğurması için malvarlıkları üzerinde tek taraflı olarak tasarrufla bulunmak maksadıyla birlikte son ölüme bağlı arzu, istek ve emirlerini açıkladıkları tasarruf olarak tanımlanabilir.⁶⁰³ Türk-İsviçre ve Fransız hukuklarında düzenlenmeyen ortak vasiyetname, Alman hukukunda düzenlenmektedir.⁶⁰⁴ Ortak vasiyetnameler üç türe ayrılarak incelenmektedirler.

Birlikte vasiyetnamelerde birden çok miras bırakan aynı anda aynı belge içerisinde ölüme bağlı son arzu, istek ve emirlerini açıklamaktadırlar. Birlikte vasiyetnamelerde

⁶⁰¹Karlı, s. 324.

⁶⁰²Tekdoğan, s. 556.

⁶⁰³Mustafa Dural, “İsviçre Türk Hukukunda Ortak (Müşterek) Vasiyetnameler”, **İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi**, 1969, C. 3, S. 4, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/14070>, s. 165, e.t.: 27/05/2022.; Dural/Öz, s. 53.; Çabri, s. 504.

⁶⁰⁴Eren/Yücer Aktürk, s. 130.

belgede birlik vardır. Birden çok miras bırakanın iradelerinin ya da yaptıkları tasarrufların birbirlerine uygun olup olmaması önemli değildir. Karşılıklı vasiyetnamede ise miras bırakanlar karşılıklı olarak birbirleri lehine ölüme bağlı tasarruflarda bulunurlar. Yapılan tasarruflar birbirleriyle özdeş olmak zorunda değildir. Bir taraf mirasçı atama tasarrufunda bulunurken diğer taraf belirli mal bırakma tasarrufunda bulunabilecektir. Tasarruflar arasında iç bağlılık kurulmaktadır. Birbirine bağlı vasiyetnamede ise birden çok miras bırakan birlikte düzenledikleri vasiyetnamelerin her birinin geçerliliğini diğerinin geçerliliğine bağlamaktadırlar. Birbirine bağlı vasiyetnamelerin aynı zamanda karşılıklı olmaları da mümkündür. Fakat bu karşılıklılık zorunlu değildir.⁶⁰⁵

Ortak vasiyetnamelerin geçerliliğini değerlendirecek olursak birlikte vasiyetnamede tek bir belge üzerine birden çok miras bırakanın kanunun öngördüğü vasiyetname çeşitlerinden birinin kurallarına uygun şekilde ölüme bağlı tasarruf yapmaları durumunda birden çok bağımsız ve geçerli vasiyetname olacağı için yapılan vasiyetnameler geçerli olacaktır. Karı ve kocanın miras bırakan olduğu örnekte bir beyaz kâğıdın ön sayfasında kadının el yazılı vasiyetnamenin kurallarına uygun şekilde vasiyetname düzenlediğini aynı kâğıdın arka sayfasında da erkeğin el yazılı vasiyetnamenin kurallarına uygun şekilde vasiyetname düzenlediğini düşünürsek belgede birlik olmasına rağmen iki bağımsız ve geçerli el yazılı vasiyetname mevcuttur. Fakat yine karı koca miras bırakandan kadının ön sayfada kendi vasiyetnamesini öngörülen kurallara uygun şekilde düzenlediğini arka sayfada da eşinin son arzularını içeren bir belge kaleme aldığını düşünelim. Erkek bakımından el yazılı vasiyetnamenin kurallarına uygun bir vasiyetname ortada olmadığı için erkeğin son arzuları geçersiz olacaktır. Kadının vasiyetnamesi ise geçerli olarak hukuk hayatında varlığını sürdürecektir.⁶⁰⁶

Birden çok miras bırakanın aynı anda ölüme bağlı tasarruflarda bulunması aslında daha çok miras sözleşmesinin içeriğine uygun düşmektedir. Yargıtay da bir kararında⁶⁰⁷ birbirine bağımlı ortak tasarrufların bulunduğu bir resmi vasiyetnameyi miras bırakanın son arzularını ayakta tutmak amacıyla tahvil ederek miras sözleşmesi olarak ayakta tutmuştur. Kanaatimizce bu yaklaşım favor testamenti ilkesiyle uyumlu olması sebebiyle son derece isabetlidir.

⁶⁰⁵Dural, s. 166-167.; Çabri, s. 505.; Eren/Yücer Aktürk, s. 131.; Dural/Öz, s. 54.

⁶⁰⁶Çabri, s. 506.

⁶⁰⁷Yargıtay 2. HD., T. 02/03/1990, E. 9067, K. 2434, **Kaynak:** www.hukukturk.com, e.t.: 27/05/2022.

Ortak vasiyetname, her miras bırakan tarafından tek taraflı olarak geri alınabilecektir. Fakat vasiyetnamelerin her birinin geçerliliğinin birbirine bağlı olduğu ortak vasiyetnamelerden birinin geri alınması veya bir sebeple hükümsüz hale gelmesi diğerini de kendiliğinden hükümsüz duruma getirecektir.⁶⁰⁸

Yargıtay'ın da kararlarında⁶⁰⁹ vurguladığı gibi genel olarak ortak vasiyetnamenin değil kanunda öngörülen şekil şartlarına uygun şekilde düzenlenmeyen vasiyetnamelerin geçersizliği sonucuna ulaşılabacaktır ki bu vasiyetname türü birlikte vasiyetnamedir. Başka bir ifade ile birlikte vasiyetnameler hariç olmak üzere kanunda öngörülen şekil şartlarına uygun biçimde düzenlenmek kaydıyla diğer ortak vasiyetnameler geçerli sayılmalıdır. Birlikte vasiyetnameler geçersizdir ve yaptırımını iptal edilebilirlikte çünkü şekil şartlarına aykırı olduğu için sakat da olsa bir vasiyetname mevcuttur.⁶¹⁰ Vasiyetnamelerde şekle aykırılığın yaptırımını iptal edilebilirlikte.

Ortak vasiyetnamelerin iptali davaları daha çok, kanunun ortak vasiyetnameler için ayrı bir şekil öngörmemesi sebebiyle, kanunda öngörülen vasiyetname türlerine uygun şekilde yapılmama iddiası üzerinden şekle aykırılık sebebi etrafında yoğunlaşır. Belirttiğimiz gibi kanunda öngörülen vasiyetname türlerine aykırı şekilde yapılan vasiyetnameler ile birlikte vasiyetnameler şekle aykırılık nedeniyle iptal edilebilir. Ayrıca kanun koyucunun vasiyetnamelerde iptal sebebi olarak öngördüğü ehliyetsizlik, irade sakatlıkları, hukuka ve ahlaka aykırılık sebeplerinin ortak vasiyetnamelerin iptaline neden olmasının önünde herhangi bir engel yoktur. Fakat kanunda ayrıca belirtilmediği için yaygın şekilde yapılmayan ortak vasiyetnameler bakımından şekle aykırılık dışındaki sebeplere dayanan vasiyetnamenin iptali davası örneklerine ulaşmak kolay değildir. Biz de çalışmamız boyunca böyle bir mahkeme kararına rastlamadık.

4.5. Yabancılık Unsuru Taşıyan Vasiyetnamelerin İptali

Vasiyetnamede yabancılık unsurunun bulunması halinde MÖHUK m. 20'de düzenlenen mirasa ilişkin kanunlar ihtilafı kuralları devreye girecektir. Vasiyetnamenin esasına uygulanacak olan hukuk MÖHUK m. 20'nin birinci fıkrasının yönlendirmesiyle belirlenmektedir. Miras bırakanın vasiyetnamesinde tasarrufta bulunduğu taşınır

⁶⁰⁸Çabri, s. 508.

⁶⁰⁹Yargıtay 3. HD., T. 17/02/2014, E. 18224, K. 2251, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 27/05/2022.

⁶¹⁰Dural/Öz, s. 55.; Gençcan, s. 531.; Dural, s. 170.

terekeşinin yanı sıra Türkiye dışında kalan taşınmaz terekesi bakımından miras bırakanın kendi milli hukuku uygulama alanı bulacaktır. Türkiye’de bulunan taşınmaz terekesi bakımından ise Türk Hukuku uygulama alanı bulacaktır.⁶¹¹ Ölüme baēlı tasarruflar bakımından kanunlar ihtilafı kurallarının göz önünde bulundurulacaēı zaman açıkça düzenlenmemiş olsa da yabancılık unsuru içeren vasiyetnamelere uygulanacak hukukun belirlenmesinde miras bırakanın ölümü anı deēil vasiyetnamenin düzenlenme zamanının esas alınması daha isabetli olacaktır.⁶¹²

Türk hukuk sisteminin kabul ettiēi iki çeşit şekli anlamda ölüme baēlı tasarruf vardır. Gerek miras sözleşmeleri gerekse vasiyetnameler bakımından ölüme baēlı tasarruf ehliyeti tasarrufta bulunanın tasarrufun yapıldığı andaki milli hukukuna tabi olacaktır. Yani Türk hukukunda vasiyetname yapma ehliyeti milli hukuk prensibine bağlanmıştır.⁶¹³ Vasiyetnamenin geri alınması konusunda da miras bırakanın tasarrufun yapıldığı andaki milli hukuku uygulama alanı bulacaktır.⁶¹⁴ Vasiyetnamenin iptal sebepleri, vasiyetnamenin iptal davası ve süreleri, tenkis konularının genel olarak miras statüsüne tabi olduğu savunulmaktadır.⁶¹⁵ Fakat bir görüş, iptal sebeplerinden irade sakatlığına sebebine dayarılan hallerde kişisel statü yani miras bırakanın milli hukukunun uygulama alanı bulacaēını savunmaktadır.⁶¹⁶ Diēer bir görüş de ehliyetsizlik sebebine dayanan vasiyetnamenin iptali davasında ehliyet statüsünün uygulama alanı bulacaēını savunmaktadır.⁶¹⁷

Ölüme baēlı tasarrufların şekline uygulanacak olan hukuku düzenleyen MÖHUK m. 20’nin dördüncü fıkrası sadece miras sözleşmesi bakımından uygulama alanı bulacaktır. Vasiyetnamelerin şekli bakımından ise Vasiyet Tasarruflarının Biçimine İlişkin Kanun Uyuşmazlıkları Konusundaki 1961 tarihli Lahey Sözleşmesi uygulama alanı bulacaktır. Söz konusu sözleşme vasiyetnamelerin düzenlenmeleri ve geri alınmalarına ilişkin işlemlerin kanunun öngördüğü şekle yönelik şartlara uyulmaması sebebiyle hükümsüz hale gelmelerinin önüne geçmek ve favor testamenti ilkesinin

⁶¹¹Furkan Olgaç, “Yabancılık Unsuru İçeren Resmi Vasiyetnamelere Uygulanacak Hukuk”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, 2022, C. 0, S. 49, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2183560>, s. 75, e.t.: 28/05/2022.

⁶¹²Olgaç, **Yabancılık Unsuru İçeren Resmi Vasiyetnamelere Uygulanacak Hukuk**, s. 75.

⁶¹³Ergin Nomer, **Devletler Hususi Hukuku**, Yenilenmiş 23. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2021, s. 300.

⁶¹⁴Aysel Çelikel/Bahadır Erdem, **Milletlerarası Özel Hukuk**, Yenilenmiş 17. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2021, s. 355.

⁶¹⁵Olgaç, **Yabancılık Unsuru İçeren Resmi Vasiyetnamelere Uygulanacak Hukuk**, s. 76.

⁶¹⁶Çelikel/Erdem, s. 356.

⁶¹⁷Cemal Şanlı/Emre Esen/İnci Ataman-Figanmeşe, **Milletlerarası Özel Hukuk**, 9. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2021, s. 277-278.

olabildiğince uygulanması adına akdedilmiştir.⁶¹⁸ Vasiyetnamenin belirtilen hukuklardan birinin öngördüğü şekil şartlarına uygun yapılması halinde geçerli bir vasiyetnameden söz edilecektir.

Sözleşmeye göre, vasiyetnamenin yapıldığı yer hukuku; miras bırakanın vasiyetnameyi yaptığı an veya ölümü anında vatandaşı olduğu ülke hukuku; miras bırakanın vasiyetnameyi yaptığı an veya ölümü anında ikametgâhının bulunduğu yer hukuku; miras bırakanın vasiyetnameyi yaptığı an veya ölümü anında mutat meskeninin bulunduğu yer hukuku veya taşınmaz söz konusuysa bu malların bulunduğu yer hukuklarından birine uygun şekilde yapılan vasiyetname geçerli sayılacaktır.⁶¹⁹

Vasiyetnamenin belirtilen yetkili hukuklardan birinin şekil şartlarına uygun olarak düzenlenmesi halinde bütün akit devletlerde şeklen geçerli kabul edilecektir.⁶²⁰ Sözleşme nitelik olarak loi uniforme niteliktedir. Yani akit devlet vatandaşı olup olmamasına bakılmaksızın ve karşılıklılık aranmaksızın yabancılık unsuru taşıyan her vasiyetnamede uygulama alanı bulacaktır.⁶²¹

Ortak vasiyetname bakımından bir değerlendirme yapacak olursak bir görüş ortak vasiyetnamenin ölüme bağlı tasarrufun amaç ve konusuna yöneldiğini, vasiyetnamenin maddi içeriğini oluşturduğunu ve mirasın esasına ilişkin bir husus olduğunu savunarak ortak vasiyetnameyi miras statüsü içerisinde değerlendirir.⁶²² Dolayısıyla miras bırakanın milli hukukunun ortak vasiyetnameyi kabul etmesi durumunda yapılan ortak vasiyetname geçerli olacaktır. Diğer görüş ise Türk hukukunda ortak vasiyetnamenin Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenmeyen bir vasiyetname türü olmasından bahisle şekle aykırı vasiyetname olarak geçersiz olacağı gerekçesiyle ortak vasiyetnameyi bir şekil sorunu olarak görmektedir. Bu nedenle şekil statüsüne tabi olacağını savunmaktadır.⁶²³ Kanaatimizce ilk görüş daha isabetlidir zira ortak vasiyetnameler

⁶¹⁸Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe, s. 283.

⁶¹⁹Çelikel/Erdem, s. 357.; Ergin Nomer, s. 302.; Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe, s. 283-284.

⁶²⁰Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe, s. 284.

⁶²¹Olgaç, **Yabancılık Unsuru İçeren Resmî Vasiyetnamelere Uygulanacak Hukuk**, s. 70.; Ergin Nomer, s. 303.; Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe, s. 284.; Pelin Güven, "Yabancıların Vasiyetname Yapma Ehliyetine, Vasiyetin Şekline ve Esasına Uygulanacak Hukuk ile Bu Kapsamda Yabancı Gerçek Kişilerin Miras Hakkı", **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 10, S. 1-2, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1857425>, s. 346, e.t.: 28/05/2022.

⁶²²Nuray Ekşi, **Yargıtay Kararları Işığında Milletlerarası Miras Hukuku**, 1. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2013, s. 63.; Olgaç, **Yabancılık Unsuru İçeren Resmî Vasiyetnamelere Uygulanacak Hukuk**, s. 69.

⁶²³Ergin Nomer, s. 302.; Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe, s. 277.

Türk hukukunda kanunda öngörülen vasiyetnamelerdeki şartları taşıması kaydıyla geçerli sayılmaktadır.

Geçici koruma altında bulunan yabancılar mülteci ya da vatansız olmamaları sebebiyle MÖHUK m. 4'ün ilk fıkrasının ilk bendindeki düzenlemeden faydalanamayacaklardır. Diğer yabancılar gibi MÖHUK m. 20'deki miras statüsüne tabi olarak kendi milli hukukları geçici koruma altındaki yabancılara da uygulanacaktır. Vasiyetnamenin şekli hakkında ise 1961 tarihli Lahey sözleşmesi diğer yabancılık unsurlarında olduğu gibi uygulanacaktır.⁶²⁴

MÖHUK m. 43'e göre mirasa ilişkin davalar ölenin Türkiye'deki son yerleşim yeri mahkemesinde, son yerleşim yerinin Türkiye'de olmaması hâlinde terekeye dâhil malların bulunduğu yer mahkemesinde görülecektir. Kademeli bir yetki kuralı içeren madde yabancılık unsuru taşıyan mirasa ilişkin davalar bakımından münhasır yetki niteliğinde değildir. Fakat terekede bulunan taşınmaz malların aynına ilişkin ihtilaflarda taşınmazın bulunduğu yer mahkemesinin yetkisi münhasır yetki niteliğindedir. Bu sebeple Türkiye'de bulunan bir taşınmazın aynına yönelik ihtilafın yabancı ülke mahkemelerinde görülmesi halinde Türk mahkemeleri tarafından tenfizi mümkün olmayacaktır.⁶²⁵ Vasiyetnamenin iptali davası bakımından ise münhasır yetki mevcut değildir. MÖHUK madde 43'e göre miras bırakanın Türkiye'deki son yerleşim yeri mahkemesi, son yerleşim yerinin Türkiye'de olmaması hâlinde terekeye dâhil malların bulunduğu yer mahkemesinde vasiyetnamenin iptali davası görülebilecektir.⁶²⁶

4.6. Dijital Mirasın Geçerliliği ve İptal Davasıyla İlişkisi

Aktüel teknolojik gelişmeler hayatın her alanında etkili olduğu gibi miras hukuku alanında etkili olmaktadır. Ölüme bağlı tasarruflar ve vasiyetname özelinde düşündüğümüzde son derece sıkı şekil şartlarının hüküm sürdüğü ölüme bağlı tasarruf sahasında güncel ve teknolojik gelişmeleri vasiyetnamelere uyarlamak son derece zordur. Ölüm olgusunun gerçekleşmesiyle sonuçlarını doğurması sebebiyle çerçevesi sıkı şekilde belirlenmiş hukuki enstrümanları kullanmaktan başka şansı olmayan miras bırakana farklı yollar ve olanaklar sağlanması gerekmektedir.

⁶²⁴Olgaç, *Yabancılık Unsuru İçeren Resmi Vasiyetnamelere Uygulanacak Hukuk*, s. 78.

⁶²⁵Çelikel/Erdem, s. 631-632.

⁶²⁶Çelikel/Erdem, s. 632.

Miras bırakanın, kanunun sınırlı sayıda kabul ettiği resmi, el yazılı ve sözlü vasiyetname dışındaki bir şekilde vasiyetname yapma olanağı yoktur. Birçok vatandaşlık işleminin dijital ortam olan e-devlet üzerinden yapılması, elektronik imza ile sözleşmeler imzalanması, avukatlara dava açma hakkı tanınması ve bankacılık işlemlerinin dijital araçlarla gerçekleştirilmesi gibi örnekler miras hukuku alanında da teknolojik gelişmelerin yansımaları olması gerektiğini düşündürmektedir. Doktrinde elektronik imza ile düzenlenen elektronik vasiyetnamenin teşhis fonksiyonunu gerçekleştirdiği ve geçerli sayılması gerektiğini belirten görüş mevcuttur.⁶²⁷ Birçok insanın akıllı telefon kullandığı günümüzde görüntülü ve sesli kayıtlar aracılığıyla video vasiyetname yapma imkânı getirilmesi gerektiği görüşü doktrinde taraftar bulmaktadır.⁶²⁸ Kanaatimizce de mevcut vasiyetname düzenleme şekilleri günümüz ihtiyaçlarını karşılamakta eksik kalmaktadır. İçerisinde teknolojik olanaklar barındıran yeni ölüme bağlı tasarruf ve dolayısıyla vasiyetname türleri geliştirmek yerinde olacaktır.

Günümüzde birçok insan dijital varlıklara sahiptir. Dijital varlık, maddi değeri olan ve olmayan dijital ortamda oluşturulan veya dijital ortama aktarılan her türlü veri, program, bilgi, dosya, hesap, şifre, hak veya menfaat olarak tanımlanabilir.⁶²⁹ Dijital varlıklar tablet, akıllı telefon, bilgisayar, bellek veya CD gibi taşınır bir eşya üzerinde bulunabilmelerinin yanında internet hesapları veya bulut depolama uygulamaları üzerinde de bulunabilirler. Taşınır eşya üzerinde bulunan dijital varlıklar miras bırakanın intikale elverişli malvarlığının bir unsuru olması sebebiyle TMK 599'un yönlendirmesiyle terekede yer alabilmektedirler. İnternet hesapları veya bulut depolama uygulamaları üzerinde bulunan dijital varlıkların mirasçılara intikalini düzenleyen özel bir kanun hükmü bulunmamaktadır.⁶³⁰

Dijital varlıkları saklayan ve yöneten internet şirketlerinden hizmet almak isteyen kullanıcılar genel işlem koşulu niteliğindeki kullanıcı sözleşmelerini imzalamak

⁶²⁷Savaş, s. 88.

⁶²⁸Semih Yünlü, "Video Vasiyetname: Ölüme Bağlı Tasarrufların Güncellenmesi", **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2020, C. 22, S. 2, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/787986>, s. 738, e.t.: 24/04/2022.

⁶²⁹Hasan Altındal/Yusuf Enes Arslan, "Türk Hukukunda Dijital Miras: Karşılaşılan Sorunlar ve Uluslararası Uygulamalar Çerçevesinde Bazı Çözüm Önerileri", **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2021, C. 25, S. 1, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1546711>, s. 320, e.t.: 24/04/2022.

⁶³⁰Erdem Büyüksağış ve diğerleri, "Dijital Varlıkların Miras Yoluyla İntikali", **Yargıtay Dergisi**, 2021, C. 47, S. 2, <https://www.researchgate.net/publication/352018928>, s. 340, e.t.: 24/04/2022.

durumunda kalmaktadırlar.⁶³¹ Kullanıcı sözleşmelerinin çoğunluğu kullanıcının ölümünden sonra dijital varlığın mirasçılara intikaline izin vermemektedir. Facebook gibi bazı şirketler, kullanıcıya ölümünden sonra hesabının geleceğine karar verme hakkı tanımaktadır. Apple gibi bazı hizmet sağlayıcılar ise kullanıcının ölümünden sonra mirasçılarının mahkemen karar almalarına istinaden kullanıcının hesap bilgilerini mirasçılarla paylaşmaktadır. Sözleşmede mirasçılara intikale dair bir hüküm yoksa ya da mirasçılara intikal kesin olarak yasaklanmamışsa dijital varlık mirasçılara geçebilecektir.⁶³²

Dijital varlıklar, kullanım amaçlarına göre salt ekonomik amaçlı, karma amaçlı ve ekonomik olmayan kişisel amaçlı olarak sınıflandırılabilir. Kişisel amaçlı dijital varlıklar ise objektif ekonomik değeri olan ve olmayan şeklinde ikiye ayrılabilir. Ekonomik değeri olan dijital varlıklar intikale elverişli olduğu için terekeye dâhil olabilecekken salt kişisel amaçlı objektif olarak ekonomik değeri olmayan dijital varlıklar intikale elverişli olmadıkları için terekeye dâhil olamayacaktır.⁶³³ Ekonomik değeri bulunmayan dijital varlıklar kullanıcının kişi varlığına ilişkin olarak değerlendirilmelidir.

Dijital varlıkların önemli bir kısmı kullanıcının kişisel verilerini içerir. Dijital varlıklar nelerdir sorusuna birkaç örnek vermekte fayda görmekteyiz. Elektronik posta içerikleri, sosyal medya hesapları, internet hesapları, kullanma ve kiralama hakları (yıllık Netflix üyelikleri, Spotify üyelikleri, Legalbank gibi elektronik hukuk bankası, Kazancı gibi içtihat bilgi bankası üyelikleri), çevrimiçi oyun hesapları, elektronik para, kripto para, sanal para, dijital para gibi örnekler verilebilir.⁶³⁴ İlâveten metaverse sanal ortamında arsa satın alma haberlerinin yaygınlaştığı günümüzde Nitelikli Fikri Tapu olarak Türkçe'ye çevrilen NFT görünümündeki metaverse sanal arsalarını da maddi değeri olan dijital varlık olarak kabul etmekte bir sakınca bulunmayacaktır.

Dijital tereke, miras bırakanın tüm dijital bilgileri, hizmet sunucusu şirketle miras bırakan arasında imzalanan sözleşme temelli özel hukuk ilişkileri, kaydedilen işitsel ve görsel ürünlerin mirasçılara intikale elverişli olanları olarak tanımlanabilir.⁶³⁵ Güncel içerikli konular olması sebebiyle yargı kararlarına konu olan fazla sayıda uyuşmazlık

⁶³¹Büyüksağış, s. 355.

⁶³²Altındal/Arslan, s. 335.

⁶³³Büyüksağış, s. 376.

⁶³⁴Altındal/Arslan, s. 321.

⁶³⁵Nurten İnce Akman, “ Mirasbırakanın Dijital Bilgilerinin Mirasçılara Geçişi (Dijital Tereke)”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2018, C. 9, S. 2, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/599861>, s. 534, e.t.: 24/04/2022.

yoktur. Çalışmayı hazırlarken göze çarpan en önemli yargı kararı Antalya BAM 6. Hukuk dairesinin kararıdır. Bu kararın dijital tereke ve miras konusunda perde aralayan, yol gösterici bir karar olduğunu düşünmekteyiz. Kısaca miras bırakan öldükten sonra mirasçısı, birtakım dijital varlığın bulunduğunu bildiği iCloud bulut depolama hesabına erişim talebinde bulunmasına rağmen Apple şirketi mahkeme kararı olmadığı gerekçesiyle talep reddedilmiştir. Mirasçı bunun üzerine terekenin aktifine dâhil edilecek dijital varlığa ulaşabilmek adına ve şirketin isteğini yerine getirmek maksadıyla tereke tespit davası açmıştır. İlk derece mahkemesi, miras bırakanın özel hayatının gizliliğini ihlal edeceği gerekçesiyle bu talebi reddetmiştir. Mirasçı ret kararına karşı istinaf kanun yoluna gitmiştir. İstinaf incelemesi sonucunda tereke tespit talebi uygun görülerek istinaf başvurusu kabul edilmiş ve ilk derece mahkemesi kararı kaldırılmıştır.⁶³⁶ İstinaf mahkemesi kararının en önemli bölümünü aynen aktarmayı uygun görmekteyiz.

Sonuç olarak, mahkemece tespit talebi gereğince mirisin ölüm tarihi itibariyle tüm aktif ve pasif mal varlığının tespiti ve bu minvalde dijital mal varlığının terekesine dâhil olması gerektiği nazara alınarak dijital terekesinin de tespiti yapılarak araştırma ve inceleme sonucunda bir karar verilmesi gerekirken, ölü kişinin e posta hesabının özel hayatın gizliliği kapsamında değerlendirilerek talebin reddine karar verilmiş olması hatalı olmuştur.⁶³⁷

Farklı ülkelerdeki yargı kararlarından örnek verecek olursak Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bir uyuşmazlıkta aktör Bruce Willis iTunes platformunda yıllarca biriktirdiği ve ciddi maddi değeri olan şarkıları üç çocuğuna miras bırakmak istemiştir. Apple şirketi, iTunes platformunu kullanmaya başlamadan imzalanan lisans sözleşmesini dayanak göstererek bu talebi reddetmiştir. Sözleşmeye göre satın alınan hizmet istendiği zaman şarkının dinlenmesi ve depo edilmesinden ibarettir. Dolayısıyla kullanıcı, şarkıların sahibi olmadığı için mirasla intikale elverişli bir haktan bahsedilemeyecektir. Amerika Birleşik Devletleri Federal Mahkemesi'nde görülen başka bir davada mahkeme, miras bırakanın mal varlığını yönetmek adına mahkemece atanan kayyımın herhangi bir vasiyetname olmasa bile vefat eden miras bırakanın elektronik posta hesabına erişebileceğine karar vermiştir. Bilişim firmalarının birçoğu

⁶³⁶Altındal/Arslan, s. 333.

⁶³⁷Antalya BAM 6. HD., T. 13/11/2020, E. 1149, K. 905, **Kaynak:** www.legalbank.net, e.t.: 24/04/2022.

miras bırakanın vasiyetnamesinde belirtmesi halinde miras bırakana ait hesap bilgilerini mirasçılarıyla paylaşmaktadır.⁶³⁸

Tüm bu açıklamalar sonucunda dijital varlıkların mirasçılara intikalindeki sorunlara çözüm olarak miras bırakana ait dijital varlıklara ulaşımı sağlayacak şifre, hesap bilgileri, elektronik posta adresleri gibi zorunlu bilgilerin bir dijital kasa hizmet sunucusu eliyle saklanması ve miras bırakanın ölümüyle onun atadığı veya atamadıysa yasal mirasçılara bu bilginin verilmesi gösterilebilir. Bu çözüm hizmet alınan şirketin iflası, dijital verilerin çalınması, miras bırakan tarafından değiştirilmesi gibi sebeplerden ötürü riskli ve istenen çözümden uzak olarak görülmektedir.⁶³⁹ Kanaatimizce de en makul çözüm miras bırakanın ölüme bağlı tasarruf yaparak bizzat bu verileri kendi iradesine uygun şekilde atayacağı mirasçılarıyla paylaşmasıdır. Tabii bunun için ülkemizde ölüme bağlı tasarruf yapma kültürü ve melekesinin oluşması gerekmektedir.

Dijital varlık, dijital tereke, video vasiyetname gibi güncel konu ve taleplerin gelecekte artacağını ve kanun koyucuyu bu alanlarda düzenleme yapmaya mecbur bırakacağını düşünmekteyiz. Yürürlükteki kanunun imkân vermemesi sebebiyle dijital miras, dijital tereke, video vasiyetname konularına ilişkin tasarruf yapılamamaktadır. Dolayısıyla bu konularda uyuşmazlık bulunmamakta ve bahsedilen alanlarda vasiyetnamenin iptali davası örneklerine rastlanmamaktadır. Kanun koyucunun söz konusu alanlarda tasarruf yapmaya imkân tanınması durumunda uyuşmazlıklar da kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Dijital mal varlığı ve terekeye ilişkin Antalya Bölge Adliye Mahkemesi kararına konu olan uyuşmazlığın perdeyi aralamasıyla birlikte bu konuda daha fazla mahkeme kararının ortaya çıkacağı kanaatindeyiz.

⁶³⁸Altındal/Arslan, s. 331.

⁶³⁹Altındal/Arslan, s. 344.

SONUÇ

Vasiyetname, bir gerçek kişinin hüküm ve sonuçlarını doğurması için karşı tarafa yöneltme mecburiyeti olmadan ölüme bağlı arzu, istek, emir ve iradesini açıklama biçimiyle yaptığı tek taraflı hukuksal işlemidir. Miras hukuku sistemimiz olağan dönemlerde resmi ve el yazılı vasiyetnamenin yapılmasını, olağanüstü durumlarda ve olağan dönem vasiyetnamelerinin yapılmasına olanak bulunmayan hallerde sözlü vasiyetnamenin yapılmasını kabul etmektedir.

Vasiyetnamenin iptali davası açmak suretiyle mahkemeden iptal kararı almak vasiyetnamenin hükümsüz hale gelerek sona ermesine sebep olur. Sağlar arası hukuksal işlemlerde geçersizliğin yaptırımını kural olarak kesin hükümsüzlük iken ölüme bağlı tasarruflarda geçersizliğin yaptırımını iptal edilebilirliktir. Kanun koyucunun buradaki amacı miras bırakanın ölüme bağlı son arzu, istek ve emirlerini olabildiğince ayakta tutmaktır. Sınırlı sayıda öngörülen iptal sebeplerinden başka sebebe dayanarak vasiyetnamenin iptali istenemez.

Vasiyetnamenin iptali sebepleri kanunda sınırlı sayıda sayılan ehliyetsizlik, hukuka ve ahlaka aykırılık, şekle aykırılık ve irade sakatlıkları halleridir. Çalışmamıza başlamadan önce kanunun öngördüğü iptal sebeplerinin isabetli olduğunu düşünmekteydik. Çalışma sonunda oluşan kanaatimiz kanun koyucunun miras bırakanın son arzularını ayakta tutma istek ve gayretini doğru bulmaktadır. Fakat hukuka ve ahlaka aykırılık sebebi ile her şekle aykırılığın iptal yaptırımını ile karşılaşmasını isabetli görmüyoruz.

Vasiyetnamenin içeriğinin, vasiyetnameye eklenen koşul veya yüklemenin hukuka veya ahlaka aykırı olması durumu iptal sebepleri arasında sayılmaktadır. Söz konusu iptal sebebi kanaatimizce yerinde değildir. Ölüme bağlı tasarruflar bakımından da sağlar arası işlemlerde olduğu gibi hukuka ve ahlaka aykırılığın yaptırımını kesin hükümsüzlük olmalıdır. Kamu düzenini bu kadar yakından ilgilendiren bir sebebin iptal yaptırımına tabi olması hakkaniyetli sonuçlar doğurmayacaktır. Zira miras bırakanın hukuka ve ahlaka aykırılık içeren sağlar arası bir tasarruf yapması halinde kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olarak geçersiz hale gelecek olan işlem ölüme bağlı tasarruf şeklinde yapılması halinde iptal yaptırımına tabi olarak mirasçılar ve diğer ilgililerin harekete geçerek iptal davası açmaları halinde geçersiz hale gelecektir. İptal davası açılmaması halinde ise geçerli bir vasiyetnamenin hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır.

Bahsettiğimiz durum, kanunun bu açığını kötü niyetle kullanmak isteyen miras bırakan açısından bir fırsat olarak kullanılabilir ki bu durum dürüstlük kuralıyla bağdaşmaz. Hukuk sistemimiz bu hali korumamalıdır. Kamu düzenini bu kadar yakından ilgilendiren bir konu, kanun koyucu tarafından daha özel bir şekilde düzenlenmelidir. Kanun maddesinin mevcut hali hukuka ve ahlaka aykırılığı iptal sebebi olarak kabul ettiği için başka bir yaptırım şu anda uygulama alanı bulmaz. Dolayısıyla yasa koyucunun yapacağı yeni bir düzenlemeyle hukuka ve ahlaka aykırılığı iptal sebepleri arasından çıkararak kesin hükümsüzlük yaptırımına bağlaması hukuk sistemimiz açısından daha isabetli olacaktır.

Vasiyetnamenin kanunda öngörülen şekle aykırı şekilde yapılması da vasiyetnamenin iptali sebeplerinden birisidir. Fakat her şekle aykırılığın iptal yaptırımıyla karşılaşması isabetli değildir. Ağır ve bariz şekle aykırılıkların iptal yaptırımına tabii olması kanaatimizce doğru değildir. Kanunun aradığı şekil şartlarına çok uzak şekilde hazırlanmış ve kanunda belirlenen şekil şartlarına temelden aykırı vasiyetnameler ile diğer şekle aykırı vasiyetnameler aynı yaptırımla karşılaşmamalıdır. El yazılı vasiyetnamenin daktilo ile yazıldığı, imzalanmadığı ve tarihin atılmadığı bir örnekte bile şu an yürürlükte olan kanunumuza göre şekli de olsa bir vasiyetname bulunması sebebiyle söz konusu vasiyetname iptal edilene kadar geçerli bir vasiyetnamenin hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır. Bu sebeple hakkaniyete daha uygun olacağını düşündüğümüz bir çözüm olarak ağır ve bariz şekle aykırılık halleri ile diğer şekle aykırılık halleri bakımından kanun koyucunun yaptırım türünü çeşitlendirmesi gerektiğini düşünüyoruz. Ağır ve bariz şekle aykırılık bakımından kesin hükümsüzlük, diğer şekle aykırılıklar bakımından ise iptal yaptırımının öngörülmesi daha hakkaniyetli sonuçlar doğuracaktır.

Ortak vasiyetnameler ise kanun koyucunun düzenlediği vasiyetname türlerinden birisi değildir. Birlikte, karşılıklı ve birbirine bağlı olmak üzere üç çeşidi olan ortak vasiyetnameler kanunda öngörülen vasiyetname türlerinden birinin şekil kurallarını taşıması halinde, ilgili vasiyetnamenin diğer şartlarını da taşıyor olması kaydıyla, geçerli sayılacaktır. Yargıtay kararları ve doktrinde genel olarak birlikte vasiyetname geçersiz, karşılıklı ve birbirine bağlı vasiyetname ise şekil şartlarına uygun olması kaydıyla geçerli sayılmaktadır. Kanun koyucunun Türk Medeni Kanunu'nda diğer vasiyetname türlerinden ayrı olarak ortak vasiyetname müessesesini düzenlemesi, yargı kararları ve doktrinindeki görüşler çerçevesinde geçerli sayılan bu vasiyetname türüne

kanuni bir güvence vermesinin yanı sıra uygulamadaki sorunların ve kafa karışıklığının da önüne geçmeye katkı sağlayacaktır.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu, vasiyetnamenin iptali davasının açılması için hak düşürücü süreler öngörmektedir. 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi ise sürelerin niteliğini zamanaşımı olarak belirlemiştir. Vasiyetnamenin iptali davasının bozucu yenilik doğuran dava karakteri düşünüldüğünde yürürlükteki kanunumuzun düzenlemesini yerinde buluyoruz. Ek olarak yürürlükteki kanunumuzun mehzaz kanundaki değişikliklere uygun olarak düzenleme yerini şekil şartları arasından çıkarmasını da son derece isabetli bir değişiklik olarak görmekteyiz.

Güncel ve teknolojik gelişmelerin çok hızlı şekilde ilerlediği günümüzde miras hukuku gibi sıkı şekil şartlarının bulunduğu alanda aktüel gelişmelerin uygulama alanı bulması oldukça zordur. Sıkı şekil kurallarının öngörüldüğü vasiyetnameler bakımından hem miras bırakanı vasiyetname düzenlemeye teşvik etmek hem de usulü kolaylaştırmak adına yeni, kolay ve teknolojik imkânların kanun koyucu tarafından düzenlenmesi gerekmektedir. Bu amaca yönelik olarak elektronik vasiyetname, video vasiyetname, ortak vasiyetname gibi yeni vasiyetname türlerinin kanun koyucu tarafından düzenlenmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Çalışmamız boyunca yaptığımız değerlendirme sonucunda miras hukukunda ve özellikle vasiyetname konusunda bir güncellemenin son derece gerekli olduğu görülmektedir. Miras hukuku ve vasiyetname konularında çalışma yapmak isteyen yüksek lisans öğrencileri vasiyetname konusunun çeşitli alanlarında ve konuyla ilgili güncel gelişmeler hakkında keyifli bir çalışma yapabilirler. Ayrıca vasiyetnamenin iptali davasına benzer davalar olan tenkis davası, miras sebebiyle istihkak davası ve vasiyetnamenin tenfizi davası alanlarında da çalışma yapmalarını tavsiye ediyoruz. Bu sayede yapılan akademik çalışma bakımından diğer medeni hukuk alanlarının bir adım gerisinde olduğunu tespit ettiğimiz Miras Hukuku alanında yapılan akademik çalışma sayısı da artar ve diğer medeni hukuk alanlarıyla Miras Hukuku arasındaki denge sağlanmış olur.

KAYNAKÇA

- AĞCA TOPLANDI, Pınar; “Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Yeditepe Üniversitesi SBE, İstanbul 2008.
- AKBIYIK, Cem; **Miras Sebebiyle İstihkak Davası**, 1. Baskı, Der Yayınları, İstanbul 2003.
- AKBIYIK, Cem; **Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2012.
- AKKÖK, Semih; **Türk Hukukunda Miras Bırakmanın Muvazaalı İşlemleri ve Buna Bağlanan Hukuki Sonuçlar**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.
- ALBAŞ, Hakan; “Miras Hukukunda İptal ve Tenkis Def’i”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, 2012, C. 18, S. 3.
- ALTINDAL, Hasan / ARSLAN Yusuf Enes, “Türk Hukukunda Dijital Miras: Karşılaşılan Sorunlar ve Uluslararası Uygulamalar Çerçevesinde Bazı Çözüm Önerileri”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2021, C. 25, S. 1.
- ANTALYA, O. Gökhan; **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt I**, Birinci Baskıya Ek Tıpkı Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul 2016.
- ANTALYA, O. Gökhan / SAĞLAM, İpek; **Miras Hukuku**, 3. Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul 2015.
- ARPACI, Özge; “Mahkeme Kararları Işığında Ölüme Bağlı Tasarruf İle Sağlar Arası Hukuki İşlemlerin Ayırımında Geliştirilen Kriterler”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2020, C. 24, S. 1.
- ATEŞ, Derya; “İsviçre Federal Mahkemesinin ATF 144 III 217 İle ATF 142 III 9 Sayılı Kararları ve Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisinin Hukuki Sorumluluğu”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, 2020, C. 0, S. 44.
- ATLI, Banu; **Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü ve Hükümden Düşmesi**, 1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017.
- AYDIN, M. Akif; **Türk Hukuk Tarihi**, 4. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2001.
- AYDIN, Muhammed; “Resmi Vasiyetname”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Hasan Kalyoncu Üniversitesi SBE, Gaziantep 2019.
- AYDIN, Sema; “4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu Kapsamında Sözlü Vasiyetname”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Dicle Üniversitesi SBE, Diyarbakır 2016.
- AYİTER, Nuşin; **Miras Hukuku**, 4. Bası, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1978.

- AYSAL, Mert; “Ölüme Bağlı Tasarruflarda İrade Sakatlıkları ve Sonuçları”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Galatasaray Üniversitesi SBE, İstanbul 2009.
- BAĞCI, Ömer; “El Yazısı ile Vasiyetnamede Düzenleme Yeri ve Tarihi”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Galatasaray Üniversitesi SBE, İstanbul 2006.
- BAĞCI, Ömer; “Vasiyetnamenin Geri Alınması”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Yeditepe Üniversitesi SBE, İstanbul 2012.
- BERKİ, Şakir; “Kur’an’da Miras Hukuku”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1981, C. 38, S. 1.
- BERKİ, Şakir; “Romada Miras Hukuku”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1953, C. 10, S. 1.
- BÜYÜKSAGIŞ, Erdem / ÖZYİĞİT, Sinem / MİRKELAM FALAY, Selin / BULDAĞ, İlay Ezgi / OKUR, Mustafa Said; “Dijital Varlıkların Miras Yoluyla İntikali”, **Yargıtay Dergisi**, 2021, C. 47, S. 2.
- ÇABRİ, Sezer; **Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 495-574) Cilt- 1**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018.
- ÇALDAĞ, Coşkun; “Resmi Vasiyetnamenin Düzenlenme Biçimleri, Vasiyetçi için Özel Durumlar ve Resmi Vasiyetnamenin Geri Alınması”, **Adalet Dergisi**, 2021, C. 0, S. 67.
- ÇELİKEL, Aysel / ERDEM, Bahadır; **Milletlerarası Özel Hukuk**, Yenilenmiş 17. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2021.
- ÇİFTÇİ, Hasan; **Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2020.
- DEMİR, Remzi; “4721 Sayılı Türk Medeni Kanunumuza Göre Açılan Tenkis Davası ile Mirasçıların Açabileceği Diğer Davaların Karşılaştırılması”, **Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi**, 2020, C. 0, S. 1.
- DURAL, Mustafa; “İsviçre Türk Hukukunda Ortak (Müşterek) Vasiyetnameler”, **İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi**, 1969, C. 3, S. 4.
- DURAL, Mustafa / ÖZ Turgut; **Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku**, 10. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2016.
- DURSUN KARAAHMETOĞLU, Şeyda; “Ölüncüye Kadar Bakma Sözleşmesi Kapsamında Bakım Alacaklısının Saklı Payı İhlal Kastı ile Yaptığı Sağlararası Kazandırmaların Tenkisi”, **İstanbul Hukuk Mecmuası**, 2021, C. 79, S. 4.

- EFE, Neşet Başar; “Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İzmir Ekonomi Üniversitesi SBE, İzmir 2019.
- EKİNCİ, Ekrem Buğra; “İslam-Osmanlı Hukukunda Vasiyetin İsbatı”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1997, C. 1, S. 2.
- EKİNCİ, Ekrem Buğra; “İslam-Osmanlı Hukukunda Vasiyetin Şekli”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1997, C. 1, S. 1.
- EKŞİ, Nuray; **Yargıtay Kararları Işığında Milletlerarası Miras Hukuku**, 1. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2013.
- ERDOĞMUŞ, Belgin; **Roma Eşya Hukuku**, 5. Basım, Der Yayınları, İstanbul 2012.
- EREN, Fikret; **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 20. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2016.
- EREN, Fikret/ YÜCER AKTÜRK, İpek; **Türk Miras Hukuku**, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.
- ERGÜNE, Mehmet Serkan; **Vasiyetnamenin Yorumu**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2011.
- ERKAN, Vehbi Umut / YÜCER İpek; “Ayırt Etme Gücü”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2011, C. 60, S. 3.
- GENÇCAN, Ömer Uğur; **Miras Hukuku**, Genişletilmiş 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2011.
- GÖÇMEN, Müjgan; “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Koşul ve Yüklemeler”, **Kırıkkale Hukuk Mecmuası**, 2021, C. 1, S. 1.
- GÖNEN, Doruk; **El Yazılı Vasiyetname**, 1. Baskı, Legal Kitabevi, İstanbul 2007.
- GÖNENSAY, Samim / BİRSEN, Kemaleddin; **Miras Hukuku**, 2. Bası, Ahmed Said Matbaası, İstanbul 1963.
- GÜNAL, A. Nadi; “Roma Miras Hukuku’na Genel Bir Bakış ve Vasiyet Yolu ile Miras”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1995, C. 44, S. 1.
- GÜNAY, Erhan; **Bilimsel Görüşler ve Yargısal Kararlar Eşliğinde Miras Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davaları**, 1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.
- GÜNERİ, Cemal; **Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018.
- GÜRSOY, Kemal Tahir; “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1953, C. 10, S. 1.

- GÜVEN, Pelin; “Yabancıların Vasiyetname Yapma Ehliyetine, Vasiyetin Şekline ve Esasına Uygulanacak Hukuk ile Bu Kapsamda Yabancı Gerçek Kişilerin Miras Hakkı”, **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 10, S. 1-2.
- GÜVENÇ, Selvi Nazlı; **Miras Sebebiyle İstihkak (Mirasçılık) Davası**, 1. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2021.
- HATEMİ, Hüseyin; **Miras Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 8. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018.
- İMRE, Zahit; **Türk Miras Hukuku**, Yenilenmiş 4. Bası, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1978.
- İMRE, Zahit / ERMAN, Hasan; **Miras Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 12. Basım, Der Yayınları, İstanbul 2016.
- İNAN, Ali Naim / ERTAŞ, Şeref / ALBAŞ, Hakan; **Miras Hukuku**, Mevzuattaki Değişikliklere ve Uygulamalardaki Yeniliklere Göre Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 9. Bası, Bilge Yayınevi, Ankara 2015.
- İNCE AKMAN, Nurten; “Mirasbırakanın Dijital Bilgilerinin Mirasçılara Geçiş (Dijital Tereke)”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2018, C. 9, S. 2.
- KAHRAMAN, Zafer; “Önceki Vasiyetnamenin Geri Alınması Beyanı İçeren İkinci Vasiyetnamenin Sonradan Üçüncü Bir Vasiyetname İle Geri Alınması”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2015.
- KARSLI, Abdurrahim; **Medeni Muhakeme Hukuku**, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 4. Baskı, Alternatif Yayıncılık, İstanbul 2014.
- KAYAK, Sevgi; “Roma Hukukunda Vasiyetname Şekilleri”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, 2021, C. 27, S. 1.
- KILIÇOĞLU, Ahmet M.; **Miras Hukuku**, Genişletilmiş 6. Bası, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2015.
- KIRKBEŞOĞLU, Nagehan; “Ölüme Bağlı Tasarrufların Yorumu”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2019, C. 23, S. 4.
- KOCAAĞA, Köksal; “Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisinin Hukuki Niteliği”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2002, C. 6, S. 2.
- KOYUNCU, Ferhat; **Sözlü Vasiyetname**, 1. Basım, Seçkin Kitabevi, Ankara 2014.
- KÖPRÜLÜ, Bülent; **Miras Hukuku Dersleri**, Genişletilmiş ve Yenilenmiş 2. Bası, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1985.
- KÜÇÜKGÜNGÖR, Erkan; “Roma ve Türk Hukukunda Muayyen Mal Vasiyeti”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1996, C. 45, S. 1.

- NAR, Ahmet; **Türk Miras Hukukunda Tenkis**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016.
- NOMER, Ergin; **Devletler Hususi Hukuku**, Yenilenmiş 23. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2021.
- NOMER, Haluk N.; **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş, Genişletilmiş 14. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2015.
- OĞUZ, Müge; “Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesinden Kaynaklanan Muris Muvazaası”, **Selçuk Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dergisi**, 2020, C. 3, S. 2.
- OĞUZMAN, M. Kemal; **Miras Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 3. Bası, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1984.
- OĞUZMAN, M. Kemal / BARLAS Nami; **Medeni Hukuk**, 19. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013.
- OĞUZMAN, M. Kemal / ÖZ, M. Turgut; **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-1**, Gözden Geçirilmiş 12. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014.
- OLGAÇ, Furkan; **Resmi Vasiyetnamenin Hükümsüzleşmesi**, 1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.
- OLGAÇ, Furkan; “Türk Hukukunda Resmi Vasiyetname”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul 2020.
- OLGAÇ, Furkan; “Yabancılık Unsuru İçeren Resmi Vasiyetnamelere Uygulanacak Hukuk”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, 2022, C. 0, S. 49.
- ÖZTAN, Bilge; **Miras Hukuku**, 4. Bası, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2010.
- ÖZTAN, Bilge / ÖZTAN, Fırat; “Ölüme Bağlı Tasarruflara İlişkin Medeni Kanun’daki ve Noterlik Kanunu’ndaki Şekil Şartları”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2016, C. 65, S. 4.
- ÖZTÜRK, Mehmet; “Resmi Vasiyetname”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, İzmir 2019.
- SAKİNCİ, Ali; **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 1. Baskı, Legem Yayıncılık, Ankara 2017.
- SAVAŞ, Abdurrahman; “İnternet Ortamında Yapılan Tek Taraflı Hukuki İşlemler ve Özellikle Elektronik Vasiyetname”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2007, C. 15, S. 2.
- SEROZAN, Rona /ENGİN, Baki İlkey; **Miras Hukuku**, 4. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014.

- SOLAK, Edhem; “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Ehliyet”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Hasan Kalyoncu Üniversitesi SBE, Gaziantep 2016.
- ŞANLI, Cemal / ESEN, Emre / ATAMAN-FİGANMEŞE, İnci; **Milletlerarası Özel Hukuk**, 9. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2021
- TAHİROĞLU, Bülent; **Roma Borçlar Hukuku**, Yeni Türk Borçlar Kanunu ve Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Düzenlenmiş Yeni Bası, Der Yayınları, İstanbul 2013.
- TAHİROĞLU, Bülent / AYDOĞMUŞ, Belgin, **Roma Hukuku Dersleri**, 8. Basım, Der Yayınları, İstanbul 2012.
- TEKDOĞAN, Aydın; **Vasiyetnamenin Tenfizi ve İptali Davaları**, Güncellenmiş 3.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.
- TURAN, Gamze; **Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü**, 1. Basım, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2009.
- TURAN BAŞARA, Gamze; “Ölüme Bağlı Tasarrufların Tenkisi ve Tenkis Davası”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, 2016, C. 0, S. 27.
- TÜRK, Burak; “Resmi Vasiyetnamenin Düzenlenmesi ve Geçersizlik Halleri”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Galatasaray Üniversitesi SBE, İstanbul 2020.
- UMUR, Ziya; **Roma Hukuku Ders Notları**, 3. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 1999.
- UMUR, Ziya; “Roma Miras Hukuku’nun Ana Hatları”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, 1965, C. 31, S. 1-4.
- YAVUZ, Cevdet / TOPUZ, Murat; “Resmi Vasiyetnamede Düzenleme Şekli (Okuma Yazma Bilen ve Bilmeyenlerin Vasiyetname Düzenleme Şekilleri Arasındaki Farklılıklar Bağlamında MK. Madde 534 ve 535’in Değerlendirilmesi)”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, 2016, C. 0, S. 7.
- YILMAZ, İbrahim; “İslâm Hukukunda Vasiyet Yoluyla Varisleri Mirastan Mahrum Etmeye Yönelik Tasarrufların Sınırlandırılması”, **Cumhuriyet İlahiyat Dergisi**, 2017, C. 21, S. 3.
- YÜNLÜ, Semih; “Video Vasiyetname: Ölüme Bağlı Tasarrufların Güncellenmesi”, **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2020, C. 22, S. 2.

VERİ TABANLARI VE İNTERNET SİTELERİ

www.legalbank.net

www.hukukturk.com

<https://karararama.yargitay.gov.tr>

<https://sozluk.gov.tr/>

<https://dergipark.org.tr/tr/>

<https://www.researchgate.net/publication/352018928>

https://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/1_2_9.pdf

EKLER

EK A. Tez Etik Kurul İzin İstek Formu

T.C	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZİNİ / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
T.C. NOSU	
ADI VE SOYADI	CEM SOYUPAK
ÖĞRENCİ NO	20193016
TEL. NO.	
E - MAİL ADRESLERİ	
ANA BİLİM DALI	ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	TEZ
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AİT DÖNEMLIK KAYDININ YAPILIP- YAPILMADIĞI	2021 / 2022- GÜZ / BAHAR DÖNEMİ KAYDINI YENİLEDİM.
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	VASİYETNAMENİN İPTALİ DAVASI
TEZİN AMACI	Tezin amacı, miras hukuku alanında sadece vasiyetnamelerin incelendiği bir akademik çalışma yaparak özellikle vasiyetnamelerin mahkeme kararıyla hükümsüzleşmesinin etki ve sonuçlarını vasiyetnamenin iptali davasının usul ve esaslarını irdelemek suretiyle ortaya koymaktır.
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	<p>Çalışma konumuzun öznesi olan vasiyetnameler tek taraflı, kimseye yöneltilmesine gerek olmayan ve serbestçe geri alınabilen hukuki işlemlerdir. Türk Medeni Kanunu, vasiyetnameleri resmi vasiyetname, el yazılı vasiyetname ve sözlü vasiyetname olmak üzere üç tür olarak düzenlemektedir. Miras bırakanın ölüme bağlı son arzularını olabildiğince ayakta tutmayı hedefleyen kanun koyucu, vasiyetnamenin geçersizliğini iptal edilebilirlik yaptırımına tabi tutmuştur. Çalışmamızın asıl konusunu oluşturan vasiyetnamenin iptali davalarında kanunun öngördüğü sınırlı sayıdaki iptal sebepleri olan ehliyetsizlik, kanuna ve ahlaka aykırılık, irade sakatlıkları ve şekle aykırılık sebeplerinden birine dayanılarak sakat olan vasiyetname mahkeme kararıyla iptal ettirilip hükümsüz hale getirilebilmektedir. Yaptığımız çalışmanın amacı vasiyetnamenin iptali davasının sebeplerini, hukuki niteliğini, usul ve esasa dair özelliklerini, kanunda öngörülen süreleri açıklamaktır. Ayrıca vasiyetnamenin iptali davasının benzer davalar olan vasiyetnamenin tenfizi davası, miras sebebiyle istihkak davası ve tenkis davalarıyla benzerlikleri ve farklılıkları belirlenerek netlik sağlanacaktır. Ek olarak hukuk camiasının kullanımına sunulmak üzere akademik bir eserin ortaya konulması da bir diğer amaçtır. Çalışma, ölüme bağlı tasarruflardan sadece vasiyetnamelerin iptalinin incelenmesi yönüyle diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Çalışma, sağlar arası işlemler ile ölüme bağlı tasarruflar için kanun koyucunun öngördüğü geçersizlik yaptırımlarının farklarını açıkça ortaya koyması, iptal sebeplerinin değerlendirilmesi, yaptırımlar için yeni öneriler içermesi, iptal davasının usul ve esasa ilişkin özelliklerinin incelenmesi ve iptal davasını benzer davalarla karşılaştırması bakımından önemlidir.</p>
ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER/ KURUMLARIN ADLARI	
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER (KURUMUN ADI- ŞUBESİ/ MÜDÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)	
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNE/ HANGİ KURUMUNA/ HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANINA/ HANGİ KONULARDA/ HANGİ GRUBA/ KİMLERE/ NE UYGULANACAĞI GİBİ AYRINTILI BİLGİLER	
UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AİT ANKETLERİN/ ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI/ HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇEKLERİN UYGULANACAĞI	
EKLER (ANKETLER, ÖLÇEKLER, FORMLAR, V.B. GİBİ EVRAKLARIN İSİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ ADET/SAYFA OLDUKLARINA AİT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)	1) (.....) Sayfa Ölçeği. 2) (.....) Sayfa Anketi. 3) (.....) Sayfa Formları. 4) (.....) Sayfa

ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: CEM SOYUPAK		ÖĞRENCİNİN İMZASI: "Enstitü müdürlüğünde kalan asıl sureti imzalıdır" TARİH: 31 / 05 / 2022				
TEZ/ ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME SONUCU						
1. Seçilen konu Bilim ve İş Dünyasına katkı sağlayabilecektir.						
2. Anılan konu Özel Hukuk faaliyet alanı içerisine girmektedir.						
1.TEZ DANIŞMANININ ONAYI	2.TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)	ANA BİLİM DALI BAŞKANININ ONAYI			SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI	
Adı - Soyadı: Orhan ÇETİN	Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı: Faruk ANDAÇ			Adı - Soyadı: Murat KOÇ	
Unvanı: Dr. Öğr. Üyesi	Unvanı:	Unvanı: Prof. Dr.			Unvanı: Prof. Dr.	
İmzası: "Enstitü müdürlüğünde kalan asıl sureti imzalıdır"	İmzası:	İmzası: "Evrak onayı e-posta ile alınmıştır"			İmzası: "Enstitü müdürlüğünde kalan asıl sureti imzalıdır"	
... / ... / 20....	... / ... / 20....	... / ... / 20....			... / ... / 20....	
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AİT BİLGİLER						
Adı - Soyadı: Şehnaz ŞAHİNKARAKAŞ	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN	Adı - Soyadı: Deniz Aynur GÜLER	Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN	Adı - Soyadı: Mustafa Tevfik ODMAN	Adı - Soyadı: Hüseyin Mahir FİSUNOĞLU	Adı - Soyadı: Jülide İNÖZÜ
Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.
İmzası : "Enstitü müdürlüğünde kalan asıl sureti imzalıdır"	İmzası : "Enstitü müdürlüğünde kalan asıl sureti imzalıdır"	İmzası : "Enstitü müdürlüğünde kalan asıl sureti imzalıdır"	İmzası : "Enstitü müdürlüğünde kalan asıl sureti imzalıdır"	İmzası : "Enstitü müdürlüğünde kalan asıl sureti imzalıdır"	İmzası : "Enstitü müdürlüğünde kalan asıl sureti imzalıdır"	İmzası : "Enstitü müdürlüğünde kalan asıl sureti imzalıdır"
... / ... / 20....	... / ... / 20....	... / ... / 20....	... / ... / 20....	... / ... / 20....	... / ... / 20....	... / ... / 20....
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
OY BİRLİĞİ İLE ☒						
OY ÇOKLUĞU İLE ☐		Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince İncelenmiş olup, ... / ... / 20.... - ... / ... / 20.... tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli iznin verilmesi taraflarımızca uygundur.				
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ SEKRETERLİĞİNE ONAYLAR ALINMAK ÜZERE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA FORMDAKİ YAZI ON İKİ PUNTO OLACAK ŞEKİLDE YAZILACAKTIR.						

EK B. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Tez Etik İzin İstek Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-050.01.04-2200004121
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulu Kararı Alınması Hk.

03.06.2022

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi: 09.03.2021 tarih ve E-81570533-050.01.01-2100001828 sayılı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu konulu yazınız.

İlgi tarihli yazınız kapsamında Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesindeki Lisansüstü Programlarda halen tez aşamasında kayıtlı olan **Ayşe YILMAZ, Mehmet KAYAR, Ayşe ARAS, Cem SOYUPAK, Özge TORAMAN** isimli öğrencilerimize ait tez evraklarının "Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayları" alınmak üzere Ek'te sunulmuş olduğunu arz ederim.

Prof. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ek :

- 1 - Ayşe Yılmaz tez etik formu.
- 2 - Ayşe Yılmaz Ana Bilim Dalı Başkanı Onay Maili.
- 3 - Mehmet Kayar tez etik formu.
- 4 - Mehmet Kayar Ana Bilim Dalı Başkanı Onay Maili.
- 5 - Ayşe Aras tez etik formu.
- 6 - Ayşe Aras Ana Bilim Dalı Başkanı Onay Maili.
- 7 - Cem Soyupak tez etik formu.
- 8 - Cem Soyupak tez danışmanı onayı.
- 9 - Cem Soyupak Ana Bilim Dalı Başkanı Onay Maili.
- 10 - Özge Toraman tez etik formu.
- 11 - Özge Toraman tez danışmanı onayı.
- 12 - Özge Toraman Ana Bilim Dalı Başkanı Onay Maili.

EK C. Çağ Üniversitesi Tez Etik Kurulu İzin Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : E-81570533-044-2200004720
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurul İzni Hk.

21.06.2022

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

- İlgi : a) 03.06.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200004121 sayılı yazımız.
b) 06.06.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200004128 sayılı yazımız.
c) 08.06.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200004278 sayılı yazımız.
ç) 09.06.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200004316 sayılı yazımız.
d) 10.06.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200004345 sayılı yazımız.
e) 10.06.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200004347 sayılı yazımız.
f) 13.06.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200004384 sayılı yazımız.
g) 16.06.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200004548 sayılı yazımız.

İlgi yazılarda söz konusu edilen **Hüseyin Ender Arar, Ahmet Pamuk, Ayşe Yılmaz, Mehmet Kayar, Ayşe Aras, Cem Soyupak, Özge Toraman, Kübra Şahin, Şefika Nilay Onatça, Kübra Demirkol, Nazire Demirbilek Kuştepe, Merve Alıç, Onurcan Yılmaz, Mesut Gökkaya, Taner Çulha, Kübra Akbalı ve Kamer Aybüke Özdemir** isimli öğrencilerimizin tez evrakları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunda incelenerek uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör